

Revisors uafhængighed

EU og Danmark

Cand.merc.aud. speciale
Aalborg Universitet

Udarbejdet af:
Louise Frederiksen
Marlene Bach

Vejleder:
Jesper Seehausen

5 Underskriftside

Temaramme:	Revision
Titel:	Revisors uafhængighed – EU og Danmark
Semester:	Cand.merc.aud. – 10. semester
Vejleder:	Jesper Seehausen
10 Specialeperiode:	Udarbejdet i perioden d. 26. april 2005 til 24. maj 2007

15

20

Louise Frederiksen

25

30

Marlene Bach

5	Indholdsfortegnelse	
	Underskriftside	1
	Indholdsfortegnelse	2
	1. Indledning	5
	1.1 Specialeramme	5
10	1.2 Læsevejledning	5
	2. Problemformulering	6
	2.1 Indledning.....	6
	2.2 Rådets 8. direktiv af 10. april 1984	6
	2.3 Grønbog om den lovpligtige revisor	7
15	2.3.1 <i>Videreførelse af arbejdet</i>	8
	2.3.1.1 Meddelelse om lovpligtig revision i EU: Vejen frem	8
	2.3.1.2 Henstilling om kvalitetssikring: Mindstekrav	9
	2.3.1.3 Henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper	9
	2.3.1.4 Meddelelse om styrkelse af den lovpligtige revision i EU	10
20	2.4 Europa-Parlamentets og Rådets nye 8. direktiv	11
	2.5 Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer (Revisorloven)	14
	2.5.1 <i>FSR's vedtægter (Foreningen af statsautoriserede revisorer)</i>	15
	2.5.2 <i>Retningslinjer for revisors etiske adfærd</i>	16
	2.6 European Federation of Accountants (FEE)	18
25	2.7 Sarbanes-Oxley Act.....	19
	2.8 Problemstilling	20
	2.8.1 <i>Revisors uafhængighed</i>	22
	2.9 Metodisk tilgang	24
	2.9.1 <i>Indledning</i>	24
30	2.9.2 <i>Strukturering af projektet</i>	25
	2.9.3 <i>Kildekritisk gennemgang af specialets materiale</i>	26
	2.9.3.1 Teoretikere	27
	2.9.3.2 Øvrige kilder	27
	3. Uafhængighed i et teoretisk perspektiv	29
35	3.1 Indledning.....	29
	3.1.1 <i>Valg af teori</i>	29
	3.2 Generel og konkret uafhængighed	30
	3.3 Agentteori	32
	3.3.1 <i>Kritik af Agentteorien</i>	35
40	3.4 A Statement of Basic Auditing Concepts (ASOBAC)	36
	3.4.1 <i>Grunde til at udføre en revision</i>	36
	3.4.1.1 Conflict of interest (interessekonflikt)	36
	3.4.1.2 Consequence (konsekvens).....	37
	3.4.1.3 Complexity (kompleksitet)	37
45	3.4.1.4 Remoteness (afstand).....	37
	3.4.2 <i>Revisors egenskaber</i>	40
	3.4.2.1 Personelle egenskaber	40
	3.4.2.2 Strukturelle egenskaber	41
	3.4.3 <i>Kritik af ASOBAC</i>	42
50	3.5 Mautz og Sharaf	42
	3.5.1 <i>Perspektiv på uafhængighed</i>	43

5	3.5.1.1 Faktisk uafhængighed.....	43
	3.5.1.2 Uafhængighed inden for branchen.....	44
	3.5.1.3 Tæt forbindelse mellem revision og opgaven.....	44
	3.5.1.4 Organisering inden for branchen.....	45
	3.5.1.5 Fagligt sammenhold.....	46
10	3.5.2 Forenelighed af revision og økonomisk rådgivning.....	47
	3.5.2.1 Fagmæssige normer for økonomisk rådgivning.....	47
	3.5.2.2 Indflydelse på uafhængighed ved økonomisk rådgivning.....	48
	3.5.3 Uafhængighedens tre faser.....	49
	3.5.4 Kritik af Mautz og Sharaf.....	50
15	3.6 Rapporter om uafhængighed fra FEE.....	50
	3.6.1 Audit Independence and Objectivity - Position Paper.....	51
	3.6.2 The Role, Position and Liability of the Statutory Auditor in the European Union.....	52
	3.6.3 Common Core of Principles.....	53
	3.6.4 Risikoer og trusler mod revisors objektivitet og uafhængighed.....	54
20	3.6.4.1 The Self-Interest Threat or Risk (egeninteresse).....	55
	3.6.4.2 The Self-Review Threat or Risk (egenkontrol / selvrevision).....	56
	3.6.4.3 The Advocacy Threat or Risk (advokering).....	56
	3.6.4.4 The Familiarity or Trust Threat or Risk (familiaritet).....	57
	3.6.4.5 The Intimidation Threat or Risk (intimidering).....	57
25	3.6.5 Kritik af FEE rapporterne.....	58
	3.7 Sammenfatning.....	58
	4. Redegørelse og analyse af EU regulering.....	61
	4.1 Redegørelse.....	61
	4.1.1 Europa-Parlamentets og Rådets 8. direktiv.....	62
30	4.1.1.1 Direkte regulering af revisors uafhængighed.....	62
	4.1.1.2 Indirekte regulering af revisors uafhængighed.....	65
	4.1.2 Henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper.....	68
	4.1.2.1 Generel ramme – afsnit A.....	68
	4.1.2.2 Særlige omstændigheder – afsnit B.....	76
35	4.1.3 Henstilling om kvalitetssikring: Mindstekrav.....	87
	4.2 Analyse.....	89
	4.2.1 Uafhængighed, objektivitet og integritet.....	90
	4.2.2 Trusler mod revisors uafhængighed.....	95
	4.2.3 Inhabilitet og forretningsforbindelser.....	99
40	4.2.4 Revisors faglige etik.....	104
	4.2.5 Revisors honorarer.....	105
	4.2.6 Rotationspligt.....	109
	4.2.7 Kvalitetssikring og kvalitetskontrol.....	110
	4.2.8 Opsummering.....	111
45	5. Redegørelse og analyse af dansk regulering.....	113
	5.1 Redegørelse.....	113
	5.1.1 Revisorloven.....	113
	5.1.1.1 Direkte regulering af revisors uafhængighed.....	114
	5.1.1.2 Indirekte regulering af revisors uafhængighed.....	119
50	5.1.2 FSR's vedtægter.....	122
	5.1.3 Retningslinjer for revisors etiske adfærd.....	124
	5.1.3.1 Grundlæggende principper – integritet og objektivitet.....	126
	5.1.3.2 Revisors uafhængighed.....	128
	5.2 Analyse.....	135
55	5.2.1 Uafhængighed, objektivitet og integritet.....	136
	5.2.2 Trusler mod revisors uafhængighed.....	140

5	5.2.2.1 The Self-Interest Threat or Risk (egeninteresse)	141
	5.2.2.2 The Self-Review Threat or Risk (egenkontrol / selvrevision)	143
	5.2.2.3 The Advocacy Threat or Risk (advokering)	145
	5.2.2.4 The Familiarity or Trust Threat or Risk (familiaritet)	146
	5.2.2.5 The Intimidation Threat or Risk (intimidering)	148
10	5.2.3 Inhabilitet og forretningsforbindelser	149
	5.2.4 Revisors faglige etik	153
	5.2.5 Revisors honorar	154
	5.2.6 Rotationspligt	156
	5.2.7 Kvalitetssikring og kvalitetskontrol	157
15	5.2.8 Opsummering	158
	6. Sammenholdende analyse	160
	6.1 Uafhængighed, objektivitet og integritet	160
	6.2 Trusler mod revisors uafhængighed	163
	6.3 Inhabilitet og forretningsforbindelser	165
20	6.4 Revisors faglige etik	167
	6.5 Revisors honorar	168
	6.6 Rotationspligt	170
	6.7 Kvalitetssikring og kvalitetskontrol	171
	6.8 Opsummering	172
25	7. Konklusion	175
	8. Summary	186
	Litteraturliste	191
	Bøger	191
	Artikler	191
30	Internet	191
	Publikationer	193
	Forelæsningsnoter	193
	Diverse	193
	Bilag	194
35	Bilag 1: Berlingeske Nyhedsmagasin (BNY) - Børspolitiet kommer	194
	Bilag 2: E&S – Logbog for 8. selskabsdirektiv	198
	Bilag 3: FRR – Revisorloven	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.
	Bilag 4: Internetportalen til EU – Grønbog om den lovpligtige revisor	Fejl! Bogmærke er ikke defineret.

5 1. Indledning

1.1 Specialeramme

Dette speciale er udarbejdet i forbindelse med cand.merc.aud.-studiet ved Aalborg Universitet. Temarammen er revision, hvor vi har valgt at beskæftige os med harmonisering af revision i EU. Som emneområde inden for specialet har vi valgt at ligge fokus på revisors uafhængighed, herunder 10 8. direktiv fra Europa-Parlamentet og Rådet, hvor der er lagt op til mere skærpede krav til revisor. Valget faldt på dette emne, da 8. direktiv er nyt stof på området, der først er blevet vedtaget i specialeperioden samt det er et interessant og relevant emne. Da direktivet dækker et stort område inden for revision med mange interessante emner, har vi allerede nu valgt at begrænse til emnet revisors uafhængighed. Det har vi gjort, da vi finder dette både spændende og relevant. 15 Studieordningen anmoder om, at emnet skal være fyldestgørende nok til at bære et speciale, men stadig tilstrækkelig komplekst til at illustrere vores metodiske og analytiske evner.¹ Vi har vurderet, at med valget af emne, revisors uafhængighed i forbindelse med 8. direktiv, opfylder anmodningen.

Der skal lyde en stor tak til vores vejleder, Jesper Seehausen, for god og konstruktiv vejledning samt 20 stor tålmodighed.

1.2 Læsevejledning

Det udkast af 8. direktiv, der er blevet benyttet igennem specialet er fra 16. marts 2004, medmindre andet er angivet. Inden afslutningen af specialet er direktivet blevet vedtaget, og vi har derfor ændret ordlyden til det endelige direktiv. Der er adskillige tilføjelser i direktivet i forhold til udkastet, som vi 25 efterfølgende har tilføjet, da de er af betydning for specialet. Udover dette, mener vi ikke at ændringen af ordlyden har medført problemer.

Læseren af dette speciale forventes at have et niveau svarende til cand.merc.aud. 2. – 3. semester, hvilket betyder, at de kilder vi har anvendt så vidt muligt er fundet ud fra et tilsvarende niveau.

For at gøre specialet mere læsevenligt og siderne mere overskuelige har vi valgt at sætte linienumre 30 på med fem liniers interval.

Yderligere oplysninger om opbygningen af specialet findes i afsnit 2.9, sidst i problemformuleringen.

¹ Studievejledning (2003), s. 10

5 2. Problemformulering

2.1 Indledning

Igennem en årrække er der blevet arbejdet med en modernisering af det oprindelige 8. direktiv, da man ikke længere mente, at direktivet var i stand til at klare de udfordringer, der kom af branchens udvikling. Som følge heraf fremsatte EU-Kommissionen 16. marts 2004 et forslag til direktivet om lovpligtig revision af årsregnskaber og koncernregnskaber, som trådte i kraft 29. juni 2006.

Formålet med moderniseringen er at styrke den lovpligtige revision i EU samt forebygge regnskabskandaler og bidrage til troværdighed af og tilliden til selskabers års- og koncernregnskaber. Moderniseringen af 8. direktiv fra 1984 medfører endvidere mindre ændringer af det 4. og 7. direktiv.²

15

Gennem moderniseringsprocessen er der mange områder, der har spillet ind på udformningen af direktivet. Vi har i problemformuleringen valgt kort at gennemgå de områder, der har haft størst indflydelse på moderniseringen, da dette forbedrer læserens forståelse af situationen omkring moderniseringen af direktivet. Endvidere vil vi kort beskrive henholdsvis 8. direktiv af 1984 samt det nye direktiv. Da vi senere i specialet har tænkt os at inddrage den danske revisorlov, vil denne også blive nævnt i det følgende.

20

Da moderniseringen har forløbet over længere tid, har der været udarbejdet forskellige dokumenter, herunder Grønbøger, meddelelser og henstillinger, som vi i det efterfølgende har valgt at fremlægge i kronologisk rækkefølge, for at læseren kan få overblik over forløbet, der ligger forud for udkastet til direktivet, og den endelige vedtagelse. Inden problemstillingen udledes, vil andre faktorer, der ligeledes har spillet en rolle inden for området, blive beskrevet.

25

2.2 Rådets 8. direktiv af 10. april 1984

Som første skridt på vejen mod et fælles marked begyndte det Europæiske Økonomiske Fællesskab at udsende selskabsdirektiver. Hensigten med direktiverne var at harmonisere lovgivningen på det selskabsretlige område i medlemslandene. Direktiverne blev udarbejdet gennem en kompleks proces med mange forhandlinger mellem Fællesskabet og medlemslandene, for senere at blive implementeret i de enkelte landes nationale ret.³ Lovpligtig revision af regnskaber blev indført i EU med regnskabsdirektiverne 4. direktiv i 1978 og 7. direktiv i 1983. Et udkast til et egentligt direktiv omkring revision i EU kom i 1978; udkastet var til 8. direktiv, også kaldet revisordirektivet. Dette fastlagde, hvilke betingelser den lovpligtige revisor skulle opfylde i form af faglige kvalifikationer. Direktivet blev vedtaget 10. april 1984 og var knap så omfattende som de udkast, der tidligere var blevet udsendt,⁴ i henholdsvis 1978, 1979 og 1983.⁵

30

35

² 8. selskabsdirektiv – E&S (12.04.05)

³ Christensen og Loft (2003), s. 53

⁴ Seehausen (16.12.04), s. 4

- 5 Medlemslandene kunne med indførelsen af direktivet kræve, at den person der skulle udføre revision, skulle være autoriseret, hvilket vil sige, at personen som minimum skulle have de kvalifikationer, som var angivet i direktivet. Kvalifikationerne omfattede kompetence, uddannelse og uafhængighed. Direktivet var uklart formuleret omkring revisors uafhængighed, og mere specifik angående kompetence og uddannelse. Størstedelen af direktivet omhandlede fastlæggelsen af
- 10 minimumskrav vedrørende uddannelse af revisorer, og bevæger sig ikke videre i retning af at sætte regler for revisors rette adfærd. I Danmark var det ikke et problem at opfylde direktivets krav omkring uddannelsen af statsautoriserede revisorer, da vi i forvejen havde omfattende krav til uddannelsen. Modsat skulle der visse forbedringer til i uddannelsen af registrerede revisorer.
- 15 I Danmark blev 8. direktiv først implementeret i 1988, men har med undtagelse af indflydelse på de registrerede revisorer ikke haft den store påvirkning på revisorer og revision. Harmoniseringen omkring lovpligtig revision var dog ikke afsluttet, idet man fra EU-Kommissionens side mente, at der var en lang række mangler på området blandt andet vedrørende revision i EU; en definition af lovpligtig revision i EU manglede, men trods det, fremkom der ingen ændringer.⁶

2.3 Grønbog om den lovpligtige revisor

- 20 Grønbogen⁷ blev udarbejdet med henblik på, at indlede overvejelser af hvorvidt og i hvilket omfang, der burde begyndes et nyt EU-initiativ for at bestemme den lovpligtige revisors rolle, stilling og ansvar i Den Europæiske Union.⁸ Begrundelsen for nye initiativer på revisionsområdet var hovedsageligt opfordringer fra revisorerhvervet og det indre marked. I forbindelse med det indre
- 25 marked begyndte mange virksomheder at etablere sig i andre EU lande, og der blev forventet en vis grad af sikkerhed og dækning for revisionen på europæisk plan, hvilket på tidspunktet var en mangelvare. Der var således væsentlige forskelle mellem den nationale ret i medlemsstaterne og EU reguleringen.⁹ Der synes, inden Grønbogens udarbejdelse, at være brug for en fælles indgangsvinkel, der tog hensyn til den seneste internationale udvikling. Der blev givet udtryk for,
- 30 skulle styrke de offentliggjorte regnskabsers troværdighed skulle brugerne vide, hvilken garanti revisionen gav.
- På denne baggrund udsendte EU-Kommissionen 24. juli 1996 en Grønbog med titlen: Den lovpligtige revisors rolle, stilling og ansvar i den europæiske union, der omhandler revisors rolle og ansvarsområder nu og i fremtiden. Grønbogen lagde op til debat om nødvendigheden af, at
- 35 regulere og harmonisere revisorstanden og hvordan dette skulle gøres. I Grønbogen blev der gjort

⁵ Internetportalen til EU - Rådets 8. direktiv af 10. april 1984 (12.04.05)

⁶ Christensen og Loft (2003), s. 54 - 55

⁷ En grøn bog er betegnelsen for et dokument fra EU-Kommissionen, der analyserer spørgsmål og angiver mulige foranstaltninger i EU-regi. Grønbogen fungerer som en slags diskussionsgrundlag. Formålet er at skabe debat og starte en høringsprocedure på områder. EU-oplysningen (19.05.05)

⁸ Internetportalen til EU - Grønbog om den lovpligtige revisor (26.04.05), s. 1

⁹ Internetportalen til EU - Grønbog – Den lovpligtige revisors rolle, stilling og ansvar i den europæiske union (26.04.05), s. 6 - 7

- 5 særlig meget ud af problemstillingerne om revisors uafhængighed, idet følgende forhold ansås for problematiske:
- 10
- ▶ Den omstændighed, at virksomhederne i stigende grad var parate til at udfordre revisorerne ved at foretage "opinion shopping", søge juridisk rådgivning omkring revisors holdninger og foretage revisorskift
 - ▶ Tendensen til at flere virksomheder lod revisionsopgaven gå i udbud for at opnå den billigst mulige revision
 - ▶ Den stigende konkurrence mellem revisionsfirmaerne om revisionsopgaverne medførte lavere priser for revisionsydelsen
- 15
- ▶ Revisors udbud af både revision og rådgivningsydelser til samme klient
 - ▶ Mangeårig revisor- / klient forhold

Grønbogen leverede ikke konkrete forslag til løsning, men efterfølgende gennemførte EU-Kommissionen en høringsrunde, hvilket resulterede i nedenstående initiativer.¹⁰

20 2.3.1 Videreførelse af arbejdet

2.3.1.1 Meddelelse om lovpligtig revision i EU: Vejen frem

EU-Kommissionen udsendte 29. april 1998 en meddelelse om lovpligtig revision i EU med titlen Vejen frem, der beskrev, hvad der var sket siden Grøn bogens udsendelse. Meddelelsen omhandlede EU-Kommissionens konference i 1996 omkring debatten, der var lagt op til i forbindelse med Grøn bogens. På konferencen var der bred enighed om, at EU havde behov for en fælles ramme for revision, og det var mest hensigtsmæssigt at fastlægge rammen på grundlag af de internationale revisionsstandarder. Efterfølgende opfordrede Europa-Parlamentet til, at man udnyttede indførelsen af fællesskabsregler for uafhængighed til at definere, hvilke tjenesteydelser der ikke hørte ind under den lovpligtige revision. Endvidere opfordrede Parlamentet EU-Kommissionen til at undersøge, om det var påkrævet at vedtage ny lovgivning for at fremme harmoniseringen.¹¹

25

Sideløbende med ovenstående udsendte EU-Kommissionen 13. juni 2000 meddelelsen; EU's regnskabsstrategi – vejen frem. Meddelelsen omhandlede ikke alene revision, men fremlagde EU-Kommissionens fremtidige strategi for finansiel oplysning i Europa. Strategien var et tiltag vedrørende virkeliggørelsen af et integreret marked for finansielle tjenesteydelser, der forventedes at medvirke til fjernelsen af de hindringer, der stadig var for handel med værdipapirer på tværs af grænserne, særlig ved at henstille, at der anvendtes regnskabsstandarder, der kunne fremme gennemsigtigheden og sammenligneligheden af selskabsregnskaberne i hele Den Europæiske Union.¹²

35

¹⁰ Warming-Rasmussen og Jensen (2003), s. 230 - 231

¹¹ Internetportalen til EU - Grøn bog om den lovpligtige revisor (26.04.05), s. 3

¹² Internetportalen til EU - Grøn bog om den lovpligtige revisor (26.04.05), s. 3 samt Meddelelse om EU's regnskabsstrategi: vejen frem (26.04.05)

5 2.3.1.2 Henstilling om kvalitetssikring: Mindstekrav

EU-Kommissionen kom 15. november 2000 med henstillingen om kvalitetssikring i forbindelse med lovpligtig revision i EU: Mindstekrav. Henstillingen tog sigte på alle personer, der skulle foretage lovpligtig revision af regnskaber, og formålet var at indføre en fælles reference samt fastsætte visse mindstekrav. Kontrollen skulle omfatte gennemførelsen af de revisioner af regnskaber, der foretages af lovpligtige revisorer. I henstillingen blev der taget fat på en række punkter, som revisorer i EU skal følge som et mindstekrav.¹³

15 2.3.1.3 Henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper

EU-Kommissionen udsendte 16. maj 2002 henstillingen om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper. Denne har indfaldsvinkel på uafhængighedsspørgsmålet, og der arbejdes ikke med generelle forbud mod, hvad revisor må foretage sig. Derimod er der stramme regler om konkret uafhængighed, og vægten er lagt på at sikre, at revisor er uafhængig af klienten, der gives en erklæring om.¹⁴ Henstillingen giver en ramme inden for hvilken de generelle spørgsmål vedrørende revisors uafhængighed kan håndteres:¹⁵

20 *"Ved udførelsen af en lovpligtig revision skal revisor være uafhængig af sin revisionsklient, både intellektuelt og i det ydre. Revisor bør ikke foretage en lovpligtig revision, hvis der er finansielle forbindelser, forretningsforbindelser, ansættelsesforbindelser eller andre forbindelser mellem revisor og hans klient (herunder visse øvrige tjenesteydelser, der præsteres til revisionsklienten), som en fornuftig og*

25 *informeret tredjepart ville anse for at kompromittere revisors uafhængighed."*

Som den generelle ramme angiver, er revisors uafhængighed af væsentlig betydning for offentlighedens tillid til det udførte arbejde. Uafhængigheden øger troværdigheden af offentliggjorte finansielle oplysninger og er afgørende overfor investorer, kreditorer med flere i EU. Ligeledes er det også revisorprofessionens vigtigste middel til at vise offentligheden og tilsynsmyndighederne, at revisorerne og revisionsfirmaerne opfylder deres opgave på et ensartet højt niveau. Medlemslandenes nationale regler på området har, inden henstillingens udsendelse, været forskellige, hvilket har gjort det vanskeligt for investorer og andre interessenter at finde en garanti for, at revisor udfører sit arbejde uafhængigt. Henstillingen tager derfor sigte på, at opstille retningslinier for medlemsstaternes krav om revisors uafhængighed inden for EU.¹⁶

I afsnit A anføres de overordnede krav til revisors uafhængighed, ligesom det diskuteres, hvilke personer reglerne om uafhængighed bør gælde for, hvor der i afsnit B behandles en række særlige omstændigheder, under hvilke uafhængigheden kan trues. Der gives vejledning om de

¹³ Internetportalen til EU - Grønbog om den lovpligtige revisor (26.04.05), s. 4 samt Henstilling om kvalitetssikring i forbindelse med lovpligtig revision i EU: Mindstekrav (26.04.05)

¹⁴ Bendtsen (2003), s. 6 - 8

¹⁵ Henstilling – Revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper

¹⁶ Henstilling – Revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper

5 foranstaltninger, en revisor bør træffe for at mindske trusler i relation til en bestemt lovpligtig revision. Afsnittet er ikke udtømmende, hvilket bør bemærkes, men har alene den funktion at påpege, at revisor bør være opmærksom på truslerne og træffe de nødvendige foranstaltninger i overensstemmelse med principperne og retningslinierne i henstillingen.¹⁷

Henstillingen følger en principbaseret metode til vurdering af revisors uafhængighed og berører to forhold; dels revisors mulighed for at udføre supplerende ydelser, og dels muligheden for at tage ansættelse hos klienten.¹⁸ Anvendelsen af en strategi, der er baseret på principper frem for en strategi baseret på detaljerede regler gør, at der skabes en holdbar struktur, hvilken revisorerne skal begrunde deres handlinger inden for. Samtidig giver det revisionsbranchen og de regelfastsættende organer en fleksibilitet, der er nødvendig for at kunne reagere effektivt på nye udviklinger inden for 10 erhvervs- og revisionsområdet. Samtidig undgås et kritisk syn på, hvad der er tilladt og ikke tilladt, som kan forekomme i et regelbaseret system. En synsvinkel, der er baseret på principper, kan håndtere næsten uendelige variationer af omstændigheder, som i praksis opstår i de forskellige retsregler i EU. Dog er det, at fastsætte grundlæggende principper ikke i sig selv tilstrækkeligt til at sikre offentlighedens tillid til, at revisorerne i EU anvender rigtige standarder for uafhængighed.

20 *2.3.1.4 Meddelelse om styrkelse af den lovpligtige revision i EU*

EU-Kommissionen udsendte 21. maj 2003 en meddelelse om styrkelse af den lovpligtige revision i EU. I meddelelsen konstaterede EU-Kommissionen, at der var sket fremgang mod en harmonisering inden for regnskabsaflæggelse, lovpligtig revision, virksomhedsledelse og værdipapirmarkeder. Derfor ønskede EU-Kommissionen at fortsætte sine bestræbelser om en moderne begrebsramme 25 for lovpligtig revision i EU og påtænkte yderligere nye initiativer på området. Disse initiativer omhandlede i store træk:¹⁹

- ▶ En modernisering af 8. direktiv af 1984
- ▶ Styrkelse af det offentlige tilsyn med revisorhvervet i EU
- 30 ▶ Krævede en anvendelse af internationale revisionsstandarder (ISA'er) for samtlige lovpligtige revisorer i EU fra og med 2005
- ▶ Forbedring af systemerne for disciplinære sanktioner
- ▶ Gennemsigtheden af revisionsvirksomheder og deres netværk skulle øges
- ▶ Styrkelse af revisionskomitéer og intern revision inden for rammerne af virksomhedsledelsen
- 35 ▶ Styrkelse af revisors uafhængighed og indførelse af etiske standarder
- ▶ Lettelse af etableringen af revisionsvirksomheder
- ▶ Undersøgelse af revisoransvaret

¹⁷ Henstilling – Revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper

¹⁸ EU-henstilling om uafhængighed – FSR (10.10.05)

¹⁹ Internetportalen til EU - Grønbog om den lovpligtige revisor (26.04.05), s. 4 samt Meddelelse om styrkelse af den lovpligtige revision i EU (26.04.05)

5 2.4 Europa-Parlamentets og Rådets nye 8. direktiv

EU-Kommissionen udsendte 16. marts 2004 et udkast til et nyt og forbedret 8. direktiv, hvilket skulle erstatte det eksisterende 8. direktiv fra 1984. Udkastet var en væsentlig del af det arbejde, der blev indledt i 1996 med Grønbogen. I forbindelse med udsendelsen har EU-Kommissionen udtalt:²⁰

10 *"This proposed Directive is necessary because we need to ensure that investors and other interested parties can rely fully on the accuracy of audited accounts and to enhance the EU's protection against the type of scandals that recently occurred in companies such as Parmalat and Ahold."*

15 EU-Kommissionen udtaler, at direktivet skal styrke den lovpligtige revision inden for EU samt medvirke til at øge troværdigheden og tilliden til regnskabsaflæggelse og revision. Den tidligere EU regulering omkring revision omfatter i direktivet af 1984 hovedsageligt grundlæggende krav til revisors uddannelse, men indeholder ingen konkrete krav til revisionens udførelse, revisors uafhængighed med videre.; denne regulering har indtil nu været overladt til de enkelte
20 medlemsstater.²¹ Et af de væsentligste formål med det nye direktiv er, at sikre en konsekvent høj kvalitet i alle lovpligtige revisioner i EU-landene baseret på internationale revisionsstandarder, og derfor er et af målene kravet om gennemførelse af et enkelt sæt internationale revisionsstandarder.²² Derudover er formålet opdatering af uddannelseskravene, definition af faglig etik og praktisk gennemførelse af samarbejdet mellem de kompetente myndigheder i
25 medlemsstaterne, og samarbejdet mellem disse og myndighederne i tredjelande, for yderligere at styrke og harmonisere kvaliteten af den lovpligtige revision i Fællesskabet. Dette skal lette samarbejdet mellem medlemslandene og tredjelande med henblik på at styrke tilliden til den lovpligtige revision, hvilket ikke i tilstrækkelig grad kan opfyldes af medlemslandene, men bedre gennemføres på fællesskabsplan.²³ Dette betyder, at omfanget af direktivet vil blive væsentligt
30 udvidet, da det nuværende direktiv, som tidligere nævnt, primært beskæftiger sig med revisors uddannelse.

Det nye direktiv sætter flere krav til medlemslandene, hvilket indebærer, at der er sket følgende ændringer i forhold til direktivet af 1984:²⁴

- 35
- ▶ Regler om godkendelse af revisorer og revisionsfirmaer herunder ejer- og ledelsesforhold i revisionsvirksomheder, krav om "godt omdømme" hos revisorer og revisionsfirmaer samt krav til teoretisk uddannelse, praktisk uddannelse og den faglige kvalifikationseksamen. Herudover er der som noget nyt indføjet krav om efteruddannelse.
 - ▶ Regler om registrering af revisorer og revisionsfirmaer i et offentligt register i hvert medlemsland med
40 specifikke krav til, hvad disse registre skal indeholde.

²⁰ European Commission proposal for a Directive on statutory audit: frequently asked questions (12.04.05), s. 1

²¹ Gath (06 – 2004), s. 28

²² FSR Medlemsorientering (2006), s. 2

²³ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF, indledning punkt 32

²⁴ FSR Medlemsorientering (2006), s. 2 - 4

- 5 ▶ Regler om faglig etik. Medlemsstaterne skal sikre, at alle revisorer og revisionsfirmaer er underlagt principper om faglig etik, der som minimum omfatter revisors eller revisionsfirmaets funktion i offentlighedens interesse, deres integritet og objektivitet samt deres faglige kompetence og agtpågivenhed.
- 10 ▶ Regler om uafhængighed og objektivitet.
▶ Regler om fortrolighed og tavshedspligt.
▶ En regel om revisionshonorarer, herunder at honorarer for lovpligtig revision ikke påvirkes eller bestemmes af levering af yderligere tjenesteydelser til den virksomhed der revideres, og ikke må baseres på tilfældigheder.
- 15 ▶ Regler om lovpligtig revision skal udføres i overensstemmelse med de internationale revisionsstandarder, som EU-Kommissionen vedtager. For at opnå størst mulig harmonisering er det fastslået, at medlemsstaterne kun bør kunne indføre mere vidtgående nationale revisionsprocedurer eller revisionskrav, hvis disse skyldes specifikke nationale lovkrav i relation til omfanget af den lovpligtige revision. Hvis medlemslandene indfører revisionsprocedurer eller revisionskrav, der er mere vidtgående end de internationale revisionsstandarder, skal medlemsstaterne meddele dette til EU-Kommissionen og de øvrige medlemslande inden vedtagelsen af sådanne krav.
- 20 ▶ Regler om lovpligtig revision af koncernregnskaber.
▶ Regler om revisionspåtegning.
▶ Regler om, at revisorer og revisionsfirmaer skal være underlagt et kvalitetssikringssystem. Kvalitetssikringen indebærer blandt andet en vurdering af opfyldelsen af gældende revisionsstandarder og uafhængighedskrav, af de anvendte ressourcers omfang og kvalitet, af de beregnede revisionshonorarer samt af firmaets interne kvalitetssikringssystem. Det påpeges i den forbindelse, at "regelmæssig kontrol er en god metode til at opnå konsekvent høj kvalitet i lovpligtige revisioner. Revisorer og revisionsfirmaer bør derfor indgå i et system med kvalitetssikring, der organiseres på en måde, så det er uafhængigt af revisorer og revisionsfirmaer."
- 25 ▶ Regler om, at der skal være effektive undersøgelses- og sanktionssystemer med henblik på at konstatere, korrigere og forhindre utilstrækkelig gennemførelse af den lovpligtige revision.
▶ At EU-Kommissionen inden 1. januar 2007 gennemfører en undersøgelse af virkningen af de gældende nationale erstatningsansvarsregler og forsikringsbetingelserne i forbindelse med udførelse af lovpligtig revision på de europæiske kapitalmarkeder.
- 35 ▶ At medlemsstaterne tilrettelægger et effektivt offentligt tilsynssystem for revisorer og revisionsfirmaer. Det offentlige tilsynssystem skal styres af et flertal af ikke-revisorer med viden om de relevante områder inden for lovpligtig revision. Det offentlige tilsynssystem har det endelige ansvar for tilsyn med godkendelse og registrering af revisorer og revisionsfirmaer, efteruddannelse, kvalitetssikring samt undersøgelses- og disciplinærsystemer.
- 40 ▶ Samarbejde mellem offentlige tilsynssystemer på europæisk plan.
▶ Udnævnelse, afskedigelse og fratræden af revisor og revisionsfirma.

Endvidere indeholder direktivet en række udvidede bestemmelser i forbindelse med virksomheder af interesse for offentligheden.²⁵ Årsagen hertil er, at disse virksomheder er mere synlige og økonomisk vigtige. Bestemmelserne omfatter blandt andet:²⁶

²⁵ Virksomheder af interesse for offentligheden – de kriterier, der anvendes til at definere offentlig interesse er børsnotering, virksomhedens art (eksempelvis banker og forsikringsselskaber) eller virksomhedens størrelse (antal ansatte). (Udkast til 8. direktiv, gennemgang af de enkelte kapitler punkt 2)

²⁶ FSR Medlemsorientering (2006), s. 4 - 5

- 5 ▶ *Beretning om gennemsigtighed:* Revisorer eller revisionsfirmaer, der udfører lovpligtig revision af virksomheder af interesse for offentligheden skal inden tre måneder efter regnskabsårets udløb på deres hjemmeside offentliggøre en årlig "beretning om gennemsigtighed" også kaldet en "annual transparency report", der blandt andet skal indeholde:
- 10 ▶ En beskrivelse af firmaets juridiske struktur og ejerforhold
- ▶ En beskrivelse af det netværk, som firmaet eventuelt tilhører samt de aftaler, der gælder inden for netværket og en beskrivelse af firmaets ledelsesstruktur
- ▶ En beskrivelse af revisionsfirmaets interne kvalitetskontrollsystem og en erklæring fra bestyrelse eller direktion om, at dette system fungerer effektivt
- ▶ En angivelse af, hvornår den seneste kvalitetskontrol fandt sted
- 15 ▶ En liste over virksomheder af interesse for offentligheden, som revisionsfirmaet i det seneste år har udført lovpligtig revision for
- ▶ En erklæring om revisionsfirmaets uafhængighedspolitik, hvori det desuden bekræftes, at der er gennemført en undersøgelse af, hvorvidt den overholdes
- ▶ En erklæring om revisionsfirmaets politik for revisorers efteruddannelse
- 20 ▶ Regnskabsoplysninger, der blandt andet viser firmaets omsætning fordelt på honorarer for lovpligtig revision, honorarer for andre erklæringsopgaver, skatterådgivning og andre ydelser
- ▶ Oplysninger om grundlaget for partnernes vederlag.
- ▶ *Revisionsudvalg:* Virksomheder af interesse for offentligheden skal have et revisionsudvalg (Revisionskomite). Revisorer eller revisionsfirmaer, der udfører lovpligtig revision af virksomheder af interesse for offentligheden, skal hvert år over for revisionsudvalget skriftligt bekræfte deres uafhængighed af den pågældende virksomhed, oplyse om enhver form for yderligere tjenesteydelser, der er leveret til virksomheden og med revisionsudvalget diskutere eventuelle trusler mod deres uafhængighed og de foranstaltninger, der er iværksat for at mindske disse trusler.
- 25 ▶ *Rotation:* Den ledende revisionspartner skal udskiftes fra den lovpligtige revisionsopgave efter syv år og kan herefter tidligst genindtræde i revisionen efter to år.
- 30 ▶ *Kvalitetskontrol* i disse revisionsfirmaer skal udføres hvert tredje år (mod hvert sjette år i andre revisionsfirmaer).

35 Direktivet indeholder endvidere en række internationale aspekter, herunder regler om godkendelse af revisorer fra tredjelande samt registrering af og tilsyn med tredjelandrevisorer og revisionsfirmaer.²⁷

Direktivet blev vedtaget 17. maj 2006, blev offentliggjort i Den Europæiske Unions Tidende 09. juni 2006 og trådte i kraft 29. juni 2006. Medlemslandene vedtager og offentliggør senest 29. juni 2008 de bestemmelser, der er nødvendige for at efterkomme direktivet, og landene underretter herefter 40 omgående EU-Kommissionen herom.²⁸ Mange lande har dog allerede tilpasset en stor del af deres lovgivning til de forskellige henstillinger, der er kommet fra EU-Kommissionen. Danmark fik i 2003 en ny revisorlov, der er tilpasset henstillingerne, men der er stadig udfordringer for de enkelte medlemslande i forbindelse med det nye direktiv. For at være på forkant med udfordringerne, som det nye revisordirektiv har givet for revisorprofessionen i Danmark, nedsatte FSR's bestyrelse 45 allerede i begyndelsen af 2005 et udvalg. Dette tog blandt andet udgangspunkt i den nuværende revisorlovgivning, det dengang ikke vedtagne 8. direktiv samt *IFAC's Code of Ethics for Professional*

²⁷ FSR Medlemsorientering (2006), s. 5

²⁸ Offentliggørelse af 8. direktiv i EU Tidende – FSR (16.06.06)

- 5 *Accountants* og blev bedt om at vurdere, hvorledes den danske revisorlov kunne tilpasses. Udvalget udarbejdede et notat til FSR's bestyrelse i november 2005, hvor de afgrænsede en række områder i direktivet, som kræver opmærksomhed fra FSR's side:²⁹
- 10
- ▶ Begreber og definitioner i det nye revisordirektiv
 - ▶ Direktivets og revisorlovens anvendelsesområde (type af opgaver, som er reguleret)
 - ▶ Betegnelser og systematik i de danske revisionsstandarder i modsætning til IFAC's standarder
 - ▶ Erklæringsbekendtgørelsen
 - ▶ Revisors etik og uafhængighed
 - ▶ Efteruddannelse
- 15
- ▶ Eksamenskrav
 - ▶ Revisoransvar
 - ▶ Særlige forhold vedrørende betjening af små og mellemstore virksomheder

20 Som opfølgning på udvalgets arbejde nedsatte FSR's bestyrelse i starten af 2006 et nyt koordinerende udvalg, der med direkte reference til bestyrelsen og forretningsudvalget skal koordinere det videre arbejde med udvalgte aktiviteter i FSR i forbindelse med implementeringen af det nye revisordirektiv i Danmark. Udvalget skal blandt andet udarbejde et beslutningsoplæg til FSR's bestyrelse i relation til revisorlovens omfang, erklæringer / erklæringsbekendtgørelsen, begreber og definitioner samt etik og uafhængighed.³⁰

25 2.5 Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer (Revisorloven)

Den 1. september 2003 trådte den nye danske Revisorlov i kraft efter den var blevet vedtaget 30. april samme år. Loven trængte til en kraftig modernisering og samtidig en tilpasning, og derfor valgte Danmark at tilpasse den reviderede Revisorlov efter de henstillinger, der var kommet fra EU-Kommissionen. Tidligere havde danske revisorer to love; en for registrerede revisorer og en for statsautoriserede revisorer. De to love var ikke meget forskellige, og på det grundlag var der lagt op til en modernisering og tilpasning af de to love i én.

Indholdet i den nye Revisorlov kan kort karakteriseres som:

- 35
- ▶ Én lov – ét disciplinærnævn – én uddannelse
 - ▶ Regulerer udelukkende erklæringsafgivelse; loven regulerer således ikke grænserne for revisors virksomhed, men alene de områder, der er af betydning for revisors uafhængighed og virke som offentlighedens tillidsrepræsentant – nemlig revisors revision og erklæringsafgivelse
 - ▶ Erklæringsafgivelse skal altid foregå via en revisionsvirksomhed
 - ▶ Regler om generel uafhængighed forsvinder
- 40
- ▶ Regler om konkret uafhængighed skærpes
 - ▶ Offentlig kvalitetskontrol – Revisortilsynet udfører disse
 - ▶ Intern rotation
 - ▶ "Betinget" anmeldelsespligt – til bagmandspolitiet

²⁹ FSR Medlemsorientering (2006), s. 5

³⁰ FSR Medlemsorientering (2006), s. 5

- 5
- ▶ Skærpelse af disciplinærstraffe
 - ▶ Afledede konsekvenser – nye forsikringer

10 En række af de begrænsninger, der tidligere var gældende for revisorer, er således ophævet med den nye Revisorlov. Det betyder blandt andet, at revisors mulighed for at rådgive klienter bliver langt bredere, og modsat er kravene til revisors uafhængighed i forhold til en konkret klient blevet væsentligt skærpet.

15 Der er dog visse uklarheder i forbindelse med den nye lov; eksempelvis kan nævnes, at den kun omfatter erklæringsafgivelse, og derfor er assistance, rådgivning og anden virksomhedsdrift ikke reguleret, hvilket kan give konsekvenser for blandt andet kvalitetskrav, uafhængighedskrav og forsikringsområdet. På den baggrund kan det være svært at definere, hvornår det er en erklæring eller en ikke-erklæring.³¹

2.5.1 FSR's vedtægter (Foreningen af statsautoriserede revisorer)

20 Den nye Revisorlov regulerer, som ovenfor nævnt, kun revisors erklæringsfunktion. Ved ophævelsen af de generelle uafhængighedsregler giver loven mulighed for, at der principiel ikke er nogen grænser for hvilke aktiviteter, der kan praktiseres i et revisionsfirma. Dog skal der tages hensyn til, at de konkrete uafhængighedsbestemmelser er blevet væsentlig skærpet.

25 Branchen ønsker ikke den risiko, der består i at revisionsfirmaerne kan udføre forskellige opgaver, der ikke ligger inden for deres kernekompetencer; revision og rådgivning, da en fejltagelse kan påvirke tilliden til branchen. Derfor er det vigtigt, at FSR's medlemmer opretholder den fælles reference og dermed de værdier, som branchen forbindes med og stadig står for kvalitet, holdninger og ansvarlighed. Som følge heraf blev der i efteråret 2003 vedtaget en række vedtægtsændringer, for at fastholde værdierne, hvor der stilles en række yderligere krav til medlemmerne. Som et led i vedtægtsændringerne blev der stillet krav om, at revisionsfirmaerne skal være tvungne medlemmer af FSR, hvis blot en af revisorerne i firmaet er medlem. Baggrunden for bestemmelsen er, at den nye Revisorlov i en række bestemmelser har medtaget revisionsfirmaerne som en del af lovgrundlaget, som eksempelvis ved erklæringsafgivelse. Derfor er det nødvendigt at integrere revisionsfirmaerne i FSR's vedtægter, så både firmaer og personer vil kunne blive bortvist, hvis vedtægter og lovgivning ikke overholdes.

35 Vedtægtsændringerne er yderligere med til at angive det kvalitetsstempel, der ligger i medlemskabet af FSR. FSR er en forening, der stiller betydelige krav til medlemmerne som en betingelse for medlemskabet, hvorved det understreges, at både den enkelte revisor og revisionsfirmaets forpligtelse og ønske om at leve op til de krav, som både lovgivning og forening stiller.³²

Den nye Revisorlov har på mange måder styrket revisors uafhængighed, men der er dog ikke en ensartet fortolkning og anvendelse af reglerne. I den anledning har FSR udarbejdet Retningslinjer for

³¹ Langsted (30.01.04), s. 4 – 12 samt Revisorloven - FRR (28.02.05)

³² Bærentsen (2004), s. 8

5 revisors etiske adfærd, for at hjælpe revisor i sit arbejde. Disse retningslinjer er godkendt på FSR's generalforsamling i overensstemmelse med FSR's vedtægter.³³

2.5.2 Retningslinjer for revisors etiske adfærd

FSR's bestyrelse udsendte i marts 2005 Retningslinjer for revisors etiske adfærd også omtalt som Etiske regler for revisorer. Retningslinjer for revisors etiske adfærd er udarbejdet med udgangspunkt i *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*, og grunden til at disse danner udgangspunkt for de danske Etiske regler er, at FSR via sit medlemskab af IFAC har pligt til at forsøge, at få den indført i Danmark.³⁴

15 Baggrunden for FSR's udarbejdelse af Retningslinjer for revisors etiske adfærd er, at revisorstanden har fået mere professionelt ansvar i forhold til klienterne samt FSR føler sig nødsaget, i forbindelse med deres rolle omkring harmoniseringen, til at yde revisor vejledning og dermed fremme harmoniseringen inden for revisorbranchen. Derfor har FSR valgt, og fundet det både naturligt men også nødvendigt, at tage udgangspunkt i *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*, som fremover kommer til at danne grundlag for, hvorledes de etiske regler, som den danske revisor skal følge, udformer sig.³⁵

20 FSR's bestyrelse har hjemmel til at udarbejde Retningslinjer for revisors etiske adfærd ud fra FSR's vedtægter, hvori der står:³⁶

25 *§ 16. Bestyrelsen kan på foreningens vegne udarbejde etiske regler, der er inden for rammerne af revisorlovgivningen samt "Code of Ethics for Professional Accountants", udsendt af International Federation of Accountants (IFAC).*

Retningslinjer for revisors etiske adfærd er principbaserede frem for regelbaserede, og derfor valgte FSR at ændre titlen fra Etiske regler til den nuværende titel, som understøtter opfattelsen af, at de er principbaserede. Ligeledes ønsker FSR at fremhæve, at de danske revisorer ikke alene har en etisk forpligtelse til at følge Retningslinjer for revisors etiske adfærd, men at de skal følges på linje med revisionsstandarderne.³⁷

35 Retningslinjer for revisors etiske adfærd er udarbejdet på baggrund af en direkte oversættelse af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*, hvor der enkelte steder er danske tilføjelser, som har sin baggrund fra den danske Revisorlov; disse steder er fremhævet med kursiv.³⁸

Strukturen i Retningslinjer for revisors etiske adfærd følger ligeledes strukturen i *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*; Retningslinjer for revisors etiske adfærd indleder med en række

³³ Fabricius og Gath (2004), s. 4 – 5 og s. 9

³⁴ Retningslinjer for revisors etiske adfærd, punkt 1

³⁵ Retningslinjer for revisors etiske adfærd, punkt 2

³⁶ FSR's vedtægter, § 16

³⁷ Fabricius og Gath (2004), s. 1

³⁸ Retningslinjer for revisors etiske adfærd, punkt 1

5 definitioner, hvorefter der er opstillet en redegørelse for de overordnede betragtninger, der er omkring offentlighedens interesse, revisorstandens mål og grundlæggende principper. Herefter er der en opdeling i tre dele:

- 10 A. Finder anvendelse på alle revisorer
B. Finder anvendelse på praktiserende revisorer
C. Finder anvendelse på ansatte revisorer

Del A, som finder anvendelse på alle revisorer omhandler emner som revisors professionelle kompetence, konfliktløsning - specielt etiske konflikter, skatterådgivning og aktiviteter på tværs af landegrænser - hvilke etiske regler der skal følges samt, hvor revisor har beskikkelse.

Del B finder anvendelse på alle praktiserende revisorer; det vil sige de revisorer, der arbejder inden for revisorbranchen. Ansatte revisorer, der behandles i del C, arbejder ikke inden for revisorbranchen, men er eksempelvis ansat inden for industri eller handel. Del B fokuserer på revisors uafhængighed og trusler mod uafhængigheden. I punkt 61 angives de mest gennemgående trusler mod revisors uafhængighed; egeninteresse (*self-interest*), egenkontrol (*self-review*), advokering (*advocacy*), familiaritet (*familiarity*) og intimidering (*intimidation*). Trusler mod uafhængighed vil blive berørt senere i specialet, og vil derfor ikke blive nærmere uddybet her. Ligesom del B angiver de trusler, der kunne være mod revisor, angives der også en række sikkerhedsforanstaltninger, som revisionsfirmaerne og deres medlemmer kan benytte, for at risikoen for trusler mod revisors uafhængighed minimeres. Desuden behandler del B revisors honorar, professionelle kompetence samt hvilke aktiviteter, der er uforenelige med at praktisere som revisor.

Del C, der som tidligere nævnt er gældende for revisorer, der er beskæftiget inden for industri eller handel, behandler loyalitetskonflikter, hvilket vil sige situationer, hvor en ikke-praktiserende revisor skal være loyal over for såvel deres overordnede som deres profession. Desuden omhandler denne del igen professionel kompetence samt støtte til revisors kollegaer. Praktiserende revisorer skal dog være opmærksomme på, at principperne i denne del også kan være anvendelige for dem i særlige situationer.

Efter de ovenfor nævnte dele indeholder Retningslinjer for revisors etiske adfærd bilag, som revisor kan anvende, når der er behov for en yderligere forståelse af, hvorledes principperne for uafhængighed i konkrete situationer anvendes.³⁹

Retningslinjer for revisors etiske adfærd behandler i høj udstrækning området; revisors uafhængighed, mere end andre danske kilder tidligere har gjort. Der er nu tilnærmelsesvis en dansk definition af uafhængighed, hvilket tidligere har været savnet; Retningslinjer for revisors etiske adfærd indeholder endvidere en vejledning til brugen af ordet uafhængighed.⁴⁰

40

³⁹ Retningslinjer for revisors etiske adfærd 2005

⁴⁰ Fabricius og Gath (2004), s. 2

- 5 De omtalte Retningslinjer for revisors etiske adfærd i den nuværende form trådte i kraft for danske revisorer den 1. juli 2005.⁴¹ Der kan i fremtiden forekomme ændringer, da Retningslinjer for revisors etiske adfærd skal tilpasses fremtidige modifikationer, der kan forekomme i *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*.⁴²

2.6 European Federation of Accountants (FEE)

- 10 En europæisk organisation der har involveret sig i udarbejdelsen af direktivet er FEE, der er en sammenslutning, på europæisk niveau, af 41 revisororganisationer, fordelt på 29 europæiske lande.⁴³ Fra Danmark deltager udelukkende Foreningen af statsautoriserede revisorer (FSR).

- 15 Revision er et centralt emne for alle de aktiviteter som FEE involverer sig i, og gennem de seneste år har FEE publiceret adskillige artikler, hvori de forsøger at øge tilliden til de rapporter, der udarbejdes af revisorerne. Yderligere har de udarbejdet konstruktive forslag som et forsøg på, at øge kvaliteten af revisionsstandarderne. FEE er derudover et aktivt medlem af EU's revisionskomité.⁴⁴

- FEE forsøger at øge kvaliteten omkring revision konstruktivt, hvilket ses ved, at de har udarbejdet forskellige artikler, hvori de både fremhæver de stærke og svage sider ved direktivet samt udtrykker deres standpunkt i forhold til dette.
- 20

- I FEE's pressemeddelelse fra 14. marts 2004 (kl. 14.30) bydes det reviderede direktiv velkommen, dog er de af den opfattelse, at det indeholder visse svagheder. Inden pressemeddelelsen havde FEE udgivet publikationer, hvori de fremhævede svagheder, de mente, der kunne være i direktivet, men alligevel er FEE tilfreds med den udvikling, der har været, da mange af områderne i direktivet harmonerer med deres nøgleområder.
- 25

- De artikler og pressemeddelelser FEE er kommet med gennem perioden, hvor udarbejdelsen af direktivet har fundet sted indikerer, at de har overvåget processen. I det udkast til direktivet, der udkom i marts 2004, har FEE fundet følgende områder, hvor de mener, at direktivet har nogle svagheder og kan forbedres:⁴⁵
- 30

- ▶ FEE har længe efterspurgt et tilsyn, der skal efterse den europæiske revisorprofession, hvilket er medtaget i det nye direktiv. Men FEE mener, at det har en svaghed, da forslaget mangler klarhed omkring strukturen af et fælles europæisk tilsyn
 - ▶ FEE støtter en global fremskyndelse af revisionsstandarderne, men mener, at påtegningssproceduren, der er præsenteret i direktivet, vil introducere en unødvendig ny og dyrere procedure
 - ▶ EU-Kommissionen kom med en henstilling 16. maj 2002 omkring revisors uafhængighed, hvilken FEE støttede. Det nye forslag omkring rotation og udbydelse af ikke-revisionsydelser til klienterne, bekymrer dog FEE. De mener, at forslaget øger muligheden for et generelt forbud imod udbydelse af
- 35

⁴¹ Retningslinjer for revisors etiske adfærd 2005, punkt 133

⁴² Retningslinjer for revisors etiske adfærd 2005, punkt 1

⁴³ FEE Position on the Proposed Audit Directive (12.04.05)

⁴⁴ FEE Position on the Proposed Audit Directive (12.04.05)

⁴⁵ European Accountants Welcome Revised EU Audit Directive (12.04.05)

- 5 ikke-revisionsydelser til klienterne. Denne restriktive regel, mener FEE ikke vil øge kvaliteten af revisionerne, da disse kræver en sund forståelse af den reviderede virksomhed og det pågældende marked. FEE's bekymring omkring virksomhedsrotation omhandler, om fordelene virkelig kan opveje de ulemper, der er. Her tænkes på, at det er i de første år, hvor revisor arbejder med en virksomhed, fejlene opstår, og disse undgås, hvis revisor ikke skiftes ud
- 10 ► FEE ser vigtigheden af at revisorprofessionen tiltrækker nye medarbejdere, der har et meget højt fagligt niveau, for derigennem at øge kvaliteten af revisionerne, da risikoen for krav imod revisor er stigende og truer professionens levedygtighed. Derfor ser FEE gerne, at EU skynder sig med de undersøgelser, de har i gang på området
- 15 Hvorledes områderne har opnået rettelser i forbindelse med den endelige vedtagelse, er ikke noget vi påtænker at behandle yderligere i dette speciale, da det ligger uden for den afgrænsning vi allerede på nuværende tidspunkt har lavet.

2.7 Sarbanes–Oxley Act

- 20 En anden faktor, der ligeledes formodes at have haft indirekte indflydelse på udarbejdelsen af det nye direktiv er vedtagelsen af SOX, der påvirker europæiske selskaber noteret i USA.⁴⁶ Den amerikanske kongres vedtog 30. juli 2002 *Sarbanes-Oxley Act of 2002* (SOX), der er baseret på rapporter sendt til Senatet og Repræsentanternes Hus. Rapporterne udsprang af de mange amerikanske erhvervsskandaler, som eksempelvis Enron,⁴⁷ Worldcom,⁴⁸ Kmart,⁴⁹ der var i efteråret 2001 og i 2002.⁵⁰
- 25 SOX' primære formål er, at sikre investorer i offentligt noterede selskaber i USA, der sker ved udstedelsen af skærpede krav til nøjagtighed og troværdighed i den information som selskaberne offentliggør. Endvidere er det håbet, at indførelsen af SOX vil genskabe tilliden til de amerikanske selskaber.
- 30 I modsætning til den tidligere lovgivning er der i forbindelse med SOX kommet nye tiltag samt skærpede regler på området. SOX rummer i stor udstrækning retningslinier for de tiltag, der ønskes påbegyndt af branchen. Efterfølgende er det op til de relevante myndigheder og organer, at udfylde rammerne med etableringen af detaljerede regler samt nye råd, udvalg og organisationer.⁵¹

⁴⁶ Gath (06 – 2004), s. 28

⁴⁷ Enron: SEC indleder undersøgelse 16. oktober 2001. Selskabet har fuset med regnskaberne og anvendt ikke-balanceførte poster for at oppuste indtægter og overskud. Gæld for flere milliarder dollar er gemt i bogføringen. BNY (22 – 19.08.02), s. 22

⁴⁸ Worldcom: Teleselskabet vælter omkuld i den største konkurs i historien. Den tidligere topchef og hans finansdirektør bliver arresteret 1. august med anklager om svindel med regnskaber og ulovlig aktiehandel. Selskabet pustede indtjeningen op med i alt 3,9 mia. dollar ved at transformere kapitalomkostninger til indtægter. Fidusen forøgede overskuddet kunstigt. BNY (22 – 19.08.02), s. 22

⁴⁹ Kmart: Går i betalingsstandsning 22. januar 2002. Selskabet har erkendt, at det oppustede omsætning ved at bogføre mængderabatter fra leverandører som salg. BNY (22 – 19.08.02), s. 22

⁵⁰ Christiansen (4 – 2003), s. 11

⁵¹ Christiansen (4 – 2003), s. 11

- 5 Gennem SOX er der på flere områder sket nye tiltag, der ikke tidligere har været i lovgivningen. Nedenfor er udvalgte eksempler inden for de fire største områder:⁵²
- 10
- ▶ *Public Company Accounting Oversight Board:*
I henhold til SOX blev der nedsat et udvalg, der har ansvaret for at tilse de eksterne revisorer i børsnoterede selskaber og deres revision af disse selskaber
 - ▶ *Revisors uafhængighed:*
De regler, der er kommet efter SOX, har sammen med de regler, som SEC er kommet med, påvirket ikke alene revisor men også selskabers ledelse og revisionskomitéer. Efter SOX har revisionskomitéerne fået yderligere pligter, og selskaberne har fået nogle restriktioner i relation til ansættelse af revisionsvirksomhedens ansatte. Samtidig er der indført begrænsninger i de ledende revisorers tidsmæssige tilknytning til kunderne. Nogle af de indførte regler er allerede kendt i Danmark; det er et forbud mod levering af visse ikke-revisionsydelser fra revisor til selskaber, der modtager revisionsydelser samt rotationspligt og interessekonflikter
 - ▶ *Corporate Governance:*
SOX har på dette område resulteret i væsentligt udvidede forpligtelser og retningslinier for medarbejderne i børsnoterede selskaber, der er involveret i regnskabsaflæggelsen
 - ▶ *Udvidede oplysningskrav:*
På baggrund af det der skete med Enron, er det nu et krav i SOX, at ledelsesberetningen skal indeholde et særskilt afsnit om ikke-balanceførte transaktioner samt en tabel med oplysning af kontraktlige forpligtelser. Endvidere er der nu indført et krav om at information skal offentliggøres ved enhver væsentlig lejlighed – hurtigt og med den mest opdaterede information
- 15
- 20
- 25

30 Det skal bemærkes, at det ovenstående blot er enkelte områder inden for SOX og er uden yderligere uddybning. Der er områder, som ikke er behandlet i denne sammenhæng, da vi ikke har fundet dem væsentlige. Men som det fremgår af den korte gennemgang af de fire hovedområder i SOX, er der tale om mange og væsentlige tiltag, der er gjort for at opbygge tilliden til de amerikanske selskaber igen efter de skandaler der har været.⁵³

2.8 Problemstilling

35 Som vi har skildret i det foranstående er der i forbindelse med 8. direktiv mange problemstillinger, der kan behandles. Derfor mener vi, at en helt konkret afgrænsning af den problemstilling vi ønsker at arbejde videre med skal udledes. I det følgende vil vi opridsse de mest oplagte problemstillinger inden for emnet og begrunde kort, hvorfor de er fravalgt. Derefter vil den valgte problemstilling blive uddybet.

40 Omkring 8. direktiv af 1984 er der en række problemstillinger i forhold til det nye 8. direktiv. Vi har dog vurderet at arbejdet med disse problemstillinger vil blive en lang beskrivelse af forskelle og ligheder mellem direktiverne, uden det fører en analyse med sig. På den baggrund har vi fravalgt, at

⁵² Christiansen (4 – 2003), s. 11-14

⁵³ Christiansen (4 – 2003), s. 14

5 arbejde yderligere med 8. direktiv af 1984 samt valgt ikke at nævne de problemstillinger der eventuelt kunne være.

En problemstilling er, hvilke ændringer indførselen af det nye direktiv vil medføre i de eksisterende 4. og 7. direktiv. Her har vi erfaret gennem udarbejdelsen af problemformuleringen, at det er mindre
10 ændringer, såsom revisors honorarer, og derfor er ændringerne ikke så gennemgribende, at hele direktivet skal redigeres.

En analyse af ændringer i 4. og 7. direktiv; hvilken indflydelse ændringerne vil have i forbindelse med revisors udarbejdelse af årsrapporter, vil være relevant. Vi har dog valgt ikke at behandle
15 ændringerne yderligere, da disse er mindre, og de pågældende direktiver er regnskabsdirektiver, og temarammen for dette speciale er revision.

En anden problemstilling er Grønbogen, hvilken indeholder problemstillinger, der kan være interessant, at få belyst nærmere i forhold til revisors uafhængighed. Da de er interessante i forhold
20 til revisors uafhængighed kan de komme til at fremstå som overordnede. En problemstilling kan være, om det egentlig var Grønbogen, der satte arbejdet omkring en modernisering af 8. direktiv af 1984 i gang. Dette betyder, en modernisering af de regler, der eksisterer omkring revisors uafhængighed i internationale sammenhænge samt hvorfra idéen om udarbejdelsen af Grønbogen på dette område opstod? Men ligesom med SOX kan dette være svært at lave en analyse af, og derfor har vi valgt ikke at arbejde yderligere med Grønbogen i dette speciale.

25 Omkring SOX og direktivet findes to interessante problemstillinger set med europæiske øjne. Tidligere har debatten omhandlet, om SOX og direktivet har en sammenhæng og eventuelt hvordan. Derfor kunne det være interessant at arbejde med følgende problemstillinger:

- 30 ▶ Hvor forskellig er direktivet egentlig fra SOX?
- ▶ Er direktivet en europæisk udgave af SOX?

Problemstillingerne er fravalgt, da det ikke er på dette område, vi har ønsket at ligge vores fokus, men da det alligevel til dels berører det valgte emne, har vi valgt at medtage det i
35 problemformuleringen. Desuden vil det være vanskeligt, at lave en analyse over, om direktivet i virkeligheden er en europæisk udgave af SOX, da vi som tidligere nævnt bestræber os på, at have et kombineret dansk og internationalt aspekt i specialet. Skulle vi undersøge hvilken indflydelse SOX har på danske revisorer, har det udelukkende betydning for de virksomheder, der er børsnoterede i USA og deres revisorer; dog er det kun én dansk virksomhed, som er noteret; Novo Nordisk A/S.⁵⁴ Problematikken kan dog ikke kun ansues fra denne synsvinkel, da der er amerikanske
40 datterselskaber, som har hjemsted i Danmark, hvilke både er omfattet af reglerne omkring SOX, men ligeledes også af 8. direktiv og revideres i det fleste tilfælde af danske revisorer.

⁵⁴ New York Stock Exchange (24.05.07)

5 Det skal nævnes, at ovenstående problemstillinger omkring SOX og Grønbogen giver anledning til en indbyrdes konflikt, da de giver hver sin forklaring på, hvad baggrunden for udarbejdelsen af direktivet er. Dette vil umiddelbart kun blive til hypoteser om det var Grønbogen, der endelig blev til et nyt direktiv, eller om det var en hastesag, at Europa skulle have et modstykke til SOX. Umiddelbart er det ikke muligt at ligestille problemstillingerne med hinanden på denne måde, da der

10 sker en tilpasning gennem tiden, og derfor kan begge områder have haft indflydelse på at en revidering er sat i gang. Problemstillingerne er yderst interessante, men fravalgt med ovenstående begrundelse.

FEE er medtaget i problemformuleringen på baggrund af, at de er en international organisation på europæisk plan, med deltagelse af revisorer fra mange lande. De har en vis indflydelse over for EU-Kommissionen og derved muligheden for at få gennemført visse ændringer og forslag inden EU-Kommissionen udarbejder et endeligt dokument. Derfor vil det være relevant at undersøge, om FEE har påvirket processen omkring udarbejdelsen af direktivet, og om de har haft indflydelse nok til at få deres ændringsforslag igennem. Dette har vi valgt ikke at beskæftige os med, da vi mener, at der vil komme til at mangle et dansk aspekt på baggrund af, at vi gerne vil have både et dansk og et

15 20 internationalt aspekt.

FEE vil dog blive anvendt i forbindelse med vores teoretiske afsnit, da der i deres rapporter: *Audit Independence and Objectivity* fra 1995, *The Role, Position and Liability of the Statutory Auditor in the European Union* fra 1996 samt *Statutory Audit Independence and Objectivity* fra 1998 behandles fem kategorier omhandlende trusler mod uafhængighed. For yderligere uddybning af disse henvises til afsnit 3.6.

25

2.8.1 Revisors uafhængighed

Da direktivet, som tidligere nævnt, er omfattende i forhold til direktivet af 1984, betyder det, at der er mange interessante problemstillinger, der kunne arbejdes med. Vi kan ikke behandle alle emnerne, der er fremkommet gennem læsningen af det nye direktiv, da dette ville være for omfangsrigt. Derfor

30 har vi valgt at koncentrere os om revisors uafhængighed.

Der har gennem de senere år været meget debat mellem forskellige organisationer, såvel nationalt som internationalt, omkring revisors uafhængighed. Vi har i resten af specialet valgt at arbejde med udvalgt materiale, vi mener, har relevans for vores nedenstående problemstilling. Det materiale vi primært har valgt at fokusere på er; Europa-Parlamentets og Rådets 8. direktiv af 2006 samt

35 udkastet hertil af 16. marts 2004, Revisorloven herunder FSR's vedtægter og Retningslinjer for revisors etiske adfærd samt EU's henstillinger om henholdsvis uafhængighed og kvalitetssikring. I forbindelse med Retningslinjer for revisors etiske adfærd henvises endvidere til *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountant*, da de danske retningslinjer udspringer heraf. Inden for det teoretiske område har vi valgt at benytte de tidligere omtalte rapporter fra FEE omkring trusler mod

40 revisors uafhængighed, ASOBAC, Agentteorien samt R.K. Mautz' og Hussein A. Sharaf's (1961) teorier omkring uafhængighed.

- 5 Ved primært at benytte ovenstående materiale, mener vi, at vi opnår den fordeling mellem et dansk og internationalt perspektiv, der er mest hensigtsmæssigt.

Grunden til, vi mener, at uafhængighed er et relevant emne er, at der er meget fokus på det fra forskellige organisationer, og ikke mindst fra de interessenter, der benytter de erklæringer, som revisor udarbejder omkring sine klienter. Fokus fra de forskellige organisationer, her tænkes specielt på FSR og FEE, kommer til udtryk ved de publikationer og artikler, der er blevet udsendt omkring emnet, hvor mange af artiklerne stammer fra revisionsfirmaers statsautoriserede revisorer. Ligeledes er det et emne, der er aktuelt i forhold til de forskellige erhvervsskandaler, der har været de seneste år. Udover at være et interessant og aktuelt emne er uafhængighed også kompliceret. Revisor har ofte mere end én funktion over for klienten, da der både ydes assistance i forbindelse med revisionsopgaver og udarbejdelse af regnskab samt årsrapporter; men også i nogle tilfælde rådgivningsmæssigt, da revisor i nogle tilfælde yder økonomisk rådgivning til ledelsen. På den måde kan der være en række situationer, hvor der kan drages tvivl om, hvorvidt revisor er uafhængig. Reglerne omkring revisors uafhængig bliver i denne tid skærpede, hvilket er med til at fremme tilliden til det arbejde revisor udfører, og dermed vokser tilliden hos de forskellige interessenter, der benytter revisors erklæringer.

Dette betyder, at det nye direktiv, den danske revisorlov og revisors uafhængighed bliver det centrale i det videre arbejde og følgende problemstillinger vil søges belyst:

25 *Redegørelse og analyse af EU regulering omkring uafhængighed i forhold til de valgte teorier, med fokus på 8. direktiv af 2006 samt henstillingerne omkring uafhængighed og kvalitetssikring.*

30 *Redegørelse og analyse af dansk lovgivning omkring uafhængighed i forhold til de valgte teorier, med fokus på Revisorloven, FSR's vedtægter og Retningslinjer for revisors etiske adfærd.*

35 *Sammenholdende analyse omkring EU reguleringen kontra den danske lovgivning vedrørende uafhængighed med henblik på at komme med en vurdering af forskellighederne i EU reguleringen og den danske lovgivning samt hvilken indflydelse det kan have på lovgivningen i Danmark, at der er kommet et nyt 8. direktiv.*

40 De ovenstående problemstillinger vil senere i specialet blive behandlet i tre separate kapitler for at gøre specialet mere overskueligt for læseren. Det primære fokus vil ligge i den tredje problemstilling – den sammenholdende analyse, da det er den, der er mest interessant at få belyst.

I forhold til de ovenstående problemstillinger har vi fravalgt den praktiske vinkel, og fokuserer kun på den teoretiske, da vi mener denne er den mest naturlige tilgang til de valgte problemstillinger.

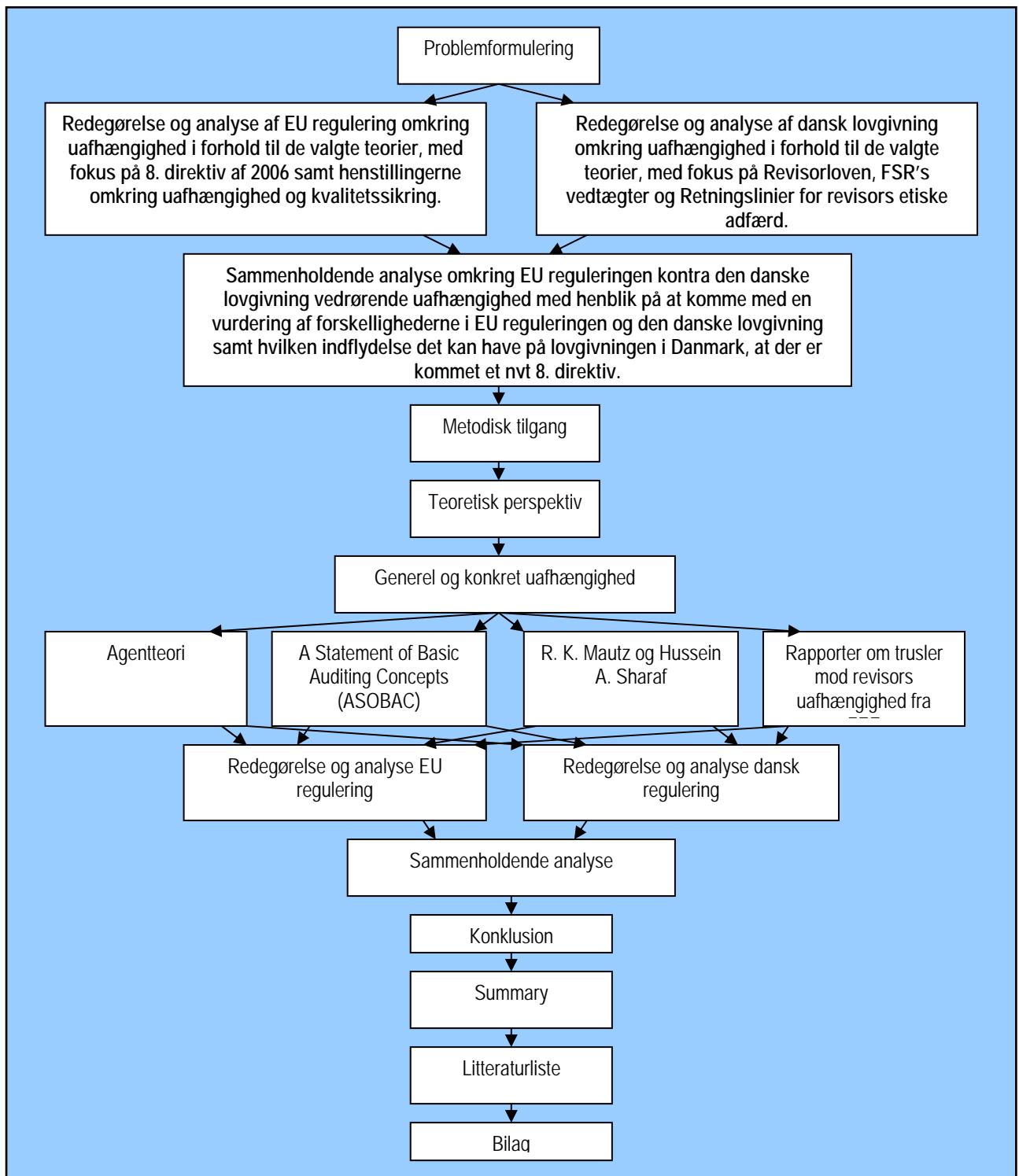
- 5 Endvidere vil en praktisk vinkel ofte medvirke til, at det bliver nødvendigt at foretage spørgeskemaundersøgelser og interviews, hvilket er meget ressourcekrævende.

2.9 Metodisk tilgang

2.9.1 Indledning

- 10 I problemformuleringen har vi som afslutning valgt at placere vores metodiske afsnit. Metoden indeholder en redegørelse for struktureringen af specialet, hvilket er en illustration af det overblik vi har på nuværende tidspunkt samt et udtryk for, i hvilken retning vi arbejder. Herudover vil vi kort redegøre for den valgte litteratur.

5 2.9.2 Strukturering af projektet

Figur 2.1: Specialet struktur

Kilde: Egen tilvirkning

10

Strukturen i specialet er en metode til hvordan vores problemstillinger løses, og vi har derfor udarbejdet ovenstående figur, der illustrerer den efterfølgende disposition for resten af forløbet i vores speciale.

5 Som det kan ses af figur 2.1 vil det efterfølgende kapitel have et teoretisk perspektiv og indeholder en gennemgang af de valgte teorier omkring uafhængighed. Teorierne vil blive behandlet særskilt med hver deres kritik, hvilket er gjort med henblik på overskueligheden. Som afslutning på det teoretiske afsnit laves en sammenfatning, hvori teorierne vil blive vurderet samlet og kort diskuteret op mod hinanden. Således bliver det muligt at se, om de rent faktisk kan supplere hinanden eller om

10 der er tale om modstridende teorier. I forlængelse af sammenfatningen vil vi tage en diskussion om teoriernes gyldighed og relevans for problemstillingen samt i hvilken sammenhæng de enkelte dele af teorierne vil blive anvendt og en diskussion af de enkelte teoriers rolle.

Indledningsvis i analysen har vi valgt at holde EU reguleringen og den danske lovgivning adskilt og analysere disse i forhold til de enkelte teorier. Vi vil sætte de fakta der fremkommer i redegørelsen i

15 relation til teorien og problemstillingen. En fordel ved opstillingen er, at såfremt teorierne ikke har de samme hovedkonklusioner, men dog supplerer hinanden, vil vi mene, at det på den måde bliver mere overskueligt for læseren. En af ulemperne er, at der kan ske gentagelser hvis nogle af teorierne bliver anvendt mere end en gang i analysen, fordi de supplerer hinanden. Men det vil blot tydeliggøre vores problemstillinger; at vi har tre problemstillinger, som der ikke findes ét svar på,

20 men hvor der er flere forskellige faktorer. Efter at have behandlet problemstillingerne med flere teoretiske indgangsvinkler vil vi forhåbentlig kunne konkludere på problemstillingerne. Således vil det være nemmere at se sammenhænge og være kritiske overfor vores arbejde. Formålet med analysen er, at finde fakta fra reguleringerne, som ifølge vores teorier kunne være forklaringerne på problemstillingen. Afslutningsvis vil vi lave en opsummering på analysen og via denne nå frem til en

25 samlet konklusion på de fremførte problemstillinger.

På traditionel vis afsluttes specialet med et summary og en litteraturliste samt eventuelle bilag.

2.9.3 Kildekritisk gennemgang af specialets materiale

I forbindelse med gennemgangen af materialet i dette afsnit vil der blive omtalt både primær- og sekundærlitteratur. For at undgå misforståelser vil vi kort redegøre for, hvad der menes med de to

30 litteraturtyper.

Primærlitteratur er betegnet som den oprindelige kilde; i dette tilfælde en teori skrevet af den eller de forfattere, der har udviklet teorien. Sekundærlitteratur beskriver og forholder sig, ofte kritisk, til den oprindelige kilde, hvilket vil sige den primære litteratur.⁵⁵

Materialets omfang er det problem, vi oftest har mødt i arbejdet med specialet. I forbindelse med det

35 valgte emne og emnerne omkring findes der masser af relevant litteratur, og det kan derfor være svært at skelne det relevante fra det mindre relevante. Dernæst har problemet lagt i, at det til tider har været vanskeligt at fortolke materialet, da der altid er mange overvejelser; hvilke bagvedliggende interesser udtrykkes i materialet, og derved har vi lavet en vurdering ud fra, hvem der har skrevet teksten, og hvor den er publiceret; hvilke fortolkninger er mere troværdige end andre med videre.

⁵⁵ Fremmedordbog (2000), s. 610 og 680

5 2.9.3.1 Teoretikere

I forbindelse med beskrivelsen af Agentteorien har vi ikke anvendt den primære kilde, men udelukkende gjort brug af sekundær litteratur. Den litteratur, vi har brugt, er bogen Revision – koncept og teori, hvilket vi anser for en troværdig kilde, da det er en lærebog, der i høj grad anvendes i forbindelse med cand.merc.aud.-studiet. Bogen har givet en god forståelse af teorien, der har været tilfredsstillende, da vi ikke har haft behov for at komme i dybden med teorien, og den primært skal bruges til at supplere de andre teorier. Agentteorien er en ældre teori, som i dag stadig anvendes i mange forskellige sammenhænge, og kan derfor findes brugt i andre forbindelser end den, vi har valgt i dette speciale.

10 Modsat har vi i forbindelse med *A Statement of Basic Auditing Concepts* også kaldt ASOBAC anvendt den oprindelige kilde, der er udarbejdet af en række økonomer fra forskellige universiteter i USA. Kilden er udgivet af den amerikanske revisorforening *American Accounting Assoritation*, og vi anser den derfor for en troværdig kilde. Der findes dog en dansk, direkte oversættelse af kilden – Rapport fra Komiteen vedrørende grundlæggende revisionsbegreber – som er oversat af lektor og statsautoriseret revisor Robert Sloth Pedersen. Denne har vi til tider benyttet, når det har været svært at forstå enkelte sammenhænge i den primære kilde. ASOBAC er ligesom Agentteorien ikke 15 en nyere teori, da den er udgivet i 1973, men det har ikke været en hindring, da den i dag stadig er aktuel på mange områder.

Beskrivelsen af R.K. Mautz' og Hussein A. Sharaf' teorier om uafhængighed er ligeledes foretaget ud fra den primære litteratur på området. Dog har teorierne være svære at få overblik over, men det har 25 ikke været muligt for os, at finde brugbar sekundær litteratur omkring emnet. Mautz og Sharaf er begge økonomer og har skrevet flere bøger og artikler inden for revision. Ligesom med de foregående teorier, er det ældre teori, der er udviklet i 1961, men også i dette tilfælde har vi vurderet, at de med fordel kan anvendes i dag, da de fleste områder i teorien stadig er aktuelle.

Rapporterne fra FEE er også beskrevet ud fra de primære kilder. Ligeledes mener vi, at der kan 30 tillægges FEE troværdighed, da de er blandt de førende i Europa inden for området og har stor indflydelse over for EU-Kommissionen inden for deres udarbejdelse af nye dokumenter. Dog angiver de tre kilder ikke, hvem der er de egentlige forfattere af rapporterne, men dette har vi valgt at se bort fra i denne forbindelse og blot konkluderet, at FEE står for udarbejdelsen. Modsat de tidligere benyttede teorier, er rapporterne forholdsvis nye; fra 1995, 1996 og 1998, og udarbejdet i forbindelse 35 med de tiltag, der er kommet på området og derfor stadig særdeles aktuelle.

Kildekritik af selve teorierne har vi valgt at placere efter beskrivelsen af den pågældende teori, da vi mener, det er mest overskueligt for læseren.

2.9.3.2 Øvrige kilder

Som baggrund og supplement for vores problemformulering samt dele af teorien har vi benyttet 40 lærebogen af Mogens Christensen m.fl. Revision – koncept og teori og den nyere udgave af Kim

5 Füchel m.fl. Revisor – regulering og rapportering som opslagsværk til, at få opdateret og uddybet information.

Vi har herudover anvendt andre bøger, som primært har været til brug ved definition af begreber og en uddybende forklaring af disse. Anvendelsen af disse bøger har derfor været begrænset og forefindes i litteraturlisten.

10

▶ *Forelæsningsnoter:*

Som ekstra information til kilderne har vi i nogen udstrækning anvendt Lars Bo Langsteds og Jesper Seehausens forelæsningsnoter fra kursusgangene i hhv. revision for CMA 2. og 3. semester 2004 og international regnskab og revision som valgfag for CMA 3. semester 2004, da disse har hjulpet os med at overskue helheden. Forelæsningsnoter er ofte baseret på forelæserens individuelle vurdering, og vi har derfor valgt kun at anvende disse som uddybende litteratur i tvivlsspørgsmål.

15

▶ *Akademiske artikler:*

For at opbygge en baggrundsviden omkring udkastet til det nye 8. direktiv, uafhængighed samt den nye revisorlov har vi i særdeleshed anvendt Revision og Regnskabsvæsen online som inspiration. Disse har vi fokuseret på ikke at anvende som primære kilder, da der kan herske tvivl omkring troværdighed og neutralitet.

20

▶ *Internettet:*

I de oplysninger, vi har fundet på internettet, har vi fokuseret på kun at benytte officielle sider som eksempelvis FEE's, FSR's og EU-oplysningens hjemmesider. Desuden har vi brugt revisorbiblioteket online, da det har været den letteste måde at få overblik over de artikler, der findes på området. Da der er tale om forholdsvis nyt materiale på området, har det ikke været muligt at hente de fleste af oplysningerne fra anden kilde og derfor været nødvendigt at anvende internettet. Vi mener dog ikke det har betydning, da mange kilder stammer fra ovenstående officielle sider.

25

30

35

40

5 3. Uafhængighed i et teoretisk perspektiv

3.1 Indledning

I problemformuleringen afgrænsede vi vores problemstilling omkring 8. direktiv til udelukkende at omhandle revisors uafhængighed. I afgrænsningen gik vi ikke yderligere i dybden med uafhængighedsbegrebet, men beskrev de forskellige faktorer, både nationale og internationale, der har haft en indflydelse på udarbejdelsen af direktivet, og dermed også en indflydelse på revisors uafhængighed. Derfor har vi i dette kapitel valgt at uddybe revisors uafhængighed samt se på begrebet i et teoretisk perspektiv, hvilket vi mener, giver det bedste udgangspunkt for den efterfølgende analyse.

I dette afsnit præsenteres fire teorier, som vi har valgt at arbejde med i forbindelse med de efterfølgende analyser. Begrundelsen for valg af teorier blev kort gennemgået i forrige kapitel, jf. afsnit 2.9.3.1 samt det yderligere uddybes i de følgende afsnit.

3.1.1 Valg af teori

Revisors uafhængighed er opdelt i to begreber; generel og konkret uafhængighed. Det er vigtigt at få disse to former for uafhængighed defineret, da det er med til at give læseren en bredere forståelse af begrebet uafhængighed samt, vi i de efterfølgende analyser vil benytte definitionerne i forbindelse med blandt andet den danske revisorlov. Derfor har vi i dette teoretiske kapitel valgt en gennemgang af generel og konkret uafhængighed.

Efterfølgende har vi valgt at gennemgå Agentteorien, som er en klassisk, men bred teori. På den baggrund vil den senere brug af teorien hovedsageligt koncentrere sig om at knytte bånd mellem de andre teorier, da der mellem denne og de andre valgte teorier foreligger tætte relationer.

Efter gennemgangen af Agentteorien har vi valgt at præsentere ASOBAC, hvilken primært er valgt på baggrund af dens forklaring omkring vigtigheden af revisors tilstedeværelse ved regnskabsaflæggelsen. Dermed opstår der en forklaring omkring, hvorfor det er vigtigt, at revisor er uafhængig i forbindelse med de opgaver, der påtages samt vigtigheden af harmoniseringen omkring begrebet revisors uafhængighed. Desuden fremstår ASOBAC og den efterfølgende teori fra R.K. Mautz og Hussein A. Sharaf at have sammenfaldende budskaber, som ligeledes er tæt knyttet til Agentteorien.

Den tredje teoretiske synsvinkel vi har valgt at medtage er, som ovenfor nævnt, fra R.K. Mautz og Hussein A. Sharaf. Årsagen til at vi har valgt at medtage denne lidt ældre teori, er ikke kun på baggrund af den kobling, der kan laves over til Agentteorien og ASOBAC, men også fordi den teoretiske synsvinkel går yderligere i dybden med begreberne faktisk og tilsyneladende uafhængighed samt beskriver de forskellige dimensioner, der ligger inden for begrebet uafhængighed. Endvidere beskriver teorien de forskellige forhold der ligger bag uafhængighedsbegrebet, når der er fokus på uafhængighed inden for branchen og ikke udelukkende

5 den enkelte revisor. Endelig er teorien sammen med de andre valgte teorier med til at påpege, hvorfor uafhængighed er vigtig for den enkelte revisor og branchen i dens helhed. Som afslutning på afsnittet har vi valgt at gennemgå tre rapporter, udarbejdet af FEE, omkring revisors uafhængighed. Rapporterne i sig selv kan ikke karakteriseres som teorier, men de indeholder sammenfaldende teoretiske aspekter omkring trusler mod revisors uafhængighed, og

10 derfor har vi valgt at medtage rapporterne. Vi mener, at rapporterne er vigtige at have med, da FEE har beskæftiget sig meget med emnet.

Teoriene i dette kapitel vil komme i ovennævnte rækkefølge, hvorefter vi efter hvert enkelt teori har valgt at placere relevant kildekritik. Afslutningsvis vil der være en sammenfatning, hvori vi vil redegøre for den videre brug af teorierne.

15 3.2 Generel og konkret uafhængighed

Formålet med revisors arbejde er at udarbejde erklæringer med en høj troværdighed, hvilken kun kan skabes, hvis revisor er uafhængig af klienten.⁵⁶

Både i debatten samt i teorien opdeles uafhængighedsbegrebet traditionelt i to; faktisk uafhængighed og tilsyneladende uafhængighed. Baggrunden for opdelingen er, at det ikke har

20 nogen betydning, at revisor er uafhængig af klienten, hvis ikke omverdenen har tillid til revisor. Offentligheden skal have tillid til revisor, da det er dem, der benytter revisors arbejde, hvilket er værdiløst, hvis offentligheden ikke har tillid til revisor og tvivler på uafhængigheden.⁵⁷

Reguleringen på området har en anden opdeling end teorien; en opdeling i generel og konkret

25 uafhængighed. Ved generel uafhængighed forstås, at revisor ikke må drive anden erhvervs mæssig virksomhed end revisionsfirma samt ikke må være ansat i hverken den private eller i den offentlige sektor. Reglerne om konkret uafhængighed reguleres i lov nr. 302 af 30.04.03 om statsautoriserede og registrerede revisorer § 11:

30 *§ 11. Revisor må ikke udføre opgaver som omhandlet i § 1, stk. 2, når der foreligger omstændigheder, der er egnet til at vække tvivl hos en velinformeret tredjemand om revisors uafhængighed.*

Efter § 11, stk. 1, bestemmer stk. 2 og 3 de omstændigheder, der kan foreligge og vække tvivl om revisors uafhængighed hos tredjemand. Det er omstændigheder som viser, hvorledes revisor eller

35 andre der er medlem af revisionsteamet kan være knyttet til klienten. Vi har valgt ikke at medtage § 11 i dens fulde længde, da den er omfattende, og ikke nødvendig for forståelsen af sammenhængen. Reglerne om konkret uafhængighed kan sikre revisor og offentligheden imod, at en revisor afgiver erklæring om en klient, som har været revideret i situationer, hvor revisor er subjektiv. Den beskyttelse som § 11 danner, vedrører både den faktiske samt den tilsyneladende uafhængighed.⁵⁸

⁵⁶ Langsted, Lars Bo (2005), s. 64

⁵⁷ Langsted, Lars Bo (2003), s. 112 - 113

⁵⁸ Langsted, Lars Bo (2005), s. 68 - 69

5 Kravene om, at revisor ikke blot skal være uafhængig af den, hvor der skal udfærdiges erklæring om, men også uafhængig af enhver form for erhvervmæssig interesse i erklæringsobjektet, stammer tilbage fra 1909-loven om statsautoriserede revisorer, hvor ministeren for Handel og Søfart; Johan Hansen udtalte, at formålet med reguleringen var at få en:⁵⁹

10 *Institution, der er ganske frit stillet over for alt og alle, der skal ikke være Tale om, at personlige og private Interesser skulle kunne gøre sig gældende.*

Den danske regulering har siden været opbygget, så revisor ikke blot skulle være konkret uafhængig, men også generel uafhængig. Siden er der sket meget inden for revisionsbranchen, og ligeledes inden for den danske regulering. Igennem årene har der være fremsat flere forslag om en afskaffelse af kravet om, at revisor skal være generel uafhængig af erklæringsobjektet, og i 2002 foreslog den danske Revisorkommission, med betænkning nr. 1411 / 2002: Revisorlovgivning – uafhængighed og liberalisering, en fuldstændig afskaffelse af reglerne om generel uafhængighed. I betænkningen findes en længere redegørelse for spørgsmålet om revisors uafhængighed, heri udtales blandt andet:⁶⁰

25 *I en række lande har lovgiver opstillet helt forskellige kauteler (safeguards) om revisors uafhængighed. Nogle steder må revisor ikke beskæftige sig erhvervmæssigt med andet end revision og dertil hørende virksomhed, andre steder må revisor beskæftige sig med alt andet, såfremt han eller hun måtte have lyst. Nogle steder må revisor ikke i sin egenskab af revisor beskæftige sig med anden erhvervsaktivitet, men gerne som privatperson. Nogle steder må revisor ikke rådgive den samme kunde, som han eller hun reviderer, andre steder er dette ikke blot tilladt, men anses ligefrem som ønskværdigt. Nogle steder må revisor ikke yde bogføringsmæssig assistance, men må gerne rådgive etc. etc. Det eneste gennemgående krav er, at revisor ikke må træffe beslutninger på kundens vegne / for kunden, men derudover er reguleringstyperne traditionelt stærkt forskelligartede.*

30 *At billedet ser ud som det gør, beror bl.a. på, at det aldrig er »videnskabeligt« påvist, hvori uafhængighed består, og hvad der skal til for at sikre den. Det beror også på forskellig kultur og forskellig erhvervshistorisk udvikling, og det beror også på forskellig juridisk tradition. Der er aldrig påvist, at en given tilknytning til »revisorfremmende aktiviteter« har medført dårlige, urigtige eller forkerte erklæringer. Heller ikke i lande, som f.eks. Norge, hvor man slet ikke har regler om generel uafhængighed. Det kan dog ikke afvises, at forekomsten af en given afhængighed ikke har spillet en rolle i det forløb, der har ført frem til en given erklæring / påtegning.*

Endvidere sammenfatter Revisorkommissionen i sin betænkning overvejelser om generel kontra konkret uafhængighed på følgende måde:⁶¹

⁵⁹ Langsted, Lars Bo (2005), s. 64

⁶⁰ Betænkning nr. 1411 / 2002, s. 33 - 34

⁶¹ Betænkning nr. 1411 / 2002, s. 66 - 67

- 5 *Den gældende lov sikrer revisors uafhængighed ved at opstille regler om såvel generel som konkret uafhængighed. Reglerne om generel uafhængighed opstiller hindringer for revisors aktivitet på en række områder, uanset om de i det konkrete tilfælde påvirker revisors uafhængighed. Reglerne er som anført i del 1, med til at skabe den traditionelle forestilling om revisor som uafhængig af andre interesser. Revisor må f.eks. ikke være offentlig ansat, drive anden erhvervsvirksomhed end revisionsvirksomhed – ikke engang udlejningsvirksomhed – eller påtage sig bestyrelsesposter i erhvervsvirksomheder.*
- 10 *Disse indskrænkninger i revisors erhvervs muligheder kan på den ene side være velbegrundede som en del af revisors »image« - den almindelige forestilling om revisor som uafhængig af andre interessenter. Derved tilgodeses i meget vidt omfang hensynet til, at revisor skal være synligt uafhængig.*
- 15 *På den anden side må det også erkendes, at disse forbud går ganske vidt, og at de set med en international målestok er overordentligt vidtgående – kun de færreste lande kender således regler om generel uafhængighed. Revisorkommissionen har i forbindelse med sine drøftelser om at anskue revisorlovgivningen fra en anden synsvinkel diskuteret, om så vidt gående forbud er nødvendig for at sikre tilliden til revisors uafhængighed.*
- 20

I dag kender vi den endelige afgørelse af Revisorkommissionens betænkning fra 2002, hvilken resulterede i, at vi i dag, næsten 100 år efter indførelsen, ikke længere har et regelsæt omkring generel uafhængighed, men udelukkende regulerer om konkret uafhængighed. Reguleringen omkring generel uafhængighed blev afskaffet med den nye revisorlov - lov nr. 302 af 30.04.03 om statsautoriserede og registrerede revisorer.

25

3.3 Agentteori

For beslutningstagerne i virksomheder er der konkurrence omkring adgangen til pålidelige og troværdige informationer. For en virksomhed er det vigtigt, at have adgang til flere troværdige informationer end konkurrenten om både resultaterne af sin egen virksomhed og andre virksomheder. I alle situationer, eksempelvis ved fremskaffelse af ansvarlig indskudskapital er det vigtigt for virksomheden at kunne levere rigtige og troværdige informationer, så investorerne indskyder kapital.⁶²

30

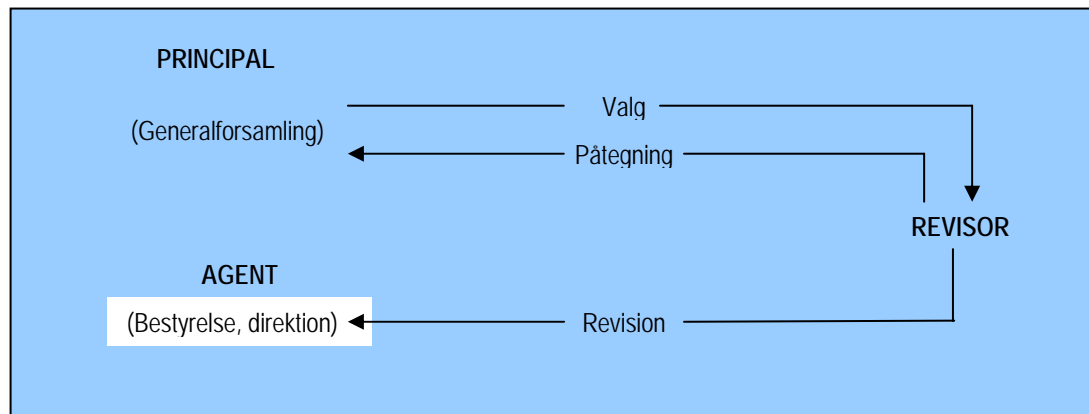
Ledelsen har ikke altid samme interesser som ejerne, og derfor har ejerne brug for opsyn med ledelsen, hvilket primært foregår på generalforsamlingen, hvor ledelsen skal fremlægge en årsberetning samt regnskab, der viser virksomhedens økonomiske resultat og stilling. På den måde har ejerne mulighed for at godkende beretningen og regnskabet eller forkaste det, og dermed foretage udskiftninger i ledelsen. Det er vigtigt, at beslutningsgrundlaget hos ejerne er i orden for at de rigtige beslutninger kan træffes. Forudsætningen er derfor, at ejerne modtager troværdige oplysninger fra ledelsen.

35

40

⁶² Elm-Larsen (2001), s. 86

- 5 Ovenfor beskrevne forhold, at ejerne (principalen) udfører tilsyn eller kontrol med den eller de, der handler på principalens vegne (agenten), kaldes for Agentteorien og kan illustreres på nedenstående måde:⁶³

10

Figur 3.1: Agentteorien
Kilde: Christensen og Loft (2003), s. 12

15 Revisors opgave er, på den ene side at fungere som troværdighedsvidne overfor virksomheden, og på den anden side fungere overfor offentligheden, som kontrollant af informationer, som virksomheder og selskaber udsender om resultaterne af deres drift. For at kunne løse opgaven bedst muligt benytter revisor en lang række metoder og teknikker, som eksempelvis bevisteori, statistik og stikprøvet teori.⁶⁴ Som aktionær er det umuligt at holde øje med alle agentens dispositioner, og derfor må de ansætte nogen, der kan udføre kontrol med, at agentens dispositioner og rapporter er acceptable. Til at udføre arbejdet ansættes en revisor. Revisor skal være faglig kompetent, da principalen ellers ikke kan tillægge revisors undersøgelser og erklæringer nogen vægt. På den baggrund skal revisor være uafhængig af både principal og agent. Ved at være uafhængig af både principal og agent betragtes revisors arbejde og erklæringer som værende objektive. På den måde bliver det lettere for virksomheden, at tiltrække en potentiel investor, da der er stor sandsynlighed for, at denne har tillid til de givne informationer. Revisors opgave er dermed ikke at tage stilling til, om agentens dispositioner har været ideelle eller om der på anden måde kunne have opnået et bedre resultat; dette er overladt til principalen, der må give sin mening til kende overfor agenten ud fra de troværdige reviderede informationer på generalforsamlingen.

25 Revisors faglige kompetence er i dag sikret med hensyn til lovpligtig revision; nationalt sker dette eksempelvis gennem Revisorloven, Retningslinjer for revisors etiske adfærd samt FSR's vedtægter og på internationalt plan sker det gennem EU's 8. direktiv.

30 Lovgivningen i Danmark fastsætter, at revisor vælges af generalforsamlingen, men i praksis sker det anderledes; bestyrelsen indstiller en revisor, og indstillingen tages som gennemgående hovedregel til følge af generalforsamlingen.⁶⁵ I dansk revisorret er Agentteorien ikke klar defineret, idet det er

⁶³ Christensen og Loft (2003), s. 11 - 12

⁶⁴ Elm-Larsen (2001), s. 88

⁶⁵ Christensen og Loft (2003), s. 12 - 15

5 generalforsamlingen, der skal vælge revisor, men revisors hvervgiver er anderledes defineret i erklæringsvejledningen:⁶⁶

10 *"Hvervgiver er den, der har bedt revisor om at afgive en erklæring eller udarbejde en rapport. Revisor må ikke kritikløst lægge hvervgivers opfattelser til grund for sine udtalelser.*

15 *I aktie- og anpartsselskaber er bestyrelsen hvervgiver. Har et anpartsselskab ingen bestyrelse, er direktionen hvervgiver. I enkeltmandsvirksomheder er hvervgiver det tilsvarende ledelsesorgan – typisk virksomhedens indehaver.*

20 *Revisor skal være offentlighedens tillidsrepræsentant. Derfor skal revisor være opmærksom på, at en ekstern modtager ikke har den samme viden og de samme forudsætninger som virksomhedens ledelse og revisor for at bedømme de forhold, der ligger til grund for erklæringen eller rapporten."*

Fundamentalt udspringer revision og revisors ydelser af et behov i samfundet for denne type ydelser. Efterspørgslen af ydelserne opstår af et behov, der er samfundsmæssigt betinget. Det er disse betingelser, der vil blive nærmere uddybet i det følgende.⁶⁷

Forekomsten af et revisionsproblem er betinget af seks grundlæggende forudsætninger:⁶⁸

- 25
1. *Der er en økonomisk relation mellem to eller flere personer.*
Revisionsproblemet opstår under normale omstændigheder når en person, principalen, bemyndiger den anden, agenten, til at disponere over sine økonomiske aktiver, så der kan skabes en betalingsstrøm fra agenten til principalen. På den måde bemyndiges agenten til at handle på principalens vegne, og dermed er agenten økonomisk ansvarlig for forvaltningen af aktiverne. Når agentens økonomiske opgave for principalen er afsluttet, vil han ikke længere stå til ansvar for de økonomiske aktiver. Efterfølgende vurderer principalen om agenten har handlet i overensstemmelse med de givne forudsætninger, og dermed om han har forvaltet midlerne økonomisk forsvarligt.
 - 30 2. *Der foreligger et beslutningsproblem (der skal træffes afgørelser).*
Alle beslutninger forudsætter et informationsgrundlag, hvilket betyder, at agenten giver principalen en række informationer. Informationerne er normalt regnskabsinformationer.
 - 35 3. *Informationerne om den økonomiske forvaltning afgives af agenten til principalen.*
 4. *Der er støj ved kommunikation (friktion).*
 - 40 5. *Informationsasymmetri mellem afsender af information og informationsmodtageren.*
Ved at principalen overdrager den økonomiske opgave til agenten, vil agenten, fordi han ikke har mulighed for at overvåge alt, frit kunne disponere uden principalens accept og viden. Dette kan betegnes som skjulte handlinger, da principalen på den måde ikke er fuldt informeret om alle økonomiske handlinger samt hvilke konsekvenser de har, og det gør dennes viden mangelfuld.
 6. *Manglende målkongruens mellem agenten og principalen.*

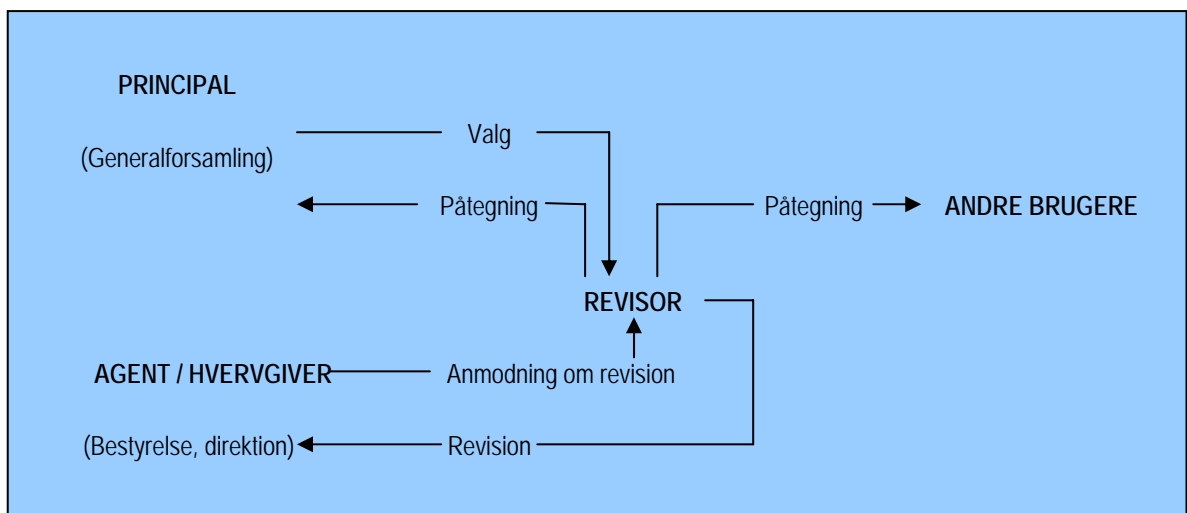
⁶⁶ Vejledning om bekendtgørelsen om statsautoriserede og registrerede revisorerers erklæringer mv. (erklæringsvejledning), pkt. 1.3 - Hvervgiver

⁶⁷ Elm-Larsen (2001), s. 88

⁶⁸ Elm-Larsen (2001), s. 88 - 90

- 5 En ledelse, uanset om den er stor eller lille, privat eller offentlig, er naturligvis interesseret i at opretholde den størst mulige frihed. Derfor vil ledelsen, som afsender af regnskabsinformation, have interesse i at den har en form og et indhold, der tilgodeser deres formål. Omvendt har virksomhedens ejere interesse i information, der tilgodeser deres målsætning om at maksimere deres udbytte.
- 10 Under ovenstående seks betingelser vælger principalen derfor at antage en ny agent, en revisor, til at vurdere fortrinsvis regnskabsmæssige oplysninger, som agenten kommunikerer til principalen. Revisors forudsætninger for at løse revisionsproblemet eller udfylde sin opgave er kendskabet til tidligere nævnte revisionsmetoder. Ved at tilbyde en række ydelser, der udspringer af selve revisionsprocessen, dækker revisor det behov, som udgøres af betingelserne for
- 15 revisionsproblemet.⁶⁹

Agentteorien ser i dansk revisorret lidt anderledes ud, hvilket er illustreret i nedenstående figur:⁷⁰

20

Figur 3.2: Dansk Agentteori
Kilde: Christensen og Loft (2003), s. 15

- 25 Figuren eksemplificerer dansk revisorret ved at illustrere, at revisors erklæringer ikke udelukkende er bestemt til hvervgivers brug eller udelukkende til principalens brug; men det generelt er praksis, at revisionspåtegningen udarbejdes til generalforsamlingen. I dansk ret fremgår det tydeligt, at der er andre brugere af revisionserklæringer, og at disse erklæringer skal udarbejdes med henblik på dette.⁷¹

3.3.1 Kritik af Agentteorien

- 30 Agentteorien er en anvendt teori inden for det økonomiske område, som ikke kun anvendes i den sammenhæng som vi har valgt, men også inden for andre områder. Da vi har valgt at beskrive

⁶⁹ Elm-Larsen (2001), s. 90

⁷⁰ Christensen og Loft (2003), s. 15

⁷¹ Jf. Erklæringsbekendtgørelsens § 1, stk. 1 samt vedrørende brugere jf. Vejledning om bekendtgørelsen om statsautoriserede og registrerede revisors erklæringer mv. (erklæringsvejledning), punkt 1.2 - Modtagere

5 teorien meget overordnet kommer den til at fremstå som generel og derfor ikke i stand til at stå alene, idet den ikke involverer hensynet til andre brugere, samtidig med, at den ikke kan forklare behovet for lovpligtig revision i forbindelse med selskaber med eneaktionær, der også udgør den faktiske ledelse. Derfor er teorien ikke anvendelig som enkeltstående i analysen, men kan med fordel supplere andre teorier på området, hvilket er formålet.⁷²

10 3.4 A Statement of Basic Auditing Concepts (ASOBAC)

ASOBAC er udarbejdet i 1973, og er derfor en ældre teoretisk tilgang, som stadig bruges af de forskellige undervisere på landets højere læreanstalter.

ASOBAC blev udarbejdet da American Accounting Association i 1969 erkendte, at foreningen ikke lagde tilstrækkelig vægt på revision. Som følge heraf udpegede den en komité, der havde følgende opgave:⁷³

Investigate the role and function of auditing and make recommendations for research projects, examine the problems of evidence, and issue a position paper on the scope of auditing by accountants.

20

Komiteens medlemmer kom efterfølgende til den konklusion, at opgaven bedst blev løst ved udviklingen af ASOBAC.

3.4.1 Grunde til at udføre en revision

Ifølge ASOBAC er der fire grunde til at revisor skal udføre revisionen:⁷⁴

25

- ▶ *Conflict of interest* (interessekonflikt)
- ▶ *Consequence* (konsekvens)
- ▶ *Complexity* (kompleksitet)
- ▶ *Remoteness* (afstand)

30

Når disse fire betingelser er til stede ved kommunikationsprocessen omkring regnskabsaflæggelsen, er det i stigende grad vanskeligt for regnskabsbrugeren at skaffe sig direkte besked om kvaliteten af det aflagte regnskabs informationer.

3.4.1.1 Conflict of interest (interessekonflikt)

35 Regnskabsbrugeren kan mene, at der er en interessekonflikt, enten aktuel eller potentiel, mellem denne og vedkommende, der har udarbejdet regnskabsinformationerne. I dette tilfælde vil regnskabsbrugeren overveje om informationen i regnskabet er subjektivt, enten tilsigtet eller utilsigtet. Hvis regnskabet er udarbejdet eller kontrolleret af en person, der ikke har mulighed for at

⁷² Christensen og Loft (2003), s. 15 - 16

⁷³ ASOBAC (1973), s. 1

⁷⁴ ASOBAC (1973), s. 9

- 5 være involveret i den pågældende interessekonflikt, vil regnskabsbrugeren ikke være tilbøjelig til at tvivle på rigtigheden af den information, der fremlægges i regnskabet.⁷⁵

3.4.1.2 Consequence (konsekvens)

- I tilfælde hvor rigtigheden af regnskabsinformation er af afgørende betydning for regnskabsbrugeren, er det vigtigt, at den ikke er vildledende, irrelevant, ufuldstændig eller ukorrekt. Sådanne
10 informationer vil muligvis kunne føre til ukorrekte beslutninger, der kan have skadelige konsekvenser for regnskabsbrugeren. I situationer hvor vildledende, irrelevant, ufuldstændig eller ukorrekt information vil føre til fejlagtige beslutninger, vil regnskabsbrugeren lægge større vægt på rigtigheden af den information vedkommende opnår igennem regnskabet.⁷⁶

3.4.1.3 Complexity (kompleksitet)

- 15 Når processen, hvorpå informationen fremkommer, bliver kompleks, vil regnskabsbrugeren finde det vanskeligt at skaffe sig den nødvendige sikkerhed for at informationen er af en kvalitet, hvorpå beslutninger kan træffes.
I de tilfælde hvor processen bliver for kompleks, stiger muligheden for utilsigtede fejl. I dens slags situationer er det vigtig at vedkommende, der bearbejder informationen, der skal medtages i
20 regnskabet, har den nødvendige erfaring til at håndtere vanskelige situationer. Tilknytningen af en person med den nødvendige erfaring bevirker, at regnskabsbrugeren tillid til informationen stiger.⁷⁷

3.4.1.4 Remoteness (afstand)

- Afstand betyder, at regnskabsbrugeren har den nødvendige evne til at konkludere om den modtagende information er af den ønskede kvalitet, men af en årsag, der er forårsaget af en
25 adskillelse mellem regnskabsbrugeren og den genstand, der ligger bag den udarbejdede information ikke har mulighed for at kontrollere om informationen er af den ønskede kvalitet.
Afstand kan være fysisk adskillelse, juridiske hindringer for adgang til den rette information for udarbejdelsen eller tids- og omkostningsbegrænsninger, hvilket hindrer regnskabsbrugeren i at udføre sin egen revisionsundersøgelse. Det behøver ikke udelukkende at være én af afstandene der
30 er gældende, men en kombination af flere.
Som beskrevet forhindrer afstanden regnskabsbrugeren i at kontrollere den information vedkommende får igennem regnskabet. Regnskabsbrugeren bliver derfor nødsaget til enten at acceptere kvaliteten af informationen uden beviser for det, eller stole på, at en tredje person fastslår kvaliteten af informationen i regnskabet.⁷⁸

35

⁷⁵ ASOBAC (1973), s. 10

⁷⁶ ASOBAC (1973), s. 10

⁷⁷ ASOBAC (1973), s. 10

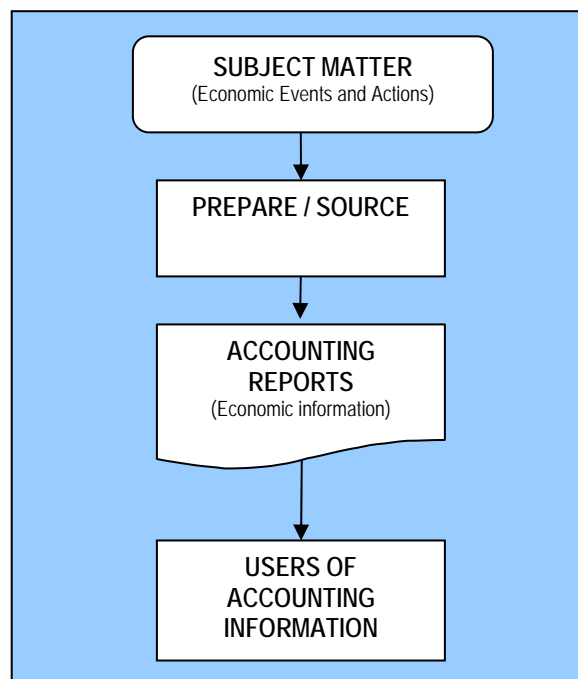
⁷⁸ ASOBAC (1973), s. 10

5 I det ovenstående har vi beskrevet de fire betingelser, der er betydningsfulde for, at revisor er med i processen omkring offentliggørelse af et regnskab. ASOBAC udtrykker det på følgende måde:⁷⁹

10 *These four conditions (conflict of interest, consequence, complexity, and remoteness) interact in such a way that as they increase in their intensity they make it both increasingly important that an informed, independent conclusion be reached by the user as to the quality of the accounting information being received and increasingly difficult for the user of the information to reach such a determination without outside assistance. In short, they combine to create a demand for the satisfaction of the attest function by an independent third party. That party we shall call the auditor.*

15

Tidligere, inden revisor havde indflydelse på regnskabsaflæggelsen, så kommunikationen af den regnskabsmæssige information således ud:

20

Figur 3.3: The Communication of Accounting Information

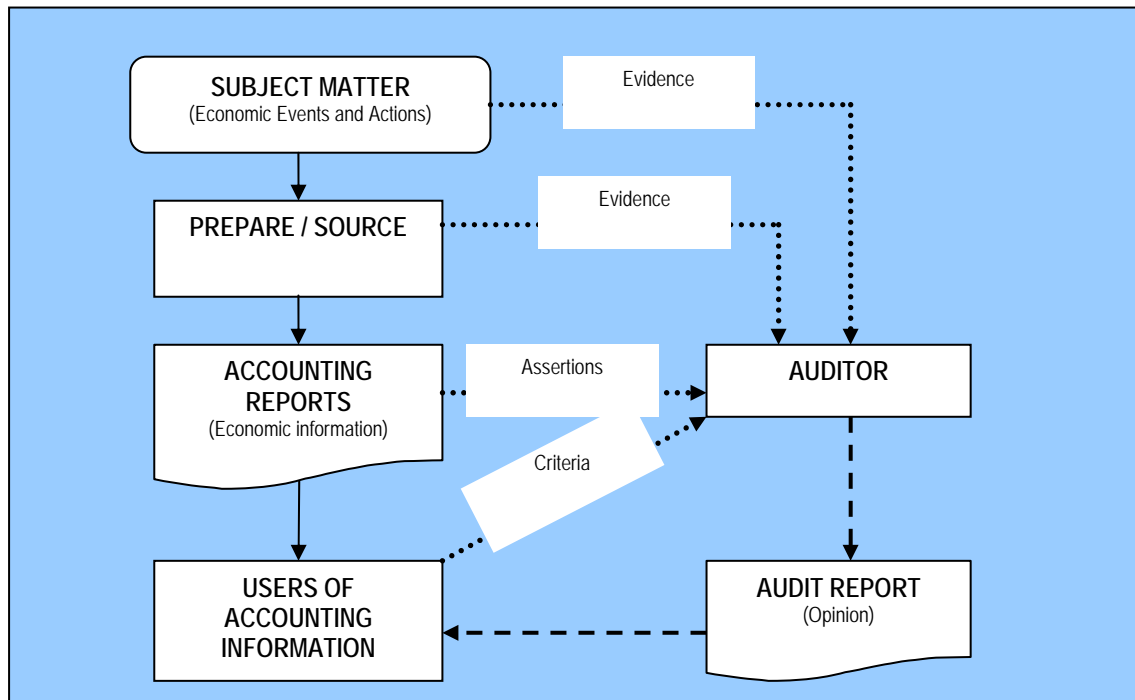
Kilde: ASOBAC (1973), s. 9

25 Den primære funktion for kommunikationsprocessen er, at omdanne og videreføre den relevante information vedrørende økonomiske handlinger og begivenheder fra en part til en anden. Derefter må modtageren af informationen selv fortolke det informationsindhold der modtages, og vurdere kvaliteten af det.⁸⁰

Efter revisor har fået indflydelse på kommunikationsprocessen har den ændret sig, og ser nu således ud:

⁷⁹ ASOBAC (1973), s. 10

⁸⁰ ASOBAC (1973), s. 9

5

Conditions:

- ▶ Conflict of interest between preparer and user
- ▶ Consequence of information to users
- ▶ Complexity of subject matter and audit process
- ▶ Remoteness of users from subject matter and preparer

10

Figur 3.4: The Communication of Accounting Information and Role of Audit Function

Kilde: ASOBAC (1973), s. 11

15 Ved at sammenholde de to ovenstående figurer ses det, at tilføjelsen af revisor og revisorfunktionen ikke ændrer noget på den primære kommunikationsproces, der er udelukkende tale om en sekundær kommunikationsproces mellem revisor og brugere.⁸¹

Den primære kommunikationsproces har til formål at:⁸²

20

The purpose of the primary communication process is to convey relevant information about the subject matter to meet the users' informational needs,

hvor den sekundære kommunikationsproces har til formål at:⁸³

25

The purpose of this secondary communication between the auditor and users is directly related to the primary communication and is aimed at assisting the user in determining the quality of information being received.

30 Den ekstra værdi, der opstår ved at revisor tilføjes til kommunikationsprocessen, har to dimensioner; kontrol og troværdighed. Revisorfunktionen tjener som kontrol over kvaliteten af den information, der

⁸¹ ASOBAC (1973), s. 11

⁸² ASOBAC (1973), s. 11

⁸³ ASOBAC (1973), s. 11

- 5 videregives i regnskabet. Kontrollen er uafhængig og afspejler derfor regnskabsbrugerens behov og ønsker samtidig med, at kontrollen motiverer udarbejdelsen af informationen således, at den svarer til regnskabsbrugerens behov og ønsker. Endvidere tilføjer revisorfunktionen troværdighed, hvilket bevirker, at regnskabsbrugerens tillid til informationen øges, og dermed vil vedkommende være mere tryk ved at bruge den.
- 10 For at værdierne skal være af positiv karakter, er det nødvendigt at revisorfunktionen udføres af en person, der har de nødvendige kvalifikationer samt regnskabsbrugerens accepterer personen som værende kvalificeret til at udføre funktionen. Hvis revisor ikke har de nødvendige kvalifikationer samt regnskabsbrugerens afviser personen, mister revisorfunktionen den positive værdi den tilføjer kommunikationsprocessen.
- 15 I tilfælde, hvor betingelserne interessekonflikt og afstand er yderste vigtige, mener ASOBAC's udarbejdelseskomité at:⁸⁴

20 *The committee believes the primary value added by the audit function is a control over bias, both deliberate and unintentional, affecting the information contained in accounting reports. If an audit under such conditions does not provide the users with some assurance that accounting information is reasonably free from undisclosed bias, it provides little, if any, value to the process of communication of accounting information. It is for this reason that independence is the sine qua non attribute of an auditor.*

3.4.2 Revisors egenskaber

- 25 For at revisor kan have en positiv værdi på kommunikationsprocessen er det vigtigt, at vedkommende indeholder visse egenskaber. Egenskaberne kan opdeles i to grupperinger; personelle og strukturelle.

3.4.2.1 Personelle egenskaber

- De personelle egenskaber omfatter uafhængighed, kompetence, integritet samt andre personlige egenskaber.

30 Betingelsen interessekonflikt er grunden til revisors vigtigste personelle egenskab – uafhængighed. Hvis ikke interessekonflikten mellem regnskabsaflæggeren og regnskabsbrugerens eksisterede, ville behovet for revisorfunktionen forsvinde. ASOBAC nævner om denne problemstilling:⁸⁵

- 35 *The existence of conflict of interest between the preparer and the user makes it mandatory that the audit function be performed by one who is independence of the preparer and his interests. Thus a primary attribute of the auditor is independence.*

- 40 På den baggrund forudsætter uafhængighed, at ingen af de involverede parter har indflydelse eller kontrol over revisors adfærd, handlinger og meningstilkendegivelser. Dog findes der variable, som

⁸⁴ ASOBAC (1973), s. 13

⁸⁵ ASOBAC (1973), s. 15

- 5 har en vis indflydelse på revisors uafhængighed; organisationsmæssig status, mental holdning, undersøgelses- og rapporteringsfrihed samt økonomiske interesser.

Opfyldelse af revisors roller i samfundet kræver, at revisor er kompetent. Regnskabsbrugeren er afhængig af, at revisor er kvalificeret til at udføre den service der leveres, da regnskabsbrugeren i 10 visse tilfælde ikke selv er i stand til at vurdere en revisors kompetencer. Derfor er revisor moralsk, professionel og juridisk forpligtet til, at have de kompetencer, der er nødvendige for at varetage sin profession forsvarligt. Revisors kompetence stammer fra uddannelse og erfaring samt en fortsat udvikling af sin person og dens profession.

- 15 Den assistance revisor leverer er til offentligheden, og derfor er det vigtigt, at revisor besidder egenskaber, som er med til at tilføre tillid til det udførte arbejde. Integritet og naturlig begavelse er krævende egenskaber, som revisor skal indeholde, og på den baggrund er det vigtig, at revisor udviser etisk adfærd i sit arbejde.

Endvidere er integritet et væsentligt element, når revisors uafhængighed betragtes:⁸⁶

20

The auditor must not distort or suppress material information or yield to improper influences which could prejudice his independence of views in performance of services. Opinions expressed should be based upon facts determined as a result of independent thought and action.

25

For at revisor kan opfylde sine forpligtelser, er det endvidere vigtigt, at besidde naturlige talenter såsom analytiske evner og god bedømmelsesevne.

3.4.2.2 Strukturelle egenskaber

Hvor de personelle egenskaber var interne, er de strukturelle egenskaber eksterne, og omfatter 30 autoritet og accept, som revisor tillægges af brugerne.

Da revisor skal være uafhængig af de brugere, der benytter det udførte arbejde, er det vigtigt, at det ikke er muligt at påvirke revisor, når der indsamles materiale. Derfor er det væsentligt, at revisor har den autoritet, der gør det muligt at indsamle materialet uden at blive påvirket.

For at opnå denne autoritet skal revisor være en kvalificeret person, som anerkendes af en 35 professionel gruppe:⁸⁷

In its recognition of the accounting profession, the state gives official sanction to this social control over business enterprise exercised by independent public accountants.

40 I revisors arbejde og rapportering til brugerne ligger den egentlige værdi af revisorfunktionen. På den baggrund er det vigtigt, at brugerne accepterer, at revisor opfylder de kvalifikationer

⁸⁶ ASOBAC (1973), s. 18

⁸⁷ ASOBAC (1973), s. 18

5 revisorfunktionen kræver. Accepten ligger derfor i brugernes opfattelse af revisors uafhængighed, kompetence, integritet og autoritet. Accepten er i sidste ende et spørgsmål omkring hvorvidt brugerne tror på revisor.

Tilføjjelsen af revisor til kommunikationsprocessen fjerner ikke de fire betingelser interessekonflikt, 10 konsekvens, kompleksitet og afstand, men tilføjer:⁸⁸

15 *And the only tangible thing added to the primary communication of accounting information is a statement of the auditor's opinion on the correspondence between the accounting information and those criteria which presumably reflect the user's definition of the desired "quality of information".*

At brugeren har tillid til revisors arbejde og revisionsprocessen er betydningsfuld for revisionsfunktionens succes på samme måde, som de færdigheder og teknikker, der er nødvendige for at revisor kan udføre revisionen. Hvis ikke brugeren har tillid til revisor, vil revisionsfunktionen 20 ikke lykkes.

I det ovenstående har vi forsøgt at give læseren en forståelse af, hvorfor det er vigtigt for revisors arbejde samt brugerne, der benytter dette, at revisor er uafhængig af de personer, der har interesse i det udførte arbejde.

25 3.4.3 Kritik af ASOBAC

ASOBAC har været brugt på landets højere læreranstalter gennem flere år og benyttes stadig. Dette vidner om, at dens teoretiske forklaringer er af en sådan karakter, at selvom omstændighederne har ændret sig, kan dens generelle teoretiske forklaringer stadig bruges i dag. Dog er det nødvendig, at være kritisk omkring de emner, der er beskrevet, især da teorien er mere end 30 år gammel.

30 Forholdene omkring revisors uafhængighed var anderledes i 1970'erne da ASOBAC blev udarbejdet og skrevet; derfor er det i dag ikke muligt at bruge de eksempler, der er brugt til at eksemplificere de teoretiske forklaringer.

Vi finder stadig ASOBAC troværdig og anvendelig i forbindelse med udarbejdelsen af specialet, da den er meget teoretisk.

35 **3.5 Mautz og Sharaf**

R.K. Mautz og Hussein A. Sharaf har i bogen *The Philosophy of Auditing* udarbejdet et kapitel omhandlende revisors uafhængighed, da de ser revisors uafhængighed som en af hjørnестene i revisionsteorien.

⁸⁸ ASOBAC (1973), s. 18

5 3.5.1 Perspektiv på uafhængighed

Da uafhængighed er afgørende inden for revision, er revisors primære opgave at optræde uafhængig, og derfor har revisors meninger og udtalelser ingen betydning, hvis ikke vedkommende er uafhængig af klienterne. Desuden er det væsentligt, at brugerne af revisors arbejdede erkender, at uafhængighed eksisterer, da oplysningerne ellers er uden værdi.⁸⁹ Ud fra dette fremstilles to aspekter inden for uafhængighed:⁹⁰

- ▶ *Faktisk uafhængighed*
Dette begreb betyder, at revisor skal være uafhængig i udførelsen af sit arbejde for klienten. Mautz og Sharaf betegner dette "*practitioner – independence*"
- ▶ *Tilsyneladende uafhængighed*
Dette begreb betyder uafhængighed af revisor, som en professionel gruppe. Mautz og Sharaf betegner dette "*profession – independence*"

Faktisk uafhængighed henviser til revisors evne til at opretholde en korrekt holdning i planlægningen af revisionsopgaven, udførelsen af bevismateriale og forberedelsen af erklæringen. Omvendt henviser tilsyneladende uafhængighed til billedet af revisor som en gruppe; det billede, der opstår i en persons tanker, når udtrykket revisor eller statsautoriseret revisor bliver anvendt. Selvom mange mennesker aldrig har haft direkte kendskab til revisorer har de stadig en mening omkring emnet. Denne er ofte opstået som følge af artikler, de har læst i aviser, indtryk fra medierne eller fra meningsmålinger. Nogle kender måske en revisor og har en positiv mening om vedkommende, men derfor kan de stadig have en ganske anden mening om branchen som helhed.

3.5.1.1 Faktisk uafhængighed

Der er to betragtninger omkring faktisk uafhængighed, der gør sig gældende; selvstændighed (*self-reliance*) af enhver professionel person, og den specielle betydning udtrykket har med respekt for revisors mening omkring finansielle erklæringer. Uafhængighed, i betydningen af at være selvstændig, er en del af professionel integritet, og derfor er det revisors professionelle pligt at udvise ansvarlighed for den rådgivning, de meninger samt anbefalinger der tilbydes, og der kan ikke afstås fra denne ansvarlighed. Det har derfor ikke kun betydning, at revisor er uafhængig af klienterne, men også af blandt andet offentlige myndigheder og banker, da revisor ellers ikke vil blive tillagt respekt.

For statsautoriserede revisorer har begrebet uafhængighed en speciel betydning. Årsagen hertil er blandt andet at investorer, kreditorer og banker er afhængige af de finansielle erklæringer den statsautoriserede revisor udarbejder. Derfor skal den statsautoriserede revisor fastholde sine vurderinger over andre, men også være uafhængig af enhver egennytte (*self-interest*), da denne kan

⁸⁹ Mautz og Sharaf (1985), s. 204 - 205

⁹⁰ Mautz og Sharaf (1985), s. 205

- 5 fordreje vurderingerne underbevidst i rapporteringen. Meningen med uafhængighed i denne sammenhæng er objektivitet.
- Mautz og Sharaf har i en anden publikation udvidet overvejelserne omkring faktisk uafhængighed. I den forbindelse er det fundet sandsynligt, at der er flere anskuelser omkring uafhængighed, men specielt to gør sig gældende. Den første er, at uafhængighed er en tanketilstand (*a state of mind*),
- 10 men den anden påstår, at det er muligt for revisor at opretholde en ærlig "ikke-egennytte", med hvilket der menes en fordomsfri vurdering og objektiv betragtning af de kendsgerninger, der er afgørende for udtalelsen omkring klienten. For at dette bliver muligt, er det nødvendig for revisor, at have en fuldstændig forståelse af det pres, der kan forekomme samt de faktorer, der kan spille ind. Begge kan blive så skarpe, at revisor ikke er i stand til at gennemskue dem, hvilket kommer til at
- 15 påvirke ikke-egennyttens.⁹¹
- Generelt skal der opretholdes en rimelig balance mellem det faktiske og det tilsyneladende. Mindre overtrædelser af den komplette uafhængighed kan forventes, men er irrelevant for gyldigheden og brugbarheden af vurderingerne. På den anden side kan mindre emner vokse sig store, og derfor er det vigtigt, at have en vis forsigtighed og konstant være opmærksom på mulige risici, som revisors
- 20 uafhængighed er genstand for, og derfor bør revisor altid være opmærksom på uafhængigheden. I situationer vil overtrædelse være så åbenlys, at den vil få opmærksomhed fra dem, der benytter sig af revisors erklæringer, og revisors handlinger vil blive bedømt samt relationer med virksomheden diskuteres.⁹²

3.5.1.2 Uafhængighed inden for branchen

- 25 Som beskrevet i det foregående er det vigtigt, at revisor er uafhængig, men det er også vigtigt, at branchen som helhed er uafhængig. Almindelig anerkendelse er nødvendig for en effektiv udførelse af revision.
- En årsag til mangel på anerkendelse af revisor kan være, at offentligheden tvivler på, om det er muligt for revisor at optræde upartisk. Det kan være vanskeligt for revisor at være uafhængig, da
- 30 nogle situationer nødvendiggør, at revisor optræder som en slags advokat for virksomheden, og derfor har revisor netop en vigtig funktion i at være uafhængig undersøger. Branchen har endnu ikke skabt et billede af uegennyttighed; dette må blive skabt, hvis det betyder, at revisor, som efterprøver af finansielt materiale, vil blive stølet på af alle interesserede grupper.⁹³

3.5.1.3 Tæt forbindelse mellem revision og opgaven

- 35 Inden for revision er det en kendsgerning, at honorarer kommer fra klienterne, og revisor er direkte afhængig af virksomhederne for størstedelen af deres indtægter. Derfor er omhyggelig forbindelse med opgaven karakteristisk for revision, og det kan være svært at se revisor som tilstrækkelig uafhængig af opgaven.

⁹¹ Mautz og Sharaf (1985), s. 205 - 206

⁹² Mautz og Sharaf (1985), s. 207 - 208

⁹³ Mautz og Sharaf (1985), s. 208 - 211

- 5 Udover at der opstår en finansiel forbindelse mellem revisor og klienten i relation til opgaven, opstår der også en fortrolig forbindelse, da revisor i forbindelse med gennemgangen opnår betydelig information, hvilken kan blive brugt til at skade klienten. Derfor kan det være vanskeligt for udenforstående, at vurdere rigtigheden af revisors uafhængighed.
- For udenforstående kan det være svært at forholde sig til, at revisor udover forbindelsen med klienten også har en fortrolig forbindelse, og stadig optræder fuldkommen uafhængig. Men for revisor, der kender vigtigheden og nødvendigheden af reglerne for fortrolige forbindelser, fremsætter det ingen særlige problemer til uafhængighed.
- 10 Revision anses som "redskabet til opgaven", men i mange tilfælde er udførsel af revision mere end blot revision, da revisor ofte kommer med anbefalinger og giver en form for økonomisk rådgivning på en række områder. Revisors forhold til klienten er oftest på den måde, at ledelsen hos klienten er den eneste med hvem revisor umiddelbart omgås.⁹⁴
- 15

3.5.1.4 Organisering inden for branchen

- Revisionsbranchen er lidt anderledes organiseret end andre brancher. I 1950'erne var der et betydeligt antal sammenslutninger af revisionsfirmaer, hvilket dannede grundlag for den måde branchen fremstår i dag, hvor der eksisterer et antal store og små revisionsfirmaer. Årsagerne til udviklingen er der flere grunde til, nogle af dem er direkte relateret til opretholdelse af uafhængighed. Et mindre revisionsfirma har hverken finansielle ressourcer, undersøgelsesmuligheder eller personale til at foretage en undersøgelse hos en stor klient. Selvom revisionsfirmaet havde muligheden ville der opstå den uheldige situation, at en enkelt stor klient danner en så betydningsfuld del af praksis, og medvirker så væsentlig til firmaets indtægt, at der vil herske tvivl om revisionsfirmaets økonomiske uafhængighed af en sådan klient. På den baggrund har udviklingen af store revisionsfirmaer været naturlig, da udviklingen af store klienter ekspanderede. Selvom udviklingen har været nødvendig, og dermed gavnlige, medfører det også problemer. Efterhånden som almene revisionsfirmaer vokser sig større har deres interesse i mindre klienter tilbøjelighed til at aftage, da de ligger vægt på store klientforbindelser. Når både revisionsfirmaet og klienterne vokser i størrelse, bliver det meste af arbejdet udført af medarbejdere, derfor er det ofte dem, som har kendskab til detaljerne i gennemgangen, og forbindelsen med klientens medarbejdere, hvilket medfører, at revisors kendskab har tilbøjelighed til at aftage. Revisor skal dog stadig opretholde sine personlige standarder af uafhængighed samt højden af den faglige værdighed, hvilket kan være problematisk at få overført til medarbejderne. Af udenforstående bliver arbejdet ofte bedømt til ikke at have fagmæssig højde, når det er udført af medarbejdere, hvilket udvikler et problem angående tilliden til medarbejdernes uafhængighed.
- 20
- 25
- 30
- 35
- Når revisionsfirmaerne vokser ansættes ofte mere personale, hvilket betyder, at deres faste omkostninger stiger. Disse stigende omkostninger kræver en vis mængde af opgaver, da

⁹⁴ Mautz og Sharaf (1985), s. 211 - 213

- 5 omkostningerne også skal dækkes i mindre travle perioder. Derfor bliver revisionsfirmaerne nødt til at være bevidste omkring deres fremgangsmåde af salg af ydelser.
- Der er revisorer, der mener, at funktionen af branchen er prioriteret på rådgivning, og der ikke burde være en grænse for, hvilke typer af rådgivning det er muligt at tilbyde. Revisionsbranchen har dog ingen eneret på rådgivning, da der er andre virksomheder, der ligeledes tilbyder rådgivning.
- 10 branche som revisorbranchen er kendetegnet ved udførelsen af revisionsydelser, og hvis dette særlige kendetegn forsvinder, er det tvivlsomt om revisionsbranchen vil forsætte med at levere ydelserne til det økonomiske fællesskab.⁹⁵

3.5.1.5 Fagligt sammenhold

- 15 Et synspunkt på organisation inden for branchen kan med et enkelt ord blive kaldt "fagligt sammenhold". Ordet dækker over støtten givet til revisor, af andre medlemmer inden for branchen, når en klient afgiver ønske om at forlade nuværende revisor, og søge ydelserne samt rådgivningen af en anden.

- Processen, hvor en virksomhed ønsker at udskifte deres revisorer, er forholdsvis svær. Når situationen opstår, er virksomheden forpligtet til at give revisor en høring på generalforsamlingen.
- 20 Hvilket er positivt for revisors uafhængighed, da det i dag er en pligt for en statsautoriseret revisor at kommunikere med den foregående revisor, og ligeledes i den tiltrædende revisors interesse inden forpligtelsen accepteres. Desuden har den tiltrædende revisor krav på at foretage undersøgelser og gøre sig observationer, inden beslutningen om at vedgå en opgave træffes. Hvorvidt der er tale om et fællesskab af revisorer eller en enkelt revisor, er de samme regler gældende.

- 25 En anden situation, der modsat ikke gavner det faglige sammenhold, er konkurrencen mellem revisionsfirmaer, dog ses det i mange lande som en fordel at konkurrere på indtjeningen. Mange revisionsfirmaer, måske specielt de lidt mindre, er uerfarne og deres personale er meget ambitiøse. Personalet har et ønske om at vokse og dermed gøre deres ydelser tilgængelige for flere og flere klienter, da de har en tro på deres egne evner. Hvis en virksomheds ledelse finder deres nuværende
- 30 revisorer utilfredsstillende på flere områder, er der en række af andre revisionsfirmaer, der er villige til at overtage aftalen, hvis den bliver tilbudt. En virksomhed ønsker at skaffe sig de bedste evner og den bedste rådgivning, der er tilgængelig. Hvis virksomhedens nuværende revisorer ikke giver den rådgivning som virksomheden ønsker, har ledelsen mulighed for at søge den andre steder. Ved konkurrence på en venlig og dannet måde vil hvert firma blive motiveret til at gøre deres bedste, ved
- 35 at tilbyde en bedre rådgivning.

- Det fremgår af foranstående, at der er styrker inden for revision, men også udfordringer i forbindelse med tilsyneladende uafhængighed. Revision viser sig gennem det foranstående at være nøje forbundet med opgaven, og har målbevidste kendetegn i både opbygning og funktion. Et af kendetegnene er, at nogle revisorer er stærke nok til at modstå enhver fristelse og pres, der kan
- 40 blive brugt mod deres uafhængighed, mens andre revisorer opfyldelse af uafhængighed er mere

⁹⁵ Mautz og Sharaf (1985), s. 213 - 215

5 end de kan håndtere. Et andet kendetegn som utænkelig kan ændres, er eksistensen af store revisionsfirmaer og deres tætte forbindelser med virksomhederne samt ønsket om at tilbyde økonomisk rådgivning. At sikre den form for tilsyneladende uafhængighed er afgørende for udviklingen af mulighederne for rådgivning i uafhængig revision.⁹⁶

3.5.2 Forenelighed af revision og økonomisk rådgivning

10 Beviset for udførelsen af økonomisk rådgivning inden for revision er simpel og stærk; det øger muligheden for at tilbyde klienterne den komplette løsning inden for både revision og økonomisk rådgivning. Revisor har et naturligt ønske om, at kunne gøre sine kvalifikationer tilgængelige og i udstrækning af sin uddannelse, erfaring og omdømme kan klienter hjælpes. Tendensen betragtes som en stor udvikling inden for økonomisk rådgivning udført af revisorer. Beviset mod udførelsen af
15 økonomisk rådgivning fra revisor er heller ikke enkel og to punkter bør overvejes; vanskelighed ved anerkendelse af fagmæssige normer for revisors type af arbejde, og indflydelsen af arbejdet på revisors uafhængighed.⁹⁷

3.5.2.1 Fagmæssige normer for økonomisk rådgivning

Fordi økonomisk rådgivning ikke er præcis defineret, er der ikke noget grundlag for at kvalificere
20 dem, som ønsker at udføre denne type af service. Derfor har enhver, der i den senere tid har ønsket at tilbyde økonomisk rådgivning, kunne kvalificere sig selv som kyndig og fortsætte med, at tilbyde forskellig rådgivning. Selvom nogle områder inden for rådgivning kræver specialiseret uddannelse, og ikke almindeligvis er omfattet i den traditionelle uddannelse for revisorer, er der ingen forudsætninger for, at de der ønsker at være specialister i økonomisk rådgivning, fremsætter en
25 sådan uddannelse. Der er heller ikke noget krævet niveau for udførelsen af økonomisk rådgivning, til at vise, om revisor har udført denne med fagmæssig kvalifikation.

I den forbindelse er det interessant at bemærke, at mange revisorer mener, at kan uddanne sig selv inden for den type af arbejde ved selvstudie og faglig læsning. De støtter forestillingen om, at fagmæssig uddannelse og en kvalificeret gennemgang er nødvendig for en person, for at indføre
30 deres egen grad, som en statsautoriseret revisor. Omvendt støtter de tilsyneladende det noget modstridende standpunkt, at uden nogen yderligere fagmæssig uddannelse eller kvalificeret gennemgang kan de udvide omfanget af deres fagmæssige rådgivning i noget nær usædvanlig henseende.

Vanskeligheden ved at oprette regler for udførelsen af økonomisk rådgivning er på ingen måde et
35 argument til fordel for fuldstændig opgivelse af denne type arbejde. I den senere tid har opmærksomheden omkring økonomisk rådgivning været øget, men de områder opmærksomheden fokuserer på, har længe været en del af revisors accepterede ydelser. Revisor har i sit traditionelle arbejde forsøgt at medregne ikke-traditionelle ydelser, såsom økonomisk rådgivning.

⁹⁶ Mautz og Sharaf (1985), s. 215 - 218

⁹⁷ Mautz og Sharaf (1985), s. 218 - 219

- 5 Det vil være en fejlagtig påstand, at området omkring økonomisk rådgivning skal være afskåret for revisorer, men på samme tid er der risiko for en større ukontrolleret adgang for andre på området. Faget kan ikke alene tabe identitet, men medlemmerne begynder at konkurrere med de forskellige økonomiske rådgivningsfirmer, der allerede er på området.⁹⁸

3.5.2.2 Indflydelse på uafhængighed ved økonomisk rådgivning

- 10 Anbefalere af økonomisk rådgivning udført af revisorer har den opfattelse, at udførelserne behøver ikke at påvirke revisors uafhængighed. De støtter denne påstand:

- 15
1. *There is a real and substantial difference between giving advice to management and serving as management*
 2. *Because independence is a state of mind, the competent auditor can maintain his personal independence in auditing engagements irrespective of other relations with client*

20 I de fleste tilfælde er ledelsens beslutninger udarbejdet af en gruppe, der også inkluderer specialisten eller specialisterne, hvad enten de hører under klientens personale eller er uafhængige. Den måde, at arbejde på, er umiddelbart den eneste mulige, fordi rådgivning fra specialister kan misfortolkes. Specialisterne kan ikke vide alle alternative muligheder ved fremlæggelse af en synsvinkel, hvilket kan have indflydelse på specialistens vurdering. Derfor er det væsentligt, at specialisten er til stede under den endelige diskussion, så denne har mulighed for at opdage, hvorvidt enhver forudsætning er ændret i forhold til, hvad andre specialister anbefaler samt hvilken indflydelse en mulig ændring i omstændighederne kan have på specialistens vurdering. Skønt den endelige beslutning kan ligge hos én person, vil den blive vejledt af, hvad gruppen er nået til enighed om.

30 Da ledelsen oftest tager den endelige beslutning kan denne selvfølgelig godkende, ændre eller afvise en given del af specialisternes rådgivning. Men rådgivningen er oftest ønsket ud fra forudsætninger, der behøver fornuftig overvejelse. Ønsket om rådgivning opstår, fordi ledelsen føler sig inkompetent til at vide alle de alternative løsninger på et problem samt evaluere og vælge blandt dem. Ledelsen har dermed til hensigt at bruge rådgivningen, da den er søgt og betalt for; netop for at blive fulgt og ikke ignoreret.

35 Der tenderer mod at komme et tidspunkt i enhver aftale om økonomisk rådgivning, at gensidigheden af interesser mellem revisor og klient bliver så betydningsfulde, at revisor ophører med at være uafhængig i den forstand, som revisor skal være til revisionsformålet.

40 Revisorer som tilbyder økonomisk rådgivning hævder ofte, at det er deres reelle uafhængighed, der gør deres rådgivning værdifuld. De hævder, at kunne se ud over klienten uden følelser, eftersom de ikke er fortrolig forbundet med klienten, og dermed afslappet foretage beslutninger, baseret på en objektiv vurdering af situationen. Den påstand kan være rigtig, men den beskrevne objektivitet er en

⁹⁸ Mautz og Sharaf (1985), s. 219 - 221

- 5 del af faktisk uafhængigheds første betragtning om selvstændighed (*self-reliant*), ikke tilsyneladende uafhængighed. Når rådgivning leder til beslutninger begynder en gensidig udvikling af interesser mellem revisor og klienten. Derved har revisor en interesse i klienten; en økonomisk interesse baseret på anseelsen som en succesfuld rådgiver, og interesserne adskiller sig ikke i arten, men kun i graden fra personalet.
- 10 Erkender vi, at uafhængighed er en tanketilstand (*a state of mind*), må vi også erkende påvirkningen af tanketilstanden, som ikke altid er bevidst, hvilket er en del af faktisk uafhængighed. Revisor bør være på vagt overfor en række forholdsvis fine påvirkninger, deriblandt sociale og personlige forbindelser, såvel som økonomiske påvirkninger.
- 15 Afsluttende må betydningen af tilsyneladende uafhængighed overvejes. Flere revisorer arbejder under offentlig granskning, og det er ikke tilstrækkeligt, at revisorer mener de er uafhængige og kan overbevise klienterne om det samme. Hvis revisorerne ikke fornemmer nødvendigheden ved at forsikre ikke kun faktisk, men også tilsyneladende uafhængighed, vil offentligheden stadig tvivle på uafhængigheden.
- 20 Områder inden for økonomisk rådgivning fungerer inden for revisors område; andre typer af økonomisk rådgivning fungerer sandsynligvis uden for området af revisors uddannelse og kompetence. Der er intet grundlag for at kendetegne områderne, der er heller ikke regler for, hvorledes udførelsen af ydelser bedømmes. I de fleste tilfælde er økonomisk rådgivning blevet en betydningsfuld del af den totale ydelse udført af branchen, og det er usandsynlig at den vil blive opgivet. Dog har udførelsen af næsten alle former for økonomisk rådgivning haft væsentlig
- 25 indvirkning på den tilsyneladende uafhængighed, da modstriden finder udførsel af økonomisk rådgivning og revision for den samme klient af den samme revisor, en kombination af uforenelige ydelser. Uforeneligheden fører kun til den løsning, at det både er ønskeligt, og faktisk nødvendigt med en adskillelse af revision og økonomisk rådgivning. Hvis revision skal fortsætte med at være respekteret af dem, der benytter ydelserne, skal de være helt uafhængige.⁹⁹

30 3.5.3 Uafhængighedens tre faser

- Tre faser af uafhængighed er vigtige i uafhængig revision. Den første fase er uafhængigheden af metode og holdning, hvilket enhver professionel person skal have, hvis personen oprigtig er engageret i det professionelle arbejde. Det er en kombination af selvstændighed (*self-reliance*), frihed fra klientens kontrol, dygtighed og evner samt vurderinger baseret på uddannelse og erfaring.
- 35 Alle revisorer inden for revision må have denne grad af uafhængighed uanset inden for hvilket område, eksempelvis skat, økonomisk rådgivning eller revision, de arbejder.
- Den anden fase af uafhængighed omfatter behovet for, at revisor udfører opgaverne inden for gennemgang og bevis på en betryggende måde. For at opnå den form for uafhængighed, må revisor være opmærksom på pres, hvilket har indflydelse på indstillingen, og dermed langsomt, men sikkert,
- 40 nedbryder uafhængigheden. For at opretholde uafhængighed under pres, må revisor altid være

⁹⁹ Mautz og Sharaf (1985), s. 221 - 224

- 5 beredt på enhver skadelig indflydelse på uafhængigheden inden for planlægning, undersøgelse og rapportering. Medmindre pågældende er beredt og vedvarende opmærksom er det muligt, at uafhængigheden vil blive svækket.
- Den tredje fase af uafhængighed findes i den kendsgerning, at offentlig anerkendelse og accept af revisors status er betydningsfuld for vellykket fuldførelse af opgaven. Dette genkendes også inden
- 10 for en række almene revisionstjenester. Forskelligheden inden for opgaver betyder, at opgaverne ikke kan udføres af samme revisor, da det er uforeneligt med uafhængigheden. Ikke-revisionsydelser er ofte en identificering af de interesser revisor og klient deler, og som ikke findes inden for revisors forpligtelser. Hvis revisor skal være både faktisk og tilsyneladende uafhængig, må der gøres tiltag mod at skille revision og ikke-revision; først for at beskytte revisor mod pres og indflydelse, og for det
- 15 andet, for at opbygge strukturen af branchen og en sikkerhed mod uafhængighed, der vil bringe tillid og accept fra udenforstående. Kun i forbindelse med disse sikkerheder kan revisor håbe på, at udvikle andres tiltro og tillid, for at opnå de fulde muligheder for service.¹⁰⁰

3.5.4 Kritik af Mautz og Sharaf

- R.K. Mautz og Hussein A. Sharaf's fremstilling omkring revisors uafhængighed er udarbejdet i
- 20 starten af 1960'erne og dermed præget af datidens forhold. Dette kommer specielt til udtryk igennem de emner, som diskuteres igennem fremstillingen, da det er emner, som i dag ikke er aktuelle i forhold til revisors uafhængighed. Vi mener alligevel, at emnerne og synspunkterne inden for fremstillingen er så generelle, at de med fordel kan anvendes i dag, da det er emner, der stadig arbejdes med.
- 25 Ligeledes bærer gennemgangen præg af at være fokuseret på amerikanske forhold, som ikke altid er sammenlignelige med de forhold der eksisterer i Europa og herunder Danmark. Men med samme begrundelse, mener vi, at andre områder i teorien er så generelle, at det er underordnet om de bruges på danske eller amerikanske forhold, og derfor er den yderst relevant at medtage.

3.6 Rapporter om uafhængighed fra FEE

- 30 FEE har gennem årene beskæftiget sig med revisors uafhængighed, hvilket har ført til, at FEE i 1990'erne udarbejdede tre rapporter omkring emnet; *Audit Independence and Objectivity – Position Paper* (1995), *The Role, Position and Liability of the Statutory Auditor in the European Union* (1996) samt *Common Core of Principles* (1998).¹⁰¹
- Som nævnt tidligere medtager de tre rapporter aspekter omkring trusler mod revisors uafhængighed,
- 35 men kan ikke direkte kategoriseres som teorier.
- Fremstillingen er opbygget med et afsnit, hvor de tre rapporter kort beskrives samt et afsnit, der behandler truslerne mod revisors uafhængighed med udgangspunkt i rapporterne.

¹⁰⁰ Mautz og Sharaf (1985), s. 230 - 231

¹⁰¹ Jensen og Warming-Rasmussen (2003), s. 231

5 3.6.1 Audit Independence and Objectivity – Position Paper

Audit Independence and Objectivity – Position Paper blev udarbejdet af FEE i 1995 og blev godkendt af FEE's Råd 27. juni 1995.¹⁰² Det overordnede formål med denne var en specifik undersøgelse omkring revisors uafhængighed og objektivitet.¹⁰³

Rapporten argumenterer for, at revisors objektivitet er afhængig af revisors uafhængighed, og den definerer begrebet uafhængighed således:¹⁰⁴

15 *Use of the word "independence" on its own has often created misunderstandings in discussing the topic because standing alone the word appears to denote an absolute standard which professionals must attain. It leads observers to suppose that a person exercising professional judgment ought to be free from all economic, financial and other relationships which appear to entail dependence of any kind. Since this is manifestly impossible, as every member of society has some dependency and relationship with every other, use of the word "independence" in isolation about any decision maker risks arousing an expectation which cannot be met and leading to misunderstanding, followed by disappointment and criticism.*

Som nævnt ovenfor er objektivitet vigtig for enhver professionel person, for at professionel adfærd kan udøves. For at revisor kan bibeholde objektiviteten, er der områder ifølge rapporten, revisor skal overveje inden der påtages eller fortsættes med en opgave:¹⁰⁵

- 25
- ▶ *The expectations of those directly affected by the work and entitled to have a legal interest in its results*
 - ▶ *The public interest and its bearing on the work. This must include applicable EC Directives or Regulations and the laws and regulations of member states*
 - 30 ▶ *The environment in which the work is to be conducted. This includes the environment within the audit practice and the profession, as well as in the wider community*
 - ▶ *The threats to objectivity which may actually arise or may appear to arise because of the expectations and the environment*
 - 35 ▶ *The safeguards which can be put in place to offset the risks and threats*

Rapporten beskriver; jo nemmere, det er at identificere truslerne samt graden af dem, jo nemmere er det for revisor at tage stilling til, hvilke handlinger der skal anvendes; udelukkende sikkerhedsforanstaltninger eller fratræde opgaven på grund af trusselsniveauet mod objektiviteten.¹⁰⁶

¹⁰² FEE (1995), s. 1

¹⁰³ FEE (1995), s. 5

¹⁰⁴ FEE (1995), s. 5

¹⁰⁵ FEE (1995), s. 6

¹⁰⁶ FEE (1995), s. 6

- 5 Efterfølgende uddybes de fem ovenstående punkter, hvor der blandt andet behandles emner som revisors etiske regler, omgivelserne samt trusler mod objektiviteten. I forbindelse med trusler mod objektiviteten opstilles fem trusler, der er:¹⁰⁷
- 10
- ▶ *The Self-Interest Threat or Risk* (egeninteresse)
 - ▶ *The Self-Review Threat or Risk* (egenkontrol / selvrevision)
 - ▶ *The Advocacy Threat or Risk* (advokering)
 - ▶ *The Familiarity or Trust Threat or Risk* (familiaritet)
 - ▶ *The Intimidation Threat or Risk* (intimidering)
- 15 Yderligere beskrives de sikkerhedsforanstaltninger, revisor kan tage for at mindske risikoen eller truslerne. Herefter behandles en række specielle emner. Emnerne er forholdet mellem revisor og den klient der revideres, hvordan revisor kan revidere en klient og samtidig levere ikke-revisions relaterede ydelser til klienten, revisionsfirmaerne må ikke være afhængige af én klient, revisors honorar, udnævnelse og genudnævnelse af revisor samt hvilke krav, der stilles til de enkelte revisionsfirmaer.¹⁰⁸
- 20 Vi har valgt ikke at uddybe beskrivelsen, da vi kun vil benytte truslerne mod revisors uafhængighed.

3.6.2 The Role, Position and Liability of the Statutory Auditor in the European Union

- 25 *The Role, Position and Liability of the Statutory Auditor in the European Union* blev udgivet af FEE i 1996, og er resultatet af en længerevarende undersøgelse samt en større og omfattende spørgeundersøgelse udført i de daværende medlemslande. Rapporten identificerer de forskellige nationale regelsæt, der opsætter barrierer for et fælles europæisk marked inden for revisionsbranchen. Derudover giver rapporten forslag til, hvordan forholdene for revisionsbranchen forbedres i Europa.
- 30 Som den foregående rapport ligger fokus i denne rapport ligeledes omkring revisors uafhængighed og objektivitet. Denne er mere omfattende end den foregående, men derudover behandles stort set det samme inden for området. Rapporten fokuserer specielt på de anbefalinger, som FEE har indledt i forbindelse med resultatet af undersøgelsen. Endvidere gives en gennemgang af de områder, hvor revisor skal være speciel opmærksom på truslerne mod uafhængigheden. Truslerne er de samme som i foregående rapport:¹⁰⁹
- 35

- 40
- ▶ *The Self-Interest Threat or Risk* (egeninteresse)
 - ▶ *The Self-Review Threat or Risk* (egenkontrol / selvrevision)
 - ▶ *The Advocacy Threat or Risk* (advokering)

¹⁰⁷ FEE (1995), s. 9 - 10

¹⁰⁸ FEE (1995), s. 12 - 16

¹⁰⁹ FEE (1996), s. 25

- 5
- ▶ *The Familiarity or Trust Threat or Risk* (familiaritet)
 - ▶ *The Intimidation Threat or Risk* (intimidering)

10 Ligesom rapporten er opmærksom på de eksterne trusler, der kan forekomme imod revisors uafhængighed samt hvilke eksterne kilder, der kan påvirke objektiviteten; beskriver rapporten hvilke omstændigheder, der bør overvejes inden der påtages eller fortsættes med en opgave for en klient:¹¹⁰

- 15
- ▶ *The expectations of those directly affected by the work and entitled to have a legal interest in its results*
 - ▶ *The public interest and its bearing on the work. This must include applicable EU Directives or Regulations and the laws and regulations of member states*
 - ▶ *The environment in which the work is to be conducted. This includes the environment within the audit practice and the profession, as well as in the wider community*
- 20
- ▶ *The threats to objectivity which may actually arise or may appear to arise because of the expectations and the environment*
 - ▶ *The safeguards which can be put in place to offset the risks and threats*

25 Rapporten behandler også andre emner, hvilke vi har valgt ikke at medtage, da de ikke er af relevans; vi er udelukkende interesserede i rapportens behandling af truslerne mod revisors uafhængighed. Efter gennemgangen af den tredje rapport fra FEE vil vi foretage en mere dybdegående gennemgang af truslerne mod revisors uafhængighed.

3.6.3 Common Core of Principles

30 *Common Core of Principles* er udarbejdet af FEE og udsendt i juli 1998. Formålet med denne er, sammen med de to ovenstående rapporter, at redegøre for fælles principper for revisors uafhængighed og objektivitet. Disse fælles principper skal medvirke til at opnå et fælles marked for revision.¹¹¹

35 Den forskel, der er fra de to foregående rapporter i forbindelse med trusler mod revisors uafhængighed udspringer af, at denne fokuser på revisors objektivitet. Rapporten uddyber yderligere at revisors objektivitet hænger sammen med revisors uafhængighed.¹¹²

Rapporten lægger ud med at beskrive, hvor revisor skal tage sikkerhedsforanstaltningerne, hvis objektiviteten skal beskyttes. Områderne er til dels sammenfaldende med områderne fra de to foregående rapporter:¹¹³

- 40
- ▶ *The expectations of those directly affected by the work and entitled to have a legal interest in its results*

¹¹⁰ FEE (1996), s. 24

¹¹¹ FEE (1998), s. 5

¹¹² FEE (1998), s. 8

¹¹³ FEE (1998), s. 8 - 9

- 5 ▶ *The public interest and its bearing on the work. This must include applicable EU Directives or Regulations and the laws and regulations of member states. The requirement for an independent, external, statutory audit for companies, as provided by Article 51 of the Fourth Directive and Article 37 of the Seventh Directive, reflects the desire of Member States to provide protection to shareholders and third parties.*
- 10 *It was therefore judged of special importance to establish, throughout the EU, minimum equivalent legal requirements for the financial information to be made available to the public by companies competing in the single market. These requirements have been elaborated and implemented to assure the confidence of financial statement users in the audit process and in the market. This process needs to consider independence issues not only from the statutory auditor's point of view but also from the user's. Auditors need not only to be independent but also to appear independent*
- 15 ▶ *The environment in which the work is to be conducted. This includes the environment within the statutory audit practice and the profession, as well as in the wider community*
- 20 ▶ *The threats to objectivity which may actually arise or may appear to arise because of the expectations and the environment*
- ▶ *The safeguards which can be put in place to offset the risks and threats*

Endvidere beskrives, at revisor skal overveje områderne nøje inden der påtages eller fortsættes med en opgave, hvor det er nødvendig for revisor at være objektiv, hvis arbejdet skal have en værdi. Rapporten fortsætter med at beskrive de forskellige områder, hvor risiciene og truslerne mod revisor kan opstå. Områderne er de samme, som beskrevet i de to foregående rapporter:¹¹⁴

- 30 ▶ *The Self-Interest Threat or Risk* (egeninteresse)
▶ *The Self-Review Threat or Risk* (egenkontrol / selvrevision)
▶ *The Advocacy Threat or Risk* (advokering)
▶ *The Familiarity or Trust Threat or Risk* (familiaritet)
▶ *The Intimidation Threat or Risk* (intimidering)

35 Når truslerne og risiciene opstår, skal revisor altid overveje at benytte de sikkerhedsforanstaltninger, der findes.

Efterfølgende uddybes flere områder, hvor revisor skal være opmærksom på de trusler, der findes, hvilket vi har fravalgt at beskrive yderligere.

I det efterfølgende vil vi uddybe de områder, hvor risiciene og truslerne mod revisors objektivitet og

40 uafhængighed kan opstå.

3.6.4 Risikoer og trusler mod revisors objektivitet og uafhængighed

I det foregående har vi kort beskrevet de rapporter, der danner grundlag for afsnittet, dog vil vi udelukkende bruge det generelle fra rapporterne. Siden rapporternes tilblivelse i 1990'erne, har der været en udvikling på området, og derfor kan der være emner, der ikke stemmer overens med

¹¹⁴ FEE (1998), s. 9

5 omstændighederne i dag. Andre områder i rapporterne er generelle for uafhængighed selvom forudsætningerne er blevet ændret, og derfor kan de stadig benyttes. På den baggrund mener vi, at der er grundlag for at benytte rapporterne i det videre arbejde.

10 Truslerne mod revisors uafhængighed vil blive grundig gennemgået i det følgende. Der er tale om de samme begreber som tidligere:¹¹⁵

- ▶ *The Self-Interest Threat or Risk* (egeninteresse)
- ▶ *The Self-Review Threat or Risk* (egenkontrol / selvrevision)
- ▶ *The Advocacy Threat or Risk* (advokering)
- 15 ▶ *The Familiarity or Trust Threat or Risk* (familiaritet)
- ▶ *The Intimidation Threat or Risk* (intimidering)

3.6.4.1 The Self-Interest Threat or Risk (egeninteresse)

20 For mange virksomheder vil revisor være en attraktiv sparringpartner på baggrund af den faglige viden, eksempelvis omkring driftsøkonomiske forhold, skatteregler og økonomi generelt. Når revisor bevæger sig ind på erhvervsområder, hvor der ikke er en direkte relation til det primære erhverv, som revisor eller rådgiver, men eksempelvis som direktør i eller medejer af en virksomhed eller udøvelse af erhverv som landbrug eller udlejningsvirksomhed, kan revisors uafhængighed betvivles, da der kan opstå situationer, hvor egeninteresserne kan komme i konflikt med det primære

25 erhverv.¹¹⁶

En opsummering af egeninteresse som en trussel mod revisors uafhængighed, formuleres således i rapporterne:¹¹⁷

Threat to the auditor's objectivity stemming from a financial or other self-interest conflict

30 Begrundelsen for at benytte ovenstående citat omkring revisors uafhængighed, selvom udtrykket revisors objektivitet benyttes er, at der argumenteres for, at revisors objektivitet og uafhængighed hænger sammen, da revisor ikke kan opretholde objektiviteten, hvis der er tvivl om uafhængigheden. *Audit Independence and Objectivity – Position Paper* kommer endvidere med eksempler på, hvilke

35 faktorer, der kan stå bag egeninteresse-truslen:¹¹⁸

- ▶ *Some direct or indirect financial share or interest in the client*
- ▶ *An undue desire for an increase of fee or for additional work from the client*
- ▶ *A fear of loss (because of excessive dependence on a single client)*

40

¹¹⁵ Gath (2005), s. 101

¹¹⁶ Jensen og Warming-Rasmussen (2003), s. 232

¹¹⁷ FEE (1995), s. 9; FEE (1996), s. 25 og FEE (1998), s. 9

¹¹⁸ FEE (1995), s. 9

5 Eksemplerne på faktorer, der kan stå bag egeninteresse-truslen mod revisor kan også komme til udtryk, hvis revisor reviderer egen bivirksomhed. Dette vil medføre, at offentligheden og andre interessenter vil tvivle på revisors uafhængighed. Revisor skal være bevidst om, at der ikke skal meget til før uafhængigheden betvivles. Hvis revisor eksempelvis placerer kapital i en klients selskab, hvor det er en passiv investering med henblik på, at opnå et afkast, vil revisors interesser i at opnå afkastet kunne kollidere med kravene om objektivitet og uafhængighed.

3.6.4.2 *The Self-Review Threat or Risk (egenkontrol / selvrevision)*

Egenkontrol handler, modsat ovenstående, ikke om at revisor har en finansiel interesse i klienten, men at revisor rådgiver den klient, der også revideres. På den måde kan der opstå tvivl om revisors uafhængighed, da revisor på et tidligere tidspunkt kunne have forudset, at kravet om *going concern* ikke ville blive opfyldt. Endvidere kan der opstå tvivl om uafhængigheden, når revisor først rådgiver klienten for derefter at revidere det, der er rådgivet om.

Rapporterne udtrykker det på følgende måde:¹¹⁹

20 *The apparent difficulty of maintaining objectivity in conducting what is effectively a self-review, if any product or judgement of a previous statutory audit assignment needs to be challenged or re-evaluated in reaching statutory audit conclusions.*

Problemstillingen kan opstå, hvis revisor opdager en væsentlig fejl i åbningsbalancen under revisionen, som der burde have været opdaget i det foregående år og rettet. Endvidere kan fejlen opstå, hvis en af deltagerne i erklæringsteamet tidligere har været ansat i en betydelig stilling hos klienten, hvor denne har haft mulighed for at udøve direkte eller indirekte indflydelse på den opgave, som erklæringsteamet udfører.¹²⁰

3.6.4.3 *The Advocacy Threat or Risk (advokering)*

Advokerings-truslen opstår, når et revisionsfirma eller en fra et erklæringsteam kommer til at fremstå som talsmand for en klients stilling eller mening i sådan grad, at en udenforstående tredjemand opfatter revisionsfirmaets eller medlemmet af erklæringsteamets uafhængighed som kompromitteret. I Danmark er sandsynligheden for der opstår en advokerings-trussel mod revisor ikke stor, da det er usædvanligt, at revisor fungerer som en slags advokat for klienten.

Endvidere kan handel med aktier eller andre værdipapirer, udstedt af en klient, opfattes som en trussel mod revisors uafhængighed på samme måde som ovenstående problemstilling.

35 Rapporterne udtrykker truslen på følgende måde:¹²¹

A risk to the statutory auditor's objectivity, if he becomes an advocate for (or against) his client's position in any adversarial proceedings or situation.

¹¹⁹ FEE (1995), s. 9; FEE (1996), s. 25 og FEE (1998), s. 9

¹²⁰ Gath (2005), s. 102 - 103

¹²¹ FEE (1995), s. 9; FEE (1996), s. 25 og FEE (1998), s. 9

5 Fortolkningen kan kort oversættes til, at alle de situationer, hvor revisor kommer til at fremstå som advokat for klienten, er der en trussel mod uafhængigheden, da der er mulighed for, at revisor bliver påvirket af klientens holdning.

Truslen er nævnt i rapporterne fra FEE, men i bogen *Revision – koncept og teori* (2003) er det kun truslerne *The Self-Interest Threat or Risk* (egeninteresse), *The Self-Review Threat or Risk* (egenkontrol / selvrevision), *The Familiarity or Trust Threat or Risk* (familiaritet) og *The Intimidation Threat or Risk* (intimidering) mod revisors uafhængighed, der nævnes. Men i *Revisor regulering og rapportering* (2005) er truslen *The Advocacy Threat or Risk* (advokering) medtaget.

3.6.4.4 The Familiarity or Trust Threat or Risk (familiaritet)

15 Når revisor har revideret en klient gennem en årrække, foreligger muligheden for, at der opstår et sympati- eller venskabeligt forhold mellem revisor og klient. Det er i disse situationer, at truslen fra familiariteten stammer, da revisor bliver tæt knyttet til sin klient, og argumentationen for et familiært forhold opstår.

Opmærksomheden henledes på, at der er forskel på et tillidsforhold og et venskabeligt forhold mellem revisor og klient, og det er vigtig for revisor at holde de to forhold adskilt. Derfor er det væsentligt, at revisor varetager offentlighedens interesser og kontrollerer klientens handlinger i overensstemmelse med de retningslinjer, der ligger på det pågældende område,¹²² og problemstillingen er udtrykt på følgende måde:¹²³

25 *A risk that the statutory auditor may become overinfluenced by the client's personality and qualities and consequently too sympathetic to the client's interest.*

Det er ikke kun, at revisor har udviklet et forhold til klienten, der kan minde om et familiært forhold, men det er også, hvis revisor reviderer en klient og er tæt knyttet til et medlem af virksomheden gennem tætte familierelationer. Dette kunne eksempelvis være, hvis det er en onkel eller svoger, der har en bestyrelsespost hos den klient, der revideres. Det er ikke kun gældende for revisor, men for ethvert medlem af erklæringsteamet.¹²⁴ I sådanne situationer er der mulighed for, at offentligheden tvivler på revisors uafhængighed, og derfor skal revisor så vidt muligt undgå at sådanne situationer opstår.

3.6.4.5 The Intimidation Threat or Risk (intimidering)

35 Ligesom sympati for en klient kan udgøre en trussel mod revisors uafhængighed, kan det endvidere være en trussel mod uafhængigheden, hvis revisor føler sig truet eller domineret af klienten, da det

¹²² Jensen og Warming-Rasmussen (2003), s. 235

¹²³ FEE (1995), s. 9; FEE (1996), s. 25 og FEE (1998), s. 9

¹²⁴ Gath (2005), s. 104

5 kan påvirke de beslutninger revisor tager i forhold til opgaven for klienten,¹²⁵ og beskrives på følgende måde:¹²⁶

10 *The possibility that the statutory auditor may become intimidated by a threat, by a dominating personality, or by other pressures, actual or feared, by the client or an associate of the client or by some other party.*

Truslen mod revisor kan eksempelvis stamme fra bestyrelsen, direktører, ledende medarbejdere eller andre ansatte hos klienten.¹²⁷ Problemstillingen opstår, hvis offentligheden tvivler på revisors uafhængighed, som følge af mistanke om, at revisor er blevet truet til at tage beslutninger, der
15 påvirker den afgivende erklæring i en anden retning end den retvisende.

3.6.5 Kritik af FEE rapportererne

Rapporterne fra FEE er udgivet i forlængelse af hinanden; 1995, 1996 og 1998, og perioden var begyndelsen på den udvikling, der foregik omkring revisors uafhængighed.

Rapporterne er 10 år gamle, og de praktiske eksempler og forklaringer deri kan i dag ikke bruges til
20 at forklare det teoretiske rapportererne gennemgår. Endvidere kan vi ikke udelukke, at rapportererne er påvirket af FEE's holdninger på området, da vi har erfaret, at organisationen lægger mange kræfter i at få deres mening hørt og eventuelle ændringer gennemført, blandt andet overfor Europa-Kommissionen.

Vi har alligevel fundet rapportererne fra FEE troværdige, da de er udarbejdet og udgivet af en
25 organisation, der består af repræsentanter fra revisorbranchen i det meste af verden.

Vi mener dog, at de teoretiske forklaringer rapportererne anvender, er så generelle, at de stadig kan benyttes i dag. Begrundelsen for dette er, at de teoretiske forklaringer er brugt i lærebogen Revision – koncept og teori fra 2003 samt de er medtaget i den nyeste udgave af samme lærebog Revision regulering og rapportering fra 2005, dog med anden kildehenvisning.

30 **3.7 Sammenfatning**

Vi har i dette kapitel foretaget en gennemgang af vores valgte teorier ud fra en vurdering af, hvilke aspekter vi fandt relevante for vores problemstilling. Dette skøn er baseret på et ønske om at kombinere de fire teorier, således at udfaldet bliver en grundig analyse af uafhængighed inden for henholdsvis EU reguleringen og den danske regulering på området samt en sammenholdende
35 analyse med henblik på, at finde frem til betydningen af det 8. direktiv for den danske lovgivning. Derfor vil vi i dette afsnit sammenholde de fire teorier ud fra, hvilken rolle de vil spille i vores analyse. Vi startede kapitlet med en redegørelse af generel og konkret uafhængighed. Disse blev beskrevet, da det er vigtigt at få defineret begreberne, da vi senere skal bruge dem i forbindelse med, hvorledes

¹²⁵ Jensen og Warming-Rasmussen (2003), s. 236

¹²⁶ FEE (1995), s. 9; FEE (1996), s. 25 og FEE (1998), s. 9

¹²⁷ Gath (2005), s. 104

- 5 uafhængighed, ifølge den danske Revisorlov, lever op til de krav om uafhængighed, der stilles i form af direktivet.
- De fire teorier har forskellige roller, da de dækker flere aspekter af uafhængighedsbegrebet. Agentteorien er en klassisk, men generel teori, da den primært beskæftiger sig med revisors rolle omkring, på den ene side at fungere som sparringspartner og fortrolig over for klienten, og på den
- 10 anden side fungere som offentlighedens kontrollant af de informationer virksomheder og selskaber udsender om resultaterne af deres drift. Teorien har aspekter og budskaber, der har tætte relationer til både ASOBAC's fire grunde; interessekonflikt, konsekvens, kompleksitet og afstand, til at revisor skal udføre revisionen samt til Mautz og Sharaf, der ligeledes redegør for revisors rolle mellem klienten på den ene side og offentligheden, herunder aktionærerne, på den anden.
- 15 ASOBAC samt Mautz og Sharaf's teorier overlapper ved, at de begge fokuserer på revisors egenskaber, og foretager en opdeling af dem. ASOBAC opdeler egenskaberne i personelle og strukturelle, der også betegnes som interne og eksterne egenskaber. De personelle omfatter uafhængighed, kompetence, integritet og andre personlige egenskaber, mens de strukturelle omfatter autoritet og accept. Mautz og Sharaf's tilgang til egenskaberne er lidt anderledes, og de har
- 20 valgt at dele begreberne op i faktisk og tilsyneladende uafhængighed. Den faktiske uafhængighed kaldes "*practitioner independence*" og betydningen er, at revisor skal være uafhængig i udførelsen af arbejdet for klienten. Dette betyder, at revisor skal besidde en række personlige egenskaber, der gør det muligt, at være uafhængig i forhold til klienten og det arbejde, der skal udføres. Den tilsyneladende uafhængighed kaldes "*profession independence*" og betyder uafhængighed af
- 25 revisor, som en professionel gruppe, hvilket dækker over revisors billede som en gruppe; det billede der opstår, når udtrykket revisor bliver anvendt. Ud fra dette mener vi, at ASOBAC samt Mautz og Sharaf er sammenfaldende, da de på hver sin måde udtrykker samme budskab. De to tilgangsvinkler til revisors egenskaber har yderligere relation til Agentteorien, da den ligeledes redegør for, at revisor skal besidde flere egenskaber, for at fungere som sparringspartner og fortrolig over for den
- 30 pågældende klient, men på samme tid også have offentlighedens tillid, da revisors arbejde ellers vil være uden betydning.
- Mautz og Sharaf medtager desuden en anden vigtig anskuelse i deres teori, som ingen af de andre teorier har overvejet, hvilket er problemet omkring revisors udførelse af rådgivning til den klient, der også udføres revisionsydelser for. Den anskuelse, synes vi, er væsentligt at medtage, da det kan
- 35 påvirke revisors uafhængighed af den pågældende klient, at der ved siden af revisionsydelsen endvidere udføres økonomisk rådgivning.
- Rapporterne fra FEE afviger fra de tre andre teorier, da de som tidligere nævnt ikke direkte kan kategoriseres som teorier. Men på grund af deres forholdsvis teoretiske tilgang til trusler mod revisors uafhængighed samt videreførelsen i de danske Retningslinier for revisors etiske adfærd,
- 40 synes vi, det er relevant for problemstillingen, at medtage rapporterne. Rapporterne kan med fordel supplere de andre teorier og har blandt andet aspekter med relationer til Mautz og Sharaf, som eksempelvis sammenhængen mellem den tredje af de fem trusler mod revisors uafhængighed, *The*

5 *advocacy Threat or Risk* (advokering), da dette forhold påpeges af Mautz og Sharaf i deres perspektiv på uafhængighed, uddybet i afsnit 3.5.1.2 omkring uafhængighed inden for branchen.

Rent anvendelsesmæssigt har de fire teorier også forskellige roller i specialet. Gennemgående er derfor, at forskellige elementer fra én teori vil blive anvendt sammen med dele af de andre. Blandt
10 andet anvender vi, som ovenfor beskrevet, Agentteorien sammen med både ASOBAC samt Mautz og Sharaf. Dette kan rent teknisk give problemer, da ASOBAC samt Mautz og Sharaf har skrevet deres teorier direkte relateret til revision, og Agentteorien er mere generel, og kan derfor tilpasses flere forskellige situationer, hvor vi benytter den i forbindelse med revisors rolle over for klienten på den ene side og offentligheden på den anden. Kombinationen ved at benytte ASOBAC samt Mautz
15 og Sharaf er mere sammenhængende, da teorierne er udviklet til samme formål; at give en redegørelse for, hvorfor revision skal udføres og under hvilke betingelser samt komme med forslag til, hvilke egenskaber revisor bør indeholde. Teorierne er dog udviklet med 10 års mellemrum, hvilket vi ikke ser som et problem, da de på sammenlignelige områder gør sig de samme overvejelser. Mautz og Sharaf har overvejelser i deres teori omkring økonomisk rådgivning til samme klient, som der udføres revisionsydelse for. Disse overvejelser er der ingen af vores andre teorier der
20 behandler, men vi mener, at anskuelsen ligeledes er vigtig for den valgte problemstilling. Rapporterne fra FEE står lidt uden for de andre teorier, da disse ikke er teori på samme måde, som de ovenstående. Dog behandler FEE i deres rapporter områder, der kan kombineres med dele af teorien fra Mautz og Sharaf, eksempelvis da begge behandler den måde revisor kan komme til at fremstå som talsmand eller advokat for klienten, hvilket truer uafhængigheden. Rapporterne og teorien er dog udviklet med mere end 35 års mellemrum, hvilket umiddelbart ikke betyder noget for det område af teorierne, som vi har valgt at fremhæve her, da området i dag, 10 år efter rapporternes udvikling, stadig har samme aktualitet.

Vi kan ud fra det ovenstående konkludere, at enkelte dele af de fire teorier kan kombineres uden at
30 inkriminere essensen af teoriernes budskab.

5 4. Redegørelse og analyse af EU regulering

Der er de senere år kommet fokus på revisors uafhængighed i forbindelse med de flere og større erhvervsskandaler. På den baggrund vurderede EU-Kommissionen, at der var behov for udarbejdelse af et nyt 8. direktiv, der ligger fokus på flere områder end det tidligere, og på den måde styrkes harmoniseringen af revision i EU. De første tiltag til et nyt direktiv blev taget allerede i 1996 med arbejdet omkring Grønbogen, men på det tidspunkt vurderede EU-Kommissionen, at det ikke var nødvendigt med et nyt direktiv, men blot en redigering af det eksisterende. Efterfølgende blev to henstillinger udsendt; i 2000 omkring kvalitetssikring samt i 2002 omkring revisors uafhængighed. Herefter vurderede EU-Kommissionen i 2004 at det alligevel var nødvendigt, at udsende et udkast til et nyt og forbedret direktiv.

15 Begrundelsen for, det netop er disse tre reguleringer, vi har valgt til redegørelsen samt analysen er med udgangspunkt i problemformuleringen, da vi mener, at det er den relevante regulering til at opfylde vores tidligere nævnte problemstilling:

20 *Redegørelse og analyse af EU regulering omkring uafhængighed i forhold til de valgte teorier, med fokus på 8. direktiv af 2006 samt henstillingerne omkring uafhængighed og kvalitetssikring.*

På baggrund af problemstillingen vil der i kapitlet først komme en redegørelse af udvalgte bestemmelser fra de valgte EU reguleringer. Efterfølgende vil der komme et afsnit med en analyse af de bestemmelser, der er gennemgået i redegørelsen i forhold til de tidligere gennemgåede teoretiske aspekter.

4.1 Redegørelse

Bestemmelserne, der vil blive lagt vægt på, vil som tidligere nævnt, udelukkende stamme fra 8. direktiv, Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper samt Kommissionens henstilling om kvalitetssikring i EU: Mindstekrav. For overskueligheden vil bestemmelserne ikke blive blandet sammen på tværs af reguleringerne. Derfor gennemgås først direktivet, derefter vil henstillingerne blive gennemgået ud fra deres betydning for den ovenstående problemstilling; henstillingen om revisors uafhængighed og henstillingen om kvalitetssikring. I rækkefølgen af gennemgangen er der lagt vægt på, at den overordnede regulering bliver gennemgået først.

35 Fokus vil ligge på de bestemmelser, som direkte eller indirekte har en indflydelse på revisors uafhængighed. Ved direkte indflydelse menes de bestemmelser, der regulerer ved umiddelbar brug af begrebet uafhængighed, hvor bestemmelser med indirekte indflydelse ikke umiddelbar benytter begrebet, men i visse situationer eller i samarbejde med andre bestemmelser alligevel har en indflydelse.

40

5 4.1.1 Europa-Parlamentets og Rådets 8. direktiv

Direktivet er tidligere nævnt i problemformuleringen, og vi vil derfor i dette afsnit fremhæve de artikler i direktivet, som har betydning for revisors uafhængighed og det videre arbejde med problemstillingen. Afsnittene vil være delt op i direkte og indirekte regulering samt, vi har valgt at indsætte de tilhørende artikler, for at gøre redegørelsen mere overskuelig. Vi har valgt ikke at medtage artiklerne omkring uafhængighed for virksomheder med særlig offentlig interesse med den begrundelse, at den type virksomheder ikke er reguleret i den danske lovgivning. En årsag hertil kan være, at Danmark ikke har fundet det nødvendigt at lovgive yderligere på området, da vi, ligesom andre medlemslande som minimum skal overholde den af EU udsendte regulering. Dog ser vi os nødsaget til på visse områder, at medtage bestemmelser omkring virksomheder med særlig offentlig interesse, da vi senere vil komme ind på områder, som udelukkende er reguleret i bestemmelserne omkring disse. Dette hensyn tages på baggrund af et valg af områder, som vi ønsker belyst i en senere analyse, og på den måde vil et fravalg af disse bevirke, at der opstår mangler.

Som EU-Kommissionen tidligere har påpeget i meddelelsen Lovpligtig revision i EU: Vejen frem fra 1998 forventede de ikke ny lovgivning, herunder et nyt direktiv, omkring lovpligtig revision i EU. Men den seneste tids skandaler på det finansielle marked har fået EU-Kommissionen til at ændre mening, da disse har bevirket, at offentligheden har mistet tilliden og troværdigheden til virksomhedernes regnskaber. Udsendelse af udkastet er dog ikke nogen spontan handling på den senere tids begivenheder, men en logisk konsekvens af EU's ændrede politik inden for lovpligtig revision, der begyndte i 1996 med Grønbogens udgivelse.

På den baggrund er anvendelsesområdet for direktivet gjort væsentlig bredere, og der er skabt mere klarhed over revisors pligter, uafhængighed og etik gennem indførelse af krav om ekstern kvalitetssikring samt offentligt tilsyn med revisorstanden.¹²⁸ Derfor tilstræbes der, med indførelsen af direktivet, en harmonisering på højt niveau inden for lovpligtig revision. Medlemsstaterne kan på områder, hvor de ønsker at stille strengere krav indføre yderligere bestemmelser, medmindre andet er angivet i direktivet.¹²⁹

4.1.1.1 Direkte regulering af revisors uafhængighed

Revisors uafhængighed reguleres direkte i kapitel 4 – artikel 22 samt for virksomheder af interesse for offentligheden i kapitel 10, artikel 42. I artikel 22 beskrives det grundlæggende princip om revisors uafhængighed, som ligeledes gives i Kommissionens henstilling fra 2002 om revisors uafhængighed i EU; der redegøres for i afsnit 4.1.2.

40

¹²⁸ Udkast til 8. direktiv, indledning punkt 1.1

¹²⁹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF, indledning punkt 5

- 5 **Artikel 22 – Uafhængighed og objektivitet**
1. Medlemsstaterne sikrer, at den revisor og / eller det revisionsfirma, der udfører lovlig revision, er uafhængig af den virksomhed, der revideres, og ikke er involveret i dennes beslutningstagning.
- 10 2. Medlemsstaterne sikrer, at en revisor eller et revisionsfirma ikke udfører en lovlig revision, hvis der foreligger et direkte eller indirekte økonomisk, forretnings- eller ansættelsesmæssigt eller andet forhold mellem revisor, revisionsfirma eller netværk – herunder levering af ikke-revisionsydelser – og den virksomhed, der revideres, som ville få en objektiv, fornuftig og velinformeret tredjepart til at konkludere, at revisorens eller revisionsfirmaets uafhængighed er bragt i fare. I tilfælde af trusler mod revisorens eller revisionsfirmaets uafhængighed, såsom selvrevision, egeninteresse, partiskhed, fortrolighed, tillid eller intimidering, skal revisoren eller revisionsfirmaet træffe sikkerhedsforanstaltninger for at mindske sådanne trusler. Er truslen af en sådan art i forhold til de truffe sikkerhedsforanstaltninger, at deres uafhængighed er bragt i fare, må revisoren eller revisionsfirmaet ikke udføre den lovpligtige revision.
- 15 I forbindelse med lovlig revision af virksomheder af interesse for offentligheden sikrer medlemsstaterne endvidere, at en revisor eller et revisionsfirma, når det er nødvendigt for at beskytte deres uafhængighed ikke udfører en lovlig revision, hvor der er tale om selvrevision eller egeninteresse.
- 20 3. Medlemsstaterne sikrer, at revisorer og revisionsfirmaer i deres revisionsarbejdsrapporter dokumenterer alle væsentlige trusler mod deres uafhængighed og de sikkerhedsforanstaltninger, der er truffet for at mindske disse trusler.
- 25 4. For at sikre tilliden til revisionsfunktionen og sikre en ensartet anvendelse af stk. 1 og 2 i nærværende artikel kan Kommissionen efter proceduren i artikel 48, stk. 2, vedtage principbaserede gennemførelsesbestemmelser vedrørende
- 30 a. de trusler og sikkerhedsforanstaltninger, der er omhandlet i stk. 2
- b. de situationer, hvor de i stk. 2 omhandlede trusler er af et sådant omfang, at revisorens eller revisionsfirmaets uafhængighed er bragt i fare
- 35 c. de tilfælde af selvrevision og egeninteresse, der er nævnt i stk. 2, andet afsnit, hvor der kan eller ikke kan foretages lovlig revision.

I artiklen fastslås princippet om, at revisor eller revisionsfirmaet skal være uafhængig af den klient der revideres, og de på ingen måde må være involveret i den reviderede virksomheds interne beslutningsprocesser. Det betyder, at revisor eller revisionsfirmaet ikke må påtage sig revisionsopgaver, der kan true uafhængigheden, og er ligeledes forpligtet til at afvise opgaver uden for revisionsområdet, der på samme måde kan true uafhængigheden. Revisor skal dokumentere alle væsentlige trusler mod uafhængigheden samt de sikkerhedsforanstaltninger, der anvendes for at mindske truslerne.¹³⁰ En trussel mod en revisors eller et revisionsfirmas uafhængighed kan eksempelvis være direkte eller indirekte økonomiske interesser i den klient, der revideres eller levering af andre ikke-revisionsydelser. Ligeledes kan størrelsen på honoraret fra en klient, der

¹³⁰ Udkast til 8. direktiv, gennemgang af de enkelte kapitler punkt 2

5 revideres og / eller honorarets sammensætning true revisors eller revisionsfirmaets uafhængighed. Området er yderligere beskrevet nedenfor under artikel 25. Udover artikel 22, til direkte at regulere revisors uafhængighed, indeholder direktivet artikel 24, der ligeledes er en vigtig del af reguleringen omkring uafhængigheden:

10 **Artikel 24 – Revisorer, der udfører lovpligtig revision på revisionsfirmaers vegne – uafhængighed og objektivitet**

15 Medlemsstaterne sikrer, at ejerne eller aktionærerne i et revisionsfirma samt medlemmerne af et sådant firmas eller et tilknyttet firmas bestyrelse, direktion eller tilsynsorgan ikke griber ind i en lovpligtig revision på nogen måde, der kan skabe tvivl om, hvorvidt den revisor, der udfører den lovpligtige revision på revisionsfirmaets vegne er uafhængig og objektiv.

20 Artikel 24 er medtaget, da den, ligesom artikel 22, direkte regulerer revisors uafhængighed samt der henvises til bestemmelsen i forbindelse med artikel 42, som er beskrevet neden for. Desuden henvises der til artiklen i forbindelse med henstillingen omkring revisors uafhængighed i EU. Under den generelle ramme A, punkt 1; Objektivitet, integritet og uafhængighed henvises der til, hvor vigtigt det er, at der findes en fælles fortolkning af uafhængighed, som hænger sammen med både artikel 22 og 24.

25 Nogle virksomheder er af særlig interesse for offentligheden og derfor er det hensigtsmæssigt, at der stilles større krav til den lovpligtige revision af virksomhederne, eksempelvis skal deres revisionsfirmaer underlægges strengere uafhængighedskrav. I artikel 42 tildeles et revisionsudvalg en central rolle i beskyttelsen af revisors uafhængighed.

30 **Artikel 42 – Uafhængighed**

- 35
1. Ud over bestemmelserne i artikel 22 og 24 sikrer medlemsstaterne desuden, at revisorer eller revisionsfirmaer, der udfører lovpligtig revision af virksomheder af interesse for offentligheden:
 - a. hvert år overfor revisionsudvalget skriftligt bekræfter deres uafhængighed af den reviderede virksomhed af interesse for offentligheden
 - b. hvert år oplyser revisionsudvalget om enhver form for yderligere tjenesteydelser, der er leveret til den reviderede virksomhed, og
 - c. med revisionsudvalget diskuterer eventuelle trusler mod deres uafhængighed og de foranstaltninger, der er iværksat for at mindske disse trusler, som dokumenteret af revisoren eller revisionsfirmaet, jf. artikel 22, stk. 3.
 2. Medlemsstaterne sikrer, at den ledende revisionspartner, der er ansvarlig for at udføre den lovpligtige revision, udskiftes fra den lovpligtige revisionsopgave højst syv år efter udnævnelsen og tidligst igen kan deltage i revisionen af den reviderede virksomhed efter to år.
 - 45 3. Den revisor eller ledende revisionspartner, som udfører den lovpligtige revision på revisionsfirmaets vegne, må ikke påtage sig en ledende stilling i den reviderede

- 5 virksomhed før to år efter fratrædelsen som revisor eller ledende revisionspartner i forbindelse med revisionsopgaven.

Med henblik på at sikre større uafhængighed for revisorer af virksomheder af interesse for offentligheden bør ledende revisionspartnere, der reviderer disse klienter, udskiftes regelmæssigt.

- 10 For at organisere en sådan rotation bør medlemslandene kræve udskiftning af ledende revisionspartnere, som tager sig af en klient samtidig med, at der gives mulighed for, at det revisionsfirma, som den ledende revisionspartner er tilknyttet, fortsat kan være klientens revisor. Såfremt et medlemsland anser det for hensigtsmæssigt, for at nå de tilsigtede mål, kan den som alternativ kræve, at et revisionsfirma udskiftes, uden dette berører artikel 42, stk. 2.¹³¹

15 *4.1.1.2 Indirekte regulering af revisors uafhængighed*

- I dette afsnit har vi valgt at redegøre for de artikler, der af forskellige årsager indirekte regulerer revisors uafhængighed. Grunden hertil er, at revisors uafhængighed har betydning for andre områder inden for revision, som vi vil komme nærmere ind på i den efterfølgende analyse. Vi har i denne forbindelse, fra direktivet, valgt at medtage kapitel 4, som regulerer revisors faglige etik og
- 20 tavshedspligt samt kapitel 6, der regulerer kvalitetssikring. Grunden til valget af disse er, at vi i forbindelse med den danske regulering vil komme til at berøre emnerne samt, de har en væsentlig rolle for uafhængigheden.

- Revisors faglige etik, fortrolighed og tavshedspligt reguleres, ligesom uafhængighed, i kapitel 4 – artikel 21 og 23. Artikel 23 har vi valgt at udelade, da vi ikke mener, at den er af relevans for revisors
- 25 uafhængighed i forbindelse med det fokus, der ligger i problemstillingen.

Artikel 21 – Faglig etik

1. Medlemsstaterne sikrer, at alle revisorer og revisionsfirmaer er underlagt principper om faglig etik. Disse omfatter som minimum revisors eller revisionsfirmaets funktion i
- 30 offentlighedens interesse, deres integritet og objektivitet samt deres faglige kompetence og agtpågivenhed.
2. For at sikre tilliden til revisionsfunktionen og sikre en ensartet anvendelse af stk. 1 i nærværende artikel kan Kommissionen efter proceduren i artikel 48, stk. 2, vedtage principbaserede gennemførelsesbestemmelser vedrørende den faglige etik.

- 35 Både revisorer og revisionsfirmaer bør opfylde de højeste etiske standarder og bør derfor være underlagt faglig etik. Udgangspunktet er de etiske regler, som er vedtaget af den internationale revisorsammenslutning IFAC's (*International Federation of Accountants*) etiske udvalg, og som er af stor betydning for yderligere regulering på området.¹³² Derudover kan EU-Kommissionen vedtage
- 40 gennemførelsesbestemmelser for faglig etik som mindstestandarder, med henblik på at uddybe principperne i artikel 21. Den faglige etik omfatter som minimum revisors funktion i offentlighedens

¹³¹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF, indledning punkt 26

¹³² Udkast til 8. direktiv, gennemgang af de enkelte kapitler punkt 2

5 interesse; integritet og objektivitet samt den faglige kompetence og agtpågivenhed. En god revisionskvalitet bidrager til, at få markederne til at fungere korrekt ved at øge regnskabernes integritet og effektivitet.¹³³

10 Efter Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU fra 2002 er det tydeligt, at honoraret for lovpligtig revision bør være tilstrækkeligt til at sikre revisionskvaliteten, at honoraret ikke baseres på tilfældigheder samt det ikke påvirkes af, at der leveres yderligere tjenesteydelser til klienten. Respekten for disse principper og uafhængigheden vil danne grundlag for undersøgelser af kvalitetssikring af revision.¹³⁴

15 **Artikel 25 – Revisionshonorarer**

Medlemsstaterne sikrer, at der findes regler, ifølge hvilke honorarer for lovpligtig revision:

- a. ikke påvirkes eller bestemmes af levering af yderligere tjenesteydelser til den virksomhed, der revideres
- b. ikke må baseres på tilfældigheder.

20

I forbindelse med virksomheder af interesse for offentligheden skal revisionsfirmaer, der udfører lovpligtig revision af sådanne klienter, offentliggøre en årlig beretning om gennemsigtighed på en række områder, hvor der blandt andet skal redegøres for honorarernes fordeling.¹³⁵

25 Der vil senere i dette kapitel komme en mere fyldestgørende redegørelse omkring revisors honorarer.

Revisionsfirmaernes kvalitetssikring reguleres i kapitel 6 – artikel 29 samt for virksomheder af interesse for offentligheden i artikel 43.

30 **Artikel 29 – Kvalitetssikringssystemer**

1. Medlemsstaterne sikrer, at alle revisorer og revisionsfirmaer er underlagt et kvalitetssikringssystem, der som minimum opfylder følgende kriterier:

- a. Kvalitetssikringssystemet organiseres på en sådan måde, at det er uafhængigt af de revisorer og revisionsfirmaer, der undersøges, og underlægges offentligt tilsyn som beskrevet i kapitel VIII.
- b. Kvalitetssikringssystemet finansieres under hensyntagen til sikkerhed, og således at det ikke udsættes for mulig urimelig påvirkning fra revisorer eller revisionsfirmaer.
- c. Kvalitetssikringssystemet skal have tilstrækkelige ressourcer.
- d. De personer, der udfører kvalitetssikringskontrol, skal have tilstrækkelig faglig uddannelse og relevant erfaring inden for lovpligtig revision og regnskabsaflæggelse kombineret med specifik træning i kvalitetssikringskontrol.

35

40

¹³³ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF, indledning punkt 9

¹³⁴ Udkast til 8. direktiv, gennemgang af de enkelte kapitler punkt 2

¹³⁵ Udkast til 8. direktiv, gennemgang af de enkelte kapitler punkt 2

- 5 e. Udvælgelse af kontrollanter til specifikke kvalitetssikringsopgaver skal ske efter en objektiv procedure, som kan sikre, at der ikke er interessekonflikter mellem kontrollanterne og den revisor eller det revisionsfirma, der undersøges.
- 10 f. Kvalitetssikringskontrollen skal på grundlag af tilstrækkelig afprøvning af udvalgte revisionsfiler indeholde en vurdering af opfyldelsen af gældende revisionsstandarder og uafhængighedskrav, af de anvendte ressourcers omfang og kvalitet, af de beregnede revisionshonorarer samt af revisionsfirmaets interne kvalitetskontrolsystem.
- g. Kvalitetssikringskontrollen skal udmøntes i en rapport, som indeholder de væsentligste konklusioner fra kontrollen.
- 15 h. Der skal som minimum gennemføres en kvalitetskontrol hvert sjette år.
- i. Kvalitetssikringssystemets overordnede resultater skal offentliggøres hvert år.
- j. Henstillinger fra en kvalitetssikringskontrol skal følges op af revisor eller revisionsfirmaet inden for en rimelig tid.
- 20 Hvis de henstillinger, hvortil der henvises i litra j., ikke følges op, iværksættes der i givet fald disciplinære eller andre sanktioner over for revisor eller revisionsfirmaet i henhold til artikel 30.
2. Kommissionen kan efter proceduren i artikel 48, stk. 2, vedtage gennemførelsesbestemmelser for at styrke offentlighedens tillid til revisionsfunktionen og sikre en ensartet anvendelse af stk. 1, første afsnit, litra a. og b. samt e. – j.

25

Regelmæssig kontrol er en god metode til at opnå konsekvent høj kvalitet i lovpligtige revisioner. Revisorer og revisionsfirmaer bør derfor indgå i et system med kvalitetssikring, der organiseres på en måde, så det er uafhængigt af de revisorer og revisionsfirmaer der undersøges, og derfor er alle revisorer og revisionsfirmaer underlagt et kvalitetssikringssystem. De kriterier, der skal anvendes ved et kvalitetssikringssystem, er beskrevet i Kommissionens henstilling fra november 2000 om kvalitetssikring i forbindelse med lovpligtig revision i EU, som vil blive gennemgået i afsnit 4.1.3.¹³⁶ Vedrørende gennemførelsen af artikel 29 kan medlemsstaterne bestemme, at det, såfremt de enkelte revisorer har en fælles kvalitetssikringspolitik, kun er nødvendigt at behandle kravene til revisionsfirmaer. Medlemsstaterne skal organisere kvalitetssikringssystemet på den måde, at hver enkel revisor gennemgår en kvalitetssikringskontrol hver sjette år.¹³⁷

35

En undersøgelse foretaget i 2003 har vist, at alle medlemsstater har indført kvalitetssikringssystemer eller som udgangspunkt arbejder på det. Et juridisk grundlag for principperne i henstillingen fra 2000 vil sikre, at medlemsstaterne anvender disse principper. Med artiklen styrkes aspektet med offentligt tilsyn og uafhængig finansiering samt opfølgning på henstillinger fra kvalitetskontroller.¹³⁸

40

For virksomheder af interesse for offentligheden skærpes kravene fra artikel 29 yderligere i artikel 43, hvor kvalitetsrevisionsforløbet mindskes til tre år.

Artikel 43 – Kvalitetssikring

¹³⁶ Udkast til 8. direktiv, gennemgang af de enkelte kapitler punkt 2

¹³⁷ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF, indledning punkt 17

¹³⁸ Udkast til 8. direktiv, gennemgang af de enkelte kapitler punkt 2

- 5 Den kvalitetssikringskontrol, hvortil der henvises i artikel 29, skal som minimum udføres hvert tredje år for revisorer og revisionsfirmaer, der udfører lovpligtig revision af virksomheder af interesse for offentligheden.

4.1.2 Henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper

- Revisors uafhængighed er vigtig for offentlighedens tillid til erklæringer og revisionsberetninger.
- 10 Uafhængigheden øger troværdigheden af offentliggjorte finansielle oplysninger og er afgørende for investorer, kreditorer, medarbejdere og andre interessenter i virksomhederne i EU. Dette gælder specielt omkring eksempelvis børsnoterede virksomheder, kreditinstitutter, forsikringsselskaber, investeringsforeninger og investeringsfirmaer. Uafhængighed er desuden revisorbranchens vigtigste middel til at vise offentligheden og tilsynsmyndighederne, at revisorerne og revisionsfirmaerne
- 15 udfører arbejdet på et niveau, der opfylder fastsatte etiske principper herunder specielt principperne om integritet og objektivitet.

- I henstillingen lægges der vægt på revisorstandens ansvar for at opretholde revisors uafhængighed og giver dermed en ramme inden for hvilken de generelle spørgsmål vedrørende revisors
- 20 uafhængighed kan håndteres.

- Henstillingen er delt op i afsnit A og B. I afsnit A – generel ramme fremsættes de overordnede krav til revisors uafhængighed samt, hvilke personer reglerne om uafhængighed bør gælde for. I afsnit B – særlige omstændigheder behandles en række særlige omstændigheder, under hvilke uafhængigheden kan trues, og der gives en vejledning om de foranstaltninger en revisor bør træffe
- 25 for at mindske sådanne trusler i relation til en bestemt lovpligtig revision. Det skal dog bemærkes, at afsnit B ikke har til formål at give en udtømmende liste over alle omstændigheder, hvor der kan opstå trusler mod revisors uafhængighed, men påpege, at revisor bør være opmærksom på sådanne trusler og på den baggrund træffe alle nødvendige foranstaltninger i overensstemmelse med principperne og retningslinjerne i henstillingen.

- 30 Vi har i afsnittet valgt at fremhæve de artikler, som vi umiddelbart mener, har betydning for den valgte problemstilling. På den baggrund er det ikke alle artikler, der vil blive fremhævet samt vi i nogle artikler kun har valgt dele af den. Dette har vi i denne forbindelse vurderet at være mest hensigtsmæssigt.

4.1.2.1 Generel ramme – afsnit A

- 35 Den generelle ramme indeholder et overordnet princip for udførelse af lovpligtig revision:

- Ved udførslen af en lovpligtig revision skal revisor være uafhængig af sin revisionsklient både intellektuelt og i det ydre. Revisor bør ikke foretage en lovpligtig revision, hvis der er finansielle forbindelser, forretningsforbindelser, ansættelsesforbindelser eller andre
- 40 forbindelser mellem revisor og hans klient (herunder visse øvrige tjenesteydelser, der præsteres til revisionsklienten), som en fornuftig og informeret tredjepart ville anse for at kompromittere revisors uafhængighed.

5

Revisor vælger oftest en metode, for at mindske risici og trusler omkring uafhængigheden i forbindelse med en opgave. Måden hvorpå metoden testes med henblik på at vurdere effektiviteten er, om en fornuftig og informeret tredjemand, der har kendskab til alle relevante kendsgerninger og omstændigheder vedrørende en bestemt opgave, vil konkludere, at revisor udøver en objektiv og upartisk vurdering i alle spørgsmål, der er forelagt tredjemand.

10

Revisor bør gøre sig overvejelser i forbindelse med objektivitet og uafhængighed, og i forbindelse med overvejelserne tage hensyn til en række faktorer og spørgsmål. Følgende spørgsmål bør overvejes i denne forbindelse: hvilke personer, ud over revisor selv, kan påvirke resultat af den pågældende revision; findes der eksisterende eller potentielle trusler, som en fornuftig og informeret tredjemand kunne anse for at sætte revisors uafhængighed over styr, og hvilke sikkerhedsforanstaltninger kan eliminere eller mindske disse trusler eller risici og vise, at revisor er uafhængig. I nogle tilfælde er den eneste beskyttelsesforanstaltning, der med sikkerhed kan bevise revisors uafhængighed, at der afstås fra at have visse forbindelser med klienten.¹³⁹

20

Herudover er den generelle ramme inddelt i fem hovedområder; 1. Objektivitet, integritet og uafhængighed; 2. Ansvar og rækkevidde; 3. Faktorer, der kan bringe uafhængigheden i fare; 4. Beskyttelsessystemer og 5. Offentliggørelse af honorarer. Da det ikke er muligt at komme i dybden med samtlige punkter har vi udvalgt de punkter, der er væsentlige for analysen i forbindelse med anvendelse af det teoretiske aspekt samt besvarelse af problemstillingen.

25

Det første område, der er væsentligt at medtage er punkt 1, som er opdelt i tre underpunkter:

1. Objektivitet, integritet og uafhængighed

30

1. Objektivitet og faglig integritet bør være de dominerende principper, som en revisor baserer sin revisionsberetning på. Den vigtigste måde, hvorpå revisor kan vise offentligheden, at en lovpligtig revision udføres i overensstemmelse med disse principper, er ved at handle, og ses handle, uafhængigt.

35

2. Objektivitet (som en sindstilstand) kan ikke underkastes en ekstern kontrol, og integritet kan ikke bedømmes på forhånd.

3. Principperne og reglerne om revisors uafhængighed bør gøre det muligt for en fornuftig og informeret tredjepart at vurdere de procedurer og foranstaltninger, som revisor anvender for at undgå eller identificere kendsgerninger og omstændigheder, der indebærer en trussel eller risiko for hans objektivitet.

40

Det er vigtigt, at der findes en fælles fortolkning af, hvad der præcis menes med "kravet om revisors uafhængighed" (jf. 8. direktiv – artikel 24), hvordan det hænger sammen med de etiske krav til

¹³⁹ Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt A. Generel ramme – bilag 1

5 objektivitet og integritet (jf. 8. direktiv – artikel 22) samt hvordan og i hvilket omfang det er muligt objektivt at vurdere, om disse krav er opfyldt.

Målet med en lovpligtig revision er at få en objektiv revisionsberetning, og den bedste måde at opnå og bevise dette er for revisor, at udføre revisionsarbejdet på en objektiv måde. Måden dette gøres på, er at udvise retfærdighed og intellektuel hæderlighed, som indebærer en retfærdig handlemåde og sandfærdighed samt undgå interessekonflikter, som kan kompromittere uafhængigheden.

10 Som det fremgår af stk. 2 er det vanskeligt at teste objektivitet eller integritet, og det er ikke muligt at underkaste dem en ekstern kontrol. På den baggrund har medlemsstaterne og revisionsbranchen udviklet regler og vejledninger, som fremhæver overordnede principper og tydeliggør revisor etiske ansvar.

15 Der er to områder af uafhængighed, hvilke revisor skal opfylde:¹⁴⁰

- ▶ *Intellektuel uafhængighed, dvs. en sindstilstand, hvor der tages hensyn til alle de forhold, der er relevante for den pågældende opgave, men ikke andre, og*
- ▶ *Uafhængighed af det ydre, dvs. at man undgår kendsgerninger og omstændigheder, som er af så stor betydning, at en fornuftig og informeret tredjepart ville sætte spørgsmålstegn ved revisors evne til at handle objektivt.*

20

Fuldstændig uafhængighed er umulig at opnå og derfor ikke en absolut standard, som revisor skal opnå; det vil sige, fri for alle økonomiske, finansielle og andre forbindelser, som kan medføre en eller anden form for afhængighed. Dog er alle på en eller anden måde afhængige eller har forbindelser med andre personer. Derimod er det muligt at vurdere, om revisor følger uafhængighedskravet gennem tilsyn. Gennem tilsyn testes en revisors uafhængighed ved, at der først ses på de relevante omstændigheder, som revisor befinder sig i herunder specielt forbindelser eller interesser, som har betydning for arbejdet. Efterfølgende ses på om disse interesser eller forbindelser ville få en fornuftig og informeret tredjemand, som har kendskab til disse omstændigheder, til at konkludere, at revisor er uafhængig i den forstand, at det er muligt at foretage en objektiv og upartisk vurdering i alle spørgsmål, der omfattes af opgaven. På den måde kan uafhængighed anses for at repræsentere integritet og kontrolleres af en fornuftig og informeret tredjemand.¹⁴¹

35

I punkt 2 redegøres for dem, der kan være i stand til at påvirke resultatet af den lovpligtige revision samt hvilken trussel, de kan udgøre. Punkt 2 er delt op i tre underpunkter, hvor vi mener, at det kun er stk. 2 og 3, der er af betydning for problemstillingen.

40

2. Ansvar og rækkevidde

2. Kravet om uafhængighed gælder for

¹⁴⁰ Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt A. Generel ramme – 1. Objektivitet, integritet og uafhængighed – bilag 1

¹⁴¹ Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt A. Generel ramme – 1. Objektivitet, integritet og uafhængighed – bilag 1

- 5 a. revisor selv og
b. dem, som er i stand til at påvirke resultatet af den lovpligtige revision
3. De, som er i stand til at påvirke resultatet af den lovpligtige revision, er
- 10 a. alle personer, som er direkte involveret i den lovpligtige revision (projektgruppen), herunder
- I. revisionspartnere, revisionschefer og revisionspersonale (revisionsgruppen)
- 15 II. personale fra andre faggrupper, der er involveret i revisionsopgaven (f.eks. advokater, aktuarer, skattespecialister, IT-specialister, specialister i finansstyring)
- III. personer, der udfører kvalitetskontrol eller har direkte tilsyn med revisionsopgaven
- b. alle personer, som indgår i kommandokæden¹⁴² for den lovpligtige revision inden for revisionsfirmaet eller et netværk, som firmaet er medlem af
- 20 c. alle personer i revisionsfirmaet eller dets netværk, der som følge af andre omstændigheder kan være i stand til at øve indflydelse på den lovpligtige revision

Ifølge stk. 2 er det væsentligt, at revisor er opmærksom på, at det ikke kun er forbindelserne med klienten, der kan udgøre en trussel mod uafhængigheden, men også alle andre direkte eller indirekte forbindelser, som revisor har med andre personer og selskaber i sit arbejde og i revisionsmiljøet. Revisor skal vurdere de faktiske og potentielle trusler, der opstår som følge af klientens forbindelser med fysiske og juridiske personer i projektgruppen, i revisionsfirmaet og i eventuelle netværk, som det indgår i. Desuden skal revisor også tage hensyn til forbindelser med andre personer som eksempelvis kunne være revisionsfirmaets eller klientens underleverandører eller agenter, herunder dem, som arbejder med andet end revision. I korte træk skal revisor afgrænse alle de personer, der er i stand til at påvirke resultatet af den lovpligtige revision. Udover personer i projektgruppen og kommandokæden bør revisor overveje, hvilke andre personer der kan påvirke resultatet af den lovpligtige revision, jf. stk. 3, litra a og b. Eksempelvis kunne dette være revisionsfirmaets ejere eller aktionærer med potentiel indflydelse som følge af store stemmerettigheder. Hvis der kun er få ejere af eller aktionærer i et revisionsfirma kan hver ejer eller aktionær anses for at have en position, som gør det muligt at påvirke resultatet af den lovpligtige revision. Det kunne ligeledes være personer med ansvar for overvågning eller direkte ledelse af revisionsfunktionen på forskellige niveauer, hvor medlemmer i revisionsgruppen er ansat. Som det sidste eksempel kan nævnes andre partnere på revisionsområdet eller på andre områder med potentiel indflydelse som følge af deres arbejdsforbindelser med et medlem i revisionsgruppen. Afhængig af forskellige faktorer som kontorets, revisionsfirmaets eller netværkets størrelse og

¹⁴² Kommandokæden omfatter alle personer med ansvar for tilsyn, ledelse, vederlag eller andre kontrolfunktioner over for enten revisionspartneren eller projektgruppen eller udførelsen af den lovpligtige revision på kontorplan, regionalt eller globalt niveau. Heri indgår alle partnere, ledere og aktionærer, som kan udarbejde, revidere eller øve direkte indflydelse på den bedømmelse, der gives om en revisionspartner i revisionsgruppen, eller på anden vis afgør deres vederlag som følge af deres arbejde på revisionsopgaven. (Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, bilag 2 – Glossar)

- 5 interne organisation kan alle partnere anses for at have en position, som gør det muligt at påvirke resultatet af den lovpligtige revision.
- Ifølge stk. 3, litra c skal revisor, udover oven nævnte personer, ligeledes overveje, om der eventuelt er personer uden for revisionsfirmaet eller dets netværk, som gennem deres forbindelser med personer i virksomheden har eller kan forudsættes at have mulighed for at påvirke resultatet af den
- 10 lovpligtige revision. Eksemplificering af sådanne personer kunne være, for det første, personer eller virksomheder, der har betydelige finansielle forretningsforbindelser med enten revisor, revisionsfirmaet eller med klienten. Det kunne eventuelt dreje sig om store leverandører, klienter eller kontraktparter. For det andet kunne det være familiemedlemmer eller andre personer, med hvilke medlemmerne i projektgruppen eller kommandokæden har nære personlige kontakter, og
- 15 som har store finansielle interesser i klienten eller indtager en nøgleposition hos klienten eller i en virksomhed med store interesser i klienten. Dette vil blive yderligere uddybet i det efterfølgende afsnit under punkt 6.
- Med udgangspunkt i ovenstående bør revisor afgrænse de personer i revisionsfirmaet eller netværket, hvis arbejde i forbindelse med opgaven enten faktisk eller tilsyneladende kan påvirkes af
- 20 en sådan ekstern indflydelse, idet der tages hensyn til den kendsgerning, at revisor ikke er i stand til at tvinge personer uden for revisionsfirmaet eller netværket til at overholde reglerne om uafhængighed.¹⁴³

Punkt 3 er et af de vigtigste områder i henstillingen i forhold til den valgte problemstilling samt det

25 videre arbejde i forbindelse med de teoretiske aspekter, da truslerne mod uafhængigheden beskrives her:

3. Faktorer, der kan bringe uafhængigheden i fare

- 30
1. Revisors uafhængighed kan bringes i fare af forskellige faktorer, f.eks. egeninteresse, selvrevision, partiskhed, fortrolighed eller tillid og intimidering.
 2. Hvor stor risikoen er for, at revisors uafhængighed kompromitteres, bestemmes ved at se på, hvor vægtige (enkeltvis eller kombineret) disse faktorer er, og hvordan de indvirker på revisors uafhængighed. Til bestemmelse heraf er det nødvendigt at se på de særlige omstændigheder ved den pågældende lovpligtige revision.

35

 3. Ved en vurdering af risiciene for revisors uafhængighed bør der tages passende hensyn til:
 - a. de tjenester, der er ydet til revisionsklienten i de foregående år, og de forbindelser, der eksisterede med revisionsklienten inden overdragelsen af revisionsopgaven

40

 - b. de tjenester, der leveres til revisionsklienten, og forbindelserne med revisionsklienten i løbet af den lovpligtige revision

¹⁴³ Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt A. Generel ramme – 2. Ansvar og rækkevidde – bilag 1

5 For at kunne undgå eller forhindre kendsgerninger og omstændigheder, der kan true revisors uafhængighed, er det vigtigt først at afgrænse, hvad der under bestemte omstændigheder kan true uafhængigheden. Herefter vurderes det, hvor stor truslen er, for at kunne bestemme risikoen for, at revisors uafhængighed kan kompromitteres. Hvis revisor er i stand til tydeligt at identificere truslernes karakter er muligheden for at vurdere, hvor stor en risiko det skaber for uafhængigheden
10 bedre. På baggrund af deres generelle karakter kan følgende typer af trusler mod revisors uafhængighed nævnes:¹⁴⁴

- 15 ▶ *Egeninteresse: revisors uafhængighed kan trues af en konflikt med hans egne finansielle interesser eller andre egeninteresser (dvs. direkte eller indirekte finansielle interesser i kunden, alt for stor afhængighed af honoraret fra kunden for revisionstjenester eller andre tjenester, ønsket om at få betalt udestående honorarer, frygt for at miste kunden)*
- 20 ▶ *Selvrevision: dette relaterer sig til vanskeligheden ved at fastholde objektiviteten ved undersøgelsen af egne ydelser (f.eks. når man træffer beslutninger eller deltager i beslutninger, som udelukkende burde tages af revisionsklientens ledelse, eller når et produkt eller en vurdering fra en tidligere revisionsopgave eller anden opgave, som revisor eller hans firma har udført, anfægtes eller omvurderes for at nå en konklusion om den aktuelle revision)*
- 25 ▶ *Partiskhed: revisors uafhængighed kan trues, hvis revisor fremmer eller modvirker sin kundes stilling i en retssag eller en anden situation (f.eks. hvis revisor handler med eller promoverer salget af kundens aktier eller værdipapirer eller forsvarer kunden i retstvister, eller hvis kunden fører sag mod revisor)*
- 30 ▶ *Fortrolighed og tillid: risikoen for, at revisor kan blive for påvirket af klientens personlighed og øvrige egenskaber og derfor for forstående for klientens interesser, hvilket for eksempel kan skyldes et for langt og for tæt forhold til klientens personale. Dette kan resultere i alt for stor tillid til kunden og en ikke tilstrækkelig objektiv testning af hans argumenter.*
- 35 ▶ *Intimidering: dækker over den mulighed, at revisor kan afskrækkes fra at handle objektivt som følge af trusler eller frygt for f.eks. en indflydelsesrig eller dominerende kunde.*

Om en bestemt trussel er afgørende, afhænger af en række faktorer, som eksempelvis kunne være truslens styrke, den eller de involverede personers status, karakteren af det spørgsmål, der giver
40 anledning til truslen samt det generelle revisionsmiljø. Når revisor vurderer, hvor afgørende en trussel er, skal der også tages hensyn til, at forskellige slags trusler kan opstå i en given situation. I en bestemt situation kan en trussel anses for at være afgørende, hvis den med hensyn til alle aspekter øger risikoniveauet for at miste uafhængigheden til et uacceptabelt højt niveau.¹⁴⁵

¹⁴⁴ Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt A. Generel ramme – 3. Faktorer, der kan bringe uafhængigheden i fare – bilag 1

¹⁴⁵ Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt A. Generel ramme – 3. Faktorer, der kan bringe uafhængigheden i fare – bilag 1

5 Under punkt 4 – beskyttelsessystemer, har vi lagt fokus på de punkter, der er af størst betydning for den valgte problemstilling, teorierne og det videre arbejde. Udover indledningen har vi valgt at medtage punkt 4.2 om kvalitetssikring, da området kort medtages under både den danske lovgivning og direktivet, og derfor væsentlig at redegøre kort for i denne sammenhæng. Som det andet område, har vi valgt punkt 4.3.2 om revisionsfirmaernes interne beskyttelsessystem, da det er
10 revisors uafhængighed vores fokus ligger på.

Når der forekommer trusler mod uafhængigheden, bør revisor som hovedregel vurdere og dokumentere om de foranstaltninger, der skal reducere truslerne til et acceptabelt niveau, anvendes korrekt. Foranstaltningerne vedrører forskellige forpligtelser i revisionsmiljøet samt revisors eget system for intern kvalitetskontrol. Punkt 4 er udformet på følgende måde:

15

4. Beskyttelsessystemer

1. Det er nødvendigt at indføre forskellige typer af beskyttelsesforanstaltninger – der kan bestå i forbud, restriktioner, andre foranstaltninger og procedurer og offentliggørelse – for at formindske eller eliminere trusler mod revisors
20 uafhængighed (jf. A punkt 3)
2. Eksistensen og effektiviteten af forskellige foranstaltninger har betydning for, hvor stor risikoen er for at sætte uafhængigheden over styr.

Risikoen for at sætte uafhængigheden over styr kan ikke måles nøjagtigt. Derfor er det ikke muligt
25 præcis at beskrive risikoen i forhold til en bestemt aktivitet, forbindelse eller anden omstændighed, der kan udgøre en trussel mod uafhængigheden.

Både revisor og en hver anden person, der er involveret i en beslutning om revisors uafhængighed i relation til en klient bør vurdere, om den risiko, der opstår i forhold til bestemte aktiviteter, forbindelser og andre omstændigheder, er acceptabel. Vurderingen forudsætter, at personerne
30 bedømmer, om sikkerhedsforanstaltningerne fjerner eller i tilstrækkelig grad reducerer de trusler mod uafhængigheden, der opstår i forhold til aktiviteterne, forbindelserne eller andre omstændigheder. Hvis det ikke er tilfældet, skal der træffes beslutning om supplerende foranstaltninger, der kan reducere risikoen til et acceptabelt niveau samt den tilhørende sandsynlighed for, at revisor kompromitterer sin objektivitet.¹⁴⁶

35

En måde hvorpå kravet om uafhængighed kan sikres, er medlemsstaternes system for kvalitetssikring af lovpligtig revision. EU-Kommissionens henstilling om kvalitetssikring af lovpligtig revision i EU anbefaler, at revisors overholdelse af etiske principper og regler herunder reglerne om uafhængighed, bør omfattes af kvalitetskontrol. Da de anbefalede kvalitetssikringssystemer
40 indebærer offentlig overvågning kan der også tages hensyn til offentlighedens syn på spørgsmålene om uafhængighed.¹⁴⁷

¹⁴⁶ Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt A. Generel ramme – 4. Beskyttelsessystemer – bilag 1

¹⁴⁷ Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt A. Generel ramme – 4.2 Kvalitetssikring – bilag 1

5 Da henstillingen om kvalitetssikring er omtalt efterfølgende er det begrænset, hvor mange kommentarer vi vil knytte til emnet i dette afsnit samt der ligeledes henvises til henstillingen under punkt 4.2:

10 4.2 Kvalitetssikring

Kvalitetssikringssystemer, der opfylder minimumskravene i Kommissionens henstilling om "Kvalitetssikring af lovpligtig revision i EU", er nødvendige mekanismer, der bidrager til at sikre, at revisor overholder uafhængighedskravet på medlemsstatsniveau.

15 Punkt 4.3.2 omhandler, som tidligere nævnt, revisionsfirmaets interne beskyttelsessystem. Revisor er forpligtet til at følge normerne uanset om de er fastsat ved lov, af tilsynsmyndighederne, af faglige organer som en del af et selvregulerende system eller vedtaget frivilligt af revisionsfirmaet, som en del af dets egen politik. For at sikre, at normerne overholdes, bør revisor indføre et system med beskyttelsesforanstaltninger eller, hvis revisor og revisionsfirmaet ikke er identiske juridiske
20 personer, som minimum kræve, at revisionsfirmaet gør det:

4.3.2 Revisionsfirmaets interne beskyttelsessystem

1. Revisor bør indføre og opretholde et beskyttelsessystem, som er en integrerende del af hans ledelsesstruktur og interne kontrolstruktur for hele firmaet.
- 25 2. Et sådan systems virkemåde bør dokumenteres, så det kan omfattes af kvalitetssikringssystemer (jf. A punkt 4.2)
3. Generelt bør et revisionsfirmas beskyttelsessystem indeholde følgende:
 - 30 a. en politik for uafhængighed, der er formuleret skriftligt, og som definerer de gældende normer for uafhængighed, identificerer trusler mod uafhængighed og indeholder bestemmelser om sikkerhedsforanstaltninger i forbindelse hermed
 - b. en aktiv og hurtig kommunikation af denne politik – og ændringer af den – til alle partnere, ledere og ansatte, herunder regelmæssig uddannelse herom
 - 35 c. hensigtsmæssige procedurer, som partnere, ledere og de ansatte skal følge for at opfylde normerne for uafhængighed, både i det løbende arbejde og under særlige omstændigheder
 - d. udpegning af personer, der arbejder med revision på topniveau (partnere), og som er ansvarlige for opdatering af politikken, for hurtig kommunikation af denne opdatering og for tilsyn med, at beskyttelsessystemet fungerer tilfredsstillende
 - 40 e. dokumentation om hver enkelt revisionsklient, i hvilken man sammenfatter de konklusioner, der er draget på grundlag af vurderingen af truslerne mod revisors uafhængighed og den hermed forbundne vurdering af risikoen for at miste uafhængigheden. Dokumentationen bør indeholde ræsonnementet for disse konklusioner. Hvis der noteres store trusler, bør dokumentationen indeholde en sammenfatning af de foranstaltninger, der blev vedtaget – eller skal vedtages – for at undgå eller eliminere risikoen for at miste uafhængigheden eller i det mindste reducere den til et passende niveau
 - 45 f. intern kontrol af overholdelsen af beskyttelsespolitikken

5

Ved et revisionsfirmas formulering af en politik til sikring af uafhængighed bør der skelnes mellem acceptable og ikke-acceptable aktiviteter, som de kan udføre for klienterne eller tilknyttede virksomheder. Uanset hvorledes de detaljerede normer for uafhængighed udarbejdes er målet, at sikre en hensigtsmæssig gennemførelse og opretholdelse af revisors beskyttelsesforanstaltninger og fortsat forbedre dem. Et revisionsfirmas politik for sikring af uafhængighed skal være tilstrækkelig fleksibel, så der er mulighed for at foretage regelmæssige opdateringer. Opdateringer kan blive nødvendige som følge af ændrede omstændigheder og fakta eller, hvis selve uafhængighedsnormerne ændres som følge af offentlighedens ændrede forventninger.

10

I nogen situationer er andre personer end revisionsfirmaet, dets partnere, chefer og ansatte forbundet med klienten eller på anden måde involveret i opgaven. På den baggrund bør revisionsfirmaets uafhængighedspolitik også omfatte krav og høringsprocesser, som er nødvendige for at forhindre, at disse personer udgør en uacceptabel høj risiko for revisors uafhængighed.

15

Revisionsfirmaet har pligt til at informere om deres uafhængighedspolitik på en hensigtsmæssig måde for at sikre, at dets partnere, chefer og ansatte efterlever politikken og regelmæssig bliver undervist på området. I undervisningen skal de ligeledes informeres om sanktioner, hvis politikken overtrædes.

20

Afhængig af revisionsfirmaets uafhængighedspolitik samt størrelsen kan de anvendte procedurer variere. For et mindre revisionsfirma kan det være mest hensigtsmæssigt at vurdere risikoen fra opgave til opgave og på den baggrund træffe beslutning om bestemte procedurer for at reducere risikoen. For et stort revisionsfirma kan det være nødvendigt, at indføre rutineprocedurer for at opdage selv hypotetiske trusler mod uafhængigheden. For at kunne opdage en trussel af en eller anden karakter, som følge af finansielle eller forretningsmæssige forbindelser, kan det være nødvendigt for et stort revisionsfirma at have en regelmæssig opdateret database. En database kan give oplysninger om alle de klienter, som kan indebære en trussel af en eller anden karakter. Databasen bør være tilgængelig for alle personer i revisionsfirmaet, men specielt for de personer, som har mulighed for at påvirke resultatet af den lovpligtige revision.

25

30

Et revisionsfirmas uafhængighedspolitik bør ligeledes kontrolleres for overholdelse og bør derfor være en integreret del af revisionsfirmaets kvalitetskontrol. Store revisionsfirmaer har mulighed for at overdrage opgaven til specialister inden for kvalitetskontrol eller specialister inden for uafhængighed. Dette er, som tidligere nævnt, ikke en mulighed for mindre revisionsfirmaer, da det er mest hensigtsmæssigt for dem, at foretage en vurdering fra opgave til opgave.¹⁴⁸

35

4.1.2.2 Særlige omstændigheder – afsnit B

Afsnit B omhandler, som det fremgår af overskriften, en række særlige omstændigheder omkring revisors uafhængighed. Afsnittet er ligesom ovenstående afsnit opdelt i en række hovedpunkter; 1. Finansielle interesser; 2. Forretningsforbindelser; 3. Beskæftigelse hos revisionsklienten; 4.

40

¹⁴⁸ Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt A. Generel ramme – 4.3.2 Revisionsfirmaets interne beskyttelsessystem – bilag 1

- 5 Ledelses- eller tilsynsrolle hos revisionsklienten; 5. Tiltrædelse af stilling i revisionsfirma; 6. Slægtskab og andre personlige forbindelser; 7. Andre tjenesteydelser; 8. Revisionshonorarer og øvrige honorarer; 9. Retstvister og 10. Ledende medarbejdere, der har arbejdet for klienten i længere tid. Da det ligesom i det foregående afsnit ikke er muligt for os at komme i dybden med samtlige punkter, har vi valgt de punkter, der er væsentlig for det videre arbejde.
- 10 Det første område, der er væsentlig at medtage, er punkt 1, der sammen med punkt 2 udgør de forbindelser revisor kan have med en klient, og hvorledes revisor i denne forbindelse sikrer sin uafhængighed.

1. Finansielle interesser

- 15 1. En faktisk eller forestående, direkte eller indirekte finansielle interesse i revisionsklienten eller dennes tilknyttede virksomheder, inklusive derivater, der står i direkte forbindelse hermed, kan true revisors uafhængighed, hvis denne interesse tilhører den revisor eller anden person, der er i stand til at øve indflydelse på resultatet af den lovpligtige revision (person som defineret i A.2).

20 Revisor skal vurdere betydningen af sådanne potentielle problemer, undersøge om der findes muligheder for at mindske den dermed forbundne risiko for revisors uafhængighed og tage alle nødvendige forholdsregler. Dette kan indebære, at en revisor nægtes adgang til eller udelukkes fra at deltage i revisionen eller revisionsgruppen. Revisor bør i videst muligt omfang – især når der er tale om klienter, hvis virksomheder er af interesse for offentligheden – inddrage kontrolorganet i processen.

- 25 2. En finansielle interesse i revisionsklienten eller dennes tilknyttede virksomheder strider imod revisors uafhængighed, såfremt:
- 30 a. revisor, revisionsfirmaet eller andre deltagere i projektgruppen eller kommandokæden, eller en partner i firmaet eller firmaets netværk, som arbejder i et "kontor", der deltager i en væsentlig del af revisionsopgaven, besidder
- 35 I. en direkte finansielle interesse i revisionsklienten eller
- II. en indirekte finansielle interesse i revisionsklienten, som er væsentlig for en af parterne, eller
- III. en (direkte eller indirekte) finansielle interesse i klientens tilknyttede virksomheder, som er væsentlig for en af parterne
- 40 b. en anden person som defineret i A.2 besidder en (direkte eller indirekte) finansielle interesse i revisionsklienten eller dennes tilknyttede virksomheder, som er væsentlig for en af parterne

45 Derfor bør de involverede personer ikke have sådanne finansielle interesser. Hvis en person erhverver en sådan interesse på grund af en ekstern begivenhed (f.eks. ved arv, gave eller fusion), skal den afhændes hurtigst muligt, dog senest én måned efter, at personen har fået kendskab til og ret til at afhænde den finansielle interesse. I mellemtiden er der behov for yderligere sikring af revisors uafhængighed. Heri kunne indgå en sekundær gennemgang af den relevante

- 5 persons revisionsarbejde, eller den pågældende kunne udelukkes fra at deltage i væsentlige beslutninger vedrørende den lovpligtige revision af klienten.
- 10 3. Revisors uafhængighed kan også bringes i fare på grund af en tilsyneladende ubetydelig finansiel interesse i en revisionsklient eller dennes tilknyttede virksomheder. Risikoen forøges, muligvis til et uacceptabelt niveau, hvis denne interesse ikke erhverves eller indehaves på almindelige kommercielle betingelser afhændes på "arm's length-basis". Det er revisors ansvar at vurdere den risiko, som skyldes en sådan interesse, og at sikre, at der tages passende forholdsregler for at mindske denne.
- 15 Begrebet "finansiel interesse" dækker normalt over en række finansielle interesser, som revisor, revisionsfirmaet eller en anden person kan have i en klient eller i en af dennes tilknyttede virksomheder. Begrebet omfatter derfor både direkte og indirekte finansiel interesse.
- 20 En direkte finansiel interesse er, når revisor, revisionsfirmaet, en person i projektgruppen eller i kommandokæden, der er direkte involveret i udførelsen af den lovpligtige revision har en direkte finansiel interesse i klienten, hvilket eksempelvis kunne være i form af aktier, obligationer, gældsbeviser, optioner eller andre værdipapirer. I sådanne situationer vurderes egeninteressen til at være for stor til, at truslen mod revisors uafhængighed kan reduceres til et acceptabelt niveau. Derfor må revisor i den slags tilfælde enten trække sig fra opgaven eller, hvis en person i
- 25 revisionsfirmaet besidder den direkte finansielle interesse, skal personen udelukkes fra at deltage i opgaven. I tilfælde, hvor en partner i revisionsfirmaet eller i dets netværk har en direkte finansiel interesse i klienten vurderes egeninteressen at være for stor til, at situationen kan fortsætte. Endvidere bør en person heller ikke besidde en indirekte finansiel interesse, hvis egeninteressen ved dette finansielle engagement er væsentlig. Dette gælder hovedsagelig, når en indirekte aktiepost i
- 30 klienten reelt eller tilsyneladende sætter personen i stand til at påvirke ledelsesbeslutninger, der træffes af klienten eller, hvis den direkte aktieindehaver på grund af omstændigheder reelt eller tilsyneladende kan øve indflydelse på resultatet af den lovpligtige revision.
- 35 En finansiel interesse kan også erhverves på grund af en ekstern begivenhed, som eksempelvis kunne være ved arv eller gave. Interessen skaber en væsentlig trussel mod uafhængigheden og skal afhændes hurtigst muligt, dog senest én måned efter, at personen har fået kendskab til og ret til at afhænde denne finansielle interesse, jf. stk. 2. Indtil den finansielle interesse er afhændet, er der behov for yderligere foranstaltninger for at sikre uafhængigheden. Hvis revisor eksempelvis bliver bekendt med, at et medlem af projektgruppen gennem arv har erhvervet aktier i en klient, bør medlemmet ikke længere indgå i projektgruppen, før aktierne er blevet solgt. Personen bør ligeledes
- 40 udelukkes fra væsentlige beslutninger vedrørende den lovpligtige revision af klienten, indtil aktierne er blevet solgt.
- Desuden kan der opstå tilfælde, hvor revisor bliver bekendt med, at en person i revisionsfirmaet utilsigtet besidder en finansiel interesse i en klient eller i et af dennes tilknyttede virksomheder, hvilket som hovedregel vil blive opfattet som en overtrædelse af reglerne om uafhængighed.

- 5 Revisionsfirmaet kan dog have fastlagt regler og procedurer om, hvorledes sådanne regler håndteres og derved trues revisors uafhængighed ikke.
- Når en finansiel interesse konstateres, er det primært gennem revisors sikkerhedssystem, at det skal kunne bevises, at truslen mod uafhængighed er blevet konstateret og undersøgt. På den baggrund bør beviserne også omhandle, i hvilket omfang klientens kontrolorgan er involveret i processen.
- 10 en afgørelse er truffet om, hvorvidt truslen er væsentlig eller ej, bør forudsætningerne for afgørelsen registreres.¹⁴⁹

Punkt 2 omhandlende revisors forretningsforbindelser med klienten, og uddyber området omkring revisors forbindelser med klienten yderligere end det, der er redegjort for i punkt 1 oven for.

15

2. Forretningsforbindelser

1. Forretningsforbindelser mellem revisor, revisionsfirmaet eller andre personer, der er i stand til at øve indflydelse på resultatet af den lovpligtige revision (en person defineret i A punkt 2), på den ene side og revisionsklienten, dennes tilhørende virksomheder eller ledelse på den anden side kan bringe revisors uafhængighed i fare gennem egeninteresse, påvirkning eller intimidering.
 2. Forretningsforbindelser eller forpligtelser til at etablere sådanne forbindelser bør forbydes, medmindre forbindelsen indgår i den normale virksomhed og ikke udgør en væsentlig trussel mod revisors uafhængighed.
- 25 Især når der er tale om klienter af interesse for offentligheden, bør revisor og revisionsklientens kontrolorgan diskutere eventuelle tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt en forretningsforbindelse er et led i den normale virksomhed og er uvæsentlig i forhold til revisors uafhængighed.
3. Stk. 1 og 2 gælder ikke for lovpligtige revisionstjenester. Imidlertid bør hverken revisionsfirmaet eller firmaer, der indgår i dets netværk yde lovpligtige revisionstjenester til
 - a. en ejer af revisionsfirmaet
 - b. en tilknyttet virksomhed af en sådan ejer, hvis ejeren er i stand til at øve indflydelse på beslutningsprocessen i revisionsfirmaet, der påvirker dens funktion inden for den lovpligtige revision
 - c. en virksomhed, hvor en person med tilsyns- eller ledelsesansvar kan øve indflydelse på beslutningsprocessen i revisionsfirmaet, som kan påvirke dens lovpligtige revisionsfunktion

- 40 Definitionen på forretningsforbindelser er; forbindelser, der indebærer fælles kommercielle eller finansielle interesser mellem revisor, revisionsfirmaet eller andre, der er i stand til at øve indflydelse på resultatet af den lovpligtige revision på den ene side og klienten, en af klientens tilknyttede virksomheder eller dens ledelse på den anden. Da det umiddelbart kan være svært at finde ud af, hvad der defineres som forretningsforbindelser, er der i henstillingen givet en række ikke-

¹⁴⁹ Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt B. Særlige omstændigheder – 1. Finansielle interesser – bilag 1

- 5 udtømmende eksempler på sådanne forbindelser, der kan skabe trusler i form af egeninteresse, påvirkning eller intimidering:¹⁵⁰
- ▶ *en finansiell interesse i et joint venture sammen med revisionsklienten eller en ejer, direktør eller andre personer med højere ledelsesfunktion hos klienten*
 - 10 ▶ *en finansiell interesse i en klient uden forbindelse med revisionen, der har en forbindelse med revisionsklienten enten som investor eller investeringsobjekt*
 - ▶ *lån, der ydes til revisionsklienten eller garantier for revisionsklientens risici*
 - ▶ *lån fra en revisionsklient eller lån, der er garanteret af en revisionsklient*
 - ▶ *tjenesteydelser til en direktør eller anden person med en højere ledelsesfunktion hos revisionsklienten, der er i dennes personlige interesse*
 - 15 ▶ *tjenesteydelser fra revisionsklienten eller dennes tilknyttede virksomheder vedrørende garanti, udbud, markedsføring eller salg af værdipapirer, der udstedes af revisionsfirmaet eller et firma i samme koncern*
- 20 Forpligtelser til at etablere en sådan forbindelse bør behandles på samme måde som forbindelser, der allerede eksisterer.
- Hvis en revisor køber varer eller tjenesteydelser hos den klient, der revideres, skal det foregå efter armslængdeprincippet, hvilket betyder, der skal anvendes priser og vilkår for transaktionerne, der svarer til de priser og vilkår uafhængige parter ville fastsætte for tilsvarende transaktioner.¹⁵¹ Ved
- 25 køb på denne måde påvirkes revisors uafhængighed umiddelbart ikke, men revisor bør alligevel nøje overveje, om den risiko, som selv en transaktion med armslængdeprincippet kan fremkalde, kan få et sådant omfang, at uafhængigheden bliver truet på grund af tilsyneladende eller faktisk afhængighed. Derfor er der behov for objektive kriterier, eventuelt en rimelig og velinformeret tredjemand, for at kunne bedømme betydningen af forbindelsen for både revisor og klienten. Under
- 30 alle omstændigheder må forbindelsen ikke medføre, at revisor eller revisionsfirmaet kan øve indflydelse på klientens ledelsesbeslutninger. Omvendt bør forbindelsen heller ikke give klienten eller et af dennes tilknyttede virksomheder mulighed for at udøve reel eller tilsyneladende indflydelse på resultatet af den lovpligtige revision.
- Uanset hvorledes forbindelsen hænger sammen er det primært revisors sikkerhedssystem, der skal
- 35 bevise, om truslen mod uafhængigheden både er konstateret og undersøgt. Efterfølgende, når der er truffet afgørelse om, hvorvidt truslen er væsentlig eller ej, bør præmisserne for afgørelsen registreres.
- Lovpligtige revisionstjenesteydelser til revisionsfirmaets ejer er, som tidligere nævnt, for store trusler mod uafhængigheden til at dette kan tillades. Revisionstjenester til et af revisionsfirmaets ejers
- 40 tilknyttede virksomheder anses ligeledes i strid med uafhængighedskravet, da ejeren er i stand til at øve reel eller tilsyneladende indflydelse på beslutningsprocessen i revisionsfirmaet.¹⁵²

¹⁵⁰ Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt B. Særlige omstændigheder – 2. Forretningsforbindelser – bilag 1

¹⁵¹ Eyben og Eyben (1999), s. 31

¹⁵² Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt B. Særlige omstændigheder – 2. Forretningsforbindelser – bilag 1

5

Punkt 3 omhandler reglerne for, hvis en person tager beskæftigelse eller udstationeres hos klienten.

10

3. Beskæftigelse hos revisionsklienten

15

1. Det bør ikke være tilladt for en person, der er i stand til at øve indflydelse på resultatet af den lovpligtige revision, at have dobbeltbeskæftigelse i både revisionsfirmaet (en person som defineret i A.2) revisionsklienten eller dennes tilknyttede virksomheder. Udstationering af medarbejdere¹⁵³ til en revisionsklient eller en af dennes tilknyttede virksomheder betragtes ligeledes som dobbelt beskæftigelse. Hvis en ansat i et revisionsfirma, der har arbejdet som udstationeret hos revisionsklient, bliver tilknyttet ved den lovpligtige revision af denne klient, bør denne person ikke have revisionsansvar for funktioner eller aktiviteter, som han skulle udføre eller kontrollere under den forudgående udstationering (se også B.5).

20

2. Hvis et medlem af projektgruppen står over for at skulle forlade revisionsfirmaet for at påtage sig en stilling hos en revisionsklient, bør det i revisionsfirmaets politikker og procedurer (se A 4.3) fastsættes:

25

a. at der stilles krav om, at medlemmerne af en projektgruppe omgående underretter revisionsfirmaet om tilfælde, hvor de potentielt kan komme i ansættelsesforhold hos revisionsklienten

b. at et sådant medlem af projektgruppen omgående fjernes fra revisionsopgaven

c. at der omgående foretages en undersøgelse af det revisionsarbejde, som det udtrædende eller tidligere medlem af projektgruppen har foretaget under den nuværende og / eller i givet fald seneste revision. Denne undersøgelse bør foretages af en revisionsmedarbejder med høj rang. Hvis den person, der ansættes hos klienten er revisionspartner eller projektleder, bør undersøgelsen udføres af en revisionspartner, der ikke har deltaget i revisionsarbejdet. (Hvis revisionsfirmaets størrelse gør, at det ikke har en partner, som ikke var involveret i revisionsarbejdet, kan det bede en anden revisor udføre undersøgelsen eller henvende sig til sit faglige tilsynsorgan.)

30

3. Hvis et tidligere medlem af projektgruppen eller en person inden for kommandokæden er blevet ansat hos en revisionsklient, bør det gennem revisionsfirmaets politikker og procedurer tilsikres, at der ikke længere findes væsentlige forbindelser mellem firmaet og personen. Dette omfatter følgende:

35

a. uanset om personen tidligere deltog i revisionsarbejdet, skal alle kapitalbalancer og øvrige finansielle interesser afsluttes (herunder fratrædelsesordninger), medmindre disse er opstået i overensstemmelse med fastlagte ordninger, der ikke kan påvirkes af tilbageværende forbindelser mellem personen og revisionsfirmaet

40

45

¹⁵³ En medarbejder, der er ansat i henhold til en udstationeringsaftale, arbejder under klientens direkte tilsyn og skaber ikke regnskabstransaktioner eller data, som ikke skal gennemgås eller godkendes af klienten. (Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt B. Særlige omstændigheder – 3. Beskæftigelse hos revisionsklienten)

- 5 b. personen må hverken reelt eller tilsyneladende deltage i revisionsfirmaets erhvervsmæssige eller faglige aktiviteter
4. Hvis en central revisionspartner forlader revisionsfirmaet for at tiltræde en central ledelsesstilling, vurderes truslen mod hans uafhængighed til at være for stor. Derfor bør der forløbe mindst to år, før en central revisionspartner kan tiltræde en central ledelsesstilling.
- 10

Vedrørende punkt 3, stk. 1 om dobbeltbeskæftigelse og udstationering betragtes truslen mod revisors uafhængighed som værende for stor til, at det kan tillades, at en person, som er ansat i revisionsfirmaet eller et firma i dets netværk, også er beskæftiget hos klienten eller en af dennes

15 tilknyttede virksomheder. I revisionsfirmaets politikker og procedurer bør der derfor indgå passende foranstaltninger, så det kan konstateres, om der forekommer dobbeltbeskæftigelse.

Ligeledes kan der være tale om en udstationeringsopgave, hvilket betyder en opgave, hvor en ansat i revisionsfirmaet eller dets netværk arbejder under klientens direkte tilsyn og skaber ikke-regnskabstransaktioner eller data, som ikke skal gennemgås eller godkendes af klienten. En sådan

20 opgave kan godkendes, såfremt personen ikke er i stand til at påvirke resultatet af den lovpligtige revision. Hvis en person, efter at have indgået i en sådan udstationering, bliver tilknyttet projektgruppen, bør personen ikke have revisionsansvar for funktioner eller aktiviteter, som der skal udføres eller kontrolleres under den forudgående udstationering.

Revisionsfirmaets generelle sikkerhedssystem bør indeholde politikker og procedurer, der kan

25 tilpasses omstændighederne, hvis et medlem af projektgruppen ansættes hos klienten.¹⁵⁴

Punkt 6 omhandler, modsat de tidligere punkter, revisors familiære bånd og andre personlige forbindelser, hvilke ligeledes er vigtige for revisors uafhængighed.

30 6. Slægtskab og andre personlige forbindelser

1. En revisor bør ikke påtage sig en revisionsopgave, hvis et af hans familiemedlemmer:
- 35 a. har en ledende stilling hos revisionsklienten
- b. er i stand til at øve direkte indflydelse på udarbejdelsen af revisionsklientens regnskabsbilag eller regnskaber
- c. har en finansiel interesse i revisionsklienten (se B.1), medmindre interessen er uvæsentlig
- d. har en forretningsforbindelse med revisionsklienten (se B.2), medmindre dette falder inden for den normale virksomhed og ikke udgør en væsentlig trussel
- 40 mod revisors uafhængighed
2. En medarbejder i et revisionsfirma eller netværk bør ikke indgå i projektgruppen, hvis et af hans nære familiemedlemmer opfylder et eller flere kriterier i stk. 1, litra a. til d., og det samme gælder en revisionspartner, som arbejder på et "kontor", hvor andre partnere har nære familiemedlemmer, som opfylder disse kriterier.

¹⁵⁴ Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, punkt B. Særlige omstændigheder – 3. Beskæftigelse hos revisionsklienten – bilag 1

- 5 Der bør træffes passende foranstaltninger for at sikre, at et medlem af kommandokæden ikke deltager i beslutninger, der direkte vedrører revisionsarbejdet, såfremt et af hans nære familiemedlemmer opfylder et eller flere af kriterierne i stk. 1, litra a. til d., eller hvis han arbejder på et "kontor", hvor andre partnere har nære familiemedlemmer, som opfylder disse kriterier.
- 10 3. Revisor bør overveje, hvorvidt han eller andre medlemmer af projektgruppen eller kommandokæden eller øvrige personer, der arbejder på et "kontor", herunder han selv eller en sådan person, har tætte personlige forbindelser, der skaber behov for lignende sikkerhedsforanstaltninger.
- 15 4. Vurderingen af fakta om en relevant persons nære personlige forbindelser bør baseres på revisors og den pågældendes viden. Personen bør være ansvarlig for at underrette revisor om alle oplysninger og omstændigheder, som kan nødvendiggøre sikkerhedsforanstaltninger for at reducere en urimeligt stor trussel mod uafhængigheden.
- 20 Revisor skal være i stand til at vurdere truslen mod uafhængigheden, hvis revisor selv, et andet medlem af projektgruppen / kommandokæden eller en partner i et "kontor", herunder revisor selv eller en sådan person, har et nært familiemedlem eller en tæt personlig forbindelse med nogen, der opfylder kriterierne i stk. 1, litra a til d. Vurderingen bør bygges på kendskabet til forholdene for alle relevante personer i revisionsfirmaet eller dets netværk. Derfor bør der eksistere politikker og
- 25 procedurer, som kræver, at sådanne personer efter bedste evne oplyser om alle væsentlige fakta og omstændigheder, som revisor skal anvende for at vurdere truslens omfang, og afgøre om et eller flere af de nævnte kriterier er opfyldt, og derefter træffe de nødvendige foranstaltninger inden for rimelig tid. Dette kan indebære, at revisionsfirmaet ikke påtager sig opgaven eller at medarbejderen udelukkes fra projektgruppen.
- 30 Det bør klart fremgå af revisionsfirmaets politikker og procedurer, at medlemmerne af projektgruppen eller kommandokæden er ansvarlige for på bedst mulig måde at vurdere, hvem der tilsyneladende eller reelt udgør deres nære familie og tætte forbindelser uden for familien. For herefter at oplyse den ansvarlige revisionspartner om alle relevante fakta eller omstændigheder vedrørende en bestemt klient.
- 35 Nær familie inkluderer normalt forældre, søskende, ægtefæller eller samboende børn og andre personer, over for hvilke, der består forsørgerpligt. Afhængigt af de forskellige omgivelser, som revisionen finder sted i, kan begrebet inkludere andre familiemedlemmer, som kan have mindre nære, men ikke mindre betydningsfulde forbindelser med personen. Denne gruppe kan eksempelvis inkludere tidligere ægtefæller eller samboende samt børn af øvrige familiemedlemmer. Herudover
- 40 kan det være vanskeligt at definere nære forbindelser uden for familien, men gruppen kunne eksempelvis omfatte forbindelse med en person uden for familien, med hvem der forekommer regelmæssig social omgang.
- Desuden kan der opstå tilfælde, hvor revisor bliver bekendt med, at en medarbejder i revisionsfirmaet utilsigtet har undladt at underrette firmaet om en familiemæssig eller anden
- 45 personlig forbindelse med en klient, hvilket generelt vil blive betragtet som en overtrædelse af

- 5 uafhængighedskravet. Revisionsfirmaet kan dog have fastlagt regler og procedurer på området, således at revisors uafhængighed ikke trues.

Punkt 8 angiver en række områder der beskriver, hvorledes revisors honorarer bør være, for at være ensartet i medlemslandene. Punktet er delt op i fire underområder; 8.1 Betingede honorarer; 8.2
10 Sammenhæng mellem det samlede honorar og samlede indtægter; 8.3 Forfaldne honorarer og 8.4 Prisfastsættelse. Vi har valgt at medtage alle punkterne, da de alle har en betydning for revisors eller revisionsfirmaets uafhængighed. Det første punkt er 8.1:

8.1 Betingede honorarer

- 15 1. Honoraraftaler for revision, hvor honorarets størrelse afhænger af de resultater, der opnås som følge af tjenesteydelsen, øger egeninteressen, og risikoen for partiskhed medfører en uacceptabel trussel mod revisors uafhængighed. Derfor kræves det, at:
- 20 a. revisionsaftaler ikke bør indgås på grundlag af betingede honorarer
- b. grundlaget for honorarberegningen hvert år aftales på forhånd, således at der ikke opstår mistanke om betingede honorarer. Der bør være mulighed for udsving, så der kan tages højde for uventede faktorer i forbindelse med revisionsarbejdet
- 25 2. Revisors uafhængighed kan ligeledes trues på grund af betingede honorarer for andre tjenesteydelser, som revisor, revisionsfirmaet eller et medlem af dets netværk præsterer for en revisionsklient eller en af dennes tilknyttede virksomheder. Derfor bør det gennem revisors sikkerhedssystem (se A.4.3.2) sikres, at:
- 30 a. en sådan aftale aldrig indgås, uden der først foretages en vurdering af, hvilken trussel den kan udgøre mod uafhængigheden, og det sikres, at der er truffet passende sikkerhedsforanstaltninger for at mindske denne trussel til et acceptabelt niveau
- b. medmindre revisor er overbevist om, at der er truffet passende foranstaltninger for at fjerne truslerne mod hans uafhængighed, må han enten afvise opgaven uden for revisionen, eller han må udgå af den lovpligtige revision, så han kan påtage sig opgaven uden for revisionen

35

Stk. 1 under punkt 8.1 omhandler aftaler om revisionshonorarer og beskriver, at lovpligtigt revisionsarbejde, der udføres i offentlighedens interesse, er uegnet for honoraraftaler, hvis revisors honorar afhænger af klientens resultat eller resultatet af selve revisionen, da der i situationerne kan opstå trusler mod revisors uafhængighed.

- 40 Stk. 2 under 8.1 omhandler aftaler om øvrige honorarer, hvor der ligeledes kan opstå trusler mod uafhængigheden i form af egeninteresse, selvrevision og partiskhed, hvis honoraret for en opgave uden for revisionen er afhængigt af en betinget begivenhed. Ovenstående gælder for samtlige betingede aftaler mellem revisor, revisionsfirmaet eller et medlem af dets netværk og klienten eller dennes tilknyttede virksomheder. Ved afhængighed af en betinget begivenhed forstås eksempelvis,
45 at honoraret til en vis grad er afhængig af forløbet eller resultatet af projektet eller, at klienten, og eventuelt dennes tilknyttede virksomheder, opnår et bestemt resultat.

5 Ved vurderingen af, i hvilket omfang betingede honoraraftaler udgør en trussel mod uafhængigheden, og om der er passende sikkerhedsforanstaltninger, bør revisor blandt andet overveje en række faktorer; forholdet mellem det arbejde, som det betingede honorar skal dække og udarbejdelsen af en igangværende eller fremtidig revision, rammerne for mulige honorarer og det grundlag, som honoraret skal beregnes på. Normalt opstår det ikke trusler mod uafhængigheden, 10 hvis der ikke er en direkte forbindelse mellem beregningsgrundlaget for det betingede honorar og et væsentligt aspekt ved revisionsarbejdet.

Punkt 8.2 omhandler sammenhængen mellem det samlede honorar fra en klient og den samlede indtægt i revisionsfirmaet. Her kan det konstateres, om der eventuelt er en afhængighed af et eller flere honorarer:

15

8.2 Sammenhæng mellem det samlede honorar og samlede indtægter

1. Tjenesteydelser (både inden og uden for revisionen), fra revisor, et revisionsfirma eller et netværk til en revisionsklient eller en af dennes beslægtede virksomheder bør ikke medføre, at der skabes en reel eller tilsyneladende afhængighed af den 20 pågældende revisionsklient eller klientgruppe.
2. Det skønnes, at der foreligger finansiell afhængighed, hvis de samlede honorarer (både inden og uden for revisionen), som et revisionsfirma eller et netværk modtager fra én revisionsklient og dennes tilknyttede virksomheder, udgør en urimelig høj procentdel af de samlede indtægter i en periode på fem år.
- 25 3. Revisor bør ligeledes overveje, om der foreligger bestemte honorarforhold med én revisionsklient og dennes tilknyttede virksomheder, som tilsyneladende kan skabe finansiell afhængighed for en person, som er i stand til at øve indflydelse på resultatet af den lovpligtige revision (en person som defineret i A.2).
- 30 4. Revisor, revisionsfirmaet eller netværket bør under alle omstændigheder kunne påvise, at der ikke foreligger finansiell afhængighed af en bestemt revisionsklient eller dennes tilknyttede virksomheder.

En overdreven afhængighed af honorarer inden og uden for revisionen fra en enkelt klient eller klientgruppe giver tydeligvis anledning til en trussel mod uafhængigheden i form af egeninteresse. 35 Revisor eller revisionsfirmaet skal ikke kun undgå, at der opstår en sådan grad af finansiell afhængighed, men også nøje overveje, om en sådan tilsyneladende grad af afhængighed kan udgøre en væsentlig trussel mod deres uafhængighed.

Revisor, revisionsfirmaet eller netværket kan tilsyneladende være finansielt afhængige af en enkelt klient eller klientgruppe, hvis det samlede honorar inden og uden for revisionen, som modtages eller 40 forventes modtaget fra den pågældende klient eller klientgruppe, overstiger en kritisk procentdel af deres samlede indtægter. Hvordan en kritisk procentdel skal opfattes, afhænger af forskellige faktorer. Eksempelvis kan procentdelen variere alt efter firmaets størrelse, om det er vel- eller nyetableret, om det fungerer lokalt, nationalt eller internationalt og afhængigt af situationen på de markeder, hvor firmaet er aktivt.

45 Revisor skal nøje overveje ovenstående omstændigheder, når betydningen vurderes af den trussel, som egeninteressen tilsyneladende udgør mod uafhængigheden. Der bør gennemføres en analyse

5 af alle honorarer både inden og uden for revision, der kommer fra en bestemt klient eller klientgruppe sammenholdt med firmaets eller netværkets samlede indtægter og de relevante beløb, der forventes at komme i løbet af det pågældende firmas eller netværks regnskabsperiode. Hvis analysen viser, at der findes en afhængighed og et behov for sikkerhedsforanstaltninger, bør en revisionspartner, der ikke har deltaget i arbejdet hos klienten, udføre en undersøgelse af den væsentlige del af det

10 arbejde, der er udført for klienten og yde den nødvendige rådgivning. Gennemgangen bør ligeledes omfatte revisionsarbejde og andre opgaver, der er blevet indgået aftale om. Hvis der fortsat er tvivl eller hvis firmaets størrelse ikke gør, at sådan en partner er til rådighed, bør revisor søge rådgivning hos det faglige tilsynsorgan eller få gennemgangen gennemført hos en anden revisor.

Desuden bør revisor overveje, om der reelt eller tilsyneladende foreligger andre honoraraftaler

15 mellem en enkelt klient eller klientgruppe og revisor eller revisionsfirmaet, som kan true uafhængigheden på grund af egeninteresse. For at mindske sådanne risici for egeninteresse kan et revisionsfirma overveje organisationsstrukturen og visse enkeltpersoners ansvarsområder og gennemgå, hvordan tjenesteydelserne udføres og afregnes med klientens kontrolorgan.

Revisors uafhængighed er særlig udsat, hvis der opnås betydelige honorarer ved serviceydelser

20 uden for revisionen hos en klient eller dennes tilknyttede virksomheder. Igen bør revisor vurdere truslen mod uafhængigheden. Særligt bør karakteren af de øvrige tjenesteydelser overvejes samt de forskellige honorarer fra henholdsvis den lovpligtige revision og de øvrige opgaver samt, hvorledes de enkeltvis står i forhold til revisionsfirmaets eller netværkets samlede honorarer. Hvis analysen giver anledning til, at der er behov for sikkerhedsforanstaltninger; dette gør sig især gældende, hvis

25 honorarerne for de øvrige ydelser overstiger revisionshonorarerne, bør en revisionspartner, som ikke har deltaget i udførelsen af opgaverne, udføre en undersøgelse af det arbejde, der er udført for klienten og assistere med den nødvendige rådgivning.

Punkt 8.3 omhandler forfaldne honorarer, og hvorledes sådanne honorarer kan true revisors uafhængighed.

30

8.3 Forfaldne honorarer

Hvis fristen for betaling af honorarer for revision og andre opgaver er væsentligt overskredet, og de udestående beløb (evt. dette udestående og honoraret for igangværende opgaver) kan betragtes som et væsentligt lån (se også B.2), må truslen

35 mod revisors uafhængighed i form af egeninteresse vurderes til at være for stor til, at revisor igen kan acceptere at påtage sig revisionsopgaven, og han bør trække sig ud af den igangværende revisionsopgave, hvis dette er muligt. En partner, som ikke medvirker i forretninger med klienten, bør foretage en undersøgelse af situationen. Hvis en sådan undersøgelse ikke kan gennemføres, bør situationen undersøges eksternt af en anden

40 revisor. Der kan eventuelt rettes henvendelse til et fagligt tilsynsorgan.

Honorarer for revisionsarbejde og andre opgaver, som ikke er betalt, kan i realiteten opfattes som et lån fra revisor til klienten, hvilket kan true uafhængigheden, da der skabes en gensidig finansiel interesse med klienten. Under sådanne omstændigheder skal revisor vurdere truslens omfang og

45 træffe de nødvendige foranstaltninger.

5 Det sidste punkt vedrørende honorarer er punkt 8.4, hvilken omhandler prisfastsættelsen af revisors honorarer.

10 **8.4 Prisfastsættelse**

Revisor skal kunne påvise, at honoraret for en revisionsopgave er tilstrækkeligt til at kunne dække den tid og det kvalificerede personale, der kræves for at kunne udføre opgaven og opfylde samtlige revisionsstandarder, retningslinjer og kvalitetskontrolprocedurer. Han bør også kunne påvise, at de tildelte ressourcer som

15 minimum svarer til de ressourcer, der ville blive tildelt til en lignende opgave.

Revisor eller revisionsfirmaet skal kunne påvise, at de honorarer der beregnes, for en given opgave, er berettiget, især hvis det er væsentlig lavere end det honorar, der blev krævet af en tidligere revisor eller de tilbud, der er fremsat af andre firmaer, der har budt på opgaven. Ligeledes skal det påvises,

20 at honorartilbuddet ikke er styret af forventninger om andre opgaver uden for revisionen samt, klienten ikke er blevet vildledt om beregningsgrundlaget for honoraret. Revisor eller revisionsfirmaet bør have fastlagt politikker og procedurer, så det er muligt at påvise, at honorarerne opfylder disse betingelser. I forbindelse med lovpligtig revision af virksomheder af interesse for offentligheden bør revisor diskutere beregningsgrundlaget for revisionshonoraret med kontrolorganet.

25 **4.1.3 Henstilling om kvalitetssikring: Mindstekrav**

Da henstillingen er af mindre betydning for det videre arbejde, har vi valgt ikke at gå i dybden med redegørelsen, men kort redegjort for de bestemmelser, der vil blive benyttet i det videre arbejde.

Efter Grønbogens udsendelse i 1996 kom der efterfølgende en række tiltag herunder henstillingen om kvalitetssikring. Den omhandler ikke direkte revisors uafhængighed, men er alligevel væsentlig at

30 kommentere kort, da der i den danske lovgivning samt direktivet er lagt vægt på kvalitetssikring i forbindelse med revisors uafhængighed.

Kvalitetssikring har afgørende betydning for lovpligtig revision, hvis det skal lykkedes at sikre en god revisionskvalitet. En god revisionskvalitet er ensbetydende med, at troværdigheden af offentliggjorte finansielle oplysninger styrkes, og andre interessenter i virksomheden får en bedre service og

35 beskyttelse. Henstillingens formål er, at give revisionspåtegninger i EU en vis mindstesikkerhed for pålideligheden af finansielle oplysninger. I EU-Kommissionens meddelelse vejen frem i 1998 blev der klart givet udtryk for, at der blev arbejdet hen mod en harmonisering og forbedring af kvaliteten af den lovpligtige revision, og det helst skulle ske uden udarbejdning af ny lovgivning.¹⁵⁵

40 I EU anvendes hovedsageligt to forskellige metoder til kvalitetssikring; overvågning og sagkyndig vurdering.¹⁵⁶

¹⁵⁵ Henstilling – Kvalitetssikring i forbindelse med lovpligtig revision i EU: Mindstekrav, indledning

¹⁵⁶ Henstilling – Kvalitetssikring i forbindelse med lovpligtig revision i EU: Mindstekrav, punkt 2

5

”Overvågning henviser til en situation, hvor ansatte fra brancheorganet eller tilsynsmyndigheden styrer kvalitetssikringssystemet og foretager kvalitetskontrollen.”

10

”Sagkyndig vurdering henviser til en situation, hvor (aktive) fagfæller, »peers«, aflægger kontrolbesøg.”

15

Begge metoder anses som ligeværdige, da anvendelsen skal sikre kontrollantens kvalitet såvel som objektivitet, og dennes uafhængighed bør reduceres gennem offentligt tilsyn. Kvalitetskontrollen foretages af en lovpligtig revisor, enten et revisionsfirma eller en individuel revisor. Kvalitetskontrollen skal blandt andet omfatte en vurdering af det interne kvalitetskontrollsystem i et revisionsfirma, som alle medlemsstater allerede har krævet, at revisionsfirmaerne indfører i overensstemmelse med den internationale revisionsstandard ISA 220.

20

Da kvalitetssikringssystemerne i EU på tidspunktet for henstillingens udarbejdelse varierede mellem et til ti år mellem vurderingen af lovpligtige revisorer, blev det med henstillingen indført, at alle lovpligtige revisorer bør kunne vurderes inden for en periode på højst seks år. For revisorer der udelukkende reviderer små virksomheder med lav risiko, kan det accepteres, at kontrolperioden strækker sig over højst ti år. Det er dog nødvendigt at få regelmæssige oplysninger fra den lovpligtige revisor for at få bekræftet, at arten af klienterne ikke har ændret sig væsentligt.

25

Yderligere bør der skelnes mellem den metode for kvalitetssikring, der gælder for lovpligtige revisorer, der reviderer virksomheder med særlig offentlig interesse og de lovpligtige revisorer, der ikke har sådanne klienter.

30

Formålet med kvalitetssikringssystemerne i EU er at opfylde de eksterne målsætninger; at opretholde offentligheden tillid og påvise overfor myndighederne, at de selvregulerende forpligtelser opfyldes i tilstrækkeligt omfang. Resultaterne af kvalitetsvurderingen bør offentliggøres i rimeligt omfang, hvilket er endnu et middel til at øge offentlighedens tillid til kvalitetssikringssystemerne. Troværdigheden vil blive større, hvis der på samme måde offentliggøres oplysninger om henstillinger vedrørende faglige og regulerende foranstaltninger samt om opfølgning af henstillinger og om sanktioner. Forbindelsen mellem kvalitetskontrol og disciplinære sanktioner bidrager til at øge troværdigheden og er logisk, fordi kvalitetssikringen kan anses for et håndhævelsesværktøj.

35

For kontrollanterne gælder det, at de har en faglig uddannelse og relevante erfaringer kombineret med en specifik uddannelse i kvalitetssikring. Kontrollanterne er som minimum omfattet af de uafhængighedskrav, der gælder for lovpligtige revisorer samt de skal være objektive.

40

I dette afsnit har vi redegjort for de bestemmelser i EU reguleringen, som vi har valgt at benytte i analysen. Det er bestemmelser, som har indflydelse på revisors uafhængighed; direkte eller indirekte. Derfor har vi beskrevet bestemmelser som vedrører de situationer, hvor revisor skal være påpasselig med hensyn til trusler mod uafhængigheden og tvivl fra offentligheden; bestemmelser om hvorledes en opgave skal håndteres samt andre bestemmelser, der har en direkte eller indirekte indflydelse på revisors uafhængighed.

5 4.2 Analyse

Som afgrænset i problemformuleringen vil vi i det følgende foretage en analyse af revisors uafhængighed inden for den i afsnit 4.1 redegjorte EU regulering og de teoretiske aspekter. I afsnit 4.1 lavede vi en klar adskillelse mellem den regulering, der direkte regulerer uafhængigheden og den, der indirekte regulerer. I dette afsnit holdes reguleringerne ikke længere adskilte, da vores formål med analysen er, at finde eventuelle forskelle ved hjælp af de teoretiske aspekter fra kapitel 3 samt en analyse af, i hvilken grad henstillingerne omkring uafhængighed og kvalitetssikring er blevet indbefattet i direktivet.

Analysen i dette afsnit samt i afsnit 5.2 vil være opstillet på samme måde, da det bliver mere overskueligt for læseren samt af hensyn til den sammenholdende analyse. I redegørelserne har vi beskæftiget os med de områder, som vi finder væsentlige for revisors uafhængighed, hvilket resulterer i, at vi har opdelt de tre analyseafsnit på følgende måde:

- ▶ Uafhængighed, objektivitet og integritet
- ▶ Trusler mod revisors uafhængighed
- ▶ Inhabilitet og forretningsforbindelser
- ▶ Revisors faglige etik
- ▶ Revisors honorarer
- ▶ Rotationspligt
- ▶ Kvalitetssikring

Vi mener, at ovenstående afsnit er af størst betydning for vores valgte emne samt begge reguleringerne indeholder områderne. Som indledning til de enkelte afsnit i analysen har vi valgt kort at redegøre for, hvorfor vi har fundet området væsentligt. Vi har dog valgt udelukkende at gøre det i dette afsnit, da vi er af den opfattelse, at argumentationen direkte kan overføres til de tilsvarende afsnit i afsnittene 5.2 og 6.

Ovenstående opdeling kan give en form for overlapning, hvilket betyder, at der kan forekomme gentagelser i de enkelte afsnit. Som afslutning laves en kort opsummering af de vigtigste punkter fra de enkelte underafsnit, da det er disse, der vil blive benyttet i den sammenholdende analyse.

I det foregående afsnit benyttede vi udelukkende de danske versioner af både udkastet til det nye direktiv, det vedtagne 8. direktiv, henstillingen om uafhængighed samt henstillingen om kvalitetskontrol. Dette er gjort med den viden, at:¹⁵⁷

"Inden for EU er dansk autentisk sprog. EU-retsakter, fx direktiver, udarbejdes på alle officielle sprog. Alle sproglige versioner er gyldige i alle medlemslande."

¹⁵⁷ Nielsen (2002), s. 37

5 Medlemslandene skal som minimum overholde EU reguleringen, hvilket betyder, at medlemslandenes lovgivning som minimum skal bygge på det fastsatte 8. direktiv fra EU-Kommissionen. Direktiver er bindende sekundærregulering med henblik på det tilsigtede mål, men ikke med henblik på, hvilken form og hvilke midler, der skal anvendes for at nå dette mål.¹⁵⁸ Medlemsstaterne skal efterfølgende meddele, hvordan direktivet er blevet implementeret til national
10 lovgivning.¹⁵⁹ I 2002, ved henstillingen om uafhængigheds udsendelse, var det endnu ikke besluttet at udarbejde et udkast til et nyt 8. direktiv, og henstillingen om uafhængighed blev derfor implementeret i mange medlemslandes lovgivning, på trods af at EU ikke stiller krav om implementering, da en henstilling ifølge EU-retten er en retsakt, der ikke er retligt bindende.¹⁶⁰ Hvis medlemslandene udover EU reguleringen ønsker strengere lovgivning på områder, kan dette gøres
15 ved anmodning til EU-Kommissionen.

4.2.1 Uafhængighed, objektivitet og integritet

I dette afsnit vil vi udelukkende beskæftige os med den regulering, der omhandler uafhængighed, objektivitet og integritet. Dette afsnit er placeret som det første i analysen, da det er de mest almene og generelle bestemmelser inden for uafhængighed, der vil blive behandlet. Dette udelukker ikke, at
20 vi anvender bestemmelserne i anden sammenhæng, da det ellers kan påvirke helheden af analysen. I forbindelse med henstillingen om uafhængighed er mange af emnerne at finde i andre afsnit af analysen, hvilket begrænser, hvor mange af bestemmelserne der vil blive behandlet i dette afsnit. Direktivet har to artikler, der direkte omhandler uafhængighed, objektivitet og integritet og er gældende for alle revisorer, mens der yderligere er én artikel kun gældende for revisorer af
25 virksomheder med særlig offentlig interesse. Henstillingen om kvalitetskontrol er en forlængelse af de foregående bestemmelser, da kvalitetskontrollen skal sikre, at principperne anvendes korrekt af revisorerne i EU.

Inden udarbejdelsen af henstillingen om revisors uafhængighed var medlemslandenes regler om
30 revisors uafhængighed forskellige, hvilket gjorde det vanskeligt at give offentligheden i EU en ensartet garanti for, at revisor udførte erklæringer uafhængigt i hele EU. Arbejdet omkring revisors uafhængighed blev, som tidligere nævnt, startet i 1996 med Grønbogen samt den efterfølgende meddelelse lovpligtig revision: vejen frem fra 1998. I meddelelsen blev revisors uafhængighed gjort til et vigtigt arbejdsområde, da EU-Kommissionen i meddelelsen fastslår vigtigheden af, at der
35 foretages lovpligtig revision på et ensartet højt niveau i hele EU samt betydningen af, at der udarbejdes fælles professionelle etiske standarder.

På den baggrund gælder henstillingen om revisors uafhængighed for revisorstanden i EU som helhed og sigter på, at opstille retningslinjer for medlemsstaternes krav om revisors uafhængighed i hele EU. Derfor bør hver medlemsstat give revisorer, tilsynsmyndigheder og offentligheden et alment

¹⁵⁸ Nielsen (2002), s. 64

¹⁵⁹ EU-oplysningen – Direktiv (05.04.06)

¹⁶⁰ Eyben og Eyben (1999), s. 126

- 5 kendskab til kravet om uafhængighed gennem anvendelse af grundlæggende principper, for på den måde kan de fakta og omstændigheder, der truer revisors uafhængighed, fortolkes og behandles ens i hele EU. Principperne bør ligeledes bidrage til at skabe ens konkurrencevilkår for lovpligtige revisionstjenester i EU og bør som udgangspunkt være udtømmende, strenge, robuste, gennemførlige og rimelige. De bør fortolkes og anvendes på en ensartet måde af
- 10 brancheorganisationer, tilsynsmyndigheder og regelfastsættende organer såvel som af revisorer, deres klienter og andre berørte parter. Mens EU-Kommissionens arbejde med at skabe harmonisering fortsætter, bør medlemsstaterne selv fastsætte nationale regler om uafhængighed, for på den måde at supplere EU's grundlæggende principper. Medlemsstaterne kan endvidere beslutte at kræve, at de standarder om uafhængighed, der gælder for børsnoterede selskaber, også skal
- 15 gælde for ikke-børsnoterede selskaber. EU-Kommissionen anbefaler en principbaseret tilgang frem for en regelbaseret, fordi det skaber en holdbar struktur inden for hvilken revisorerne skal begrunde deres handlinger. Det giver ligeledes revisionsbranchen og de regelfastsættende organer den fleksibilitet, der er nødvendig for at reagere hurtig og effektiv på nye udviklinger inden for de finansielle markeder samt revisionsområdet.
- 20 Samtidig undgås et formalistisk syn på, hvad der er tilladt og ikke tilladt, som kan forekomme i et regelbaseret system og opfylder på den måde bedre behovene på de europæiske kapitalmarkeder, og desuden de små og mellemstore virksomheders behov.
- I henstillingen om uafhængighed afsnit A - generel ramme er der opstillet et overordnet princip, der slår fast, at revisor ved udførelse af lovpligtig revision skal være uafhængig af klienten både
- 25 intellektuelt og i det ydre. Dette beskrives og uddybes efterfølgende under punkt 1, der har overskriften objektivitet, integritet og uafhængighed. Objektivitet og integritet er betingelser, der skal være opfyldt, for at revisor kan være uafhængig, og derfor det revisor baserer sin revisionsberetning på. Derfor er det afgørende, at revisor viser offentligheden, at den lovpligtige revision er udført i overensstemmelse med disse principper, og fokus i dette afsnit vil derfor ligge på disse begreber.
- 30 Objektivitet beskrives i punkt 1, stk. 2, som en sindstilstand, som ikke kan underkastes kontrol, hvilket ligeledes gør sig gældende for integritet. Henstillingen beskriver derfor to områder af uafhængighed, som revisor skal opfylde; Intellectuel uafhængighed og uafhængighed af det ydre. Disse argumenter påpeges i flere af vores udvalgte teorier.
- ASOBAC's personelle egenskaber omfatter uafhængighed, kompetence, integritet og andre
- 35 personlige egenskaber. I den forbindelse er interessekonflikten mellem regnskabsaflæggeren på den ene side og regnskabsbrugeren på den anden væsentlig, ud fra den betragtning, at eksisterende denne ikke vil behovet for revisorfunktionen forsvinde. Interessekonflikten er udgangspunktet for Agentteorien, hvor det påpeges, at revisor skal udføre flere funktioner, idet denne skal virke som troværdighedsvidne over for virksomheden, der revideres, og på den anden side virke over for
- 40 offentligheden, som kontrollant af de informationer, virksomheden udsender om resultaterne af deres drift. På den baggrund er det vigtigt, at revisor besidder ovenstående personelle egenskaber, og det er væsentligt, at aktionærerne og offentligheden kan se det, da det ellers ikke har nogen betydning.

5 I forbindelse med uafhængighed, objektivitet og integritet har Mautz og Sharaf fremstillet to aspekter inden for uafhængighed; faktisk og tilsyneladende uafhængighed. Den tilsyneladende uafhængighed er det billede offentligheden har af revisorer, når begrebet benyttes. Dette område, har vi valgt, i denne sammenhæng, ikke at tillægge stor betydning, da vi mener, at revisors personlige egenskaber, i denne sammenhæng, er mere interessante. Den faktiske uafhængighed omhandler de

10 personlige egenskaber, revisor bør besidde, for at kunne udføre en opgave på bedste måde. Den faktiske uafhængighed er opdelt i to områder; selvstændighed og egennytte. Selvstændigheden er en del af den professionelle integritet, og dermed er det revisors ansvar at udvise ansvarlighed. Ansvarligheden skal kunne genkendes af såvel klienten som af offentligheden, da revisor ellers vil miste den tillagte respekt. Egennytten er vigtig for revisor at være opmærksom på, da denne kan

15 medvirke til ubevidst at fordreje vurderingerne i rapporteringen til klienten. Derfor mener Mautz og Sharaf, at meningen med uafhængighed i forhold til egennytte er objektivitet.

I afsnit 3.2 beskrev vi begreberne generel og konkret uafhængighed, hvilke til dels kan sammenholdes med ovenstående begreber om faktisk og tilsyneladende uafhængighed. Den konkrete uafhængighed skal sikre både revisor og omverdenen imod, at revisor afgiver en subjektiv

20 erklæring om en klient. Dette betyder, at revisor besidder en række personlige egenskaber, hvilket både kan sammenholdes med ASOBAC's personelle egenskaber samt Mautz' og Sharaf's definition af den faktiske uafhængighed.

Mautz og Sharaf bemærker yderligere, at det ikke kun er vigtigt, at den enkelte revisor optræder uafhængigt, men det er vigtigt, at hele revisorbranchen som helhed fremstår som uafhængig. Hvis

25 offentligheden mangler anerkendelse af revisorer og branchen som helhed, kan det være svært for revisor, at udføre en effektiv revision samt optræde upartisk. I nogle situationer er det mere end almindelig vanskelig for revisor at være uafhængig, da situationerne eksempelvis nødvendiggør, at revisor optræder som en slags advokat for virksomheden. I disse situationer er det vigtigt, at revisor har været uafhængig i sine undersøgelser omkring klienten. Bemærkningen kan sammenlignes med

30 FEE rapporternes tredje trussel mod revisors uafhængighed; advokerings-truslen. Som beskrevet i afsnit 3.6.4.3 opstår advokerings-truslen, når en revisor eller et revisionsfirma kommer til at fremstå som advokat for en klients stilling eller mening, hvilket bevirker, at offentligheden tvivler på revisors uafhængighed, da der er mulighed for, at revisor bliver påvirket af klientens holdning. I Danmark er sandsynligheden for, at denne situation opstår, minimal, da det er højst usædvanligt, at revisor fremstår som advokat for den pågældende klient. Foranstående problemstilling omfatter endvidere

35 handel med aktier eller andre værdipapirer udstedt af en klient, da det på samme måde kan udgøre en trussel mod revisor uafhængighed.

I FEE rapporten: *Audit Independence and Objectivity – Position Paper* fra 1995 er vægten lagt på revisors uafhængighed og objektivitet. Rapporten ligger vægt på, at objektiviteten er betinget af

40 revisors uafhængighed, hvilken der argumenteres for ikke kan opnås, da det ikke er muligt for revisor at være fuldstændig uafhængig, og ordet kan derfor ikke stå alene.

Desuden angiver Mautz og Sharaf tre faser af uafhængighed, der er vigtige for at udføre en uafhængig revision. Den første fase er uafhængighed af metode og holdning, hvilket er en

5 kombination af selvstændighed, frihed fra klientens kontrol, dygtighed og evner samt vurderinger baseret på uddannelse og erfaring. Alle revisorer bør besidde denne grad af uafhængighed, uanset hvilket område de er specialiseret inden for. Den anden fase af uafhængighed omfatter behovet for, at revisor udfører opgaverne inden for gennemgang og bevis på en sikker måde. For revisor kan opnå den form for uafhængighed, er det væsentlig, at revisor er opmærksom på pres, hvilket kan
10 være skadeligt for uafhængigheden og i sidste ende nedbryde den. Den tredje og sidste fase af uafhængighed er offentlighedens anerkendelse og accept af revisor og revisors arbejde, der er afgørende for, at opgaven er vellykket.

Den første rapport FEE udarbejdede i 1995 omkring uafhængighed er gennemgået i afsnit 3.6.1, og ligger specifik vægt på uafhængighed og objektivitet. FEE rapporterne bemærker, at begrebet ikke
15 kan stå alene, og af den grund er der en tæt forbindelse mellem uafhængighed og objektivitet. For at revisor kan opretholde objektiviteten over for klienten, er det vigtigt, at revisor overvejer nogle enkelte faktorer inden der påtages eller forsættes med en opgave. På den måde er det mere enkelt for revisor at identificere eventuelle trusler og graden af dem samt vurdere hvilke handlinger, der bør anvendes i den givne situation. Truslerne kan opdeles inden for fem typer, hvilket gør det lettere for
20 revisor at afgrænse truslerne mod sin objektivitet og uafhængighed.

Som det kan udledes af ovenstående overlapper flere af vores teorier hinanden, idet de opdeler uafhængighedsbegreberne i to, der på en række områder dækker over det samme, men blot med forskellige navne for begreberne. Mautz og Sharaf og ASOBAC overlapper hinanden, da de begge ligger stor vægt på revisors egenskaber og foretager en opdeling af disse i personlige og ydre
25 egenskaber.

Det oprindelige 8. direktiv fra 1984 indeholdte ingen bestemmelser omkring revisors uafhængighed, og var meget begrænset med hensyn til bestemmelser, som de enkelte medlemsstater skulle opfylde. Direktivet er blevet mere omfattende, og har fået tilføjet bestemmelser omkring de mest
30 almindelige områder, inden for hvilke revisor skal agere. Det første kapitel omkring uafhængighed og objektivitet er de almene bestemmelser, der gælder for alle revisorer, uanset hvilken type virksomhed de reviderer. Derudover er der i kapitlet omkring virksomheder af særlig offentlig interesse en enkelt bestemmelse omkring uafhængighed, gældende for revisorer der reviderer den type af virksomheder.

35 Det overordnede krav til revisors uafhængighed, som omtales i indledningen til direktivet, er, at revisorer og revisionsfirmaer bør være uafhængige, når de udfører lovpligtig revision. Artikel 22 omhandler uafhængighed og objektivitet, og har samme budskab som flere af bestemmelserne fra henstillingen om uafhængighed. Artiklen indeholder ikke detaljerede uafhængighedsbestemmelser, men omtaler de overordnede hensyn og mål med sikring af revisors uafhængighed. I dette afsnit har vi valgt kun at nævne stk. 1, da resten af artiklen vil blive behandlet i et senere afsnit. Stk. 1 fastslår,
40 at medlemsstaten skal sikre, at den revisor eller det revisionsfirma, der udfører den lovpligtige revision er uafhængig af klienten, og dermed ikke påvirket af dennes holdninger og meninger samt ikke involveret i dennes beslutningstagen. Umiddelbart er bestemmelsen naturlig, men for mange

5 klienter er revisor en attraktiv sparringspartner, da revisor besidder en faglig viden omkring økonomiske og oftest også skattemæssige forhold. I tilfælde, hvor revisor bevæger sig ind på erhvervsområder, som ikke direkte relaterer til det primære erhverv som revisor eller rådgiver, enten som direktør i eller medejer af en virksomhed eller, hvis der drives erhverv som eksempelvis landbrug eller udlejningsvirksomhed, kan revisors uafhængighed betvivles. I den forbindelse kan der opstå situationer, hvor revisors egeninteresse kan komme i konflikt med det primære erhverv. Derfor kan egeninteresse være en trussel mod revisors uafhængighed, som vi vil komme nærmere ind på i det efterfølgende afsnit.

10 Ligesom artikel 22 regulerer artikel 24 revisors uafhængighed. Artiklen fastslår, ligesom artikel 22, at den revisor, der udfører den lovpligtige revision, skal være objektiv og uafhængig, også på revisionsfirmaets vegne, da det er vigtigt, at hverken ejere eller eventuelle aktionærer i et revisionsfirma kan øge indflydelse på den lovpligtige revision og dermed skabe tvivl om, hvorvidt revisor er objektiv og uafhængig.

15 Som nævnt tidligere indeholder artikel 42 yderligere bestemmelser, der gælder for revisorer, der udfører lovpligtig revision i virksomheder af særlig interesse for offentligheden. I den forbindelse er det hensigtsmæssigt, at der stilles større krav til den lovpligtige revision af virksomhederne i form af strengere krav til uafhængigheden. Revisor skal en gang om året afholde et møde med virksomhedens revisionsudvalg, hvor revisor skriftlig skal bekræfte sin uafhængighed af virksomheden, oplyse om hvilke andre tjenesteydelser der er leveret samt diskutere eventuelle trusler mod uafhængigheden, og hvad revisor har gjort for at mindske disse.

20 Artikel 42, stk. 3 opstiller strenge bestemmelser for, hvilke muligheder revisor har i forbindelse med jobtilbud hos klienten. Det er ifølge bestemmelsen ikke lovligt eller muligt for revisor, at påtage sig en ledende stilling før to år efter fratrædelsen som revisor for en ydet revisionsopgave. Disse krav synes rimelige, ud fra den betragtning, at revisor i forbindelse med opgaven besidder væsentlig oplysninger, som klienten eventuelt kunne benytte til deres fordel, og dermed vil revisors uafhængighed kraftig betvivles.

25 EU-Kommissionens første initiativ til at sikre revisors objektivitet og uafhængighed var at indføre en henstilling med mindstekrav til kvalitetssikring. Fastsættelse af grundlæggende principper er ikke i sig selv tilstrækkeligt til at sikre offentlighedens tillid til, at revisorerne i EU anvender rigtige standarder for integritet og uafhængighed. Derfor er funktionelle kvalitetssikringssystemer nødvendige for at kontrollere, at principperne anvendes korrekt af revisorerne i EU. I EU-Kommissionens henstilling om kvalitetskontrol af lovpligtig revision i EU arbejdes der med ekstern kvalitetskontrol af revisorer herunder kontrol med, at de følger standarderne om uafhængighed.¹⁶¹ Dette skal give revisionspåtegninger i EU en vis mindstesikkerhed for pålideligheden af finansielle oplysninger. Henstilling er gennemgået i afsnit 4.1.3, hvor det gennemgås, at der hovedsageligt findes to metoder til kvalitetssikring, og de begge anses for at være ligeværdige, da anvendelsen af metoderne skal sikre kontrollantens objektivitet og uafhængighed såvel som kontrollens kvalitet,

¹⁶¹ Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, indledende kommentarer

- 5 hvilket bør ske gennem offentligt tilsyn. Det primære krav til kontrollanterne er, at de skal være både objektive og uafhængige, for at kunne udføre kvalitetssikringen tilfredsstillende.

4.2.2 Trusler mod revisors uafhængighed

I dette afsnit vil vi beskæftige os med den regulering, der omhandler trusler mod revisors uafhængighed. Afsnittet er placeret som det andet i analyseafsnittene, da trusler mod uafhængigheden er et af de vigtigste emner inden for området næst efter de almene og generelle bestemmelser, som er placeret i det foregående afsnit. Trusler mod revisors uafhængighed dækker et stort område, da de fleste efterfølgende emner vil kunne indgå under trusler mod uafhængigheden. Derfor er det ikke udelukket, at vi anvender enkelte eller flere af bestemmelserne eller begreberne i en anden sammenhæng, da det ellers vil påvirke helheden af analysen. Truslerne, der vil blive behandlet i dette afsnit, er meget enslydende, og det er derfor målet at finde ud af, om der er en sammenhæng mellem henstillingen om revisors uafhængighed og direktivet, hvor vi som udgangspunkt vil benytte FEE rapporterne, for på den måde at finde ud af om truslerne er sammenlignelige.

20 I henstillingen om uafhængighed afsnit A - generel ramme omhandler punkterne 2, 3 og 4 trusler mod revisors uafhængighed. Da trusler mod uafhængigheden er et overordnet emne inden for revisors uafhængighed, er det ikke medtaget i henstillingens afsnit B – særlige omstændigheder, da afsnittet, som tidligere nævnt, behandler specifikke forhold, hvor uafhængigheden kan trues samt giver en vejledning om foranstaltninger, revisor bør træffe for at mindske truslerne.

25 I henstillingens punkt 2, stk. 2 bemærkes det, at kravet om uafhængighed ikke kun gælder for revisor selv, men også for andre, som er i stand til at påvirke resultatet af den lovpligtige revision. Henstillingen gør i den forbindelse revisor opmærksom på, at det ikke kun er forbindelsen med klienten, der kan udgøre en trussel mod uafhængigheden, men også andre direkte eller indirekte forbindelser, som revisor har med personer og virksomheder i sit arbejde.

30 Endvidere bestemmes det i stk. 3, hvilke personer der er i stand til at påvirke resultatet af den lovpligtige revision. Vi vil ikke uddybe dette punkt nærmere, da den vil blive anvendt i en senere sammenhæng og i denne forbindelse blot vigtig at fastslå, at punkt 2 indeholder en bestemmelse om, hvem der reelt kan påvirke resultatet af den lovpligtige revision.

Punkt 3 i henstillingen er i forhold til dette afsnit det vigtigste punkt, da overskriften indikerer, at den omhandler faktorer, der kan bringe uafhængigheden i fare. For at undgå omstændigheder, der kan true revisors uafhængighed, er det vigtigt at foretage en afgrænsning af, hvad der under bestemte omstændigheder kan true uafhængigheden. Efterfølgende vurderes truslens omfang, for derved at bestemme risikoen for kompromittering af uafhængigheden. Overordnet har henstillingen opdelt truslerne mod uafhængigheden i fem kategorier, der er; egeninteresse, selvrevision, partiskhed, fortrolighed og tillid samt intimidering. Da disse kategorier ikke er helt enslydende med kategorierne fra FEE rapporterne, har vi brugt den engelske udgave af henstillingen, hvor kategorierne er: *Self-interest threat, Self-review threat, Advocacy threat, Familiarity og Intimidation threat*. Begrundelsen

5 for valget af den engelske udgave af henstillingen er, at vi ønsker at finde ud af, hvor identiske
kategorierne er med FEE rapporterne. Vi erfarer allerede på nuværende tidspunkt, at den danske
oversættelse af begreberne i henstillingen ikke er den samme som af begreberne i FEE rapporterne,
på trods af den engelske udgave af henstillingen benytter de samme begreber som rapporterne. Da
FEE rapporterne blev publiceret allerede i slutningen af 1990'erne må vi formode, at EU-
10 Kommissionen har ladet sig inspirere af truslerne, og på den baggrund medtaget samt behandlet
dem i henstillingen og yderligere videreført dem i direktivet, som vi vil komme nærmere ind på
senere i dette afsnit.

The Self-interest Threat or Risk eller egeninteresse er i henstillingen defineret som; uafhængigheden
trues af en konflikt med revisors egne finansielle interesser, hvilket kan være direkte eller indirekte
15 finansielle interesser i klienten, afhængighed af honoraret fra én klient, betaling af forfaldne
honorarer eller frygt for at miste klienten. Egeninteressen der opstår i forbindelse med honorarer vil
blive behandlet i afsnit 4.2.5, ligesom direkte og indirekte finansielle interesser i klienten vil blive
behandlet i afsnit 4.2.3. Henstillingens definition er overordnet sammenlignelig med FEE
rapporternes definition af kategorierne, dog uddyber FEE rapporterne egeninteressen med, at det
20 ikke nødvendigvis behøver at være en interesse i klienten, der er grunden til at egeninteresse-truslen
opstår. Den kan ligeledes opstå ved, at revisor bevæger sig ind på erhvervsområder, der ikke har
noget med revisors primære erhverv at gøre, hvilket betyder, at der kan opstå situationer, hvor
egeninteresserne kan komme i konflikt med det primære erhverv. Yderligere kan truslen opstå, hvis
revisor har en bivirksomhed, som revisor selv reviderer, hvilket kan få offentligheden og andre
25 interessenter til at tvivle på uafhængigheden. Mautz og Sharaf bruger ikke ordet egeninteresse, men
betydningen er implicit i den faktiske uafhængighed, da den definerer, at revisor skal være
uafhængig af enhver egennytte (*self-interest*), da en sådan interesse vil påvirke opgavens udførelse,
og på den baggrund er meningen med uafhængighed, at revisor skal være objektiv. Mautz og Sharaf
fastslår, ligesom FEE rapporterne, at uafhængighed og objektivitet hænger sammen, da det ene er
30 afhængig af det andet. Dog har de en klar mening om, at det ikke er muligt for revisor at opretholde
en ærlig "ikke-egennytte", med hvilket de mener en objektiv vurdering af de kendsgerninger, der er
afgørende for erklæringen omkring klienten. ASOBAC beskriver i de personelle egenskaber, at det
er vigtigt, at revisor er objektiv, da revisors uafhængighed ellers vil kunne blive truet af
egeninteresse. Også Agentteorien beskriver objektiviteten, som en egenskab revisor bør besidde, da
35 det beviser overfor offentligheden, at revisor er uafhængig af både principal og agent, og dermed vil
det udførte arbejde blive betragtet som objektivt. Derfor er revisors opgave at fremlægge troværdige
informationer, og derefter er det principalens opgave at vurdere, om agentens dispositioner har
været ideelle eller, der kunne have været opnået et bedre resultat ved at tage andre beslutninger.

The Self-review Threat or Risk eller egenkontrol / selvrevision, som det oversættes til i henstillingen,
40 er defineret ved, at revisor har vanskeligt ved at fastholde objektiviteten i forhold til egne ydelser.
Dette omhandler eksempelvis situationer, hvor revisor assisterer klienten med ansættelse af nyt
personale. FEE rapporterne definerer truslen ved, at revisor eventuelt rådgiver klienten samtidig med
en revision, dette betyder, at revisor skal revidere det der er blevet rådgivet om, hvilket medfører, at

5 der kan opstå tvivl om uafhængigheden samt revisors objektivitet. Problematikken omkring den økonomiske rådgivning eller rådgivning generelt ligger Mautz og Sharaf meget fokus på, da de mener, at det øger muligheden for at tilbyde klienten den komplette løsning inden for både revision og rådgivning, men ved at revisor får mulighed for at tilbyde denne løsning, vil selvrevision / egenkontrol-truslen opstå. Dette vil vi ikke uddybe nærmere i dette afsnit, da dette gennemgås i afsnit 4.2.5.

10 *The Advocacy Threat or Risk*, advokering eller partiskhed, som det er oversat til i henstillingen, er defineret ved; revisor fremstår som advokat eller talsmand for klienten i en retssag eller en lignende situation, eller revisor handler med aktier eller andre værdipapirer, der er udstedt af klienten. Overordnet definerer FEE rapporterne og henstillingen truslen på samme måde, og derfor er det ikke 15 nødvendig at gå yderligere i dybden med den. Mautz og Sharaf omtaler advokerings-truslen i afsnit 3.5.1.2, hvor de påpeger, at årsagen til mangel på anerkendelse af revisor er, at offentligheden tvivler på, om det er muligt for revisor at fremstå upartisk. Mautz og Sharaf mener, at nogle situationer tvinger revisor til at optræde som talsmand for klienten, og derfor er det vigtigt, at revisor viser sig som objektiv og uafhængig.

20 *The Familiarity Threat or Risk*, familiaritet eller som henstillingen har oversat det til; fortrolighed og tillid, er defineret ved, at revisor har haft et længerevarende samarbejde med klienten, hvorved et nærmest familiært eller venskabeligt bånd er opstået mellem revisor, klient og klientens personale, hvilket kan påvirke objektiviteten og uafhængigheden. Ligesom ovenfor definerer FEE rapporterne og henstillingen overordnet truslen på samme måde, men FEE rapporterne uddyber dog, at der er 25 forskel på et tillidsforhold og et venskabeligt forhold, og det er derfor vigtigt ikke at forveksle eller sammenholde de to. I denne situation, ligesom omtalt tidligere, er det vigtigt, at revisor varetager offentlighedens interesser og udfører opgaven hos klienten i overensstemmelse med de regler og retningslinjer, der er på området. Familiaritets-truslen kan endvidere opstå, hvis revisor udfører en opgave for en klient, hvor revisor er knyttet til klienten gennem familiære bånd, hvorved 30 offentligheden vil tvivle på uafhængigheden. I Agentteorien fastslås det ligeledes, at det er vigtigt, at revisor er uafhængig af både principal og agent, da offentligheden ellers vil tvivle på uafhængigheden, hvilket også kan ske på baggrund af offentlighedens viden om revisors tætte familiære relationer til klienten, da revisor i sådanne situationer oftest ikke er objektiv.

35 *The Intimidation Threat or Risk* eller intimidering er i henstillingen defineret ved, at revisor ikke handler uafhængigt, idet klienten truer eller dominerer revisor til at træffe beslutninger, som ellers ikke ville være truffet. FEE rapporterne definerer ligeledes truslen på denne måde, og derfor mener vi ikke at det er nødvendigt at gå yderligere i dybden.

Henstillingens punkt 4 omkring beskyttelsessystemer fastslår i stk. 1, at indførelsen af forskellige foranstaltninger som eksempelvis forbud, restriktioner og andre procedurer, for at reducere eller 40 fjerne trusler mod revisors uafhængighed, er vigtige. Da truslerne mod uafhængigheden ikke kan måles, er det ikke muligt præcis at beskrive risikoen i forhold til en bestemt aktivitet, forbindelse eller anden omstændighed, derfor bør revisor i relation til klienten vurdere, om risikoen, der er i forhold til bestemte aktiviteter, forbindelser og andre omstændigheder, er acceptabel. Det betyder, at revisor

- 5 skal bedømme om sikkerhedsforanstaltningerne fjerner eller i tilstrækkelig grad reducerer truslerne mod uafhængigheden. Hvis det ikke er tilfældet, skal der foretages yderligere foranstaltninger, der kan reducere truslerne til et acceptabelt niveau, hvor uafhængigheden og objektiviteten ikke kompromitteres. I denne situation kan revisor benytte de fem kategorier, som er behandlet ovenfor, til at identificere de mest almene trusler, og derved træffe de nødvendige sikkerhedsforanstaltninger.
- 10 De fem kategorier er dog ikke udtømmende, men mange af de trusler der opstår mod revisors uafhængighed kan oftest findes i én af de fem kategorier.

I det første udkast af 16. marts 2004 til 8. direktiv, var der ingen bestemmelser omkring trusler mod uafhængigheden, og udkastet var generelt begrænset i bestemmelserne omkring revisors uafhængighed. I den vedtagne udgave af 17. maj 2006 er der lavet tilføjelser omkring emnet i

15 direktivets artikel 22, stk. 2, 3 og 4. Artikel 22 indeholder i stk. 1 det overordnede krav til revisors uafhængighed, hvilket vi har behandlet i afsnit 4.2.1. Det overordnede krav til revisors uafhængighed, der også omtales i indledningen til direktivet, er, at revisorer og revisionsfirmaer bør være uafhængige, når de udfører lovpligtig revision.

20 I stk. 2 fortsættes med; hvis revisor kommer i en situation, hvor truslerne mod uafhængigheden er for alvorlige, selv efter der er truffet sikkerhedsforanstaltninger til at begrænse truslerne, bør revisor fratræde eller afholde sig fra opgaven. Sikkerhedsforanstaltningerne til at mindske eller fjerne uafhængighedstrusler kan indeholde forbud, restriktioner, andre politikker og procedurer eller offentliggørelse. Det fremgår blandt andet, at det er op til revisor eller revisionsfirmaet selv at træffe

25 sikkerhedsforanstaltninger for at mindske truslerne mod uafhængigheden. Truslerne kan eksempelvis være i form af direkte eller indirekte finansielle interesser, hvilke der ligges mere fokus på i afsnit 4.2.3, og ved levering af ikke-revisionsydelser. Dette er eksempelvis økonomisk rådgivning til den klient, der ligeledes udføres en revisionsopgave for, da disse handlinger oftest vil få offentligheden til at tvivle på revisors uafhængighed og objektivitet. De trusler, der kan opstå, kan

30 inddeles i samme fem kategorier som ovenfor: *The Self-interest Threat or Risk* eller egeninteresse-truslen, *The Self-review Threat or Risk* eller egenkontrol / selvrevisions-truslen, *The Advocacy Threat or Risk*, advokerings-truslen eller partiskhed, *The Familiarity Threat or Risk*, familiaritets-truslen eller fortrolighed og tillid samt *The Intimidation Threat or Risk* eller intimiderings-truslen.

Af stk. 3 fremgår det, at det er op til revisor eller revisionsfirmaet selv at træffe de nødvendige

35 sikkerhedsforanstaltninger til at mindske truslerne mod uafhængigheden, hvis sådanne forekommer, eksempelvis i form af selvrevision eller egeninteresse. Alle væsentlige trusler skal dokumenteres i den forstand, at når en trussel registreres er det op til revisor eller revisionsfirmaet at have procedurer og regler, der sikrer, at det registreres, hvilken trussel der er opstået samt hvilke sikkerhedsforanstaltninger, der benyttes for at mindske eller fjerne truslen.

40 Stk. 4 giver EU-Kommissionen mulighed for at vedtage principbaserede gennemførelsesbestemmelser vedrørende trusler og sikkerhedsforanstaltninger, jf. litra a og b samt selvrevision og egeninteresse i virksomheder af interesse for offentligheden, jf. litra c. Ved at bestemmelserne er principbaserede betyder, at der stilles en række overordnede krav til eventuelt

- 5 sikkerhedsforanstaltninger, hvilket medfører, at det er op til de enkelte medlemslande selv at komme med yderligere lovgivning omkring emnet ud fra de principper EU-Kommissionen opstiller. Dette vil sige, at da direktivet er principbaseret vil eventuelle gennemførelsesbestemmelser ligeledes blive principbaserede, da det giver det bedste udgangspunkt for medlemslandene, idet de får større frihed med hensyn til at lovgive inden for områderne.
- 10 Da de enkelte trusler samt teorierne er benyttet ovenfor, hvor henstillingen om revisors uafhængighed er behandlet, har vi valgt ikke at benytte teorierne i forbindelse med truslerne i direktivet, da det udelukkende vil blive en gentagelse, da sammenhængen mellem henstillingen og direktivet er stor. Bestemmelserne omkring trusler mod uafhængigheden samt sikkerhedsforanstaltninger er der dog ikke, i samme omfang som i henstillingen, fokuseret på i
- 15 direktivet.

- Både direktivet og henstillingen om uafhængighed medtager de fem kategorier af trusler mod uafhængigheden. De fem kategorier var i første omgang ikke med i udkastet, men da FEE, som tidligere beskrevet, ikke var tilfreds med udkastet, er de fem trusler umiddelbart medtaget i det
- 20 vedtagne direktiv og er magen til de fem trusler, der er opstillet i rapporterne fra 1995, 1996 og 1998 samt henstillingen om revisors uafhængighed. Kategorierne kan være en videreførelse fra henstillingen, da EU-Kommissionen kan være blevet opmærksom på, at der manglede noget i det første udkast, i og med at henstillingen, som tidligere nævnt, ikke er retslig bindende for medlemslandene og derfor medtaget yderligere bestemmelser i direktivet omkring uafhængigheden.
- 25 Truslerne i både FEE rapporterne, henstillingen om uafhængighed og direktivet er stort set identiske undtagen den oversættelse, der er forbundet med den danske udgave af både direktivet og henstillingen, hvor der er benyttet forskellige begreber omkring advokers-truslen og familiaritets-truslen. Dette kan betyde, at eftersom FEE rapporterne er udgivet i henholdsvis 1995, 1996 og 1998, kan EU-Kommissionen have ladet sig inspirere af rapporterne i forbindelse med udarbejdelsen af
- 30 henstillingen om revisors uafhængighed i 2002. Efterfølgende er truslerne videreført i direktivet, hvor de ikke er uddybet i samme grad som i henstillingen, men er nævnt med samme generelle navne, på trods af forskellige udgivere.

4.2.3 Inhabilitet og forretningsforbindelser

- Inden for EU reguleringen anvendes begrebet inhabilitet ikke, men i stedet benyttes ordet
- 35 "forbindelser", der på mange måder dækker over samme begreb. I direktivet er der ingen regulering omkring forbindelser, mens henstillingen om uafhængighed indeholder en grundig gennemgang af, hvilke relationer revisor må og kan have omkring finansielle interesser, forretningsforbindelser, beskæftigelse hos klienten samt familiære og andre personlige forbindelser.
- 40 I direktivet er der ingen bestemmelser omkring, hvilke forbindelser revisor må eller kan have med klienten, familie og andre, hvilket betyder, at sådanne ikke kan fremhæves i denne sammenhæng. I forbindelse med uafhængighedsbestemmelsen for virksomheder med særlig offentlig interesse,

- 5 artikel 42, stk. 3 er det angivet, at revisor ikke må påtage sig en ledende stilling hos den klient der revideres før tidligst to år efter fratrædelsen som revisor på opgaven. Som tidligere nævnt vil vi ikke beskæftige os med denne type virksomheder i opgaven, men vi har været nødsaget til at medtage visse bestemmelser af hensyn til sammenhængen og de udvalgte områder i analysen. Artikel 42, stk. 3 er vigtig for den sammenholdende analyse i kapitel 6, da der i forbindelse med den danske
- 10 regulering ligeledes er en periode på to år fra fratrædelsen af opgaven hos klienten, til revisor kan påtage sig en stilling hos samme klient. I den forbindelse er der en væsentlig sammenhæng til én af de fem trusler fra FEE rapporterne; *The Self-Review Threat or Risk* eller egenkontrol / selvrevisions-truslen. Denne fremhæver, at der oftest opstår tvivl om uafhængigheden i situationer, hvor revisor har været ansat i en signifikant stilling hos klienten og på den måde haft mulighed for at udøve
- 15 direkte eller indirekte indflydelse på opgaven. Det kan ligeledes være den modsatte situation; at revisor bliver tilbudt en stilling hos klienten, hvor revisor har mulighed for at øve indflydelse på det arbejde, som revisor selv har lavet, hvilket er indeholdt i egenkontrol / selvrevisions-truslen, da revisor vil komme til at skulle gennemgå det arbejde, som vedkommende selv har udført.
- 20 Henstillingen om uafhængighed, der ligger forud for direktivet, er dybdegående i sine bestemmelser omkring revisors relationer med omverdenen, men det skal i den forbindelse påpeges, som tidligere nævnt, at henstillingen blot er vejledninger til medlemslandene og skal derfor ikke følges eller implementeres i lovgivningen. I afsnit A's generelle ramme er der i det overordnede princip redegjort for, hvilke forbindelser der har indflydelse på den lovpligtige revision; finansielle forbindelser,
- 25 forretningsforbindelser, beskæftigelse eller andre forbindelser mellem revisor og klienten (herunder visse øvrige tjenesteydelser, der ydes klienten), og som en fornuftig og informeret tredjepart vil anse for at kompromittere uafhængigheden. I denne forbindelse er der fokus på, at revisor bør gøre sig overvejelser i forbindelse med objektivitet og uafhængighed med henblik på en række faktorer, som i dette tilfælde, hvilke personer udover revisor selv, der kan påvirke resultatet af opgaven.
- 30 Under punkt 2 i den generelle ramme er der redegjort for de personer, der kan være i stand til at påvirke resultatet af opgaven. Punkt 2, stk. 2, litra b fastslår, at kravet til uafhængighed gælder for dem, som er i stand til at påvirke resultatet af den lovpligtige revision, da det er vigtigt, at revisor er opmærksom på, at det ikke kun er de forbindelser, der er med klienten, der har en betydning. Stk. 3 uddyber i litra a til c, hvilke personer, der er henvist til i stk. 2, litra b. I stk. 3, litra a og b er der nævnt
- 35 personer, der på den ene eller anden måde har en tilknytning til revisionsfirmaet. Personer der kan have en betydning med tilknytning til revisionsfirmaet kunne eksempelvis være revisionsfirmaets ejere eller aktionærer, der har en potentiel indflydelse, hvilket oftest er store stemmerettigheder, eller det kan være personer med ansvar for overvågning eller direkte ledelse af revisionsfunktionen. I litra c er der henvist til personer uden for revisionsfirmaet, som gennem deres forbindelser kan have en
- 40 indflydelse, som eksempelvis personer eller virksomheder, der har væsentlige finansielle forbindelser med enten revisor, revisionsfirmaet eller klienten og kan være leverandører eller klienter.

- 5 Ovenstående områder er nævnt i forbindelse med det overordnede princip og uddybet i del B – særlige omstændigheder, og vi har derfor i det foregående ikke medtaget de teoretiske aspekter, da de vil blive anvendt i forbindelse med uddybningen af de enkelte punkter i afsnit B. Vi har i afsnit B ikke valgt at gå i dybden med alle bestemmelserne, da visse ikke har afgørende betydning for den vinkel vi har valgt på specialet, og dermed det videre arbejde.
- 10 I afsnit B af henstillingen er der angivet særlige omstændigheder omkring revisors uafhængighed, hvor nogle af forbindelserne, der er nævnt oven for i punkt 2, stk. 2 og 3 vil blive uddybet, og vi vil anvende vores teoretiske aspekter.
- 15 Under punkt 1 er der opstillet betingelser for, hvilke finansielle interesser revisor kan have i klienten uden at uafhængigheden kompromitteres. Finansiell interesse dækker i denne sammenhæng både direkte og indirekte finansiell interesse og er uddybet i afsnit 4.1.2.2. I henhold til del A, punkt 2 samt denne bestemmelse trues uafhængigheden, hvis de finansielle interesser tilhører revisor eller andre personer, der er i stand til at øge indflydelse på opgaven, og derfor betragtes en direkte finansiell interesse som egeninteresse. *The Self-Interest Threat or Risk* eller egeninteresse-truslen er en af de fem kategorier, der behandles i FEE rapporter og betyder, at revisor i sit arbejde hos klienten, får
- 20 indblik på områder, som kun ledelse og ejere har adgang til, og revisor kan derved få en interesse i klienten. Revisor kan eksempelvis se fordele ved at investere i klienten eller, hvis det ikke går klienten økonomisk godt, så give klienten økonomisk rådgivning, der leder klienten i en anden retning end denne ellers ville have valgt, da det kan have revisors interesse at få klienten på ret kurs igen, idet det både har betydning for revisors arbejde, men også indtjening i form af honorarer, som
- 25 vi vil komme nærmere ind på i afsnit 4.2.5. En sådan situation viser, at revisor ikke er objektiv, og da vi i afsnit 4.2.1 kom frem til, at hvis revisor skal være uafhængig, er det nødvendigt også at være objektiv. I denne situation er revisor ikke uafhængig, da egeninteressen er for stor, og revisor bør foretage sikkerhedsforanstaltninger, der kan afhjælpe egeninteressen. For at revisor ikke skal trues af egeninteresse, bør vedkommende ikke få interesse i klientens virksomhed og derved eventuelt
- 30 foretage investeringer i form af aktier eller andet. Egeninteresse har Mautz og Sharaf valgt at udtrykke som faktisk uafhængighed, der fastslår, at revisor skal være uafhængig i udførelsen af sit arbejde for klienten. Mautz og Sharaf ligger vægt på begrebet selvstændighed i denne sammenhæng, da de mener, det er revisors vigtigste opgave, da det betyder respekt og ansvarlighed for den opgave der udføres, og involverer derfor ikke egne personlige holdninger og meninger, men at revisor forholder sig professionelt til opgaven. Selvstændigheden kan ligeledes
- 35 overføres på blandt andet offentlige myndigheder og banker, da det er vigtigt, at revisor overfor disse fremstår uafhængig, da det udførte arbejde ellers ikke vil tillægges nogen anseelse i denne sammenhæng. Ligeledes påpeger Mautz og Sharaf, at revisor skal være uafhængig af enhver egennytte, da den ubevidst kan forvrænge vurderingerne og resultaterne i opgaven, hvilket fastslår
- 40 vigtigheden af, at revisor er objektiv. Mautz og Sharaf afslutter med at konkludere, at det ikke helt kan undgås, at den komplette uafhængighed kompromitteres en anelse, men det ikke har nogen betydning for løsningen af opgaven, såfremt revisor udviser en forsigtighed samt altid er opmærksom på mulige trusler og risici, som revisor altid vil være udsat for.

5 Stk. 2 uddyber den indirekte finansielle interesse, som kan opstå ved eksterne begivenheder som eksempelvis arv, gave eller fusion. Den eksterne begivenhed kan skabe en væsentlig trussel mod uafhængigheden og bør derfor afhændes så hurtigt det er muligt og senest én måned efter, at revisor har fået kendskab og ret til at afhænde interessen. Indtil afhændelsen sker, bliver revisor nødsaget til at træffe yderligere foranstaltninger for at sikre uafhængigheden, hvilket betyder, at hvis revisor 10 eksempelvis har arvet aktier i den klient som revideres, bør opgaven hos klienten derfor fratrædes indtil aktierne er blevet solgt, da de ellers kan påvirke objektiviteten.

En anden situation, som nævnt i stk. 3, der ligeledes kan påvirke egeninteressen eller den faktiske uafhængighed er tilfælde, hvor revisor bliver bekendt med, at en ansat i revisionsfirmaet utilsigtet besidder en finansiell interesse i den klient der revideres, hvilket vil blive betragtet som et brud på 15 reglerne om uafhængighed og objektivitet. Revisionsfirmaer har i de fleste tilfælde fastlagte procedurer og regler om, hvorledes sådanne situationer takles og derved trues uafhængigheden ikke.

Ovenstående viser, at når en finansiell interesse konstateres, om den er direkte eller indirekte, er det fortrinsvis revisors eller revisionsfirmaets sikkerhedssystem der skal bevise, at truslen mod 20 uafhængigheden er blevet konstateret og undersøgt. Efterfølgende træffes en afgørelse om, hvorvidt truslen er væsentlig og forudsætningerne for afgørelsen registreres.

Punkt 2 omhandler forretningsforbindelser med klienten og uddyber de finansielle forbindelser, der er redegjort for under punkt 1. Da dette punkt behandler og uddyber områder vi allerede har gennemgået i dette afsnit, finder vi ikke behov for at komme ind på dem, da de på visse punkter 25 overlapper hinanden. Derfor medtager vi kun de områder, vi mener, har relevans for det videre arbejde.

En definition af forretningsforbindelser er; forbindelser der indebærer fælles forretningsmæssige og finansielle forbindelser mellem revisor, revisionsfirmaet eller andre personer, der har mulighed for at have indflydelse på opgaven på den ene side og klienten eller en af dennes tilknyttede virksomheder 30 eller ledelse på den anden. Der findes en række eksempler på den form for forbindelser, og vi har i afsnit 4.1.2.2 givet en række ikke-udtømmende eksempler på sådanne, så vi vil derfor ikke behandle dem yderligere her. Da vi ovenfor har benyttet os af egeninteresse-truslen, vil vi ikke benytte den igen, men i stedet ligge fokus på *The Intimidation Threat or Risk* eller intimiderings-truslen. Hvis revisor eller revisionsfirmaet ønsker at købe tjenesteydelser hos klienten skal det foregå efter 35 armslængdeprincippet, da sådanne køb som udgangspunkt ikke påvirker uafhængigheden. Alligevel kan uafhængigheden påvirkes, da det overfor offentligheden kan blive bedømt som, at revisor ikke er objektiv. For offentligheden vil det se ud som om, at revisor på den måde har mulighed for at påvirke ledelsens beslutninger eller måske bliver styret af klienten til at træffe beslutninger i forhold til opgaven, som revisor under normale omstændigheder ikke ville have truffet. Uanset hvorledes 40 situationen er, vil det som udgangspunkt være revisor eller revisionsfirmaets sikkerhedssystem, der skal bevise, at trusler af den art mod uafhængigheden er konstateret og undersøgt. Når afgørelsen om dette er truffet vil betingelserne, ligesom ovenfor, blive registeret, så enhver har mulighed for at se, hvilke foranstaltninger der er truffet, og hvad konklusionen har været.

5 Punkt 3 angiver de forhold, som vi omtalte i forbindelse med artikel 42, stk. 3, at hvis revisor vælger at tage imod en stilling hos den klient der revideres eller, hvis revisor inden nuværende stilling blev tiltrådt havde arbejdet for klienten. Stk. 4 fastslår, ligesom foranstående, at hvis revisor forlader revisionsfirmaet og opgaven for at tiltræde en ledende stilling hos klienten anses truslen mod uafhængigheden til at være for stor. På den baggrund bør der, ligesom direktivets artikel 42, stk. 3
10 bestemmer, gå minimum to år, før revisor kan tiltræde en sådan stilling.

Under punkt 3 bestemmes yderligere omkring, hvis revisor udlånes til klienten i forbindelse med løsning af en opgave. Da bestemmelsen er omfattende vil vi ikke gå i dybden med den, da det ikke er alle områderne der er af betydning for det videre arbejde.

Stk. 1 fastslår, at det ikke bør være muligt for revisor at have dobbeltbeskæftigelse, forstået på den
15 måde, at det ikke bør være muligt for revisor både at udføre opgaven samtidig med ansættelse hos klienten eller en af dennes tilknyttede virksomheder. I denne sammenhæng fastslås det yderligere, at det heller ikke er muligt at udstationere revisor til klienten eller en af dennes tilknyttede virksomheder, da det også vil betragtes som dobbeltbeskæftigelse. Truslen mod revisors uafhængighed vurderes i ovenstående situationer for stor, til at det kan tillades revisor at have
20 dobbeltbeskæftigelse, og derfor bør revisionsfirmaets regler og procedurer sikre, at der ikke forekommer dobbeltbeskæftigelse.

I forhold til ovenstående vil *The Self-Review Threat or Risk* eller egenkontrol / selvrevisions-truslen være til stede, da revisor i de nævnte situationer kan komme til at tjekke sit eget arbejde, og derfor vil der opstå tvivl om uafhængigheden.

25 Punkt 6 angiver i stk. 1 og 2 familiære forbindelser, og i stk. 3 og 4 forbindelser revisor har i forbindelse med privatlivet, også kaldet nære personlige forbindelser. Revisor eller revisionsfirmaet skal være i stand til at vurdere truslen eller truslerne mod uafhængigheden, hvis et nært familiemedlem eller en tæt personlig forbindelse opfylder kriterierne i stk. 1, litra a til d. Vurderingen bør bygges på kendskabet til forholdene for de relevante personer, og derfor bør der være regler og
30 procedurer som kræver, at sådanne personer efter bedste evne oplyser om alle væsentlige fakta og omstændigheder, der skal bruges for at vurdere truslens omfang, og afgøre om kriterierne er opfyldt, for derefter at træffe de nødvendige foranstaltninger. Dette kan betyde, at revisionsfirmaet må afstå fra opgaven eller en revisor udelukkes fra opgaven. Hvilke personer der defineres som nær familie er afgrænset i afsnit 4.1.2.2 og vil derfor ikke næves i dette afsnit. I denne forbindelse vil *The Familiarity or Trust Threat or Risk* eller familiaritets-truslen opstå, da den på samme måde som henstillingen
35 giver udtryk for, at hvis revisor har tætte familiære forhold til den klient der revideres vil offentligheden tvivle på uafhængigheden, hvilket bør tilstræbes ikke sker.

Som nævnt flere steder gennem dette afsnit har vi ikke gået i dybden med hele bestemmelser, da
40 der er områder, der ikke har direkte betydning for det videre arbejde og derfor ikke nødvendig at fokusere på, men blot nævne tilstedeværelsen, da de er af betydning for sammenhængen.

5 4.2.4 Revisors faglige etik

I forbindelse med EU reguleringen har vi kun artikel 21 fra direktivet omkring revisors faglige etik, da den øvrige EU regulering, som vi har medtaget, omhandler specifikke emner omkring uafhængighed og kvalitetssikring. Der findes dog yderligere regulering inden for EU omkring revisors faglige etik; IFAC har vedtaget *Code of Ethics for Professional Accountants*, hvilke gælder for EU som helhed.

10 Medlemslandene kan vælge at oversætte dem til nationalsprog og i den forbindelse foretage yderligere tilføjelser, hvilket vi vil komme nærmere ind på i forbindelse med den danske regulering i afsnit 5.1.3. *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants* har vi bevidst udeladt af dette kapitel, og på den baggrund bliver revisors faglige etik ikke behandlet dybdegående i forbindelse med EU reguleringen.

15

Artikel 21, stk. 1 beskriver, at de enkelte medlemslande skal sikre, at alle revisorer og revisionsfirmaer er underlagt faglig etik, der som minimum omfatter funktionen i offentlighedens interesse, deres integritet og objektivitet samt deres faglige kompetence og agtpågivenhed. At revisorer udøver en funktion i offentlighedens interesse betyder, at en større gruppe mennesker og institutioner stoler på kvaliteten af revisors arbejde. I indledningen til direktivet fastslås det ligeledes, at revisor bør opfylde de højeste etiske standarder. For at revisor opfylder standarderne er det vigtigt, at revisor indeholder visse egenskaber, ASOBAC kalder nogle af disse for personelle egenskaber. En af de personelle egenskaber er kompetence og via denne opfyldes rollen som revisor. Kompetencen kommer fra uddannelse og erfaring samt en forventning om fortsat udvikling af sin person og dens profession. Den vigtigste personelle egenskab er dog uafhængighed, hvilken opstår af betingelsen interessekonflikt. Interessekonflikten er mellem revisor og regnskabsbrugeren, da regnskabsbrugeren altid vil overveje om oplysningerne er subjektive. Her spiller revisors faglige etik en vigtig rolle, idet regnskabsbrugeren bør have tiltro til, at revisor opretholder en høj standard af faglig etik, da regnskabsbrugeren ikke er i stand til at bedømme revisors kompetencer. Dette kommer ligeledes til udtryk gennem artikel 21, stk. 2, hvor det bestemmes, at EU-Kommissionen, ifølge artikel 48, stk. 2, kan vedtage principbaserede gennemførelsesbestemmelser for at sikre en ensartet anvendelse af etiske regler i EU. Artikel 48, stk. 2 henviser til en udvalgsprocedure, hvilket med andre ord betyder, at den faglige viden skal testes inden for en række bestemte fag, hvor der skal indgå eksamen.

35

Mautz og Sharaf omtaler ikke direkte revisors etiske adfærd, men den kan betragtes som en del af den faktiske uafhængighed, idet en del af uafhængigheden er at være selvstændig, hvilket er en del af professionel integritet, og derfor er det revisors professionelle pligt at udvise ansvarlighed, hvilket gøres, når revisor sørger for at opretholde den faglige etik. I den forbindelse er det vigtigt, at revisor er uafhængig af både sine klienter og andre offentlige myndigheder, da revisor ellers ikke kan opretholde den faglige etik og dermed vil miste respekt. En anden vigtig del af den faktiske uafhængighed er, at være uafhængig af enhver egen nytte, da denne ubevidst kan forvrænge vurderingerne i rapporteringen og dermed bevirke, at revisor mister sin objektivitet.

40

5 Ovenstående angiver, at den faglige etik er sammenfaldende med revisors uafhængighed, idet revisors uafhængighed indebærer, at revisor bør opretholde en række egenskaber for at være uafhængig. Ligeledes indeholder faglig etik en række områder, som revisor bør opretholde, for at principperne om faglig etik overholdes. Egenskaberne er eksempelvis objektivitet, integritet og faglig kompetence, og er overensstemmende med de områder, der ligger vægt på i forbindelse med

10 revisors uafhængighed. Generelt kan det siges, at revisor skal overholde de love, regler og rutiner, der eksisterer inden for branchen, og på den måde opretholdes den faglige etik i et tilfredsstillende omfang.

4.2.5 Revisors honorarer

15 Revisors honorarer har, som indikeret i redegørelsen, ikke direkte indflydelse på uafhængigheden, men kan have en væsentlig betydning for revisors eller revisionsfirmaets uafhængighed.

I Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed i EU fra 2002 blev det beskrevet, hvorledes revisors honorarer bør være, for at fremme ensartetheden i medlemslandene. Henstillingen er bredere, men samtidig mere dybdegående på området end direktivet. I henstillingens afsnit B – særlige omstændigheder, punkt 8 beskrives honorarer, og hvorledes disse kan påvirke uafhængigheden samt, der gives en vejledning om de foranstaltninger, revisor bør træffe, for at påvirkningen ikke skal have betydning for den lovpligtige revision.

20

Det første område, der behandles under punkt 8 er betingede honorarer, hvilket betyder, at revisors honorar ikke må være baseret på levering af yderligere ydelser til klienten. Som omtalt senere i dette afsnit, mener Mautz og Sharaf, at det inden for revision er en kendsgerning, at revisors eller revisionsfirmaernes indtægter direkte stammer fra klienterne, og derfor er direkte afhængige af disse for størstedelen af indtægterne. På den baggrund kan det være svært, at anse revisor som direkte uafhængig af en opgave. Da området hænger tæt sammen med direktivets artikel 25, litra a, har vi valgt at placere den mere generelle uddybning der. Henstillingens punkt 8.1, stk. 1, litra b uddyber

25

30 ovenstående ved at foreslå, at honorarfordelingen aftales med klienten en gang årligt inden opgaven træder i kraft, da der på den måde ikke opstår mistanke om betingede honorarer. Dog kan der i beregningen ikke tages højde for eventuelle uforudsete faktorer, der opstår i forbindelse med revisionsarbejdet og medfører en stigning i honorarets størrelse. Honoraret kan ligeledes være betinget af, at revisor eller revisionsfirmaet skal levere andre ydelser til klienten end blot

35

revisionsydelser. Disse kan eksempelvis være ydelser i form af økonomisk rådgivning til klienten, hvilket kan true revisors uafhængighed yderligere. Derfor er det vigtigt, at revisor eller revisionsfirmaet har sikkerhedssystemer, der sikrer, at denne form for ydelser ikke kan true uafhængigheden. Området er uddybet senere i afsnittet, hvor vi diskuterer muligheden for, at revisorer og revisionsfirmaer også tilbyder klienterne økonomisk rådgivning.

40 Under det andet område opstilles fire retningslinier for, hvorledes sammenhængen mellem det samlede honorar fra en klient må være sammenholdt med revisors eller revisionsfirmaets samlede indtægter. Mautz og Sharaf argumenterer fyldestgørende omkring dette i deres teori, da det kan

5 være problematisk. Ligesom tidligere er diskussionen medtaget nedenfor, da området ligeledes hænger tæt sammen med direktivets artikel 25, litra a og b. En overdreven afhængighed af honorarer fra en enkelt klient giver tydeligvis anledning til en trussel mod uafhængigheden i form af egeninteresse. I FEE rapporterne ligges der, som tidligere gennemgået, vægt på fem trusler mod uafhængigheden, som revisor bør forsøge at undgå, heriblandt egeninteresse. For de fleste virksomheder er revisor en interessant sparringspartner, fordi revisor besidder en stor viden omkring forskellige økonomiske forhold. På den baggrund kan revisor være fristet til at beskæftige sig med andre professioner ved siden af erhvervet som revisor, hvilket betyder, at revisors uafhængighed og objektivitet kan betvivles, da egeninteresserne i denne forbindelse kan komme i konflikt med hvervet som revisor. Derfor er det vigtigt, at der er en sammenhæng mellem honoraret fra en klient og hvilken del af de samlede indtægter for revisor eller revisionsfirmaet dette udgør, da offentligheden og andre ellers vil tvivle på uafhængigheden i form af egeninteresse-truslen. For at mindske sådanne risici for egeninteresse kan revisor eller revisionsfirmaet overveje enkeltpersoners ansvarsområder i forhold til klienten samt gennemgå, hvorledes tjenesteydelserne udføres og afregnes med klienten. Ligesom ovenfor bør karakteren af øvrige tjenesteydelser, som eksempelvis økonomisk rådgivning, overvejes om hvorledes de enkeltvis står i forhold til revisors eller revisionsfirmaets samlede honorarer. Hvis analysen viser, at honoraret for øvrige ydelser til klienten overstiger honoraret for revisionsydelser, bør der udføres en undersøgelse af det arbejde, der er udført og foretages sikkerhedsforanstaltninger.

Det tredje område omhandler forfaldne honorarer, og hvorledes de kan påvirke eller true revisors uafhængighed. Under punkt 8.3 beskrives, hvornår fristen for betaling af honorarer er væsentlig overskredet, og der skabes en finansiel interesse med klienten, da de udestående beløb kan betragtes som et lån. En sådan situation anses ligeledes for at være en trussel mod revisors uafhængighed i form af egeninteresse, som umiddelbart vurderes for stor til, at revisor kan påtage sig opgaven, og derfor bør revisor træffe de nødvendige sikkerhedsforanstaltninger. Der bør ligesom ovenfor foretages en undersøgelse af situationen, da det er en trussel mod egeninteressen, hvilket ikke kræver yderligere uddybning.

Det fjerde og sidste område, punkt 8.4, er prisfastsættelse, der beskriver, at revisor eller revisionsfirmaet skal kunne påvise, at honoraret for en opgave er tilstrækkelig til at dække den tid og personale, der kræves for at kunne udføre opgaven. Desuden skal revisor påvise, at de tildelte ressourcer som minimum svarer til de ressourcer, der vil blive anvendt til en lignende opgave. Kravene stilles hovedsageligt for at sikre, at revisors honorar for opgaven ikke er væsentlig lavere end det honorar, der kræves af den nuværende revisor eller de tilbud, der er givet af andre revisorer og revisionsfirmaer. Desuden er det vigtigt, at det kan bevises, at honoraret ikke er styret af forventninger om levering af yderligere tjenesteydelser til klienten, dette er behandlet ovenfor under henstillingens punkt 8.1 samt direktivets artikel 25, litra a. På den baggrund bør alle revisorer og revisionsfirmaer have fastlagt procedurer og politikker, så det er muligt at påvise overfor omverdenen, at honorarerne opfylder de pålagte betingelser.

5 I det nye direktiv er revisionshonorarer ikke beskrevet så dybdegående, da disse kun er medtaget i kapitel 4 - artikel 25, der beskriver, hvordan disse bør være. Ifølge artiklen er det medlemslandenes ansvar at sikre, at der findes regler omkring honorarer, der bevirker, at disse ikke er baseret på tilfældigheder samt de ikke er påvirket eller bestemt ud fra levering af yderligere tjenesteydelser. Dette er i lighed med henstillingen om uafhængigheds punkt 8.1 omkring betingede honorarer, og til
10 dels punkt 8.2 omkring sammenhængen mellem det samlede honorar og samlede indtægter. Mautz og Sharaf mener, at det inden for revision er en realitet, at honorarer kommer fra klienterne, hvilket bevirker, at revisor direkte er afhængig af klienterne for størstedelen af deres indtægter, og derfor kan det være svært at se revisor som tilstrækkelig uafhængig af en hvilken som helst opgave. Mautz og Sharaf tilføjer endvidere, at det er problematisk, når en klient bliver en så betydningsfuld del af
15 revisors praksis, og derfor medvirker væsentlig til revisionsfirmaets indtægt, at der kan herske tvivl om revisionsfirmaets økonomiske uafhængighed af en sådan klient. Dette kan have en vis indflydelse sammen med artikel 25, punkt a., da denne ligeledes fastslår, at honoraret ikke må være bestemt ud fra levering af yderligere tjenesteydelser til klienten, og Mautz' og Sharaf's teori er, at revisionsfirmaerne er direkte afhængige af en klient for at have en indtægt, der dækker
20 omkostningerne i forbindelse med opgaven. Dette giver i teorien et problem, idet revisionsfirmaet altid vil gøre deres bedste for at tilfredsstille klienten, og dermed bibeholde indtægterne for opgaverne der løbende udføres. Dette kan betyde, at honoraret er bestemt eller påvirket ud fra en forhåbning om levering af yderligere tjenesteydelser til klienten.

I mange lande, herunder Danmark, er der stor konkurrence på indtjeningen og dermed stor
25 konkurrence mellem revisionsfirmaerne. Ifølge Mautz og Sharaf betyder det, at mange mindre revisionsfirmaer er ambitiøse, idet personalet tror på deres egne evner og har et ønske om at få firmaet til at vokse, og dermed gøre deres ydelser tilgængelige for flere og flere klienter. Dette betyder, at skulle en virksomhed ønske at udskifte deres revisor eller revisorer, er der mange der er villige til at overtage opgaven. Mindre revisionsvirksomheder vil, hvis de tilbydes en opgave hos en
30 større klient, kunne fejle på to områder. For det første vil det, for et mindre firma, være svært at bestemme honorarets størrelse og derfor kunne en række tilfældigheder blive bestemmende, hvilket betyder, at en konflikt med direktivets artikel 25, punkt b, der foreskriver, at honoraret ikke må være baseret på tilfældigheder, vil opstå. Det anden fejl, der vil kunne opstå for mindre revisionsfirmaer, når de påtager sig en stor opgave, er, at de overskrider den grænse, hvor de bliver afhængige af en
35 enkelt klient, da denne står for størstedelen af indtægten.

Et andet område, som ikke bliver behandlet i hverken direktivet eller i henstillingen om uafhængighed er økonomisk rådgivning. Det bliver mere almindeligt, at revisor ved siden af revisionsydelserne også tilbyder økonomisk rådgivning til klienten, og derfor er det vigtigt at medtage
40 i denne sammenhæng. Mautz' og Sharaf's teori medtager denne vigtige anskuelse, da det kan være et problem, at revisor udfører økonomisk rådgivning til den klient, der også udføres revisionsydelser for. Vi har valgt at medtage emnet i dette afsnit, fordi vi mener, at det ligesom revisionsydelserne har

- 5 indflydelse på revisors honorarer, da det ligeledes er en tjenesteydelse fra revisor til klient. Desuden har emnet en indirekte indflydelse på revisors uafhængighed.
- I forbindelse med stigende efterspørgsel efter revisionsydelser ansætter revisionsfirmaerne ofte mere personale, hvilket betyder en stigning i faste omkostninger, hvilket kræver en vis mængde af opgaver, da disse også skal dækkes i de mindre travle perioder. Derfor bliver revisionsfirmaerne
- 10 nødt til at være mere bevidste omkring deres fremgangsmåde for salg af ydelser. I den forbindelse anser Mautz og Sharaf revision som "redskabet til opgaven", men i de fleste tilfælde er udførelse af revision mere end blot revision, da revisor ofte kommer med anbefalinger og en form for økonomisk rådgivning på en række områder. Mautz og Sharaf argumenterer med, at nogle revisorer mener, at funktionen af branchen er prioriteret på rådgivning, og der ikke burde være en grænse for, hvilke
- 15 typer rådgivning det er muligt at tilbyde. Revisionsbranchen er dog kendetegnet ved udførelsen af revisionsydelser, og hvis dette forsvinder, er det tvivlsomt om revisionsbranchen vil fortsætte med at levere ydelser til det økonomiske fællesskab. Mautz og Sharaf mener dog, at der er en mulighed for, at revision og økonomisk rådgivning kan forenes, da udførelse af økonomisk rådgivning inden for revision øger muligheden for at tilbyde klienten den komplette løsning inden for både revision og
- 20 økonomisk rådgivning. De større revisionsfirmaer har ofte tætte forbindelser til klienterne og ønsker derfor som en del af deres service, at kunne tilbyde økonomisk rådgivning i forlængelse af revisionsydelsen. Derfor er den form for tilsyneladende uafhængighed afgørende for udviklingen af mulighederne for rådgivning i uafhængig revision. Økonomisk rådgivning er ikke præcis defineret, og der er ikke noget fundament for at kvalificere de revisorer, som ønsker at tilbyde deres klienter
- 25 ydelsen, derfor har alle, uanset kvalifikationer, mulighed for at tilbyde forskellige former for økonomisk rådgivning.
- På den anden side har muligheden kraftig indflydelse på uafhængigheden, idet den, ved udførelse af både revisionsydelser og økonomisk rådgivning, trues. De der anbefaler, at revisorer yder økonomisk rådgivning, mener ikke, at udførelsen behøver at påvirke uafhængigheden, da de er af
- 30 den opfattelse, at uafhængighed er *a state of mind*, og derfor kan den kompetente revisor opretholde den personlige uafhængighed i revisionsopgaver, uanset hvilke andre forbindelser denne har med klienten. I de fleste tilfælde har klienten en gruppe af specialister til at udarbejde en beslutning til ledelsen, og på den måde er det ikke alene revisors synsvinkel der kommer til udtryk, men hvad gruppen som helhed er nået til enighed om. Da ledelsen som udgangspunkt træffer den endelige
- 35 beslutning, kan denne til enhver tid ændre eller afvise gruppens beslutning. Men i de tilfælde, hvor den økonomiske rådgivning fører til virksomhedsbeslutninger begynder der ofte en gensidig udvikling af interesser mellem revisor og klienten, og på den måde har revisor en interesse i klienten. I de fleste tilfælde er en økonomisk interesse baseret på den anseelse revisor tillægges som en succesfuld rådgiver, og dermed adskiller interesserne sig ikke væsentligt. I tilfælde af selvrevision eller egeninteresse, hvor det er relevant at beskytte revisors eller revisionsfirmaets uafhængighed,
- 40 bør det være medlemsstaten og ikke revisor eller revisionsfirmaet der afgør, hvorvidt revisoren eller revisionsfirmaet bør fratræde eller afholde sig fra revision hos klienterne. Dette må dog ikke føre til en situation, hvor medlemsstaterne generelt har pligt til at afholde revisorer eller revisionsfirmaer fra

5 at levere klienterne ikke-revisionsydelser.¹⁶² Revisorer der tilbyder økonomisk rådgivning mener, at det er deres faktiske uafhængighed af klienten, der gør rådgivningen værdifuld og påstår, at
10 eftersom de ikke er fortrolig forbundet med klienten, er de i stand til at foretage beslutninger baseret på en objektiv vurdering af situationen. Mautz og Sharaf kommenterer, at påstanden kan være rigtig, men den beskrevne objektivitet er en del af den faktiske uafhængigheds første betragtning omkring
15 selvstændighed, og dermed ikke en del af tilsyneladende uafhængighed. På den baggrund bør betydningen af tilsyneladende uafhængighed overvejes, da Mautz og Sharaf ikke mener, at det er tilstrækkeligt, at revisorerne selv mener de er uafhængige og overbeviser deres klienter om det samme. Hvis ikke revisorerne selv fornemmer nødvendigheden af at forsikre både faktisk og
20 tilsyneladende uafhængighed, vil offentligheden stadig tvivle på uafhængigheden, idet udførelsen af økonomisk rådgivning har en væsentlig indflydelse på den tilsyneladende uafhængighed. Der findes en tydelig modstrid mellem udførsel af økonomisk rådgivning og revision for den samme klient af den samme revisor, hvilket anses som en kombination af uforenelige ydelser. Uforeneligheden fører kun til en løsning; at det både er ønskeligt og nødvendigt med en adskillelse af revision og økonomisk
25 rådgivning, specielt hvis revision skal fortsætte med at være kendetegnet ved at være udført af uafhængige revisorer. Forskelligheden inden for opgaver betyder, at opgaverne ikke kan udføres af samme revisor, da det er uforeneligt med uafhængigheden, idet ikke-revisionsydelser ofte er identificeret af de interesser revisor og klient deler, og som ikke ligger inden for revisors forpligtelser. Taget i betragtning af, at Mautz og Sharaf's teori er fra starten af 1960'erne er det overraskende, at det stort set er den samme problemstilling omkring revision og økonomisk rådgivning, som gør sig
30 gældende i dag. Da problemstillingen allerede eksisterede på daværende tidspunkt, er det derfor en mulighed, at der ikke findes nogen fornuftig løsning på problemet.

4.2.6 Rotationspligt

Vi beskrev i indledningen til EU reguleringen, at vi havde fravalgt artikler omkring virksomheder med særlig offentlig interesse, men at vi dog på enkelte områder var nødsaget til at medtage artikler, da
30 de havde betydning for den sammenholdende analyse. Omkring rotationspligten eksisterer der ikke umiddelbart nogle bestemmelser inden for EU reguleringen, hvis vi udelukkende fokuserer på de almene bestemmelser. Derfor er direktivets artikel 42 omkring uafhængighed for virksomheder med særlig offentlig interesse vigtig, da den behandler rotationspligten. Dog benyttes kun artikel 42, stk. 2, idet stk. 1 og 3 tidligere er behandlet i afsnit 4.2.1 omkring uafhængighed, integritet og objektivitet.

35 I forbindelse med revision er det vigtigt, at virksomheder udskifter deres revisor med jævne mellemrum, da der ved et længerevarende forhold til en bestemt virksomhed let kommer til at opstå et venskabeligt bånd, hvilket kan bringe revisors uafhængighed i fare. Derfor er det i forbindelse med virksomheder med særlig offentlig interesse indført, at revisor skal udskiftes minimum hvert syvende
40 år, og tidligst må deltage i revisionen af den pågældende klient igen efter to år. Bestemmelsen tager

¹⁶² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF, indledning punkt 12

5 udgangspunkt i at sikre en større uafhængighed for revisorer af virksomheder med særlig offentlig interesse. Grunden til dette er desuden, at når revisor har revideret en klient gennem en længerevarende periode, foreligger muligheden, at det kommer til at opstå et nært forhold eller et venskabeligt bånd. Dette beskrives i FEE rapporten som *The Familiarity or Trust Threat or Risk* (familiaritet). I denne forbindelse henledes opmærksomheden på forskellen mellem; et tillidsforhold
10 eller et venskabeligt forhold mellem revisor og klienten, og de to former for forhold bør holdes skarpt adskilt. En anden grund til at der kan opstå et nært forhold er, at revisor har en slægtning, som en onkel eller svoger, der sidder i bestyrelsen hos den pågældende klient, hvilket kan få omverdenen til at tvivle på revisors uafhængighed, og derfor skal situationerne helst udgås. Dette familiaritetsforhold omtales i direktivets artikel 22, stk. 2, omhandlende uafhængighed og objektivitet for alle typer af
15 virksomheder, og i henstillingen om uafhængighed – generel ramme, punkt. 3. Under punkt 3, stk. 1 er forholdet omtalt som fortrolighed og tillid og fastslår, at der er en risiko for, at revisor kan blive påvirket af klienten og på den måde blive forstående for dennes interesser. Dette er ofte et resultat af, at revisor har arbejdet for længe og tæt sammen med klientens personale, hvilket bevirker, at der opstår stor tillid til klienten, og dermed er revisor ikke længere hverken uafhængig eller objektiv.
20 På denne baggrund er det, ud fra vores opfattelse, en god regel, at revisor bør udskiftes hvert syvende år, da revisor i den tilbagelagte tid har nået at få et fortroligt forhold til klienten, og der kan ved fortsat revision af klienten opstå et endnu tættere bånd, hvilket kan betyde, at revisors uafhængighed kompromitteres. Det kan dog vække undren, at denne regel om udskiftning af revisor kun gælder for virksomheder med særlig offentlig interesse, da det ikke kun er for disse, at der
25 opstår et tæt bånd mellem revisor og klient. Generelt opstår der et tæt bånd mellem revisor og de klienter denne reviderer, og derfor kan det være fejlagtigt, at ovenstående regel udelukkende gælder for virksomheder med særlig offentlig interesse.

4.2.7 Kvalitetssikring og kvalitetskontrol

I forbindelse med EU reguleringen er der meget fokus på kvalitetssikring, da det er en metode til at
30 opnå konsekvent høj kvalitet i lovpligtige revisioner. Som nævnt i redegørelsen har kvalitetssikring ikke direkte indflydelse på revisors uafhængighed, men væsentlig at medtage kort, da der er lagt vægt på området både inden for den danske regulering og EU reguleringen. Vi har valgt ikke at gå i dybden med emnet, da det ikke har en afgørende betydning for det videre arbejde, og på den baggrund er det de generelle bestemmelser fra de tre EU reguleringer, vi har valgt kort at anvende.

35 Allerede i 2000 udsendte EU-Kommissionen en henstilling kun omhandlende kvalitetssikring, hvor vi har valgt at medtage de områder, som vi finder væsentlige for revisors uafhængighed samt vores problemstilling. Henstillingens formål er, at give revisionspåtegninger i EU en vis mindstesikkerhed for pålideligheden af finansielle oplysninger. Dette var, i 2000, et væsentligt skridt i forbindelse med
40 harmoniseringen inden for revision, da det betød, at en vis sikkerhed for oplysningerne inden for EU opstod.

5 To år efter, i 2002, udsendte EU-Kommissionen endnu en henstilling, denne gang omhandlende revisors uafhængighed i EU. Denne omhandler, som overskriften indikerer, revisors uafhængighed, men indeholder også andre områder, der har en betydning for uafhængigheden. I henstillingens afsnit A – generel ramme er der to punkter, der kort bør kommenteres; punkt 4.2 omkring kvalitetssikring og punkt 4.3.2 omkring revisionsfirmaets interne beskyttelsessystem. Punkt 4.2 slår
10 fast, at kvalitetssikringssystemer som minimum skal opfylde kravene fra EU-Kommissionens henstilling om kvalitetssikring, da denne sikrer, at revisor overholder uafhængighedskravet på medlemsstatsniveau. Punkt 4.3.2 fastsætter normer for revisors eller revisionsfirmaets interne beskyttelsessystemer og bestemmer, under stk. 3, litra a – f, hvilke punkter beskyttelsessystemerne bør indeholde.

15

I direktivet er der ligeledes lagt vægt på kvalitetssikring, hvor området har fået et kapitel for sig selv; kapitel 6 - artikel 29. Bestemmelserne i artikel 29 gælder for alle revisorer og revisionsfirmaer, mens der i artikel 43 er opstillet yderligere regler for revisorer og revisionsfirmaer, der reviderer virksomheder af særlig offentlig interesse. En yderligere skærpelse af artiklen er, at
20 kvalitetssikringskontrollen for disse revisorer og revisionsfirmaer som minimum udføres hvert tredje år, hvorimod der kun udføres kontrol af de øvrige revisorer og revisionsfirmaer hvert sjette år.

Artikel 29 fastslår, at den regelmæssige kontrol af revisorer og revisionsfirmaer er en måde til at opnå en høj kvalitet i lovpligtige revisioner, og det er derfor vigtigt, at alle revisorer og revisionsfirmaer er underlagt et system omkring kvalitetssikring, hvilket det tyder på, at de fleste
25 medlemslande har efterlevet.

I dette afsnit har det været svært at koble analysen med vores teori, idet de valgte teorier er med fokus på revisors uafhængighed, og dette område har, som ovenfor beskrevet, ikke direkte indflydelse på revisors uafhængighed. Området er alligevel medtaget, da det benyttes i forbindelse med andre emner inden for revisors uafhængighed, og er væsentlig i forhold til behandlingen af
30 disse.

4.2.8 Opsummering

Vi har valgt at afslutte analysen med en opsummering, hvilket vi har gjort for at give et overblik over de vigtigste emner inden for revisors uafhængighed på EU-niveau. Det kan ofte være vanskeligt at afgøre, hvilke områder der er af størst betydning for uafhængigheden, og vi vil derfor opridse de
35 vigtigste elementer fra analysen. Vi vil ikke opsummere de enkelte afsnit, da det er det overordnede overblik omkring EU reguleringen, som vi mener, er af størst betydning.

I analysen har det de fleste steder været naturligt at fokusere på henstillingen om revisors uafhængighed, da den er mere dybdegående omkring de forskellige emner inden for uafhængigheden end det 8. direktiv. Henstillingen har dog ikke, i modsætning til direktivet, nogen
40 bindende virkning overfor de enkelte medlemslande, idet henstillinger er en retsakt, der ikke er

5 retslig bindende.¹⁶³ Selvom henstillingen ikke er retslig bindende, har den har dannet et betydningsfuldt udgangspunkt gennem analysen, selvom fokus oprindeligt skulle være på direktivet og ikke henstillingen. Medtagelsen af henstillingen har dog betydet, at vi har fået uddybet mange af områderne omkring revisors uafhængighed, da direktivet har mangler inden for de valgte emner. Efter behandlingen af den danske regulering i det efterfølgende kapitel er det derfor interessant for
10 os, at se i den sammenholdende analyse, om den danske lovgiver har ladet sig inspirere af henstillingen i forbindelse med udarbejdelsen af Revisorloven i 2003. Dette er på trods af, at det ikke er noget krav til medlemslandene om implementering af henstillinger fra EU i lovgivningen, men udelukkende "gode råd" medlemslandene kan inspireres af eller blot ignorere.

En anden grund til at vi har lagt meget vægt på henstillingen er, at direktivet kun indeholder to
15 bestemmelser, der direkte vedrører uafhængighed. Artikel 22 er den almene uafhængighedsbestemmelse, der fastslår de generelle bestemmelser omkring revisors uafhængighed, der gælder for alle revisorer, mens artikel 42 ligeledes er en uafhængighedsbestemmelse, der fastsætter yderligere bestemmelser for revisorer af virksomheder med særlig offentlig interesse. Udover disse er der en række andre bestemmelser, som indirekte har
20 indflydelse på uafhængigheden, men bestemmelserne er stadig begrænsede i forhold til henstillingens.

Et eksempel på ovenstående kan være afsnittet omkring inhabilitet og forretningsbetingelser, hvor vi har lagt fokus på henstillingen, idet direktivet ikke direkte indeholder bestemmelser der lovgiver om, hvilke forbindelser revisor må have med eksempelvis en klient og egen familie. Vi udledte dog af
25 artikel 42, stk. 3, at revisor ikke må påtage sig en stilling hos klienten før to år efter, at opgaven er fratrukket. Bestemmelsen har sin oprindelse i henstillingens afsnit B – særlige omstændigheder punkt 3, der udelukkende beskæftiger sig med, hvilke forhold revisor bør og ikke bør have med klienten, og derfor bliver der et naturligt fokus på henstillingen.

I forbindelse med afsnittet om honorarer fandt vi frem til et væsentligt område, som hverken nævnes
30 i direktivet eller henstillingen; problemstillingen omkring økonomisk rådgivning til den klient, der også revideres. Mautz og Sharaf bruger meget tid på emnet i deres uafhængighedsfortolkning, hvilket betyder, at det allerede i 1960'erne var et omdiskuteret emne, der til dato ikke er fundet en specifik løsning på.

35 Vi har så vidt muligt forsøgt at undgå gentagelser ved at henvise til andre afsnit, for at undgå behandling af samme område flere gange. Det har ikke altid været muligt, og det kan derfor bemærkes, at vi til tider gentager noget, som har været medtaget og behandlet i et andet afsnit. Dog mener vi, at det har givet det bedste overblik både for os selv, men også for læseren. For at bevare det overblik vi har opbygget i dette kapitel, vil det efterfølgende kapitel 5 omkring den danske
40 regulering være opbygget på samme måde, med en inddeling i afsnit med samme overskrifter, som har været behandlet i dette kapitel.

¹⁶³ Eyben og Eyben (1999), s. 126

5 5. Redegørelse og analyse af dansk regulering

De sidste år er der, som tidligere nævnt, sket meget på området omkring revisors uafhængighed. I 2003 fik Danmark en ny og forbedret Revisorlov, og med FSR's reviderede vedtægter, ligeledes fra 2003, opstod muligheden for at udarbejde en regulering omkring revisors etiske adfærd. Resultatet er Retningslinjer for revisors etiske adfærd fra 2005, der vejleder revisor i situationer, hvor der opstår eller kan opstå problemer omkring den etiske adfærd, herunder revisors uafhængighed. Begrundelsen for udvælgelsen af de tre reguleringer opstår med udgangspunkt i problemformuleringen, og desuden mener vi, at det er den relevante regulering til at opfylde problemstillingen:

15 *Redegørelse og analyse af dansk lovgivning omkring uafhængighed i forhold til de valgte teorier, med fokus på Revisorloven, FSR's vedtægter og Retningslinjer for revisors etiske adfærd.*

På baggrund af problemstillingen vil der i kapitlet først komme en redegørelse af udvalgte bestemmelser fra den danske lovgivning. Efterfølgende vil der være et afsnit med en analyse af de bestemmelser, der er gennemgået i redegørelsen i forhold til de tidligere gennemgåede teoretiske aspekter.

5.1 Redegørelse

Bestemmelserne, der vil blive fremhævet vil, som tidligere nævnt, stamme fra Revisorloven, FSR's vedtægter samt Retningslinjer for revisors etiske adfærd. For overskueligheden vil bestemmelserne ikke blive blandet sammen på tværs af reguleringerne. Derfor gennemgås først Revisorloven, derefter FSR's vedtægter og til sidst Retningslinjer for revisors etiske adfærd. I rækkefølgen af gennemgangen er der lagt vægt på, at den overordnede regulering vil blive gennemgået først. Fokus vil ligge på de bestemmelser, som direkte eller indirekte har en indflydelse på revisors uafhængighed. Ved direkte indflydelse menes de bestemmelser, der regulerer ved umiddelbar brug af begrebet uafhængighed, hvor bestemmelser med indirekte indflydelse ikke umiddelbar benytter begrebet, men i visse situationer eller i samarbejde med andre bestemmelser alligevel har en indflydelse på uafhængigheden.

5.1.1 Revisorloven

35 Revisorloven er tidligere nævnt i problemformuleringen, derfor har vi valgt ikke at gå yderligere i dybden med beskrivelse af udarbejdelsen og baggrunden af denne. I problemformuleringen lagde vi vægt på en overordnet beskrivelse af loven, hvor vi i dette afsnit vil komme nærmere ind på de områder, som er af betydning for problemstillingen. Dermed har vi valgt at fremhæve de bestemmelser i loven, som har betydning for revisors uafhængighed.

5

Reguleringen af revisors uafhængighed i den danske Revisorlov, kan opdeles på følgende måde; direkte og indirekte regulering af revisors uafhængighed. Derfor har vi foretaget en gennemgang af de udvalgte bestemmelser opdelt efter, hvilke der direkte regulerer, og hvilke der indirekte regulerer revisors uafhængighed.

10 *5.1.1.1 Direkte regulering af revisors uafhængighed*

Kravet om revisors uafhængighed blev i Danmark indført med 1909-lovens § 4, hvor statsautoriserede revisorer efterfølgende skulle være uafhængige af det objekt, som der udførtes en revision for samt revisorer ikke måtte have noget statsembede eller lønnet offentlig stilling. I dag er situationen, som tidligere nævnt, at statsautoriserede og registrerede revisorer er reguleret af den

15 samme lov, og derfor er uafhængigheds- og habilitetsreglerne ens for begge grupper.¹⁶⁴

I Revisorloven er der én bestemmelse, der direkte regulerer revisors uafhængighed; § 11:

Kapitel 6: Revisors uafhængighed

20

§ 11. Revisor må ikke udføre opgaver som omhandlet i § 1, stk. 2, når der foreligger omstændigheder, der er egnet til at vække tvivl hos en velinformeret tredjemand om revisors uafhængighed.

Stk. 2. Omstændigheder som nævnt i stk. 1 foreligger altid, når:

25

1) Revisor eller andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, gennem tætte familiemæssige bånd er knyttet til personer, der udøver bestemmende indflydelse på, bestrider ledelsesmæssige opgaver for eller har ansvaret for økonomiske relationer hos den, som har ønsket erklæringen afgivet, eller som er genstand for erklæringen. Sådanne bånd vil altid foreligge ved ægteskab, ved faste samlivsforhold, ved adoptiv- eller plejeforhold og ved slægtskab i op- eller nedstigende linje til og med forældre og børn eller sidelinjen til og med søskende.

30

2) Ægtefællen, den fast samlevende, forældre eller børn til revisor eller til andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, i øvrigt har mere end en ubetydelig økonomisk interesse i den virksomhed, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet.

35

3) Revisor eller andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, er eller inden for de seneste 2 år har været ansat i eller medlem af ledelsen i eller på et hvilket som helst niveau træffer eller har truffet beslutninger for den virksomhed, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet.

40

4) Revisionsvirksomheden, revisor eller andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, har nogen form for direkte eller indirekte økonomisk interesse i den virksomhed, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet.

45

5) Revisionsvirksomheden, revisor eller andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, i øvrigt har økonomisk forbindelse med den virksomhed, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet,

¹⁶⁴ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 38

- 5 medmindre den økonomiske forbindelse sker på almindelige forretningsmæssige vilkår og er ubetydelig. Uanset vilkårenes art er krydsende revision dog aldrig tilladt.
- 6) Den virksomhed, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet, eller hos hvem revisionen ønskes udført, har nogen form for direkte eller indirekte økonomisk interesse i den revisionsvirksomhed, hvortil revisor er knyttet.
- 10 7) Den virksomhed, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet, eller hos hvem revisionen ønskes udført, eller denne virksomheds ledelsesmedlemmer eller ansatte har ret til at udpege medlemmer til revisionsvirksomhedens bestyrelse eller til bestyrelsen i revisionsvirksomhedens modervirksomhed,
- 15 8) Erklæringen vedrører en virksomhed som omhandlet i § 10, stk. 2, 3. - 5. pkt., og revisor eller andre personer i revisionsvirksomheden
- a) ud over de krav, der følger af god revisionsskik, har deltaget i bogføring eller lignende registreringer, som danner grundlaget for det forhold, der afgives erklæring om, eller har medvirket ved udarbejdelsen af det dokument, erklæringen vedrører, eller
- 20 b) inden for de seneste 2 år har udarbejdet kandidatlistor til brug for rekruttering af medarbejdere til centrale finansielle og administrative ledelsesstillinger i virksomheden eller på tilsvarende måde har deltaget i rekrutteringsproceduren.

25 *Stk. 3.* Omstændigheder, som er nævnt i stk. 1, kan ud over de i stk. 2 nævnte tilfælde blandt andet foreligge, hvis:

- 1) Revisor eller andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, udfører eller inden for de seneste 2 år har udført andre opgaver af en sådan art for den virksomhed, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet, at revisor ved at afgive erklæringen i hovedsagen ville udtale sig om eget eller de øvrige nævnte personers arbejde.
- 30 2) Revisor eller andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, udadtil i forbindelse med juridiske tvister optræder eller inden for de seneste 2 år har optrådt som partsrepræsentant for den virksomhed eller klient, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet.
- 35 3) Andre personer end de i stk. 2 eller nr. 1 og 2 omtalte, der direkte eller indirekte er knyttet til den revisionsvirksomhed, hvorfra erklæringen afgives, har eller inden for de seneste 2 år har haft forbindelse med den virksomhed, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet, af en sådan art, at revisor ville have været afskåret fra at afgive erklæring, hvis revisor selv havde haft en tilsvarende forbindelse.

40 *Stk. 4.* Revisionsvirksomheder skal opstille retningslinjer, som sikrer, at en revisor, inden denne påtager sig at udføre opgaver i henhold til § 1, stk. 2, tager stilling til, om der foreligger omstændigheder, der er egnet til at vække tvivl om vedkommendes uafhængighed.

45 § 11, der regulerer revisors konkrete uafhængighed,¹⁶⁵ er i loven opbygget som en flertrinsraket; stk. 1 indeholder den overordnede generalklausul, stk. 2 indeholder eksempler på situationer, hvor revisor altid er inhabil, og stk. 3 indeholder eksempler på situationer, hvor revisor kan være inhabil.

¹⁶⁵ Vi har i kapitel 3.2 gennemgået både konkret og generel uafhængighed, men i dag er det udelukkende konkret uafhængighed, der reguleres af Revisorloven. Derfor vil der, når der står uafhængighed, udelukkende være tale om konkret uafhængighed.

- 5 Det overordnede formål med bestemmelsen er at sikre, at revisor bestemmer arten og omfanget af det revisionsarbejde, der skal udføres samt har overblik over opgaven, uden at blive påvirket af klienten eller andre ledende medarbejdere. Derfor må revisor, når opgaven påtages, ikke være under nogen former for ansættelsesforhold eller være undergivet ledelsens eller andres instruktionsbeføjelse i forbindelse med udførelsen af opgaven.¹⁶⁶
- 10 I stk. 1 står der *omstændigheder, der er egnet til at vække tvivl hos en velinformeret tredjemand*, hvilket betyder, at revisor i alle tilfælde, hvor der påtages en opgave, skal vurdere, om der foreligger eller kan opstå situationer, der er en trussel mod uafhængigheden således at revisor bliver nødsaget til at afstå fra opgaven.
- 15 Som tidligere nævnt beskrives i stk. 2 de tilfælde, hvor det altid er forbudt for revisor at afgive erklæringer, hvis de nævnte omstændigheder foreligger. Begrundelsen for at revisor ikke kan afgive erklæringer i de beskrevne situationer er, at der i situationerne altid vil være en uacceptabel høj risiko for, at revisor ikke er uafhængig. Derfor vil det ikke være op til revisor at afgøre om uafhængigheden er kompromitteret, da den i alle tilfælde vil være det. Bestemmelsen er opbygget
- 20 med 8 litra, hvor litra 1 og 2 omhandler den familiært betingede inhabilitet. Litra 3 - 7 omhandler revisors, revisors kollegers og revisionsvirksomhedens forhold, hvilket vil sige, at det primært er den finansielle inhabilitet og beslutningsinhabiliteten, og litra 8 omhandler udelukkende situationer, hvor revisor skal afgive erklæring for større og finansielle virksomheder, hvor kravet om intern rotation hvert syvende år gælder.¹⁶⁷
- 25 I litra 1 skal opmærksomheden henledes på, at den omtalte personkreds ikke udelukkende er revisors familiekreds, men også familiekredsen hos de personer, der deltager i den konkrete opgave. Spørgsmålet om revisors uafhængighed opstår først, når et familiemedlem, på den ene eller anden måde, har bestemmende indflydelse hos klienten, hvor revisor udfører opgaven.¹⁶⁸ Hvor litra 1 omhandler familiekredsen for alle dem der er involveret i den pågældende opgave, begrænser litra 2
- 30 familiekredsen til revisors nærmeste familie, hvilket betyder ægtefælle, herunder en registreret partner samt en fast samlevende, forældre og børn. Selvom adoptiv- og plejebørn ikke nævnes udtrykkeligt er disse også omfattet, så længe de er hjemmeboende eller har fælles økonomi med forældrene.
- Med litra 3 ændres personkredsen fra litra 1 og 2 ikke, men revisors egne forhold bringes i fokus. De
- 35 omstændigheder, der gør at revisor ikke er uafhængig, kan deles op i tre; revisor er ansat hos klienten i en hvilken som helst type stilling, revisor er medlem af klientens direktion eller bestyrelse eller revisor har en funktion på et hvilket som helst niveau, der medfører, at revisor tager beslutninger for klienten. Opmærksomheden skal henledes på, at revisor gerne må yde en klient teknisk assistance i forbindelse med regnskab eller bogføring uden der opstår en trussel mod
- 40 uafhængigheden, når blot revisor ikke tager beslutninger på klientens vegne. Som noget nyt blev der

¹⁶⁶ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 38

¹⁶⁷ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 39

¹⁶⁸ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 40

- 5 i loven indført, hvis revisor tidligere har været ansat hos klienten, skal der gå 2 år fra ansættelsesforholdets ophør, til revisor må udføre revision eller afgive erklæring for klienten, hvilket er med til at eliminere ovenstående trussel.¹⁶⁹
- Revisionsfirmaet, revisor eller andre, der er involveret i opgaven forbydes i litra 4, at have nogen former for økonomiske interesse i det der revideres eller afgives erklæring om. Begrebet *nogen form*
- 10 *for økonomiske interesse* betyder, hvis blot revisor ejer en enkelt aktie i klientens virksomhed, vil det udelukke revisor fra at påtage sig opgaven. Økonomisk interesse omfatter blandt andet ejerinteresser i form af aktier, anparter, ansvarlig lånekapital samt gælds- eller kautionsforpligtelser. Bestemmelsen gælder ikke kun i situationer, hvor revisor er indehaver af eksempelvis en aktiepost, men også hvor der ejes en aktiepost gennem (med)ejskab af et andet selskab, en forening eller
- 15 lignende. Foranstående skal opfattes som en indirekte økonomisk interesse, hvor den før nævnte var en direkte økonomisk interesse. Den økonomiske interesse bliver for indirekte, hvis revisor eksempelvis gennem investeringsforeninger, pensionsopsparinger eller en pensionskasse har opnået et medejerskab i klientens virksomhed og er ikke omfattet af litra 4, da det ikke er naturligt, at revisor har kendskab til ejerskabet.¹⁷⁰
- 20 Bestemmelsen i litra 5 indeholder et forbud mod at revisor samt den personkreds, der er nævnt i litra 4, reviderer eller afgiver erklæring for en klient, der har økonomisk forbindelse i revisionsfirmaet eller et dertil knyttet revisionsfirma. Forbuddet gælder typisk de situationer, hvor der er forretningsforbindelse mellem det revisionsfirma revisor repræsenterer, og den klient, som opgaven udføres for. En særlig type forretningsmæssige forbindelser opstår ved krydsende revisioner, som
- 25 forstås ved; at revisorer fra revisionsfirma A reviderer revisionsfirma B, og revisorer fra revisionsfirma B reviderer revisionsfirma A. Sådanne krydsrevisioner er omfattet af forbuddet i litra 5.
- Litra 6 omfatter de situationer, hvor den klient, som revisor skal revidere eller afgive erklæring om, har en økonomisk interesse i det revisionsfirma, hvor revisor er ansat, hvilket betyder, at revisor ikke må revidere eller afgive erklæring om klienten.
- 30 Revisor må ikke revidere eller afgive erklæring om klienten, hvis ledelsesmedlemmer eller ansatte har ret til at udpege bestyrelsesmedlemmer i revisionsfirmaet eller i dennes modervirksomhed; dette præciseres i litra 7.
- Den sidste bestemmelse, litra 8, i stk. 2 er skarpt afgrænset i forhold til de foregående. Den vedrører udelukkende de situationer, hvor revisor skal afgive erklæring om større eller finansielle
- 35 virksomheder.¹⁷¹ I bestemmelsen er der to områder; litra a) forbyder revisor at afgive erklæring, hvis denne har deltaget i bogføringen eller lignende registreringer, som danner grundlag for det erklæringen afgives om, eller har været med til at uarbejde det dokument erklæringen omhandler. Litra b) forbyder revisor at afgive erklæring, hvis revisor har været involveret i ansættelsen af nøglemedarbejdere inden for de sidste to år hos klienten. Dette betyder, hvis revisor har taget
- 40 beslutninger om ansættelse af medarbejdere for en klient, kan revisor ikke afgive erklæringer om

¹⁶⁹ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 41

¹⁷⁰ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 42

¹⁷¹ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 43

5 klienten. Forbudet gælder også, hvis revisor har været så tæt på ansættelsesprocessen, at revisor har udarbejdet en liste med egnede kandidater til stillingen.¹⁷²

Som tidligere nævnt er § 11, stk. 1 generalklausulen; stk. 2 indeholder de absolutte forbud og stk. 3 er udformet som en mellemting. Den beskriver en række situationer, hvor revisors uafhængighed
10 kan være truet, men ikke nødvendigvis er det. I de situationer, hvor der kan være tvivl om revisors uafhængighed, skal revisor undersøge om det er forsvarligt, at afgive erklæring. Der skal lægges vægt på hensynet til regnskabsbrugeren samt hensynet til offentlighedens interesser.¹⁷³

Stk. 3 er, ligesom stk. 2, opbygget med en række litraer. Litra 1 hænger sammen med litra 8 i stk. 2 og omfatter de tilfælde, hvor situationen egentlig er omfattet af det totale forbud i stk. 2, litra 8, men
15 den omhandler ikke større eller finansielle virksomheder, men almindelige virksomheder. Derfor vil deltagelse i bogføring og udarbejdelse af regnskaberne ikke automatisk udelukke revisor for at afgive erklæring, herunder afgivelse af revisionspåtegning. I stedet skal revisor og revisionsfirmaet vurdere, i hvilket omfang de har ydet bistand til klienten og derudfra vurdere om revisors uafhængighed er truet. Hvis de vurderer, at revisors uafhængighed er truet, skal de afstå fra
20 opgaven.¹⁷⁴

Hvis der foreligger tilfælde, hvor revisor af offentligheden kan betragtes som partsrepræsentant for klienten, må revisor, ifølge litra 2, ikke revidere og afgive erklæring om klienten, da revisor i sådanne situationer ikke altid fremstår som uafhængig. I bestemmelsen benyttes begrebet *juridiske tvister*, her tænkes først og fremmest på, at revisor repræsenterer klienten i forbindelse med voldgifter eller
25 ved indgåelse af juridisk bindende forlig. Der vil efter bestemmelsen ikke kunne opstå tvivl om revisors uafhængighed, hvis revisor udelukkende rådgiver og ikke repræsenterer klienten.¹⁷⁵

Litra 3 omhandler de personer, der ikke tilhører den personkreds, der blev nævnt i forbindelse med stk. 2 samt litra 1 og 2 i stk. 3; hvilket betyder, det er personer, der er tæt på revisor og andre deltagere i den pågældende opgave, uden eksistensen af familiære bånd, eksempelvis at en
30 kollegas ægtefælle sidder i bestyrelsen for den klient, hvor der skal afgives erklæring om. Bestemmelsen angiver eksistensen af situationer, hvor revisor skal være særlig opmærksom, da det ikke er muligt at lave en klar adskillelse af de ikke-truende situationer og de truende situationer. Derfor skal litra 3 forstås som en selvstændig generalklausul for den omtalte personkreds.

Den sidste bestemmelse i § 11 er stk. 4, som angiver, at det er en pligt for alle revisionsfirmaer, at
35 opstille retningslinjer som er med til at sikre, at der ikke foreligger eller forekommer omstændigheder, der er en trussel mod revisors uafhængighed. Der er i bestemmelsen ikke foreskrevet, hvorledes retningslinjerne skal udformes, dog forventes det, at der tages udgangspunkt i den gældende lovgivning således at de forhold, der er direkte forbud ifølge lovtæksten, er medtaget i retningslinjerne.¹⁷⁶

¹⁷² Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 44

¹⁷³ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 44 - 45

¹⁷⁴ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 45

¹⁷⁵ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 46

¹⁷⁶ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 47

5 5.1.1.2 Indirekte regulering af revisors uafhængighed

I foregående afsnit har vi gennemgået Revisorlovens direkte regulering omkring revisors uafhængighed, og i dette afsnit vil vi gennemgå den indirekte regulering. Hvor der kun er én bestemmelse, der direkte regulerer revisors uafhængighed, er der flere bestemmelser, der indirekte regulerer.

10

§ 2 er den første bestemmelse i Revisorloven, der indirekte regulerer og her fastslås det, hvornår revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant samt hvilke krav, der skal opfyldes for at revisor må udføre en revisions- eller erklæringsopgave.

15

§ 2. Revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant under udførelse af de i § 1, stk. 2, omhandlede opgaver.

Stk. 2. De i § 1, stk. 2, omhandlede opgaver må alene udføres af revisorer i statsautoriserede eller registrerede revisionsvirksomheder, jf. § 12, stk. 1. Opgaverne skal udføres med omhu, nøjagtighed og den hurtighed, som deres beskaffenhed tillader, samt i overensstemmelse med god revisorskik.

20

Stk. 3. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen kan fastsætte nærmere regler for udførelse af revisionsarbejder og for revisorers afgivelse af erklæringer.

25

Det, at revisor er offentlighedens tillidsrepræsentant betyder, at revisor i de tilfælde, hvor der udføres revision eller afgives erklæring som offentligheden har interesse i, skal tage hensyn til de parter, der har modstridende interesser i forhold til ledelsen. Endvidere er det væsentlig, at revisor overvåger de rapporter og erklæringer der udsendes således gældende lovkrav, herunder et retvisende billede opfyldes samt der ikke er væsentlige fejl og mangler.¹⁷⁷ Formålet med indførelse af begrebet »offentlighedens tillidsrepræsentant« er at øge tilliden til branchen og understrege revisors uafhængighed.¹⁷⁸ Det skal tages i betragtning, at revisor udelukkende er offentlighedens tillidsrepræsentant, når der udføres opgaver, der er nævnt i Revisorlovens § 1, stk. 2.¹⁷⁹ I de situationer, hvor revisor byder ind på rådgivnings- eller konsulent opgaver, og dermed bevæger sig udenfor sit kerneområde, skal revisor ikke længere optræde som offentlighedens tillidsrepræsentant.

30

35

Som nævnt i problemformuleringen er Revisorloven fra 2003 og er en sammenlægning af to tidligere love; Lov om statsautoriserede revisorer og Lov om registrerede revisorer. Da disse to love var forskellige på enkelte områder valgte Danmark, at lægge vægt på de udsendte EU-henstillinger, hvilket har betydet bestemmelser i loven, som ingen af de tidligere love indeholdte, blandt andet § 2, stk. 2. Bestemmelsen fastslår, at revisor ikke kan udføre revision og afgive erklæring, medmindre revisor er (med)ejer eller ansat i et revisionsfirma.¹⁸⁰ Endvidere fastslår stk. 2, at revisor skal udføre sit arbejde *med omhu, nøjagtighed og den hurtighed som deres beskaffenhed tillader, samt i*

40

¹⁷⁷ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 14

¹⁷⁸ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 13

¹⁷⁹ Opgaverne der refereres til i RL § 1, stk. 2 er; revision af regnskaber og supplerende beretninger samt afgivelse af erklæringer og rapporter, der måtte kræves af lovgivningen eller ikke udelukkende er lavet for virksomhedens brug.

¹⁸⁰ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 15

5 *overensstemmelse med god revisorskik.* Dette betyder, at revisor skal udarbejde en plan for, hvilken fremgangsmåde der skal benyttes samt systematisk efterprøve det brugte materiale. Endvidere skal revisor sikre, at opgaven udføres effektivt, og den benyttede fremgangsmåde sikrer en rimelig balance mellem forsvarlig udførelse af opgaven og revisors honorar. Der udover skal revisor sikre, at de aftalte frister overholdes og opgaven tilrettelægges og gennemføres med de bedst egnede medarbejdere, så der ikke bruges flere ressourcer, og dermed flere omkostninger end nødvendigt. Endelig skal opgaven udføres i overensstemmelse med god revisorskik.¹⁸¹

Som en anden indirekte bestemmelse har vi valgt at medtage § 10, stk. 2, da den forskriver, at der internt i revisionsfirmaet skal ske en rotation af personerne, der underskriver revisionspåtegningen i årsrapporten fra større virksomheder.¹⁸²

15

§ 10

Stk. 2 Revisionsvirksomheder, der reviderer de i 3. pkt. omhandlende virksomheder, skal sikre, at den eller de revisorer, der underskriver på revisionspåtegningen, udskiftes for en periode af mindst to år senest syv år efter, de er udpeget til opgaven. Erhvervs- og selskabsstyrelsen kan fastsætte, at den i 1. pkt. omhandlende udskiftning skal finde sted med kortere tidsinterval. Følgende virksomheder er omfattet af bestemmelsen, indtil de ikke længere opfylder kriterierne: Børsnoterede selskaber, statslige aktieselskaber, virksomheder, der er underlagt tilsyn af Finanstilsynet, samt virksomheder, der i to på hinanden følgende regnskabsår opfylder to eller flere af følgende kriterier:

20

25

1. En medarbejderstab på 2500 personer,
2. En balancesum på 5 mia. kr., eller
3. En nettoomsætning på 5 mia. kr.

30

Bestemmelsen gælder udelukkende for de medarbejdere, der underskriver påtegningen og ikke andre medarbejdere, der måtte være knyttet til opgaven.

Begrundelsen for indsættelse af bestemmelsen om, at Erhvervs- og Selskabsstyrelsen kan afkorte syv-årsperioden er, at der på internationalt plan foregår drøftelser om dette.¹⁸³

Vi har medtaget bestemmelsen omkring revisors vederlag, da den bestemmer, at indtjeningen skal være fordelt på flere klienter, da det er en trussel mod uafhængigheden, hvis den samlede indtjening udelukkende stammer fra én klient.

35

40

§ 13. En revisionsvirksomhed, jf. § 12, stk. 1, må ikke i hvert af tre på hinanden følgende regnskabsår have en større andel af sin omsætning end 20 pct. hos samme kunde. Erhvervs- og Selskabsstyrelsen kan undtage herfra, hvis der foreligger særlige omstændigheder.

Stk. 2. Revisor må ikke for udførelsen af opgaver som omhandlet i § 1, stk. 2, betinge sig:

- 1) et højere vederlag for sit arbejde, end der kan anses for rimeligt, eller

¹⁸¹ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 16

¹⁸² Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 31

¹⁸³ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 31

- 5 2) et vederlag, hvis betaling eller størrelse gøres afhængig af andre forhold end det udførte arbejde.
- 10 *Stk. 3.* Bestemmelsen i stk. 2 finder tillige anvendelse på vederlag for andre ydelser, når revisor eller andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, samtidig for den samme hvervgiver kontrollerer eller er knyttet til opgaver, som er omhandlet i § 1, stk. 2.

Oprindeligt hed det i lovforslaget, at revisors indtjening fra én klient kun må udgøre 15 procent af revisors samlede indtjening. Under behandlingen af lovforslaget blev dette ændret til 20 procent, hvilket ses af § 13, stk. 1. Hvis revisor for samme klient udfører rådgivningsopgaver sammen med revisions- og erklæringsopgaver, må vederlaget for dette også udelukkende udgøre 20 procent af den samlede indtjening. Hvis revisor udelukkende beskæftiger sig med rådgivningsopgaver for en klient, er der ingen øvre grænse for, hvor meget vederlaget må udgøre af revisors samlede indtjening.¹⁸⁴

15 I stk. 2 er der angivet retningslinjer for, hvilket niveau revisor må ligge for sit honorar, og stk. 3 forskriver og erklærer, at stk. 2's bestemmelse omkring niveauet for honoraret også er gældende i de tilfælde, hvor det omhandler honoraret for rådgivningsydelser.¹⁸⁵

25 Den lovpligtige kvalitetskontrol blev indført i Danmark med udgangspunkt i EU-henstillingen fra 2000 om kvalitetssikring, og de relevante bestemmelser i denne er gennemgået i afsnit 4.1.3. Bestemmelser omkring kvalitetskontrol findes i Revisorlovens § 14:

30 § 14. Revisionsvirksomheder, jf. § 12, stk. 1, og de heri beskæftigede revisorer har pligt til at underkaste sig kvalitetskontrol i overensstemmelse med reglerne i dette kapitel. Tilsvarende gælder de i § 12, stk. 8, nævnte virksomheder, hvori der er ansat registrerede revisorer.

Stk. 2. Kvalitetskontrollen skal omfatte udførelsen af og uafhængigheden i forbindelse med de opgaver, som revisor beskæftiger sig med i henhold til § 1, stk. 2.

35 *Stk. 3.* Kvalitetskontrollen skal udføres med højst 4 års mellemrum. Revisortilsynet, jf. § 15, kan dog i konkrete tilfælde bestemme, at der kan forløbe op til 6 år, inden fornyet kvalitetskontrol skal foretages.

40 *Stk. 4.* En revisionsvirksomhed, der underkastes kvalitetskontrol, skal give kvalitetskontrollanten adgang til at foretage de undersøgelser, denne finder nødvendige, og skal sørge for, at kvalitetskontrollanten får de oplysninger og den bistand, som kontrollanten anser for nødvendige for at gennemføre kvalitetskontrollen. Revisorer tilknyttet revisionsvirksomheden har tilsvarende forpligtelser overfor kontrollanten.

I stk. 1 ses, at alle statsautoriserede og registrerede revisorer har pligt til at underligge sig kvalitetskontrol. Pligten gælder både på person- og virksomhedsniveau, dog gennemføres kontrollen udelukkende på virksomhedsniveau, hvilket betyder, at kontrollen tager udgangspunkt i det enkelte

¹⁸⁴ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 51 - 52

¹⁸⁵ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 53

5 revisionsfirma og ikke den enkelte revisor. Da kontrollen tager udgangspunkt på virksomhedsniveau vil alle revisorer, der udfører revision i henhold til Revisorlovens § 1, stk. 2 blive omfattet af kontrollen. Stk. 2 afgrænser området omkring kvalitetskontrol til udelukkende at omfatte revisors kerneydelser, hvilket udelukkende betyder tilfælde, hvor revisor reviderer eller afgiver erklæring om en klient. På den baggrund er de ydelser, eksempelvis rådgivning, revisor udfører i konkurrence med 10 andre udbydere ikke underlagt kvalitetskontrol. Det er nødvendigt, at der foreligger oplysninger om førnævnte ydelser, således det er muligt for kvalitetskontrollen at vurdere, om der foreligger trusler mod revisors uafhængighed i forbindelse med den konkrete erklæringsafgivelse. Revisors uafhængighed omfattes af kvalitetskontrollen i forbindelse med de opgaver der udføres i forbindelse med Revisorlovens § 1, stk. 2. Derfor skal kvalitetskontrollanten påse, at der er opstillet 15 retningslinjer, der sikrer at revisor vurderer om der foreligger omstændigheder, der kan rejse tvivl om uafhængigheden. I stk. 3 fastlægges kontrolfrekvensen, hvilket vil sige, hvor ofte kontrollen som minimum skal udføres. Frekvensen i denne sammenhæng er højst fire år, hvilket betyder, at der er mulighed for at kontrollen gennemføres oftere. De tilfælde hvor kontrollen udføres oftere, hvilket vil sige inden der er gået fire år siden sidste kontrol, er hvor den sidst udførte kontrol ikke har været 20 tilfredsstillende eller Revisortilsynet har fået oplyst, af eksempelvis offentlige myndigheder, at der kan være problemer i virksomheden. I de situationer hvor frekvensen ændres til seks år, hvilket oftest er virksomheder med et begrænset antal opgaver, der indebærer lovpligtig revision. Hvilke pligter revisionsfirmaet har i forhold til kvalitetskontrollanten reguleres i stk. 4. Som anført skal kontrollanten have adgang til alle relevante oplysninger, hvilke oplysninger der er relevante vurderes 25 udelukkende af kontrollanten.¹⁸⁶

I ovenstående afsnit har vi redegjort for de bestemmelser i Revisorloven, som vi finder vigtige for at kunne foretage en analyse af problemstillingen. Omfanget af bestemmelserne, der har indflydelse på revisors uafhængighed, direkte eller indirekte, er omfangsrige og redegørelsen kan gøres uendelig. 30 Derfor vil vi kun bruge de bestemmelser, der er redegjort for i dette afsnit.

5.1.2 FSR's vedtægter

I FSR's vedtægter er der ingen bestemmelser, som Revisorlovens § 11, der direkte regulerer revisors uafhængighed. Vi har udvalgt enkelte bestemmelser fra vedtægterne, der har en indirekte indflydelse på uafhængigheden. FSR har endvidere indflydelse på området, da de medvirker til 35 udarbejdelsen af de forskellige vejledninger, standarder og reguleringer, som revisor bruger i sit daglige arbejde.

Vi har valgt at fremstille de udvalgte bestemmelser fortløbende, da vi ikke finder andre metoder hensigtsmæssige.

¹⁸⁶ Lov om statsautoriserede og registrerede revisorer med kommentarer (2003), s. 54 - 55

5 Den første bestemmelse er § 5, som henholdsvis beskriver hvorledes en statsautoriseret revisor skal udføre sine opgaver samt, hvordan revisionsfirmaerne skal etablere kvalitetsstyring.

10 § 5

Stk. 3. Medlemmer og medlemsvirksomheder skal udføre de i stk. 1 og 2 nævnte opgaver i overensstemmelse med god revisorskik.

Stk. 4. Det påhviler medlemsvirksomhederne at etablere kvalitetsstyring, som på passende måde sikrer, at opgaverne udføres i overensstemmelse med god revisorskik.

15

Som det kan udledes af ovenstående citat, har vi udelukkende valgt at medtage stk. 3 og 4, da vi mener, disse er af betydning for uafhængigheden. Områderne har alle en indirekte virkning på uafhængigheden; kvalitetssikringen kontrollerer forhold omkring den enkelte opgave revisor udfører, her i blandt hvilke områder der kan have indflydelse på revisors uafhængighed; under god revisorskik hører blandt andet, at revisor skal være uafhængig af klienten.

20

Vi har valgt at medtage § 16, stk.1, da vi mener, den er relevant for det videre arbejde. Bestemmelsen giver FSR mulighed for at udarbejde etiske regler, dog inden for rammerne af lovgivningen samt *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*.

25

§ 16. Bestyrelsen kan på foreningens vegne udarbejde etiske regler, der er inden for rammerne af revisorlovgivningen samt "Code of Ethics for Professional Accountants" udsendt af International Federation of Accountants (IFAC).

30

Bestemmelsen viser, at FSR gennem udarbejdelsen af de etiske regler indirekte har indflydelse på, at revisor fremstår som uafhængig. For at fremstå uafhængig skal revisor udføre sine opgaver inden for god revisorskik, hvilket indirekte reguleres i Retningslinjer for revisors etiske adfærd.

Under FSR eksisterer der forskellige udvalg, og et af disse er kvalitetsudvalget, hvis opgave er:

35

§ 25. Bestyrelsen nedsætter et kvalitetsudvalg bestående af op til 7 medlemmer. Det er kvalitetsudvalgets opgave at tilrettelægge og føre tilsyn med FSR's kvalitetskontrol. Udvalget vælger selv sin formand og viceformand.

Stk. 2. Medlemmerne og medlemsvirksomhederne har pligt til at underkaste sig kvalitetskontrol efter reglerne i § 26.

40

Bestemmelsen hænger sammen med Revisorlovens § 14, stk. 2, da der på dette område også er pålagt, at revisor skal underligge sig kvalitetskontrol af det udførte arbejde.

Hvem der udfører kvalitetskontrollen og hvordan beskrives i § 26, som vi har valgt at medtage, da vi mener, at kvalitetskontrollen har en indirekte indflydelse på revisors uafhængighed.

- 5 § 26. Kvalitetskontrollen udføres af medlemmer af FSR, og kontrolbesøg foretages af medlemmer, der ikke har deponeret deres beskikkelse. De pågældende skal være uafhængige af det medlem og den medlemsvirksomhed, der kontrolleres.
- 10 *Stk. 2.* Kvalitetsudvalget fastsætter generelle retningslinjer for kvalitetskontrollens gennemførelse, såvel over for de medlemmer, der udfører kvalitetskontrollen, som for de medlemsvirksomheder, kontrollen retter sig mod.
- Stk. 3.* Kvalitetsudvalget kan beslutte, at et udpeget medlem i en konkret situation ikke kan forestå kvalitetskontrollen.
- Stk. 4.* Det kontrollerende medlem meddeler resultatet af den udførte kvalitetskontrol i en erklæring til kvalitetsudvalget og det kontrollerede medlemsfirma.
- 15 *Stk. 5.* Kvalitetsudvalget vurderer, om en afgivet erklæring giver anledning til særlige foranstaltninger.
- Stk. 6.* Kvalitetsudvalget kan iværksætte foranstaltninger over for en medlemsvirksomhed, der har været underkastet kvalitetskontrol, enten i form af henstilling eller ved fornyet kontrol.
- 20 *Stk. 7.* Såfremt kvalitetsudvalget finder, at en medlemsvirksomhed ikke opfylder pligterne i henhold til § 25, kan udvalget indstille det eller de pågældende medlemmer til bestyrelsens sanktion, jf. § 3, stk. 5.
- Stk. 8.* Forinden kvalitetsudvalget træffer beslutning i forhold, der er omfattet af stk. 7, skal der gives de berørte medlemsvirksomheder lejlighed til at udtale sig over for udvalget.
- 25 *Stk. 9.* Kvalitetsudvalgets medlemmer har tavshedspligt vedrørende alle de oplysninger, som de bliver bekendt med under arbejdet i udvalget.

30 Senere vil vi lave en sammenkobling mellem de to regelsæt; Revisorloven og FSR's vedtægter, da den ene regulerer, hvad kvalitetskontrollen omfatter og den anden regulerer, hvem der udfører kvalitetskontrollen samt hvorledes det foregår.

I det ovenstående har vi kort gennemgået, hvilke bestemmelser der indirekte påvirker revisors uafhængighed. I gennemgangen har vi udelukkende koncentreret os om kort at beskrive de forskellige bestemmelser, og hvad de regulerer.

35

5.1.3 Retningslinjer for revisors etiske adfærd

Retningslinjerne for revisors etiske adfærd blev kort beskrevet i problemformuleringen, hvor det fremgår, at disse udarbejdes af FSR på baggrund af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants* med tilføjelser, hvor der er mangler i forhold til den danske revisorlovgivning. FSR opnår hjemmel til udarbejdelsen gennem medlemskabet af IFAC samt den tidligere beskrevne § 16 i vedtægterne.

40

Som nævnt i problemformuleringen kom der med indførelsen af Retningslinjerne en tilnærmelsesvis definition af begrebet uafhængighed; denne fremsættes således:

45 Uafhængighed er;

- 5 (a) Uafhængig grundholdning (independence of mind) – den tilstand, hvor en person kan fremsætte sit synspunkt uden at blive påvirket af indflydelse, der kompromitterer en professionel bedømmelse, og dermed gør det muligt for en person at handle med integritet og udøve objektivitet og professionel skepsis; og
- 10 (b) Uafhængig fremtoning (independence in appearance) – at undgå forhold og omstændigheder, der er så betydelige, at en fornuftig og velinformeret tredjemand, der har kendskab til alle relevante oplysninger inklusiv evt. trufne sikkerhedsforanstaltninger, med rimelighed ville kunne konkludere, at et revisionsfirmas eller et medlem af et erklæringsteams integritet, objektivitet eller professionel skepsis var blevet kompromitteret.

15

Vi har valgt at medtage definitionen, selvom den ikke er en direkte bestemmelse. Begrundelsen er, at Retningslinjer for revisors etiske adfærd er den eneste danske regulering, der direkte giver en fortolkning af begreberne; *Independence of mind* og *Independence in appearance*, og dermed en anvendelig definition af begrebet uafhængighed. Med definitionen er der blevet etableret en mere

20 anerkendt fortolkning af begreberne.

Retningslinjer for revisors etiske adfærd bygger på den forudsætning, at det er muligt at bestemme enhver situation, der skaber trusler mod uafhængigheden samt hvilke sikkerhedsforanstaltninger, der bør træffes. Derfor tager Retningslinjer for revisors etiske adfærd udgangspunkt i en konceptuel ramme, der kræver at revisor vurderer og imødekommer trusler mod uafhængigheden og ikke blot

25 efterlever et sæt specifikke regler, der kan være tilfældige.

Vi har valgt at medtage artiklerne 48 til 50, da vi mener, at de giver revisor en brugbar vejledning omkring begrebet uafhængighed samt hvorledes begrebet bruges og fortolkes.

Uafhængighed fra en konceptuel synsvinkel

30

48. Uafhængighed kræver:

- (a) Uafhængig grundholdning (independence of mind)
(b) Uafhængig fremtoning (independence in appearance)

35

49. Brugen af ordet 'uafhængighed' alene kan give anledning til misforståelser. Når det står alene, kan ordet forlede iagttagere til at mene, at en person, der udøver professionel dømmekraft, burde være fri for alle økonomiske, finansielle og andre relationer. Dette er umuligt, eftersom ethvert medlem af samfundet har relationer til andre. Derfor bør betydningen af økonomiske, finansielle og andre relationer også vurderes i lyset af, hvad en fornuftig og velinformeret tredjemand, der har kendskab til alle relevante informationer, med rimelighed ville konkludere som værende uacceptable.

40

50. Mange forskellige omstændigheder eller kombinationer af omstændigheder kan være relevante, og dermed er det umuligt at definere enhver situation, der skaber trusler mod uafhængigheden, og specificere den passende afbødende foranstaltning, der bør træffes. Desuden kan erklæringsopgaver være forskellige af type, og der kan derfor eksistere forskellige trusler, der kræver anvendelse af forskellige sikkerhedsforanstaltninger. En konceptuel ramme, der kræver, at revisionsfirmaer og medlemmer af erklæringsteams identificerer, vurderer og imødegår trusler mod uafhængigheden og ikke blot efterlever et sæt specifikke regler, der kan være tilfældige, er derfor i offentlighedens interesse.

45

5

Reguleringsformen forudsætter, at den enkelte revisor og revisionsfirmaerne administrerer Retningslinjer for revisors etiske adfærd med respekt og accept af offentlighedens interesse. Den konceptuelle angrebsvinkel indebærer principielt, at revisionsfirmaer og medlemmer af erklæringsteams har en pligt til at identificere og vurdere omstændigheder og relationer, der skaber trusler mod uafhængigheden. Desuden skal de fornødne skridt, til at eliminere truslerne eller reducere dem til et acceptabelt niveau, tages, hvilket sker gennem anvendelse af sikkerhedsforanstaltninger. Derudover skal opmærksomheden henledes på, om relationerne mellem enkeltpersoner udenfor erklæringsteamet og klienten skaber trusler mod uafhængigheden.¹⁸⁷

10

15 Afsnittet er ikke opdelt som de foregående med den begrundelse, at vi har udvalgt de vigtigste artikler omkring revisors uafhængighed. Derfor er det ikke alle artikler, der har en direkte eller indirekte indflydelse på uafhængigheden, der er medtaget.

5.1.3.1 Grundlæggende principper – integritet og objektivitet

20

I modsætning til andre reguleringer og regelsæt indeholder Retningslinjer for revisors etiske adfærd et sæt grundlæggende principper, som revisor skal efterkomme for at opnå sine mål.

12. De grundlæggende principper er:

▶ *Integritet*

25

En revisor skal være entydig, ligefrem og ærlig ved udførelsen af erklæringsopgaver; beslægtede opgaver og rådgivningsopgaver.

▶ *Objektivitet*

En revisor må ikke være forudindtaget eller partisk, må ikke have interessekonfliktet eller kunne påvirkes af andre, således at objektiviteten bringes i fare.

▶ *Professionel kompetence og fornøden omhu*

30

En revisor skal udvise en omhyggelig, kompetent og agtpågivende adfærd. Revisor har endvidere pligt til at vedligeholde sin faglige viden og kompetence, således at klienten eller arbejdsgiveren kan drage fordel af disse kompetencer baseret på en opdateret viden om de seneste udviklinger inden for god skik, lovgivning og metoder.

▶ *Fortrolighed*

35

En revisor skal respektere fortrolighed omkring oplysninger erhvervet i forbindelse med udførelsen af revisions- og rådgivningsydelse og må ikke bruge eller videregive sådanne informationer, uden behørig og konkret tilladelse hertil, eller uden at der er en juridisk eller professionel ret eller pligt hertil.

▶ *Professionel adfærd*

40

En revisor skal leve op til revisorstandens gode omdømme og undgå enhver form for adfærd, der kan give standen et dårligt omdømme.

▶ *Tekniske standarder*

45

En revisor skal udføre erklæringsopgaver, beslægtede opgaver og rådgivningsopgaver i overensstemmelse med de relevante faglige og professionelle standarder. Revisorer har pligt til med omhu og kompetence at udføre de

¹⁸⁷ Fabricius, Thorton og Gath (2004), s. 9 - 11

- 5 instruktioner, der er udstukket af klienten eller arbejdsgiveren, så længe disse er i overensstemmelse med de krav, der stilles til integritet, objektivitet og for praktiserende revisorer uafhængighed. Ligeledes skal revisor følge de tekniske og professionelle standarder udsendt af:
- 10
- ▶ FSR eller andre regeludstedende / *standardudstedende* organer; og
 - ▶ lovgiver

I ovenstående artikel er det de grundlæggende principper omkring integritet og objektivitet, der er af størst betydning for det videre arbejde.

- 15 Hvad integritet indebærer samt hvilke krav objektivitet stiller til revisor beskrives i Retningslinjernes artikel 15 – 17. Vi har medtaget artiklerne omkring revisors objektivitet, da vi tidligere, i forbindelse med rapporterne fra FEE, ligestillede revisors objektivitet med revisors uafhængighed, da disse argumenterer for, at objektivitet og uafhængighed hænger uløseligt sammen.

Integritet og objektivitet

- 20 15. Integritet indebærer ikke alene ærlighed, men også retskaffenhed og sandfærdighed. Objektivitet stiller krav til revisor om at være retfærdig, ærlig og fri for interessekonflikter.
- 25 16. Revisorer virker i mange sammenhænge og skal udvise objektivitet i mange situationer. Praktiserende revisorer påtager sig erklæringsopgaver og yder skatte- og anden ledelsesrådgivning. Andre revisorer udarbejder årsregnskaber som underleverandører for andre, udfører interne revisionsydelse og fungerer i økonomistyringsfunktioner inden for industri og handel, herunder den finansielle sektor og landbrug, samt den offentlige sektor eller inden for uddannelse. Uanset hvilken funktion, revisor udøver, skal revisor beskytte sin integritet i forbindelse med udførelsen af erklæringsopgaver, beslægtede opgaver og rådgivningsopgaver og bevare objektiviteten i sine vurderinger.
- 30 17. Når man skal udvælge de situationer og områder, der især skal behandles i etiske krav til objektivitet, skal følgende forhold overvejes i passende omfang:
- 35 (a) Revisorer bliver udsat for situationer, hvor der kan blive lagt pres på dem, hvilket kan svække deres objektivitet.
- 40 (b) Det er ikke praktisk muligt på forhånd at beskrive alle situationer, hvor revisor kan blive udsat for pres. Der skal derfor udvises omtanke ved fastlæggelsen af procedurer for identifikation af relationer, som sandsynligvis vil eller ville kunne svække revisors objektivitet.
- (c) Relationer, der kan give anledning til at forudindtagethed, partiskhed eller påvirkninger fra andre, og som tilsidesætter objektiviteten, skal undgås.
- (d) Revisorer har pligt til at sørge for, at ansatte, der udfører erklæringsopgaver eller rådgivningsopgaver, opfylder princippet om objektivitet.
- 45 (e) Revisorer må hverken modtage eller give gaver eller tjenester, der med rette kan antages at have en betydelig og upassende indflydelse på revisors professionelle dømmekraft eller på revisors modpart.

- 5 Udover ovenstående artikler omkring emnet, beskriver Retningslinjer for revisors etiske adfærd i de indledende definitioner objektivitet som: *en kombination af uvildighed, intellektuel ærlighed og fravær af interessekonflikter*, dog indeholder denne ingen definition af integritet.
- Endvidere indeholder Retningslinjer for revisors etiske adfærd bestemmelser omkring, hvilke aktiviteter det ikke er muligt for revisor at udføre, da sådanne forringer eller kan forringe integriteten, objektiviteten eller uafhængigheden og dermed revisorprofessionens omdømme.
- 10

Aktiviteter; der er uforenelige med at praktisere som revisor

- 15 103. En praktiserende revisor må ikke samtidig være involveret i nogen form for anden virksomhed, beskæftigelse eller aktivitet, som forringer eller kan forringe integriteten, objektiviteten eller uafhængigheden eller professionens gode omdømme, og som dermed ville være uforenelig med levering af erklæringsopgaver, beslægtede opgaver og rådgivningsopgaver.
- 20 104. Levering af to eller flere erklæringsopgaver, beslægtede opgaver og rådgivningsopgaver på samme tid forringer ikke i sig selv integriteten, objektiviteten eller uafhængigheden.
- 25 105. Samtidig involvering i en anden virksomhed, beskæftigelse eller aktivitet, der ikke kan relateres til erklæringsopgaven, beslægtede opgaver og rådgivningsopgaver, som forhindrer den praktiserende revisor i at udføre sit professionelle hverv i overensstemmelse med revisorprofessionens grundlæggende etiske principper, er uforenelige med hvervet som praktiserende revisor.

- Artikel 103 giver en bred ramme for, hvilke situationer der er uforenelige med hvervet som revisor, hvor artiklerne 104 og 105 indsnævrer rammen. Endvidere hænger artikel 105 sammen med artikel 12, hvor de grundlæggende principper er beskrevet, hvilke skal følges, for at revisor kan opnå sine mål. Derudover beskriver artikel 105, hvis revisor som følge af aktiviteter ikke kan udføre sit hverv i overensstemmelse med de grundlæggende principper, må revisor ikke være involveret i aktiviteterne, da integriteten, objektiviteten eller revisorprofessionens omdømme forringes.
- 30

5.1.3.2 Revisors uafhængighed

- Det er vigtigt for uafhængigheden, at revisor holder sig fri fra interessekonflikter, da offentligheden, tredjemand eller andre interessenter ved en interessekonflikt, under næsten alle omstændigheder vil tvivle på revisors uafhængighed. På den baggrund er artikel 18 medtaget, da den vejleder revisor omkring løsningen af etiske konflikter samt kort beskriver forholdene, omkring de interessekonflikter revisor kan opleve.
- 35

Løsning af etiske konflikter

- 40 18. Revisor kan fra tid til anden opleve situationer, der giver anledning til interessekonflikter. Sådanne konflikter kan antage mange former lige fra det relative ubetydelige dilemma til det mere alvorlige tilfælde af besvigelser eller tilsvarende ulovlige aktiviteter. Det er ikke muligt at udarbejde en udtømmende checkliste med mulige interessekonflikter. Revisor skal hele tiden være opmærksom på og være på vagt over
- 45

- 5 for situationer, hvor der kan opstå interessekonflikter. Det skal i denne forbindelse bemærkes, at reelle meningsforskelle mellem revisor og en anden part ikke i sig selv er et etisk problem. Imidlertid skal de konkrete omstændigheder i hvert enkelt tilfælde vurderes af de involverede parter.
- 10 Det fremgår, at der findes mange situationer, hvor der kan forekomme interessekonflikter, men der kan ikke påpeges specifikke situationer, hvor de opstår.
- I Retningslinjer for revisors etiske adfærd er det vigtigste kapitel omkring revisors uafhængighed kapitel 8. Det er ikke muligt for os at redegøre for hele kapitlet, da dette ville være for omfangsrigt, og derfor har vi valgt udelukkende at redegøre for de bestemmelser, vi finder har den største indflydelse
- 15 på uafhængigheden.
- Formålet med kapitel 8 er at støtte revisionsfirmaerne og medlemmerne af erklæringsteams i forbindelse med identificering af truslerne mod uafhængighed og vurdere om truslerne er ubetydelige. I de tilfælde, hvor truslerne ikke er ubetydelige; identificere og iværksætte passende sikkerhedsforanstaltninger for at eliminere eller reducere truslerne til et acceptabelt niveau.¹⁸⁸
- 20 Kapitlet giver revisorer og revisionsfirmaerne en principbaseret ramme, der skal hjælpe revisor med at identificere, vurdere og reagere på trusler mod uafhængigheden.¹⁸⁹
- Kapitlet beskriver de trusler mod uafhængighed der kan forekomme, hvilket ikke er udtømmende samt analyserer de sikkerhedsforanstaltninger, der kan eliminere truslerne eller reducere dem til et acceptabelt niveau. De forskellige trusler, der er mod revisors uafhængighed, er opstillet i artikel 61.
- 25
- Trusler mod uafhængigheden**
61. Potentielt påvirkes uafhængigheden af trusler som egeninteresse (self-interest), egenkontrol (self-review), advokering (advocacy), familiaritet (familiarity) og intimidering (intimidation).
- 30
- Retningslinjer for revisors etiske adfærd uddyber de fem trusler i artiklerne 62 – 66, som vi har medtaget, da truslerne, der kan opstå mod uafhængigheden normalvis kan kategoriseres under de fem inddelinger.
- I de efterfølgende artikler skal opmærksomheden henledes på, at de eksempler der står i kursiv er
- 35 tilføjelser foretaget af FSR, hvilket betyder, at eksemplerne ikke indgår i *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*.
- Artikel 62 beskriver i hvilke situationer egeninteresse-truslerne kan forekomme samt giver, ikke udtømmende eksempler på, hvilke omstændigheder der kan skabe denne trussel. At eksemplerne
- 40 ikke er udtømmende betyder, at selvom situationen ikke er givet som eksempel betyder det ikke, at der ikke foreligger en trussel mod uafhængigheden.

¹⁸⁸ Retningslinjer for revisors etiske adfærd, artikel 57

¹⁸⁹ Retningslinjer for revisors etiske adfærd, artikel 47

- 5 62. "Egeninteresse-trussel" forekommer, når et revisionsfirma eller et medlem af et erklæringsteam vil kunne drage fordele af en økonomisk interesse i, eller anden egeninteressekonflikt med, en erklæringsklient.
Eksempler på omstændigheder, der vil kunne skabe denne trussel, omfatter, men er ikke begrænset til:
- 10 (a) *Nogen form for direkte eller indirekte økonomisk interesse i en erklæringsklient. Ifølge revisorloven vil revisor altid være inhabil i denne situation.*
- (b) *Andre former for økonomisk forbindelse med erklæringsklienten i øvrigt. Ifølge revisorloven vil revisor være inhabil i disse situationer; medmindre den økonomiske forbindelse sker på almindelige forretningsmæssige vilkår og er ubetydelig.*
- 15 (c) *Ægtefællen, den fast samlevende, forældre eller børn til revisor eller til andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, i øvrigt har mere end en ubetydelig økonomisk interesse i den virksomhed, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet.*
- 20 (d) *Et lån eller en garanti til eller fra en erklæringsklient eller et af dennes bestyrelsesmedlemmer, direktører eller ledende medarbejdere.*
- (e) *Større afhængighed af de totale honorarer fra en erklæringsklient. Ifølge revisorloven foreligger der altid "større afhængighed", hvis en revisionsvirksomhed har en større andel af de totale honorarer fra en erklæringsklient end 20 pct. fra sammen kunde i hvert af tre på hinanden følgende regnskabsår.*
- 25 (f) *Bekymring over muligheden for at miste opgaven.*
- (g) *Et nært forretningsforhold med en erklæringsklient.*
- (h) *Potentiel ansættelse hos en erklæringsklient; og*
- (i) *Resultatafhængige honorarer relateret til erklæringsopgaver. Ifølge revisorloven må revisor ikke for udførelsen af erklæringsopgaven betinge sig et højere vederlag for sit arbejde, end der kan anses for rimeligt, eller et vederlag, hvis betaling eller størrelse gøres afhængig af andre forhold end det udførte arbejde. Denne bestemmelse finder tillige anvendelse på vederlag for andre ydelser, når revisor eller andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, samtidig for den samme hvervgiver kontrollerer eller er knyttet til erklæringsopgaven.*
- 30
- 35

Af ovenstående artikel og eksempler ses det, at egeninteresse-truslen forekommer, når revisor påtager sig en opgave for en klient, hvor revisor kan have en økonomisk interesse eller, der kan være en egeninteressekonflikt mellem revisor og klienten.

- 40 Artikel 63 beskriver, i hvilke situationer egenkontrol-truslen forekommer samt eksempler herpå, eksemplerne er, som i det foregående, ikke udtømmende.

- 45 63. "Egenkontrol-truslen" forekommer, når (1) et resultat af – eller en vurdering, der er foretaget i forbindelse med – en tidligere erklæringsopgave eller ikke-erklæringsopgave, vil skulle revurderes som en del af konklusionen på en erklæringsopgave, eller (2) når et medlem af erklæringsteamet tidligere har været bestyrelsesmedlem, direktør eller ledende medarbejder hos erklæringsklienten eller været ansat i en stilling, hvor der kunne udøves direkte og betydelig indflydelse på emnet for erklæringsopgaven.

- 5 Eksempler på omstændigheder, der vil kunne skabe denne trussel, omfatter, men er ikke begrænset til:
- 10 (a) Et medlem af erklæringsteamet er eller har for nylig været ansat hos erklæringsklienten i en stilling, hvor der kunne udøves direkte og betydelig indflydelse på emnet for erklæringsopgaven. *Ifølge revisorloven vil revisor altid være inhabil, når revisor eller andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, er eller inden for de seneste 2 år har været ansat i eller medlem af ledelsen i eller på et hvilket som helst niveau træffer eller har truffet beslutninger for den virksomhed, om hvis forhold erklæring ønskes afgivet.*
- 15 (b) *Revisor eller andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, udfører eller inden for de seneste 2 år har udført andre opgaver af en sådan art for den virksomhed, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet, at revisor ved at afgive erklæringen i hovedsagen ville udtale sig om eget eller de øvrige nævnte personers arbejde.*
- 20 (c) Leveringen af serviceydelser til en erklæringsklient, der direkte påvirker emnet for erklæringsopgaven.
- (d) Udarbejdelsen af originale data til brug for udarbejdelsen af regnskaber eller andre opstillinger, som er emnet for erklæringsopgaven. *I særlige betydningsfulde virksomheder er revisor altid inhabil, hvis revisor eller andre personer i*
- 25 *revisionsvirksomheden*
- i. *– ud over de krav, der følger af god revisionsetik – har deltaget i bogføring eller lignende registreringer, som danner grundlaget for det forhold, det afgives erklæring om, eller har medvirket ved udarbejdelsen af det dokument, erklæringen vedrører, eller*
- 30 ii. *Inden for de seneste 2 år har udarbejdet kandidatlistor til brug for rekruttering af medarbejdere til centrale finansielle og administrative ledelsesstillinger i virksomheden eller på tilsvarende måde har deltaget i rekrutteringsproceduren.*

35 Egenkontrol-truslen forekommer, når revisor skal revurdere en tidligere erklæring eller et medlem af erklæringsteamet har været ansat i en stilling hos klienten, hvor denne har haft direkte og betydelig indflydelse på området for erklæringen.

Artikel 64 beskriver, hvornår advokers-truslen forekommer samt eksempler på situationer, hvor den optræder, og er ikke udtømmende.

40 64. "Advokers-truslen" forekommer når et revisionsfirma eller et medlem af erklæringsteamet optræder som talsmand eller kan opfattes som værende talsmand for en erklæringsklients stilling eller mening i en sådan grad, at objektiviteten er eller opfattes som værende kompromitteret. Dette vil kunne være tilfældet, hvis revisionsfirmaet eller et medlem af erklæringsteamets vurdering er underordnet klientens

45 vurdering

Eksempler på omstændigheder, der vil kunne skabe denne trussel, omfatter, men er ikke begrænset til:

- (a) Handel med eller anbefaling af aktier eller andre værdipapirer udstedt af erklæringsklienten.

- 5 (b) Hvis revisor eller andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til erklæringsopgaven eller kontrollerer dennes udførelse, udadtil i forbindelse med juridiske tvister optræder eller inden for de seneste 2 år har optrådt som partsrepræsentant for den virksomhed eller klient, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet. Ifølge bemærkningerne til revisorloven kan revisor være bisidder til
- 10 kunder i skattesager, herunder ved skatteankenævn og Landsskatteret.

Advokerings-truslen forekommer, når revisionsfirmaet eller et medlem af erklæringsteamet optræder eller kan opfattes som talsmand for klientens stilling, således at offentligheden, tredjemand eller andre interessenter kan opfatte uafhængigheden som værende kompromitteret.

- 15 Artikel 65 beskriver, hvornår familiaritets-truslen forekommer samt giver ikke udtømmende eksempler på situationerne.

- 20 65. "Familiaritets-trussel" forekommer, når et revisionsfirma eller et medlem af et erklæringsteam i kraft af en tæt tilknytning til en erklæringsklient, dennes bestyrelsesmedlemmer, direktører, ledende medarbejdere eller ansatte bliver for velvilligt indstillet over for klientens interesser.

Eksempler på omstændigheder, der vil kunne skabe denne trussel, omfatter, men er ikke begrænset til:

- 25 (a) Ifølge revisorloven er revisor inhabil, når revisor eller andre personer i revisionsvirksomheden, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer dennes udførelse, gennem tætte familiemæssige bånd er knyttet til personer, der udøver bestemmende indflydelse på, bestrider ledelsesmæssige opgaver for eller har ansvaret for økonomiske relationer hos dem, som er genstand for erklæringen. Sådanne bånd vil altid foreligge ved ægteskab, ved fast samlivsforhold, ved adoptiv- eller plejeforhold og ved slægtskab i op- eller nedstigende linje til og med forældre
- 30 og børn eller sidelinjen til og med søskende.
- (b) Ifølge revisorloven er revisor inhabil, når den virksomhed, om hvis forhold erklæring ønskes afgivet, eller hos hvem revisionen ønskes udført, har nogen form for direkte eller indirekte økonomiske interesse i den revisionsvirksomhed, hvortil revisor er knyttet.
- 35 (c) En tidligere partner i revisionsfirmaet er bestyrelsesmedlem, direktør, ledende medarbejder hos erklæringsklienten i en stilling, hvor der udøves direkte og betydelig indflydelse på emnet for erklæringsopgaven.
- (d) Et seniormedlem af erklæringsteamet har en længerevarende tilknytning til erklæringsklienten.
- 40 (e) Accept af gaver eller andre fordele, medmindre værdien er klart ubetydelig, fra erklæringsklienten, dennes bestyrelsesmedlemmer, direktører, ledende medarbejdere eller ansatte.

- 45 Familiaritets-truslen forekommer, når revisor bliver for tæt knyttet til en klient gennem eksempelvis et familiært bånd, således at revisor bliver for velvillig indstillet i forhold til klientens interesse. Dermed opstår truslen mod uafhængigheden, da offentligheden, tredjemand eller andre interessenter begynder at tvivle på uafhængigheden.

5 Som den sidste beskriver artikel 66, hvornår intimiderings-truslen forekommer samt giver ikke udtømmende eksempler.

10 66. "Intimiderings-trussel" forekommer, når et medlem af erklæringsteamet vil kunne afskrækkes fra at optræde objektivt og udøve professionel skepsis som følge af trusler, faktiske eller opfattede, fra bestyrelsen, direktører, ledende medarbejdere eller ansatte hos en erklæringsklient.

Eksempler på omstændigheder, der vil kunne skabe denne trussel, omfatter, men er ikke begrænset til:

- 15 (a) Trussel om udskiftning på grund af uenighed om anvendelsen af et regnskabsprincip.
- (b) Pression med henblik på at reducere det udførte arbejde i upassende omfang for at reducere honoraret.

I artiklen fremgår det, at intimiderings-truslen forekommer, når revisor eller et andet medlem af erklæringsteamet ikke udfører sin opgave i overensstemmelse med gældende bestemmelse på baggrund af, at vedkommende føler sig truet af et medlem hos klienten.

20

FSR har tilføjet to bestemmelser i forhold til *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants* vedrørende, hvornår revisor er inhabil eller kan være inhabil.

Artikel 67 beskriver, at hvis et medlem hos klienten har ret til at udpege bestyrelsesmedlemmer hos revisionsfirmaet eller dets moderselskab, vil revisor altid være inhabil.

25

30 *67. Revisor er inhabil, når den virksomhed, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet, eller hos hvem revisionen ønskes udført, eller dennes virksomheds ledelsesmedlemmer eller ansatte har ret til at udpege medlemmer i revisionsvirksomhedens bestyrelse eller til bestyrelsen i revisionsvirksomhedens modervirksomhed.*

Hvis situationen forekommer, betyder det, at revisor bliver nødsaget til at trække sig fra den pågældende opgave. I den situation vil revisor altid være inhabil, hvorimod revisor i artikel 68 kan være inhabil, hvis andre personer der er knyttet til revisionsfirmaet de seneste to år har haft forbindelse med klientens virksomhed, således at i tilfælde hvor revisor selv havde haft forbindelsen ville revisor være nødsaget til at frasige sig opgaven.

35

40 *68. Revisor kan være inhabil, når andre personer, der direkte eller indirekte er knyttet til den revisionsvirksomhed, hvorfra erklæringen afgives, har eller inden for de seneste 2 år har haft forbindelse med den virksomhed, om hvis forhold erklæringen ønskes afgivet, af en sådan art, at revisor ville have været afskåret fra at afgive erklæring, hvis revisor selv havde haft en tilsvarende forbindelse.*

I forhold til artiklerne 67 og 68 skal opmærksomheden henledes på, at i situationer der vedrører artikel 67 vil revisor altid være inhabil, hvor i artikel 68 kan revisor være inhabil. Artiklerne er

45

5 medtaget, da de er gode eksempler på forskellen mellem at revisor er inhabil og kan være inhabil samt inhabilitet altid påvirker uafhængigheden.
Derudover har vi medtaget artikel 79, da denne hænger sammen med artikel 68 og anfører, hvornår revisor skal være uafhængig af klienten.

10 Opgaveperiode

79. Medlemmerne af erklæringsteamet og revisionsfirmaet skal være uafhængige af klienten i den periode, erklæringsopgaverne strækker sig over. *Revisorloven foreskriver i særlige tilfælde en udvidet uafhængighedsperiode (to-års karenperiode), jf. afsnit 63.* Opgaveperioden påbegyndes, når erklæringsteamet begynder at levere erklæringsydelser, og den afsluttes, når erklæringen er afgivet, bortset fra, når erklæringsopgaven er af tilbagevendende karakter. Hvis erklæringsopgaven forventes at skulle gentages, slutes opgaveperioden ved en meddelelse fra en af parterne om, at opgaven er afsluttet, eller ved afgivelse af en endelig erklæring, afhængigt af, hvilket der indtræffer senest.

15
20 Det kan udledes af artiklen, at revisor skal være uafhængig af klienten i perioden fra opgaven startes og til den afsluttes. Endvidere kan det udledes, at FSR har tilføjet den to-årige karenperiode, som stammer fra Revisorloven, og er derfor ikke en del af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*, men en del af den danske regulering.

25 Retningslinjer for revisors etiske adfærd regulerer også omkring fastlæggelsen af revisors honorar, og bestemmelserne findes i kapitel 10, hvor vi udelukkende har valgt at medtage artiklerne 91 og 92.

91. Honorarer skal på rimelig vis afspejle værdien af de erklæringsopgaver, beslægtede opgaver og rådgivningsopgaver, som leveres til klienten, idet det tages hensyn til:

- 30 (a) Den kompetence og viden, der kræves for netop denne type erklæringsopgaver, beslægtede opgaver og rådgivningsopgaver.
- (b) Det uddannelsesniveau og den erfaring, der kræves af de personer, der nødvendigvis skal involveres i opgavens udførelse.
- (c) Den tid, der nødvendigvis må anvendes af de enkelte personer, der deltager i leveringen af erklæringsopgaverne, de beslægtede opgaver og
- 35 rådgivningsopgaverne.
- (d) Hvor stort et ansvar, der er forbundet med disse ydelser.

40 92. Honorarer skal normalt beregnes på baggrund af passende time- eller dagsatser for de personer, som er involveret i leveringen af erklæringsopgaverne, de beslægtede opgaver og rådgivningsopgaverne. Disse satser skal baseres på den grundlæggende forudsætning, at såvel den praktiserende revisors organisation og forretningsførelse som de ydelser, der leveres til klienten, er hensigtsmæssigt planlagt, kontrolleret og styret. Ved beregning af satserne skal de i afsnit 91 nævnte faktorer tages i betragtning, og de er under indflydelse af de juridiske, sociale og økonomiske forhold i det enkelte land. Det er op til hver enkelt praktiserende revisor at fastsætte passende satser.

45 Bestemmelserne regulerer, hvilke hensyn revisor skal tage ved fastsættelse af honoraret samt, hvorledes det skal beregnes. Kommentarerne til bestemmelserne beskriver, at revisor ikke udelukkes fra at sikre sig en opgave ved at underbyde konkurrenterne på opgaven, dog skal revisor

5 være opmærksom på at offentligheden kan få den opfattelse at kvaliteten er forringet, og derfor kan revisor komme med et lavt bud.¹⁹⁰ Opfattelsen af en forringet kvalitet kan ydermere skabe tvivl omkring revisors uafhængighed.

Vi har redegjort for artiklerne omkring revisors uafhængighed, hvor nogle påvirker direkte og andre indirekte. Retningslinjer for revisors etiske adfærd har også indsat en bestemmelse omkring sikkerhedsforanstaltninger og den angiver at:

15 69. Revisionsfirmaet og medlemmerne af erklæringsteamet har ansvaret for at forblive uafhængige ved at tage hensyn til den sammenhæng, de praktiserer i, truslerne mod uafhængigheden og de eksisterende sikkerhedsforanstaltninger, der kan eliminere truslerne eller reducere dem til et acceptabelt niveau.

Vi vil ikke komme nærmere ind på de sikkerhedsforanstaltninger, der skal tages for at sikre revisors uafhængighed. Vi har valgt at medtage denne ene bestemmelse, da den beskriver, hvor ansvaret omkring sikkerhedsforanstaltninger ligger.

Udover de generelle bestemmelser indeholder Retningslinjer for revisors etiske adfærd også en række bilag, som beskriver specifikke omstændigheder og relationer, der kan skabe trusler mod uafhængigheden samt beskriver potentielle trusler, og de sikkerhedsforanstaltninger der kan være relevante for at eliminere eller reducere dem til et acceptabelt niveau. Vi har fravalgt disse bilag, da de er yderst omfattende samt udelukkende giver eksempler på forskellige situationer, hvor der foreligger trusler mod uafhængigheden og er ikke bestemmelser, der direkte eller indirekte regulerer revisors adfærd. Vi mener derfor ikke, at det vil medføre mangler i det videre arbejde.

30 I dette afsnit har vi redegjort for bestemmelser i den danske regulering, som vi har valgt at benytte i det videre arbejde. Det er bestemmelser, som har indflydelse på revisors uafhængighed; direkte eller indirekte. Derfor har vi beskrevet bestemmelserne som vedrører de situationer, hvor revisor skal være påpasselig med hensyn til trusler mod uafhængigheden og tvivl fra offentligheden, tredjemand eller andre interessenter; bestemmelser om hvorledes den påtagede opgave skal håndteres; 35 bestemmelser omkring revisors uddannelse samt andre bestemmelser, der har en direkte eller indirekte indflydelse på revisors uafhængighed.

5.2 Analyse

I det foregående afsnit, hvor vi redegjorde for den danske regulering omkring revisors uafhængighed, var der en klar opdeling af reguleringerne og bestemmelserne. I dette afsnit vil 40 reguleringerne og bestemmelserne ikke længere være opdelt, da vi på den måde opnår et billede af, hvorledes der reguleres på området, og om der ligger nogle forskelle i reguleringerne.

¹⁹⁰ Retningslinjer for revisors etiske adfærd, s. 13

5 Vi valgte i redegørelsen at medtage visse bestemmelser fra FSR's vedtægter, som ikke har en væsentlig indflydelse på revisors uafhængighed, men udelukkende viser FSR's indflydelse i kraft af, at de har stået for udarbejdelsen af Retningslinjer for revisors etiske adfærd. I den forbindelse tænkes specielt på vedtægternes § 16, hvori det er angivet, at FSR har hjemmel til at udarbejde Retningslinjer for revisors etiske adfærd på baggrund af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants* og inden for rammerne af den eksisterende danske lovgivning. Bemyndigelsen giver 10 FSR en indirekte indflydelse på revisors uafhængighed, da Retningslinjer for revisors etiske adfærd opstiller bestemmelser for, hvilke kriterier der ligger til grund for uafhængigheden.

Som det ses af redegørelsen findes der mange bestemmelser i den danske regulering, der indirekte regulerer omkring revisors uafhængighed. I de forskellige medtagne reguleringer, er det 15 udelukkende én bestemmelse eller ét afsnit, der direkte regulerer omkring uafhængigheden. Den øvrige regulering omkring revisors uafhængighed er bestemmelser, der som hovedregel regulerer et andet emne, men alligevel får en indflydelse på uafhængigheden, hvilket betyder, at der er en indirekte indflydelse.

Opdelingen i analysen er tilsvarende den opdeling, der forligger i den foregående analyse, jf. afsnit 20 4.2, omkring EU reguleringen. Vi har valgt at opstille de to analyser på samme måde af hensyn til den efterfølgende sammenholdende analyse.

5.2.1 Uafhængighed, objektivitet og integritet

Området i dette afsnit er meget bredt, og derfor kan det ikke undgås, at der senere i analysen vil fremkomme visse gentagelser af hensyn til helheden. Vi vil forholde os til, hvorledes de 25 bestemmelser der omhandler revisors uafhængighed, objektivitet og integritet harmonerer med de teser, der blev beskrevet i forbindelse med de teoretiske aspekter, jf. kapitel 3. På nuværende tidspunkt kan vi med sikkerhed fastslå, at det ikke er alle de teoretiske aspekter, der harmonerer med bestemmelserne, vi behandler i dette afsnit. Dette har fra starten heller ikke været intentionen, idet vi valgte at medtage forskellige aspekter af det teoretiske, således at de fleste emner i analysen 30 er dækket.

Retningslinjer for revisors etiske adfærd har i modsætning til de andre danske reguleringer, vi har medtaget, formuleret en definition af begrebet uafhængighed, og som beskrevet i redegørelsen er dette ikke en bestemmelse der nødvendigvis skal følges. Dog skal opmærksomheden henledes på, 35 at definitionen ikke er et dansk tiltag, da Retningslinjer for revisors etiske adfærd, som tidligere nævnt, er en oversættelse af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*. Definitionen deler begrebet uafhængighed op i to dele; uafhængig grundholdning (*independence of mind*) og uafhængig fremtoning (*independence in appearance*). Den definition, som Retningslinjer for revisors etiske adfærd har formuleret, kan sammenholdes med den fortolkning som Mautz og Sharaf har af 40 samme begreb. Den uafhængige grundholdning defineres på samme måde som den faktiske uafhængighed, og den uafhængige fremtoning defineres på samme måde som tilsyneladende uafhængighed. I Retningslinjer for revisors etiske adfærd defineres den uafhængige grundholdning

- 5 som den måde, hvorpå den enkelte revisor skal være uafhængig af klienten, således at revisor kan udføre sit arbejde med integritet og objektivitet. Mautz og Sharaf benytter sig ikke af begreberne integritet og objektivitet, men fastslår, at revisor i forhold til den faktiske uafhængighed skal være uafhængig af den enkelte klient. Ligheden er, at begge definitioner koncentrerer sig om uafhængighed af den enkelte klient. I forhold til begrebet den uafhængige fremtoning er der i
- 10 Retningslinjer for revisors etiske adfærd henvist til revisionsfirmaets eller et medlem af et erklæringsteams uafhængighed. Mautz og Sharaf definerer tilsyneladende uafhængighed, som uafhængighed af revisor som en professionel gruppe. Vi er af den opfattelse, at de to begreber og definitioner kan sammenholdes, da det i begge tilfælde ikke udelukkende er den enkelte revisors uafhængighed, men revisorprofessionens eller revisionsfirmaets uafhængighed. Ud fra dette er vi
- 15 kommet til den antagelse, at begreberne den uafhængige grundholdning og den uafhængige fremtoning kan sammenholdes med begreberne faktisk og tilsyneladende uafhængighed. Retningslinjer for revisors etiske adfærd indeholder endvidere artiklerne 48 – 50, som giver revisor en brugbar vejledning af begrebet uafhængighed samt hvorledes begrebet anvendes og fortolkes. Ud fra dette, og ved at kigge på de andre danske reguleringer der er medtaget, er Retningslinjer for
- 20 revisors etiske adfærd på et andet niveau end de andre reguleringer. Dette fremkommer ved, at Retningslinjer for revisors etiske adfærd tager udgangspunkt i en konceptuel ramme, hvor revisor ikke blot skal efterleve et sæt specifikke regler, men hvor revisor skal vurdere og imødekomme trusler, der kan opstå mod uafhængigheden, og ikke blot vente på truslerne opstår, for derefter at behandle dem på begyndelsestidspunktet. I artikel 48 kommer definitionen af uafhængighed til
- 25 udtryk, i og med at uafhængighed deles op i to former; uafhængig grundholdning (*independence of mind*) og uafhængig fremtoning (*independence in appearance*). Artikel 49 uddyber artikel 48 og fastslår vigtigheden af at være forsigtig med brugen af ordet uafhængighed, da ordet kan få en forkert betydning, når det står alene. Dette sker, da iagttageren kan få den opfattelse, at revisor skal være fri af alle økonomiske, finansielle og andre relationer, hvilket påpeges ikke er muligt, da ethvert
- 30 medlem af samfundet har relationer til andre. Endvidere anfører artikel 50, at det ikke er muligt, at definere enhver situation der skaber trusler mod revisors uafhængighed, og samtidig finde den rigtige sikkerhedsforanstaltning til at forhindre situationerne. På den baggrund fastslår artikel 50, at den konceptuelle ramme er i offentlighedens interesse, da den kræver, at revisionsfirmaerne og medlemmerne af erklæringsteams identificerer, vurderer og imødegår de trusler der kan opstå mod
- 35 revisors uafhængighed og ikke blot efterlever et specifikt regelsæt. I modsætning til andre danske reguleringer vi har medtaget, tager Retningslinjer for revisors etiske adfærd stilling til både den uafhængige grundholdning og den uafhængige fremtoning, hvor eksempelvis Revisorloven udelukkende fokuserer på den konkrete uafhængighed, jf. Revisorloven § 11.
- 40 I kapitel 3 gennemgik vi i forbindelse med ASOBAC, hvilke personelle egenskaber, jf. afsnit 3.4.2.1, revisor skal indeholde, for at have en positiv værdi i kommunikationsprocessen; dette er uafhængighed, objektivitet og integritet. Det er derfor naturligt, at denne sondering medtages i dette afsnit. Vi erfarede i gennemgangen af revisors personelle egenskaber, at en af betingelserne,

5 interessekonflikt, er grunden til den vigtigste personelle egenskab for revisors virke; uafhængighed. Derfor er det interessant, at det er revisors uafhængighed, der er reguleret i Revisorlovens generalklausul, jf. Revisorloven § 11. Det viser, at ASOBAC og Revisorloven har den sammenhæng, at de begge mener, at revisors uafhængighed er det vigtigste element for en optimal udførelse af revisors opgave. ASOBAC mener, at uafhængigheden er essentielt for revisors funktion i

10 kommunikationsprocessen omkring regnskabsaflæggelsen, og revisors funktion mister sin værdi, hvis revisor ikke blot fremstår som uafhængig, men også er uafhængig. Revisorloven deler samme holdning, i og med der er indsat en generalklausul, jf. Revisorloven § 11, som skal opfyldes af alle praktiserende revisorer. I forbindelse med de personelle egenskaber integritet og objektivitet, er det vigtig at medtage Retningslinjer for revisors etiske adfærd artikel 15 og 16, som regulerer omkring

15 disse to personelle egenskaber samt artikel 12, som fokuserer på hvilke grundlæggende principper revisor skal opfylde for at opnå sit mål. Der lægges vægt på revisors objektivitet og integritet, dog har bestemmelsen ikke revisors uafhængighed, som et af de grundlæggende principper, men som tidligere antager vi, at når der henvises til integritet og objektivitet er der automatisk også henvist til revisors uafhængighed. Denne antagelse tager vi ud fra at Mautz og Sharaf erklærer, at

20 uafhængighed er en betydelig del af revisors integritet, jf. afsnit 3.5.1.1 samt vi ved, at de grundlæggende principper i artikel 12, er principper, som revisor skal opfylde for at være uafhængig af klienten. Artikel 12 hænger direkte sammen med artiklerne 15 og 16, da disse yderligere forklarer, hvad integritet indebærer samt hvilke krav revisor skal opfylde for at være objektiv. Endvidere er der i artikel 17 angivet eksempler på de situationer, hvor revisor skal være specielt opmærksom på at

25 objektiviteten er intakt. Mautz og Sharaf argumentere derudover for, at begrebet uafhængighed har en helt speciel betydning for statsautoriserede revisorer, da modtageren af de specielle finansielle erklæringer er afhængige af disse, og meningen med uafhængighed i denne forbindelse er objektiviteten. Dette er på baggrund af, at den statsautoriserede revisor skal fastholde sine tilkendegivelser over for andre involverede parter samt ikke være påvirket af nogen former for egeninteresser, da dette ellers ville påvirke det arbejde den statsautoriserede revisor har udført. Vi vil videre i dette kapitel ikke skelne mellem den almene og den statsautoriserede revisor, da bestemmelserne er ens for parterne, dog med enkelte tilføjelser i forhold til den statsautoriserede revisor.

30

35 Som vi gennemgik i afsnit 3.2 omkring generel og konkret uafhængighed, er formålet med revisors arbejde at udarbejde erklæringer med en høj troværdighed, hvilket kun skabes, hvis revisor er uafhængig af klienten. Dette hænger sammen med ovenstående sammenhæng mellem ASOBAC og Revisorloven, da ASOBAC generelt fastslår, at revisors arbejde mister sin værdi, hvis ikke revisor er uafhængig af klienten. Ved gennemgangen af generel og konkret uafhængighed fremkom det, at formålet med revisors arbejde forsvinder, hvis ikke revisor er uafhængig af klienten, hvilket betyder,

40 at hvis revisor ikke er uafhængig af klienten, forsvinder formålet med revisors arbejde, og derfor er det vigtigt at revisor er uafhængig. Allerede i afsnittet omkring konkret og generel uafhængighed blev det fastslået, at Revisorlovens § 11, stk. 1 er vigtig på dette område, da bestemmelsen regulerer

5 konkret uafhængighed samt vi i redegørelsen forklarede, at på området omkring revisors uafhængighed, objektivitet og integritet kan der i den danske regulering ikke ses bort fra Revisorloven § 11. Bestemmelsen regulerer direkte områder omkring revisors uafhængighed, og dermed også indirekte revisors objektivitet og integritet, da egenskaberne er tæt forbundne. Ud fra ovenstående er det naturligt at på området omkring revisors uafhængighed, objektivitet og integritet kan Revisorloven § 11, specielt stk. 1, ikke undgås, da den samtidig, som tidligere nævnt, er en generalklausul. Derfor har vi i dette afsnit valgt kun at medtage Revisorloven § 11, stk. 1 samt stk. 4, da de øvrige bestemmelser fra § 11 vil blive placeret i forbindelse med afsnittet omkring trusler mod revisors uafhængighed. Bestemmelserne kunne have været gennemgået i dette afsnit, vi mener dog, at en placering af dem under det førnævnte afsnit vil give en bedre forståelse af reguleringen. Dog kan vi ikke udelukke dem fra dette afsnit, da de er med til at give en forståelse af revisors uafhængighed, da de angiver situationer, hvor revisors uafhængighed kan fremkomme som værende tvivlsom.

15 Både Revisorloven § 11, stk. 2 og 3 beskriver de situationer, hvor det ikke er muligt for revisor at udføre sine opgaver i overensstemmelse med stk. 1. I de beskrevne tilfælde findes der forskellige kategorier, hvorunder de kan inddeles. Rapporterne fra FEE indeholder sådanne kategorier, som gennemgået i det teoretiske afsnit, dog vil vi ikke gå i dybden med dette på nuværende tidspunkt, da området vil blive gennemgået i et senere afsnit.

20

Vi har i dette afsnit endvidere valgt at medtage artiklerne 103, 104 og 105 fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd, der viser hvilke aktiviteter, der er uforenelige med at praktisere som revisor, da disse som tidligere nævnt hænger sammen med artikel 12, der gennemgår de grundlæggende principper for, at revisor kan nå sine mål. Som gennemgået i redegørelsen giver artikel 103 en bred ramme for hvilke situationer, der er uforenelige med at praktisere hvervet som revisor, hvor artiklerne 104 og 105 begrænser denne ramme. Vi har valgt, at medtage dem i dette afsnit på baggrund af, at de viser i hvilke situationer revisors uafhængighed kompromitteres, da dette er vigtigt for forståelsen af uafhængighed, objektivitet og integritet, og for samtidig at vise sammenhængen mellem Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd. Udover medtagelse i dette afsnit, vil der også komme en senere gennemgang af bestemmelserne i forbindelse med afsnittet omkring revisors inhabilitet og forretningsforbindelser.

25

30

35 Artikel 103 angiver, at i situationer hvor revisor er involveret i anden form for virksomhed, beskæftigelse eller andre former for aktiviteter, som forringer eller kan forringe integriteten, objektiviteten eller uafhængigheden eller professionens gode omdømme, er disse uforenelige med hvervet som revisor. Det er i den forbindelse, at bestemmelsen er vigtig for revisors uafhængighed, da den giver revisor retningslinjer for, hvilke situationer der skal undgås med hensyn til aktiviteter udover hvervet som revisor. Dermed har revisor et værktøj til at undgå de situationer, hvor uafhængigheden bliver kompromitteret. Ydermere støtter artikel 105 ovenstående artikel, da den stort set angiver det samme, blot med en anden ordlyd; revisor må i forbindelse med opgaven ikke være involveret i anden virksomhed, beskæftigelse eller aktiviteter, der forhindrer revisor i at udføre

40

5 sit arbejde i overensstemmelse med revisorprofessionens grundlæggende etiske principper. Samtidig giver artikel 104 revisor mulighed for at udføre flere opgaver på samme tid for den samme klient, da bestemmelsen angiver, at det ikke i sig selv forringer integriteten, objektiviteten og uafhængigheden, at revisor udfører flere opgaver på samme tid. Der er inden for revisorbranchen forskellige meninger omkring denne anskuelse. Dette er et emne vi vil behandle i et senere afsnit omkring revisors inhabilitet og forretningsforbindelser, og derfor går vi ikke yderligere i dybden med det på nuværende tidspunkt.

For en yderligere styrkelse af revisors uafhængighed foreskriver Retningslinjer for revisor etiske adfærd, at revisor er uafhængig af klienten i opgaveperioden, jf. artikel 79. FSR har i forbindelse med oversættelse af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*, indskrevet Revisorlovens bestemmelse om en to-års uafhængighedsperiode af klienten inden en opgave påtages. Dette betyder, at i de medlemslande hvor dette ikke er indskrevet af medlemslandene selv i forbindelse med implementering af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*, forligger der ikke et krav om en to-års uafhængighedsperiode af klienten inden en opgave påtages. Dette betyder, at revisor i princippet kan være involveret i klientens virksomhed, uden for hvervet som revisor, indtil opgaven påtages, da der i den originale *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants* udelukkende er foreskrevet, at revisor skal være uafhængig af klienten i den periode, hvor opgaverne strækker sig over. Undtagelsen er dog, hvis opgaven er af tilbagevendende karakter, står der indirekte i artikel 79, at perioden ikke slutter i det tidsrum, hvor der ikke udføres opgaver, hvilket betyder, at revisor også skal være uafhængig af klienten mellem opgaverne.

Ovenstående afsnit omhandler mange af de områder, vi behandler senere, derfor kan andre afsnit i analysen på nogle områder virke som gentagelser.

5.2.2 Trusler mod revisors uafhængighed

30 Der findes mange forskellige trusler mod revisors uafhængighed, og derfor er det et emne, der er meget fokus på fra lovgivernes side, og samtidig et område, hvor der findes mange bestemmelser.

Retningslinjer for revisors etiske adfærd, bestemmer fem kategorier af trusler mod revisors uafhængighed, hvilke er beskrevet i artikel 61 samt yderligere uddybet i artiklerne 62 - 66, hvor truslerne er opdelt i de samme fem kategorier, som FEE rapporterne benytter, jf. afsnit 3.6, og derfor vil rapporterne komme til at være vores primære teoretiske aspekt i dette afsnit. Det omhandler for Retningslinjer for revisors etiske adfærd og FEE rapporterne kategorierne:

- ▶ *The Self-Interest Threat or Risk* (egeninteresse)
- ▶ *The Self-Review Threat or Risk* (egenkontrol / selvrevision)
- ▶ *The Advocacy Threat or Risk* (advokering)
- ▶ *The Familiarity or Trust Threat or Risk* (familiaritet)
- ▶ *The Intimidation Threat or Risk* (intimidering)

5

Retningslinjer for revisors etiske adfærd fokuserer på forholdet mellem revisor og klienten, dog skal under dette emne også Revisorloven § 11 inddrages. Denne bestemmer ligeledes forholdene omkring de situationer, hvor der forefindes eller kan opstå en trussel mod revisors uafhængighed. I modsætning til Retningslinjer for revisors etiske adfærd er der fokus på, hvilke persongrupper revisor skal være opmærksom på i forbindelse med opretholdelse af uafhængigheden. Ligesom bestemmelserne fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd kan bestemmelserne fra Revisorloven § 11 sættes ind i kategorierne fra FEE rapporterne. Vi agter ikke at beskrive kategorierne fra FEE rapporterne yderligere, da de tidligere er blevet beskrevet, og kort vil blive opsummeret i forbindelse med de afsnit, hvor de bliver koblet sammen med de relevante bestemmelser.

15

Vi har valgt at foretage en yderligere opdeling af dette afsnit for at gøre det overskueligt, hvilket betyder, at der i det følgende vil være en systematisk opdeling, hvor kategorierne fra FEE rapporterne benyttes.

5.2.2.1 The Self-Interest Threat or Risk (egeninteresse)

20

Egeninteresse-truslen kan findes i flere forskellige bestemmelser, og er samtidig den kategori, hvor flest bestemmelser fra Revisorloven § 11 kan henføres til, og endvidere kan Retningslinjer for revisors etiske adfærd artikel 62 kategoriseres herunder.

25

Det vigtige i denne forbindelse er, ifølge FEE, at revisors uafhængighed bliver truet på baggrund af egne interesser i den opgave, der arbejdes med. FEE har beskrevet det grundlæggende omkring egeninteresse-truslen, og derfor mener vi ikke, det er et problem, at vi henfører bestemmelser fra både Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd under den samme kategori, selvom de ikke koncentrerer sig om den samme trusselsfaktor mod uafhængigheden. Årsagen hertil er, at Revisorloven koncentrerer sig om revisors nærtstående relationer, og Retningslinjer for revisors etiske adfærd ikke fokuserer på et bestemt område, men regulerer mere bredt. Argumentationen for denne inddeling vil komme de steder, vi mener, det har relevans.

30

35

Fra Revisorloven § 11, stk. 2 kan litraerne 2, 4, 5 og 6 henføres til egeninteresse-truslen. Dog harmonerer beskrivelsen i Revisorloven ikke helt med beskrivelsen fra det teoretiske afsnit. Vi mener alligevel, at der er baggrund for at en sådan kategorisering finder sted, da litra 2 regulerer omkring de personer, der har en økonomisk interesse i den klient, som revisor udfører en opgave for. I det teoretiske afsnit er der i beskrivelsen af de forskellige kategorier lagt vægt på revisor, og ikke revisors omgivelser eller de personer som står revisor nært, men vi er alligevel kommet til den antagelse, at vi kan generalisere således, at de gennemgåede kategorier også kan benyttes på de personer, der står revisor nært.

40

Den næste litra, der kan kategoriseres under egeninteresse-truslen er litra 4, der også omhandler personer, der har en økonomisk interesse i klienten. Hvor det i litra 2 var de personer, der har et familiært bånd til revisor eller de personer, der er knyttet til opgaven, er det i litra 4 selve

5 revisionsfirmaet, revisor eller andre personer i revisionsfirmaet, der er knyttet til opgaven. Denne litra
passer bedre sammen med beskrivelsen af egeninteresse-truslen, der blev fremstillet i det teoretiske
afsnit, i forhold til litra 2. Litra 5 omhandler den samme personkreds som litra 4, dog er det kun
situationer, hvor forretningsforbindelserne ikke foregår på de almindelige forretningsmæssige vilkår,
og kun hvis forretningsforbindelsen er ubetydelig. I denne forbindelse skal også nævnes, at
10 krydsrevisioner ikke er tilladt, da egeninteresse-truslen menes at fremkomme i disse situationer, da
revisor der foretager krydsrevisioner, har tendens til at se igennem fingere med visse ting. Derfor kan
denne litra også henføres til egeninteresse-truslen, men ligesom ovenfor er det ikke udelukkende
revisions interesser, men også den øvrige personkreds, der er knyttet til den pågældende opgave.
Begrundelsen for kategoriseringen af denne litra under egeninteresse-truslen er simpel, hvis revisor
15 har en økonomisk forbindelse til den klient, der revideres, er der ingen tvivl om, at revisor har en
interesse i, at den pågældende klient klarer sig godt. Hvilket vil sige, at revisor har en egeninteresse i
klienten, og dermed opstår egeninteresse-truslen.

Den sidste litra i Revisorloven § 11, som kan henføres til egeninteresse-truslen er litra 6. Den
indeholder regulering omkring, hvis klienten har en økonomisk interesse i det firma, hvor revisor er
20 ansat. Dette er en anden personkreds i forhold til de tre andre litraer, hvor de andre litraer
beskæftigede sig med den personkreds som enten står revisor nært på et familiært eller
arbejds-mæssigt plan, beskæftiger denne litra sig med klienten. Egeninteressen fremkommer ikke
som følge af en forbindelse revisor har, men opstår på baggrund af klientens interesse, hvilket vil
sige, at det ikke er revisor som har en egeninteresse, men det er klienten der har en egeninteresse i
25 det revisionsfirma, som revisor er tilknyttet. Hvorvidt det er muligt at henføre denne litra til
egeninteresse-truslen kan diskuteres, men vi har valgt, at dette er muligt på baggrund af, der reelt
foreligger en egeninteresse-trussel, dog fra en anden vinkel end den beskrevne i det teoretiske
afsnit.

De ovenfor nævnte artikler fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd kan ligesom Revisorloven §
30 11 kategoriseres under de 5 kategorier fra FEE rapporterne. I modsætning til bestemmelserne fra
Revisorloven harmonerer artiklerne fra Retningslinjer for revisor etiske adfærd mere med det
teoretiske aspekt fra FEE rapporterne. Her tænkes især på, at bestemmelserne i Retningslinjer for
revisors etiske adfærd benytter de samme overskrifter som kategorierne fra FEE rapporterne, og
derfor er det nemt for os, at kategorisere artiklerne 61 – 66 på samme måde som de forskellige
35 litraer fra Revisorloven. I dette afsnit vil vi dog udelukkende koncentrere os om artikel 62, da det er
den der omhandler egeninteresse-truslen. I de efterfølgende afsnit vil de andre artikler blive
behandlet.

Hvor de forskellige litra fra Revisorloven § 11 også omhandlede den egeninteresse-trussel, der kan
foreligge i forbindelse med nærtstående eller personer med et familiært bånd til revisor eller et
40 medlem af revisionsteamet, koncentrerer artikel 62 sig om den egeninteresse-trussel, der kan
forekomme i forbindelse med at et revisionsfirma eller et medlem af et erklæringsteam kan drage
fordel af en økonomisk forbindelse med klienten. Dog giver artiklen eksempler på situationer, hvor
egeninteresse-truslen kunne forekomme, i disse eksempler behandles også forholdet mellem revisor

5 og nærtstående, hvilket vil sige familiære forbindelser. Endvidere spiller revisors honorar en rolle i forbindelse med egeninteresse-truslen, da revisor kan være afhængig af honoraret fra en bestemt klient, og er derfor ikke interesseret i at klienten opnår et dårligt resultat. Vi vil dog ikke komme yderligere ind på området i denne forbindelse, da der vil komme en uddybning i et senere afsnit.

10 Ved udelukkende at læse artikel 62 fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd, og ikke læse de efterfølgende eksempler, ser der umiddelbart ud til at være en væsentlig forskel i fremstillingen af egeninteresse-truslen mellem denne og Revisorloven. Dette er dog ikke tilfældet, hvis eksemplerne og situationerne, der gives i både Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd læses. Ved at læse de omtalte bestemmelser i begge love vil det kunne ses, at forskellen mellem reguleringen i Revisorloven og reguleringen i Retningslinjer for revisors etiske adfærd er minimal.

15 Dog skal der lægges mærke til i forbindelse med artiklerne fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd, at der foreligger visse tilføjelser i forhold til den oprindelige udgave *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*. Dette betyder, at lighederne mellem Retningslinjer for revisors etiske adfærd og Revisorloven opstår i forbindelse med de tilføjelser og tilpasninger, der er lavet fra dansk side i forbindelse med oversættelsen af det oprindelige dokument.

20 *5.2.2.2 The Self-Review Threat or Risk (egenkontrol / selvrevision)*

Egenkontrol / selvrevisions-truslen omtales i FEE rapporterne til at omhandle situationer, hvor revisor rådgiver den klient der samtidig revideres. I den forbindelse fremkommer to forskellige situationer, hvor der kan opstå tvivl om revisors uafhængighed. Første situation er, hvor revisor på et tidligere tidspunkt kunne have erfaret, at kravet om *going concern* ikke ville blive opfyldt. Dette kunne revisor

25 have erfaret gennem de informationer, der lå bag den rådgivning som ydes klienten. I den anden situation opstår der tvivl om revisors uafhængighed, da revisor reviderer det, der tidligere er blevet rådgivet om. Udover disse to situationer er det også de tilfælde, hvor et af medlemmerne af erklæringsteamet tidligere har været ansat i en stilling, hvor denne har haft en betydelig indflydelse på den opgave som udføres.

30 Egenkontrol / selvrevisions-trusler er ligesom med egeninteresse-truslen dækket ind af flere litraer fra Revisorloven § 11 samt artikel 63 fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd.

Revisorloven § 11, stk. 2, litra 3 og 8 samt stk. 3, litra 1 hører under egenkontrol / selvrevisions-truslen og indeholder omstændigheder, hvor revisor eller andre personer i revisionsfirmaet, der er knyttet til opgaven, har været involveret i klientens virksomhed, således at involveringen bliver en

35 trussel mod uafhængigheden. Stk. 2, litra 3 og stk. 3, litra 1 indeholder begge to års grænse for de omstændigheder der kan foreligge. Stk. 2, litra 3 omhandler, at revisor ikke må have været ansat i klientens virksomhed eller taget beslutninger, uanset niveauet, vedrørende klientens virksomhed inden for de seneste to år. Stk. 3, litra 1 drejer sig om, at revisor eller et medlem af revisionsteamet inden for de sidste to år har udført opgaver således, at revisor ved at påtage sig den nuværende

40 opgave kommer til at kontrollere sit eget arbejde. Den sidste litra, der hører under egenkontrol / selvrevision er stk. 2, litra 8. Litra 8 er, som det ses af redegørelsen, opdelt i yderligere to litraer, a) og b). I litra a) har revisor deltaget i den tidligere bogføring, og på den måde tjekker revisor sit eget

- 5 arbejde, hvor litra b) omhandler, at revisor inden for de seneste to år har ydet assistance i forbindelse med ansættelse af personale hos klienten.
- Om både litra a) og b) hører under egenkontrol / selvrevisions-truslen kan diskuteres; i forhold til litra a) er der ingen tvivl om, at denne kan henføres til kategorien, men omkring litra b) kan der opstå tvivl. Vi har valgt at henføre den til denne kategori, ikke blot fordi den hænger sammen med litra a),
- 10 men på baggrund af, at revisor i forbindelse med rekruttering af personale for en klient opnår informationer, der kan gøre revisor i stand til at vurdere, om der kan opstå tvivl om *going concern*, og dermed hører litra b) under den første situation, vi indledningsvis beskrev i forbindelse med FEE rapporterne.
- Artikel 63 fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd regulerer på sammen måde, som
- 15 bestemmelserne ovenfor fra Revisorloven, omkring hvornår egenkontrol / selvrevisions-truslen forekommer. Artiklen benytter dog udelukkende begrebet egenkontrol-truslen, dog er dette ikke ens betydende med, at den ikke regulerer omkring selvrevisions-truslen, da vi er af den opfattelse, at begreberne overordnet står for det samme. I artiklens overordnede bestemmelse argumenteres der for, at egenkontrol-truslen forekommer, når revisor skal revurdere en tidligere udarbejdet opgave
- 20 samt, hvis et medlem af erklæringsteamet tidligere har været ansat i en stilling, hvor denne har haft en betydelig indflydelse på opgaven, som erklæringsteamet har påtaget sig. Efter den overordnede regulering indeholder artiklen, som nævnt i redegørelsen, ikke-udtømmende eksempler på hvilke omstændigheder, der kan skabe egenkontrol-truslen. Det der er vigtigt i denne forbindelse er, at det fortrinsvis er tidligere begivenheder der gør, at egenkontrol-truslen forekommer.
- 25 Som ses af ovenstående er det i denne situation forholdsvis nemt at kategorisere, da der ikke foreligger nogen tvivl om, at de forskellige bestemmelser hører under denne kategori fra FEE rapporterne. Dog mener vi, at et af emnerne fra FEE rapporterne ikke er blevet gennemgået i hverken Revisorloven eller Retningslinjer for revisors etiske adfærd. Dette er situationen hvor revisor på et tidligere tidspunkt end først ved selve revisionen er blevet klar over, at kravet om *going concern* ikke vil blive opfyldt. Revisor er blevet opmærksom på situationen, da der i forbindelse med
- 30 rådgivningen er blevet givet revisor informationer, der kan bevise manglen på *going concern*. Dog kan der argumenteres for, at de andre bestemmelser tilsammen understøtter ovenstående situation, da situationen ligger implicit i disse.
- Ligesom Revisorloven § 11, stk. 2, litra 8 b) kommer Retningslinjer for revisors etiske adfærd også
- 35 med et eksempel, jf. artikel 63, litra (d) ii., hvor revisor har været med til at ansætte personale hos klienten. Retningslinjer for revisors etiske adfærd mener, at situationen også har indflydelse på revisors uafhængighed. Vi er af den opfattelse, at tilfælde hvor revisor har været indblandet i en ansættelsessituation hos klienten, kan ligestilles med rådgivningsopgaver, og derfor kan de teoretiske aspekter omkring rådgivningssituationer også benyttes hertil. Vi har den opfattelse på
- 40 baggrund af, at revisor i ansættelsessituationer ikke har den afgørende stemme, men udelukkende rådgiver klienten om hvad revisor mener, er det bedste valg, og på den baggrund træffer klienten selv den endelige beslutning, nøjagtig som i andre rådgivningssituationer. Problematikken ligger, som i andre former for rådgivning, i, at revisor får adgang til informationer, som revisor normalt ikke

5 ville have haft adgang til, og dermed opnår en dybere indsigt i klientens virksomhed. Dermed er revisor, som i ovenstående tilfælde, muligvis i stand til at forudse eller burde have forudset eksempelvis manglende evne til at opfylde kravet om *going concern*, på et tidligere tidspunkt end ved tidspunktet for afgivelse af erklæringen. På den måde kan tredjemand, offentligheden og andre interessenter blive i tvivl omkring revisors uafhængighed, og dermed opnås ikke den positive effekt som tilføjelsen af revisor til kommunikationsprocessen burde være, hvilke vi gennemgik i forbindelse med ASOBAC.

10 De bestemmelser der er blevet kategoriseret under egenkontrol / selvrevisions-truslen, er alle bestemmelser der påvirker revisor med hensyn til, hvilke forbindelser revisor må have med klienten op til udførelsen af en opgave. I de fleste tilfælde foreligger der en periodeafgrænsning for, hvornår revisor sidst har udført en opgave for klienten, der er omfattet af bestemmelser; Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd indeholder begge to års grænse, jf. Revisorloven § 11, stk. 15 2, litra 3 samt litra 8 b) og Retningslinjer for revisors etiske adfærd artikel 63, litra (a), (b) og (d) ii., for hvornår det igen er tilladt for en revisor at revidere en klient, hvis revisor inden for de seneste to år har haft en forbindelse med klienten, der betyder, at revisor ikke fremstår som uafhængig. Det der er specielt i denne forbindelse er, at Retningslinjer for revisors etiske adfærd er, som tidligere gennemgået, en dansk oversættelse af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*, hvilket betyder, der er tilføjet bestemmelser fra den danske lovgivning, og af artikel 63 fremgår det, at to års grænse alle er tilføjelser, der er foretaget af den danske lovgiver i forhold til det oprindelige dokument fra *IFAC*. Dermed er to års grænser ikke noget der stammer fra den internationale lovgivning, med fra den danske. Dette vil vi ikke behandle yderligere i denne forbindelse.

5.2.2.3 *The Advocacy Threat or Risk (advokering)*

The Advocacy Threat or Risk er i FEE rapportererne kort beskrevet som når revisor, revisionsfirmaet eller et andet medlem af erklæringsteamet kommer til at fremstå som talsperson for en klients stilling eller mening i en sådan grad, at tredjemand, offentligheden og andre interessenter opfatter revisor, revisionsfirmaet eller medlemmet af erklæringsteamets uafhængighed som kompromitteret, hvilket vil sige, at denne ikke længere tror på at de involverede parter er uafhængige af hinanden.

30 De områder der berøres i reguleringerne er, når revisor eller andre der er involveret i udarbejdelsen af erklæring måtte have fremstået som klientens partsrepræsentant. I den forbindelse kan Revisorloven § 11, stk. 3, litra 2 henføres til denne kategori, da den opfylder ovenstående definition på advokering. Litraen fastslår, at revisor eller andre personer i revisionsfirmaet inden for de sidste to år ikke må have fremstået som partrepræsentant for klienten. Advokering går, ifølge FEE rapportererne, ud på, at revisor fremstår som partrepræsentant for klienten samtidig med at en opgave udføres for denne, hvilket medfører, at der kan opstå tvivl om revisors uafhængighed. Litraen giver indirekte udtryk for, at revisor ikke må være partrepræsentant for klienten samtidig med at opgaven udføres, og derfor bestemmer den, at revisor ikke inden for de seneste to år må have været i sådanne stillinger eller i en stilling, hvor revisor har haft en form for bestemmende indflydelse. Dette betyder, at revisor i det øjeblik en opgave påtages og to år forinden ikke må have været

5 partsrepræsentant for klienten. Vigtighed af at revisor ikke kommer til at fremstå som klientens advokat ellers partsrepræsentant er endvidere beskrevet i Mautz og Sharaf, jf. afsnit 3.5.1.2, hvor der fremsættes en påstand om, at manglen på anerkendelse af den uafhængige revisor kommer af, at revisor i nogle situationer ikke kan udgå at blive partsrepræsentant for klienten, og dermed opstår der tvivl omkring uafhængigheden.

10 Udover bestemmelsen i Revisorloven regulerer Retningslinjer for revisors etiske adfærd også på området, hvilket sker gennem artikel 64. Denne kan, ligesom bestemmelsen i Revisorloven, kategoriseres under samme kategori fra FEE rapporterne; *The Advocacy Threat or Risk*. Artikel 64 benytter sig ikke af begrebet partsrepræsentant, men benytter begrebet talsmand, hvilket ikke er en hindring for at sammenligne de to bestemmelser, da det er to begreber med næsten den samme

15 betydning, men hvor det kan siges, at det er begrebet partsrepræsentant, der dækker bredest af de to begreber. Lige som bestemmelsen i Revisorloven indeholder Retningslinjer for revisors etiske adfærd en to års grænse for, hvornår revisor eller andre medlemmer af erklæringsteamet igen må være tilknyttet den klient, hvor revisor eller andre medlemmer af erklæringsteamet har været talsmand for klienten. Ligesom med ovenstående gennemgang af Retningslinjer for revisors etiske

20 adfærd artikel 63 ses det, at kravet om to års grænsen ligeledes er en tilføjelse fra den danske lovgiver i forhold til den oprindelige udgave af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*. Gennem de ovenstående bestemmelser kan det udledes, at Mautz og Sharaf's påstand ikke længere er aktuel, da der som gennemgået foreligger en to års grænse for, hvornår revisor igen må revidere en klient, hvis revisor har optrådt som partsrepræsentant for klienten. Via bestemmelserne

25 mindskes risikoen for offentlighedens tvivl på uafhængigheden i forbindelse med, at revisor har optrådt som partsrepræsentant for en klient, da dette er noget der minimum er sket to år tilbage, da revisor ellers ikke ville have mulighed for at påtage sig opgaven. Dog vil alt tvivl ikke være fjernet, da der stadig kan argumenteres for, at revisor blot har været ude i den pågældende periode, men ikke mistet den interesse der eventuelt kan være for klienten.

30 *5.2.2.4 The Familiarity or Trust Threat or Risk (familiaritet)*

Ligesom de to foregående kategorier udspringer denne, som tidligere nævnt, også fra FEE rapporterne. *The Familiarity or Trust Threat or Risk* handler om to situationer; i den første situation er der opstået et sympati- eller venskabeligt forhold mellem revisor og klienten, og tætheden af dette medfører, at argumentationen for et familiært forhold opstår. I den anden situation beskrives, at

35 revisor er tæt knyttet, gennem familiemæssige bånd, til en af klientens ansatte eller klienten selv. Revisorlovens § 11, stk. 2, litra 1 samt litra 2 kan ud fra ovenstående beskrivelse henføres til FEE rapporternes kategori om familiaritet, da bestemmelserne regulerer omkring revisors familiemæssige bånd. Hertil hører dog ikke udelukkende revisors familiemæssige bånd, men også de familiemæssige bånd andre, der er knyttet til opgaven eller kontrollerer opgavens udførelse kan

40 have. I beskrivelsen af familiaritetsbegrebet fremstilles det således, at revisor skal være opmærksom på, at der ikke opstår et bånd til klienten, der kan minde om et familiært bånd. Hvis fremstillingen vendes således, at revisors familiære forbindelser også er omfattet, kommer det til at betyde, at

- 5 kategorien også kommer til at omfatte de forbindelser revisor har til sine egne familie forhold. Vi må antage, at det ikke kun er de familiære bånd til klienten revisor skal være opmærksom på, men også hvorledes revisors egne familiære forbindelser forholder sig. Er der eksempelvis en af de personer, der hører under ovenstående bestemmelse, som har fået en stilling hos klienten, hvormed denne har opnået en betydelig indflydelse, må vi alt andet lige antage, at personen har mulighed for at påvirke
- 10 revisor, og dermed opstår der trusler mod uafhængigheden. Bestemmelserne i Revisorloven kan sammenholdes med den lignende bestemmelse fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd, artikel 65, som omhandler de trusler der foreligger omkring de familiemæssige bånd. Alligevel er der en forskel mellem de to reguleringer. Bestemmelserne i Revisorloven behandler både det rigtige familiemæssige bånd, og det der kan opstå mellem personer, der bliver tæt knyttet
- 15 gennem længerevarende samarbejde. Derimod behandler Retningslinjer for revisors etiske adfærd grundlæggende de familiemæssige bånd, der kan opstå gennem længerevarende sammenarbejde. Dog behandles der i eksemplificeringen også de rigtige familiemæssige bånd. Den direkte lighed mellem Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd er, det der er tilføjet fra dansk lovgiver ved oversættelsen af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*.
- 20 Omkring familiaritets-truslen er der i Revisorloven § 10, stk. 2 en foranstaltning, der mindsker risikoen for at familiaritets-truslen opstår, dog skal virksomheden opfylde visse krav for at reglerne gør sig gældende. Inden for børsnoterede selskaber, statslige aktieselskaber, virksomheder der er underlagt tilsyn af Finanstilsynet samt virksomheder, der opfylder visse krav til medarbejderstaben, balancesummen og nettoomsætningen, jf. afsnit 5.1.1.2, skal den eller de revisorer der underskriver
- 25 revisionspåtegningen udskiftes efter syv år og må tidligst efter to år igen underskrive revisionspåtegningen. Foranstaltningen hjælper dog ikke på andre medarbejdere, der er tilknyttet udarbejdelsen af revisionspåtegning, da den udelukkende er gældende for den underskrivende revisor samt udelukkende obligatorisk for de virksomheder, der opfylder de opstillede krav. Virksomheder der ikke opfylder de opstillede krav kan alligevel vælge at følge bestemmelsen og
- 30 udskifte revisor, hvilket udelukkende er frivillig fra virksomhedens side, men betyder, at der ikke opstår mulighed for at betvivle revisors uafhængighed, og dermed det arbejde revisor udfører for klienten. Internt i revisionsfirmaerne sker det også, at der roteres mellem de forskellige opgaver, hvilket revisionsfirmaerne gør for at undgå tvivl omkring revisorerne uafhængighed i forhold til klienterne.
- 35 Derfor er det op til den enkelte revisor, at opretholde de bestemmelser der findes på området omkring familiaritets-truslen, og være opmærksom på når der foreligger mulighed for at den opstår. Udover ovenstående bestemmelser findes der i Revisorloven § 11, stk. 3, litra 3 en bestemmelse som også kategoriseres under familiaritet. Bestemmelsen er ikke klar i dens ordlyd og kan derfor let misforstås, men på baggrund af vores forståelse af bestemmelsen, mener vi, den kan kategoriseres
- 40 under denne kategori. Vi opfatter bestemmelsen på følgende måde; i tilfælde hvor en anden revisor i revisionsfirmaet eller en af dennes nære familiemedlemmer inden for de sidste to år har haft bestemmende indflydelse hos den klient, en anden revisor i revisionsfirmaet udfører en opgave for, bliver denne revisor nødsaget til at afstå fra opgaven. Dette sker, da forholdet for den anden revisor

5 overføres på den erklæringsafgivende revisor, og derfor er det ikke tilladt at udføre opgaven, da en revisor ikke må udføre en opgave for klienten, hvis vedkommende inden for de sidste to år har haft bestemmende indflydelse hos klienten. Bestemmelsen er ud fra vores synspunkt ikke logisk, da den umuliggør mange samarbejder mellem revisorer og klienter, på baggrund af overførsel af en familiær forbindelse fra én revisor til en anden revisor. Det er ikke udelukkende familiære forbindelser, men alle former for forbindelser der kan overføres til den erklæringsafgivende revisor fra en anden ansat revisor i revisionsfirmaet, som ikke har noget at gøre med den pågældende opgave. Det er, ligesom i ovenstående tilfælde revisorerne selv, der skal være opmærksom på situationen, og hvornår der kan opstå problemer. Vi har valgt ikke at analysere denne i forhold til teorien, da vi ikke har gennemgået problematikken teoretisk, og ikke vil beskæftige os yderligere med den. Ligeledes er bestemmelsen ikke medtaget i Retningslinjer for revisors etiske adfærd, hvilket er tilfældet for størstedelen af de andre bestemmelser vi har medtaget i dette kapitel.

5.2.2.5 *The Intimidation Threat or Risk (intimidering)*

The Intimidation Threat or Risk er et område, hvor der ikke findes nogen regulering i de udvalgte lovgivninger.

20 Intimidering beskrives i FEE rapporterne som tilfælde, hvor revisor føler sig truet eller domineret af klienten til at tage beslutninger, der ikke er til fordel for revisor eller offentligheden, hvilket betyder, at oprigtigheden af revisors arbejde ikke er korrekt. Hvis offentligheden får mistanke om at revisor trues til at tage beslutninger og ikke tager beslutningerne af egen fri vilje, vil offentligheden miste troen på revisors uafhængighed.

25 Den lovgivning der kan benyttes på dette område er Bekendtgørelse af Straffeloven § 260, der siger:

§ 260. Med bøde eller fængsel indtil 2 år straffes for ulovlig tvang den, som

- 30
- 1) ved vold eller ved trussel om vold, om betydelig skade på gods, om frihedsberøvelse eller om at fremsætte usand sigtelse for strafbart eller ærerørigt forhold eller at åbenbare privatlivet tilhørende forhold tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget,
 - 2) ved trussel om at anmelde eller åbenbare et strafbart forhold eller om at fremsætte sande ærerørige beskyldninger tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget, for så vidt fremtvingelsen ikke kan anses tilbørlig begrundet ved det forhold, som truslen angår.
- 35

Vi er opmærksomme på, at det er en hård paragraf at benytte, dog er det den der kommer nærmest det pågældende område.

40 Vi har den holdning, at det er forholdsvis nemt at udarbejde en bestemmelse omkring, at revisor ikke må trues til at tage beslutninger, der ikke er baseret på egen fri vilje, men det afholder ikke personer fra at true revisorer, og det er oftest ikke nemt for offentligheden at gennemskue, om det er tilfældet. Derfor mener vi, at det er bedst at benytte den eksisterende bestemmelse i Straffeloven.

- 5 Vi har ikke kategoriseret Revisorloven § 11, stk. 2, litra 7 samt stk. 4 under de ovenstående kategorier, da vi ikke mener, at disse passer under kategorierne. Dog skal bestemmelserne alligevel kort medtages i dette afsnit, da de har en indflydelse på emnet; trusler mod revisors uafhængighed. Stk. 2, litra 7 er ikke kategoriseret under de ovenstående kategorier, da den udelukkende angiver, at revisor ikke må udføre opgaver for en klient, hvor klienten eller medlemmer af klientens bestyrelse
- 10 eller ansatte har ret til at udpege bestyrelsesmedlemmer i revisionsfirmaet eller revisionsfirmaets moderselskab. Bestemmelsen kan sammenholdes med, at revisor ikke må have haft bestemmende indflydelse hos klienten inden for de seneste to år, da vi må antage, at bestemmelsen går begge veje. Vi vil dog ikke beskæftige os yderligere med dette emne, da det ikke har betydning for det videre arbejde med revisors uafhængighed.
- 15 Vi har ikke kategoriseret stk. 4 under de fem kategorier fra FEE rapporterne på den baggrund, at den udelukkende påtaler, at revisionsfirmaet skal have retningslinjer, der gør revisor i stand til at vurdere om der foreligger omstændigheder, der betyder, at offentligheden tvivler på uafhængigheden. Bestemmelsen kan ligestilles med Retningslinjer for revisors etiske adfærd artikel 69, da denne stort set udtrykker det samme. Det er de sikkerhedsforanstaltninger revisor må tage for at sikre sin
- 20 uafhængighed, og det er ikke et emne vi vil benytte i det videre arbejde, da det er et omfattende emne, dog med betydning for revisors uafhængighed, da det er disse sikkerhedsforanstaltninger, der er med til at sikre uafhængigheden. Vi har alligevel valgt ikke at beskæftige os yderligere med den, da vi ikke mener det er af betydning for vores behandling af revisors uafhængighed.
- 25 De litraer fra Revisorloven vi har kategoriseret i det ovenstående har alle været litraer, der indeholder situationer, hvor omstændigheder gør, at revisor enten ikke er i stand til at påtage sig den pågældende opgave eller, hvor revisor bliver nødsaget til at frasige sig en opgave, hvis de pågældende omstændigheder under en opgave indtræder. Dette er ligeledes tilfældet med bestemmelserne fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd.

30 5.2.3 Inhabilitet og forretningsforbindelser

- Dette afsnit omkring inhabilitet og forretningsforbindelser vil på nogle områder være tæt knyttet til andre afsnit i analysen, hvilket ikke kan undgås, da der, som tidligere nævnt, er bestemmelser der dækker flere områder og ikke kun regulerer på et enkelt område.
- Inhabilitet er, når revisor af visse årsager bliver nødsaget til at frasige sig en opgave, da revisor som
- 35 følge af årsagerne ikke er i stand til at varetage opgaven på en forsvarlig måde, således at resultatet ikke opfylder de eksisterende krav samt uafhængigheden kompromitteres. Grundlæggende har vi i dette afsnit valgt at definere inhabilitet som, når revisor ikke kan opfylde kravet om uafhængighed af klienten. Dette betyder, at i alle tilfælde hvor revisor er i tvivl om sin uafhængighed, men specielt i situationer, hvor revisor er fuldstændig klar over at kravet om uafhængighed ikke kan opfyldes, er det
- 40 inhabilitet. Dog med den undtagelse at, i nogle situationer er det altid inhabilitet, hvilket er når revisor er bevidst om, at kravet om uafhængighed ikke kan opfyldes. I andre situationer kan det være inhabilitet, og det er i denne forbindelse vigtigt at skelne mellem kan og er.

5

Inden for lovgivningen er der flere forskellige bestemmelser omkring hvornår, og i hvilke situationer revisor er inhabil. Endvidere er der også bestemmelser om, hvornår revisor kan være inhabil, men ikke nødvendigvis er det.

I Revisorloven § 11 findes der situationer, hvor revisor er inhabil, som vi ligeledes benyttede i afsnittet omkring trusler mod revisors uafhængighed, jf. afsnit 3.2.2. Revisorloven § 11, stk. 2 fastslår forskellige situationer, hvor revisor er inhabil; hvilket er tilfældet omkring familiaritet, egeninteresse og egenkontrol / selvrevision. Ved familiaritet er der flere forhold, men i denne forbindelse er det når revisor har et familiemæssigt bånd til klienten, ved at en nærtstående er ansat hos klienten. Ved egeninteresse kommer revisors egne interesser i konflikt med det primære erhverv (revision), eksempelvis ved investering i klientens virksomhed eller revisor har nærtstående, der har økonomiske interesser i klients virksomhed, og i disse tilfælde er revisor inhabil. Ved egenkontrol / selvrevision tjekker revisor sit tidligere arbejde, hvilket kompromitterer uafhængigheden. Emnerne er alle gennemgået i ovenstående afsnit samt i forbindelse med den teoretiske gennemgang af FEE rapporter, jf. afsnit 3.6. Revisorloven § 11 udtrykker ikke direkte, at revisor er inhabil, men at revisor i disse tilfælde ikke må udføre opgaven for klienten, når der foreligger omstændigheder, der er med til at give offentligheden tvivl om uafhængigheden. Ud fra bestemmelsen må vi antage, at Revisorloven anser revisor som inhabil i de situationer, hvor der foreligger omstændigheder, der er med til at give tvivl om revisors uafhængighed hos offentligheden. I Revisorloven er dette egenkontrol / selvrevision samt advokering, og revisor er i alle tilfælde inhabil. Advokering er, som de øvrige kategorier, gennemgået i forbindelse med FEE rapporter og betyder, at revisor kommer til at fremstå som talsmand for klienten i en sådan grad, at offentligheden opfatter uafhængigheden som kompromitteret, jf. afsnit 3.6.4.3. I forbindelse med advokering er denne ikke helt i overensstemmelse med den opfattelse vi har af Revisorlovens udlægning af begrebet inhabilitet, da den benytter to forskellige begreber af, hvad det betyder, at være udenforstående.

Vi kan ikke udelukke, at der er en forskel mellem bestemmelserne i stk. 2 og stk. 3. Stk. 3 er en videreførelse af de situationer, der er i stk. 2 samt en forstærkelse af Revisorlovens opfattelse af begrebet inhabilitet; revisor er ikke uafhængig, når der foreligger omstændigheder, der er egnet til at vække tvivl om revisors uafhængighed hos offentligheden.

Lige som i Revisorloven findes der i Retningslinjer for revisors etiske adfærd bestemmelser omkring hvornår og i hvilke situationer revisor er inhabil. De to primære bestemmelser omkring emnet er artikel 67 og 68, som kort beskriver situationer, hvor inhabilitet er et problem. Forskellen på de to artikler er at, i de situationer der er beskrevet i artikel 67 er revisor altid inhabil, hvor i artikel 68 kan revisor være inhabil. Forskellen er, at artikel 67 vedrører revisors egne forhold, hvor i artikel 68 er det andres forhold, der overføres til revisor, og det er ikke altid sikkert at forholdene kan overføres konkret til revisor, og dermed er revisor ikke altid inhabil, når situationen opstår. Artikel 67 regulerer omkring tilfælde, hvor klienten eller klientens ansatte har ret til at udpege bestyrelsesmedlemmer i revisionsfirmaet, og opnår dermed bestemmende indflydelse. Dette bevirker, at klienten har en magt

5 over revisor, der resulterer i, at uafhængigheden kompromitteres, og tredjemand, offentligheden og andre interessenter vil med stor sandsynlighed altid tvivle på uafhængigheden i den givne situation. Hvis uafhængigheden mistes er revisor ikke i stand til at udføre opgaven i overensstemmelse med de gældende regler, og dermed mister revisorfunktionen den positive effekt, den ifølge ASOBAC, har på kommunikationsprocessen mellem regnskabsaflæggeren og regnskabsmodtageren, jf. afsnit 10 3.4.1. Dette sker, da revisor mister sin troværdighed, og samtidig mister arbejdet ligeledes troværdighed, hvilket overføres til uafhængigheden.

I forbindelse med artikel 68 er forskellen at, i forhold til artikel 67 overføres der en andens forhold til revisor, hvilket betyder, at revisor ikke udelukkende skal være opmærksom på sin egne forbindelser når der påtages en opgave, men også være opmærksom på de personer, der direkte eller indirekte 15 er knyttet til revisionsfirmaet samt om disse personer har eller inden for de sidste to år har haft en forbindelse til klienten, der gør dem inhabile, da dette forhold vil overføres til revisor.

I forhold til de to ovenstående artikler vil vi påpege, at opmærksomheden henledes på, at artiklerne er tilføjelser fra FSR i forbindelse med oversættelsen af det oprindelige dokument; *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*. Denne samt andre tilføjelser, der i forbindelse med 20 oversættelsen, er sammen med til at vise, hvilken indflydelse FSR har på revisorlovgivningen.

Udover artiklerne 67 og 68 findes der i Retningslinjer for revisors etiske adfærd yderligere 3 artikler, der fastslår hvilke aktiviteter, der er uforenelige med hvervet som revisor. Dette er artiklerne 103, 104 og 105, men disse har fokus på, at revisor ikke kan påtage sig en opgave, da dennes 25 forretningsforbindelser ikke harmonerer med hvervet som revisor.

Artikel 103 angiver, at en praktiserende revisor ikke må være involveret i aktiviteter, der kan forringe integriteten, objektiviteten eller uafhængigheden eller professionens gode omdømme. Ifølge ASOBAC opstår der en interessekonflikt, når regnskabsbrugeren mener, at der forligger en, enten 30 aktuel eller potentiel interessekonflikt, jf. afsnit 3.4.1.1. Den teoretiske interessekonflikt kan sammenholdes med ovenstående bestemmelse fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd, som beskriver det grundlæggende omkring en interessekonflikt. En interessekonflikt opstår som følge af revisors involvering i klienten udover det arbejdet kræver, hvilket betyder, at revisor på den ene eller anden måde kunne komme i besiddelse af informationer eller opnår et forhold til klienten, der gør at revisor ikke længere er uafhængig og mister evnen til at udføre sit arbejde objektivt. Derfor er det 35 vigtigt for revisor og professionens omdømme, at når opgaven accepteres granskes forholdene omkring den nøje, for at undgå, at der på den ene eller anden måde i forløbet opstår en interessekonflikt.

Ifølge ASOBAC er ovenstående betingelser betydningsfulde for, at revisor er med i processen omkring regnskabsaflæggelsen, derfor er det samtidig vigtigt, at der ikke opstår tilfælde, hvor revisor 40 i realiteten reviderer sit eget arbejde, da formålet med revisionen i disse tilfælde bortfalder.

For at revisor kan have positiv effekt på kommunikationsprocessen mellem regnskabsaflæggeren og regnskabsbrugeren er det ifølge ASOBAC vigtigt, at revisor indeholder visse personelle egenskaber, der omfatter de førnævnte, uafhængighed og integritet, jf. afsnit 3.4.2.1. Egenskaberne er ligeledes

- 5 fremhævet i Retningslinjer for revisors etiske adfærd artikel 103, som er af vigtighed for, at revisor må udføre sit arbejde, da bestemmelsen bestemmer, at forringes egenskaberne må revisor ikke udføre opgaven. ASOBAC og Retningslinjer for revisors etiske adfærd artikel 103 angiver, at hvis revisor ikke kan opfylde kravene omkring uafhængighed, integritet og objektivitet er revisor ikke i stand til at udføre sit arbejde på et acceptabelt niveau.
- 10 Retningslinjer for revisors etiske adfærd artikel 104 fastslår, at det ikke forringer revisors uafhængighed, integritet og objektivitet, hvis revisor udfører to opgaver på samme tid. Hertil kan det udledes, at allerede i 2002, da den danske Revisorkommission udsendte betænkning nr. 1411 / 2002: Revisorlovgivning - uafhængighed og liberalisering, var der forskellighed landene imellem med
- 15 hensyn til, hvilke opgaver revisor måtte påtage sig, når denne var i gang med at revidere klienten, jf. afsnit 3.2. Med bestemmelsen i Retningslinjer for revisors etiske adfærd, kan vi uddrage, at det i Danmark er tilladt for revisor at rådgive den klient der revideres, dog skal revisor være opmærksom på ikke at tage beslutninger for klienten eller komme til at fremstå som talsmand, da det i disse og andre tilfælde, ikke er tilladt for revisor at revidere klienten.
- 20 Vi har den opfattelse, at i de situationer, hvor revisor både reviderer og rådgiver klienten på samme tid, er de mest risikofyldte situationer med hensyn til offentlighedens tvivl omkring revisors uafhængighed. Dette er ikke fordi der er større risiko for at truslerne mod uafhængigheden kan opstå, men fordi offentligheden har tendens til at tro, at der er et andet forhold mellem revisor og klienten end det, der bør være, da revisor ved andre opgaver end revision, får andre oplysninger
- 25 omkring klienten og dennes virksomhed end normalt. Derfor vil offentligheden, der er afhængig af de oplysninger revisor udarbejder, muligvis tvivle mere på informationerne end hvis revisor udelukkende havde revideret klienten. Dog kan offentligheden også se det som en mulighed for at informationerne bliver mere realistiske, da revisor ved både at revidere og rådgive klienten, får adgang til andre informationer end udelukkende dem, der bruges i forbindelse med revisionen. Derfor mener vi, at der
- 30 kan være både fordele og ulemper ved, at revisor har mulighed for både at revidere samt rådgive den samme klient.
- Retningslinjer for revisors etiske adfærd artikel 105 fastslår, at selvom aktiviteterne ikke kan relateres direkte til opgaven, er det ikke tilladt for revisor at have dem, hvis de forhindrer revisor i at udføre sit
- 35 hverv i overensstemmelse med revisorprofessionens etiske principper. Revisorprofessionens etiske principper vil ikke blive gennemgået nærmere, da vi i det følgende afsnit behandler revisor faglige etik, og de etiske principper hører under dette emne. Men derfor er det vigtigt at nævne bestemmelsen i denne forbindelse, da det viser, at hvis revisor ikke overholder de etiske principper, kan den pålagte opgave ikke udføres, og revisor bliver i situationen inhabil.
- 40 Det er vigtigt i forbindelse med bestemmelserne omkring revisors inhabilitet, at være opmærksom på, at bestemmelserne i Retningslinjer for revisors etiske adfærd artikel 67 og 68, angiver det samme som de omtalte bestemmelser fra Revisorloven, men som tidligere nævnt, er

- 5 bestemmelserne tilføjet fra den danske lovgivers side i forbindelse med oversættelsen af den originale version fra *IFAC*.

5.2.4 Revisors faglige etik

- Faglig etik er et bredt område, hvilket gør det svært at give en præcis definition. Faglig etik inden for revisorbranchen betyder blandt andet, at revisor skal overholde de forskellige regelsæt der eksisterer på området samt være opmærksom på, om der på den ene eller anden måde opstår trusler mod revisor, således at revisor ikke kan udføre sit arbejde i overensstemmelse med de gældende regler. ASOBAC medtager ikke direkte noget omkring revisors faglige etik, men det er implicit i teorien, at overholder revisor ikke reglerne, og er opmærksom på at uafhængigheden ikke trues, hvilket er en del af den faglige etiks indhold, mister revisorfunktionen den positive værdi, den har på kommunikationsprocessen mellem de involverede parter. Derfor er den faglige etik også vigtig for emnet revisors uafhængighed.

- I redegørelsen om den danske regulering, har vi ikke medtaget bestemmelser omkring revisors faglige etik, da vi har vurderet, at vi udelukkende vil beskæftige os med de bestemmelser, der er omkring revisors uafhængighed samt udvalgte bestemmelser, der har en indirekte indflydelse på revisors uafhængighed, og ikke er så direkte som eksempelvis Revisorloven § 11. Udover ovenstående er der ingen af bestemmelserne, der direkte benytter begrebet faglig etik, men bruger begrebet god revisorskik i stedet for. Vi har vurderet at begreberne er af den samme betydning, og derfor har vi valgt at de bestemmelser, der behandler god revisorskik, hører under emnet.

- I denne forbindelse kommer vi i berøring med bestemmelser fra FSR's vedtægter. FSR's vedtægter § 5, stk. 3 og § 16, er de to bestemmelser, som vi har valgt at medtage i denne sammenhæng, da vi er af den opfattelse at det er disse, der er af indirekte betydning for revisors uafhængighed. § 5, stk. 3 lægger fokus på, at revisor skal udføre sine opgaver i overensstemmelse med god revisorskik, hvilket betyder, at bestemmelserne skal overholdes samt revisor skal forblive uafhængig af de involverede parter.

- FSR's vedtægter § 16 angiver ikke meget om revisors uafhængighed, men fastslår noget om de organisationer, i denne forbindelse FSR, der har indflydelse på, hvilke etiske regler der udarbejdes, og dermed også revisors uafhængighed. § 16 giver FSR rettigheder til at udarbejde etiske regler, der dog skal ligge inden for rammen af revisorlovgivningen samt *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*. Dette hænger sammen med Retningslinjer for revisors etiske adfærd, der ligeledes er udarbejdet af FSR, og som tidligere nævnt er en oversættelse af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*. FSR har, som tidligere nævnt, lavet tilføjelser til den originale udgave, der bevirker at flere bestemmelser, som også findes i den danske revisorlovgivning, er tilføjet med henvisninger til de respektive kilder, eksempelvis, som tidligere nævnt, er den to-årige karansperiode fra Revisorloven tilføjet, jf. Retningslinjer for revisors etiske adfærd artikel 79.

- Ud over de to bestemmelser fra FSR's vedtægter er der i Retningslinjer for revisors etiske adfærd en bestemmelse omkring, hvorledes revisor skal løse etiske konflikter. Dette betyder, de konflikter der kan forekomme, når der opstår interessekonflikter mellem revisor og de opgaver, der skal udføres; i

5 denne forbindelse henvises der til FEE rapporter om interessekonflikter. Vi har valgt at
medtage Retningslinjer for revisors etiske adfærd artikel 18, da vi er af den opfattelse, at den
hænger sammen med den faglige etik. Artiklen kommer ikke med direkte forslag i forbindelse med
løsning af etiske konflikter, men beskriver hvilke former konflikterne kan antage samt almene
10 meningsforskelle mellem personer i sig selv ikke udgør en etisk konflikt, men skal vurderes af de
involverede parter. I bestemmelsen er der lagt vægt på, at revisor skal udarbejde en checkliste i
forbindelse med opdagelsen af forskellige interessekonflikter, der kan forekomme samt det ikke er
mulig for revisor, at lave listen udtømmende, hvilket bevirker, at der kan være en risiko for trusler
mod revisors uafhængighed. De sikkerhedsforanstaltninger der skal foretages i forbindelse med
15 trusler mod revisor uafhængighed er, som tidligere nævnt, ikke noget vi vil beskæftige os yderligere
med, da det ikke falder ind under den problemstilling der arbejdes med.

Området vi beskæftigede os med i dette afsnit er et meget bredt område, og er som førnævnt ikke
nemt at afgrænse, da det på den ene eller anden måde dækker hele den lovgivning, der findes
omkring revisors adfærd samt udførelse af sin profession. Derfor er revisors faglige etik ikke et
20 område, der er blevet behandlet så dybdegående som andre af emnerne. Mange af
bestemmelserne, der hører under emnet er blevet gennemgået i forbindelse med andre emner,
hvilket betyder, at yderligere uddybning af afsnittet udelukkende vil blive en gentagelse af tidligere
afsnit, hvilket vi ikke finder hensigtsmæssigt.

5.2.5 Revisors honorar

25 Vi har fundet det relevant, at medtage bestemmelsen omkring revisors honorar fra Revisorloven i
analysen, da honorarer kan have en stor indflydelse på både revisors og revisionsfirmaets
uafhængighed.

Vi mener, at det er vigtigt, at honorarniveauet gælder for alle klienter, for hvis revisor får et højere
30 honorar af én klient frem for en anden klient, kan tvivlen omkring uafhængighed opstå.
Offentligheden vil få den opfattelse, at årsagen til det høje honorar er, at klienten betaler revisor for
at se igennem fingere med visse oplysninger. Derfor er det vigtigt, at klienterne betaler det samme for
ydelse, og variationen i beløbet udelukkende opstår ved arten samt den tid og personale, der
bruges mere på den ene frem for den anden.

35 Med Revisorloven § 13 foreligger der en bestemmelse om at maksimalt 20 procent af et
revisionsfirmas indtjening må komme fra én klient, hvilket vil formindske risikoen for tvivl omkring
uafhængigheden. Dette sker fordi; hvis et revisionsfirmas indtjening primært kommer fra én klient, vil
offentligheden sandsynligvis tro, at revisionsfirmaet har tilbøjelighed til at føje klienten på områder,
40 der ikke er i overensstemmelse med god revisorskik, og dermed er uafhængigheden i fare.

Endvidere foreligger der i bestemmelsens stk. 2 regulering omkring, hvor meget revisor må opkræve
for det arbejde der udføres. Dermed formindskes problematikken omkring hvilket revisionshonorar

- 5 der skal opkræves, da revisor, ifølge bestemmelsen, ikke må opkræve mere end hvad der anses for rimeligt samt ikke opkræve et honorar, der er betinget af andre forhold end det udførte arbejde. Ved hjælp af bestemmelserne opnås der større tillid til uafhængigheden fra offentligheden, og mistanken omkring uregelmæssige betalinger fra klienten til revisor mindskes.
- Det er i dag tilladt for revisor at levere andre ydelser til klienten end udelukkende revisionsydelser, 10 derfor er der i Revisorloven § 13, stk. 3 indskrevet en bestemmelse, hvori der står, at honoraret for andre ydelser også skal følge de ovenstående bestemmelser i stk. 1 og 2. Dette betyder, at der opstår endnu en sikkerhed omkring uafhængigheden, da det ellers kunne give udtryk for, at revisor blot har et højere honorar hos klienten for at skjule, at revisor betales yderligere ved siden af honoraret.
- 15 Vi har i forbindelse med Mautz og Sharaf gennemgået aspekter omkring økonomisk rådgivning, jf. afsnit 3.5.2.1 samt 3.5.2.2. Revisorloven benytter ikke begrebet økonomisk rådgivning, men definerer det som alt rådgivning udover revisors almene opgaver. Da Mautz og Sharaf udledte teorien var økonomisk rådgivning ikke anset som en del af revisors accepterede ydelser, dog var de 20 ikke afvisende overfor ideen om, at revisor kunne levere sådanne samt argumenterede for, at revisors levering af økonomisk rådgivning var kommet for at blive. I dag kan vi udlede, at Mautz og Sharaf fik ret i deres påstand om, at revisors levering af økonomisk rådgivning var kommet for at blive, da der ses af Revisorloven § 13 eksisterer bestemmelser omkring honoraret af ydelsen.
- 25 Udover Revisorloven § 13 findes der i Retningslinjer for revisors etiske adfærd ligeledes bestemmelser omkring revisors honorar. Som vi gennemgik i afsnit 5.1.3.2 findes der i Retningslinjer for revisors etiske adfærd et afsnit omkring honorarer, dog har vi udelukkende valgt at medtage artiklerne 91 og 92, da det er disse, der er af relevans for vores speciale.
- I modsætning til bestemmelserne i Revisorloven er bestemmelserne i Retningslinjer for revisors etiske adfærd mere udspecificeret, dog står der grundlæggende det samme, med den forskel, at der 30 bruges forskellige begreber for den samme regulering. Retningslinjer for revisors etiske adfærd artikel 91 og 92 fastslår, i modsætning til Revisorloven, at honoraret skal på rimelig vis afspejle værdien af det arbejde der udføres, med hensyn til de forskellige ressourcer, kompetencer og tidsforbrug opgaven har samt satserne for de involverede personer skal beregnes på baggrund af passende dags- eller timesatser. Forskellen mellem bestemmelserne i Revisorloven og 35 Retningslinjer for revisors etiske adfærd består i, at Revisorloven fokuserer på at revisor eller revisionsfirmaet ikke kommer til at fremstå som afhængig af klienten, i og med at klienten udgør størstedelen af indtjeningen, 20 procents reglen, hvor Retningslinjer for revisors etiske adfærd fokuserer på, hvorledes beløbene udregnes. Ligheden mellem de to reguleringer er, at revisors honorar skal være rimeligt, og revisor ikke må opkræve et beløb højere end dette.
- 40 På dette område er reguleringerne på sin vis forskellige, og bestemmelserne regulerer i forskellige henseender, men samtidig supplerer reguleringerne hinanden, og giver tilsammen en tilnærmelsesvis komplet regulering omkring revisors honorar.

5 Revisors honorar kædes af Mautz og Sharaf, jf. afsnit 3.5.1.4, sammen med den udvikling der har været inden for revisionsbranchen, og sammen med den 20 procents regel der er i Revisorloven § 13, stk. 1, er der i dag en årsag til den fortsatte vækst inden for revisionsfirmaerne. Der er i dag flere "større" revisionsfirmaerne eller revisionssammenslutninger end tidligere, men da de almene virksomheder også fortsætter med at vokse samtidig med, at en klient maksimalt må udgøre 20
10 procent af et revisionsfirmas samlede indtjening er det en nødvendighed, at der bliver ved med at være flere og større revisionsfirmaer end tidligere, da det ellers ikke er muligt for et revisionsfirma at udføre opgaverne for klienten og samtidig fremstå som uafhængige. Hvis uafhængigheden ikke opretholdes i denne forbindelse mister revisors arbejde den troværdighed det ellers tillægges, jf. afsnit 3.2, og dermed mister revisorfunktionen sin værdi, hvis ikke det udførte arbejde er troværdigt,
15 jf. ASOBAC.

5.2.6 Rotationspligt

Emnet rotationspligt har tidligere været omdiskuteret, da der både er fordele og ulemper ved dette, og hvad holdningen præcis er til dette, er individuelt.

20 Problematikken omkring rotationspligt består i, at jo længere tid en revisor arbejder for en klient, jo mere indsigt og forståelse opnår revisor i klientens virksomhed, hvilket kan bevirke at revisor udfører sit arbejde på en mere fyldestgørende måde. Samtidig ligger ulempen i, at jo længere tid revisor arbejder for en klient, jo større er muligheden for at der opstår et venskabeligt bånd mellem klienten og revisoren, hvilket medfører risiko for, at revisor ikke længere udfører sit arbejde objektivt, og dermed bliver en trussel mod uafhængigheden.

25 Problematikken omkring det venskabelige forhold mellem klienten og revisor består i, at det kan ligestilles med familiaritet, på den baggrund, at hvis revisor har arbejdet længe for klienten opstår der en familiaritets følelse fra revisor overfor klienten. Dermed kan revisor ikke udføre sit arbejde på en objektiv måde, hvilket er vigtig, da revisors arbejde ikke er af værdi for offentligheden, hvis det ikke er udført objektivt. I denne forbindelse henviser vi til, at vi tidligere har ligestillet uafhængighed og
30 objektivitet, da vi er af den opfattelse, at det ene ikke kan eksistere uden det andet, jf. afsnit 3.6.4.1. Familiaritetsbegrebet beskrives i FEE rapportererne, jf. afsnit 3.6.4.4, som når revisor igennem en årrække har revideret den samme klient, og på den baggrund er der opstået et sympati- eller venskabeligt forhold mellem revisor og klienten, og at det er i disse situationer at familiaritets-truslen opstår. For at mindske denne trussel er det ifølge FEE rapportererne vigtig, at revisor følger de
35 bestemmelser der er på området.

I Revisorloven § 10, stk. 2 er det bestemt, at revisor eller de revisorer der underskriver revisionspåtegningen skal udskiftes for en periode af minimum to år, senest syv år efter at de er udpeget til opgaven. Bestemmelsen betyder, at muligheden minimeres for at familiaritets-truslen
40 opstår. Dog er problemet, at bestemmelsen udelukkende er gældende for børsnoterede selskaber, statslige aktieselskaber, virksomheder underlagt finanstillsynet samt virksomheder, der i to på hinanden følgende år opfylder visse kriterier til deres medarbejderstab, balancesum og

- 5 nettoomsætning. Problemet opstår når klienterne ikke hører under en af ovenstående kategorier, hvilket betyder, at det står klienterne frit for at benytte den samme revisor uden udskiftning. Dog vælger nogle klienter, for deres egen troværdighed at benytte sig af syv års reglen, selvom de ikke hører under de ovenstående kategorier.
- 10 Ovenstående bestemmelse, Revisorloven § 10, stk. 2, er den eneste bestemmelse der på nuværende tidspunkt findes på området omkring rotationspligt. Der findes i Retningslinjer for revisors etiske adfærd ikke en tilsvarende bestemmelse, ligesom der har gjort på de andre områder, der har været behandlet.

5.2.7 Kvalitetssikring og kvalitetskontrol

- 15 Med henvisning til afsnittet omkring kvalitetssikring i forbindelse med EU reguleringen, jf. afsnit 4.2.7, er kvalitetssikring ikke et område vi vil gå i dybden med, da det ikke har en afgørende betydning for det videre arbejde med vores problemstilling. Dog har vi alligevel valgt at behandle emnet kort, da det er med til at vise FSR's indflydelse på revisors uafhængighed.
- 20 FSR's vedtægter §§ 25 og 26 samt § 5, stk. 4 behandler kvalitetskontrol og ikke kvalitetssikring. Forskellen ligger i, at kvalitetssikring har til formål, at give revisionspåtegninger en mindstesikkerhed for pålideligheden samt finansielle oplysninger. Kvalitetskontrol derimod, er det tilsynsførende organ, der skal sikre og kontrollere, at kvalitetssikringen bliver udført tilfredsstillende. De bestemmelser vi har valgt at medtage i dette afsnit omhandler udelukkende kvalitetskontrollen. De ovenstående
- 25 bestemmelser er dem, som vi har valgt at medtage i analysen, da det er disse, der viser hvilken indflydelse FSR har på området. Dog regulerer Revisorloven § 14 omkring den person eller de personer, der skal udføre kvalitetskontrollen.
- 30 FSR's vedtægter § 5, stk. 4 hænger sammen med tidligere behandling af § 5, stk. 3, der angav, at FSR's medlemmer og medlemsfirmaer skal udføre opgaverne i overensstemmelse med god revisorskik. Efterfølgende angiver stk. 4, at medlemsfirmaerne endvidere skal etablere kvalitetssikring, som sikrer at opgaverne udføres i overensstemmelse med god revisorskik. Dette betyder, at FSR overfører ansvaret for etableringen af kvalitetssikringen til medlemsfirmaerne. Det, at FSR præciserer, at det er medlemsfirmaerne som skal etablere kvalitetssikringen, betyder at
- 35 bestemmelsen udelukkende er gældende for de firmaer, som er medlem af FSR, jf. FSR's vedtægter § 25, stk. 2, så hvis et revisionsfirma ikke er medlem af FSR, er den ikke underlagt bestemmelsen om at der skal etableres kvalitetssikring. Bestemmelserne i Danmark foreligger på den måde, at statsautoriserede revisorer skal være medlem af FSR, hvis de arbejder for et medlemsfirma, hvilket betyder, at disse er underlagt bestemmelsen om etablering af kvalitetssikring. Endvidere påpeger de
- 40 danske bestemmelser, at en statsautoriseret revisor ikke nødvendigvis behøver at være medlem af FSR, på trods af ansættelse hos et medlemsfirma. Udover de statsautoriserede revisorer findes

- 5 også registrerede revisorer, for hvilke bestemmelsen omkring etablering af kvalitetssikring heller ikke er pålagt, da de ikke er medlem af FSR, og dermed ikke underlagt FSR's vedtægter.
- Udover bestemmelsen omkring etablering af kvalitetssikring regulerer FSR's vedtægter om etableringen af et kvalitetsudvalg, som fører tilsyn med kvalitetskontrollen. Forskellen mellem kvalitetssikring og kvalitetskontrol ligger i, at kvalitetssikringen foregår internt i revisionsfirmaet, og
- 10 betyder, at der etableres systemer, der hjælper revisor i at udføre sit arbejde i overensstemmelse med god revisorskik, mens kvalitetskontrollen betyder, at FSR har etableret et udvalg, der kontrollerer de forskellige revisionsfirmaer, og om de udfører deres opgaver i overensstemmelse med de gældende bestemmelser.
- Fordelen ved etableringen af kvalitetskontrollen er at udenforstående og uafhængige personer
- 15 kontrollerer det udførte arbejde, jf. FSR's vedtægter § 26, via regelmæssige kontroller minimum med 4 års mellemrum, jf. Revisorloven § 14, stk. 3, hvilket betyder, at risikoen for at der opstår tvivl omkring revisor og revisionsfirmaets arbejde mindskes. Mindskelse af tvivlen overfor revisors og revisionsfirmaets arbejde overføres til revisors uafhængighed, hvilket betyder, at offentligheden har mindre grund til at tvivle på revisors og revisionsfirmaets uafhængighed, og dermed får etableringen
- 20 af både den interne kvalitetssikring og kvalitetskontrollen fra FSR's side en positiv effekt på uafhængigheden. På baggrund af ovenstående udtrykkes det, at gennem FSR's oprettelse af et kvalitetsudvalg der fører tilsyn med kvalitetskontrollen, jf. FSR's vedtægter § 25, opnås en vis form for indflydelse omkring uafhængigheden.
- Vi vil ikke gå i dybden med de udvalgte bestemmelser, da en yderligere gennemgang ikke har
- 25 indflydelse på det videre arbejde, da vi på nuværende tidspunkt har opnået formålet med afsnittet, at påvise, at FSR har en indflydelse på revisors uafhængighed.

5.2.8 Opsummering

- I den foregående analyse har vi sammenholdt de udvalgte bestemmelser med de teoretiske aspekter samt belyst de forskelle og ligheder, der er i den danske lovgivning. Vi blev i den forbindelse hurtig
- 30 opmærksom på, at mange af de ligheder, der er mellem Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd, udspringer af de tilføjelser, der er foretaget af FSR i forbindelse med oversættelsen og implementeringen af IFAC's oprindelige dokument; *Code of Ethics for Professional Accountants*. Opmærksomheden skal blandt andet henledes på indskrivningen af den to-årige karensperiode, der direkte er taget fra Revisorloven og overført til Retningslinjer for revisors etiske adfærd med en
- 35 henvisning til Revisorloven.

- Vi har endvidere i analysen, ved hjælp af de teoretiske aspekter, vist, at teorien omkring revisors uafhængighed og den egentlige udformning af lovgivningen ikke er stor, hvilket blandt andet kommer til udtryk i forbindelse med afsnittet omkring økonomisk rådgivning. Her fastslår Mautz og Sharaf, at
- 40 revisors levering af økonomisk rådgivning til klienterne er noget der var inden for revisionsteorien længe før revisor egentlig begyndte at levere ydelsen til klienterne.

5 Vi har gennem analysen forsøgt at undgå gentagelser, men dette har ikke altid været muligt, og derfor har vi flere steder lavet henvisning til andre steder i analysen, hvor det pågældende emne er behandlet. Dette, i samarbejde med den opdeling der er foretaget, mener vi, har været med til at give et bedre overblik, ikke kun for os selv men også for læseren.

Vi har forsøgt gennem analysen at inddrage de teoretiske aspekter i behandlingen af de udvalgte bestemmelser, hvilket dog ikke har været muligt, da vi som tidligere nævnt, har medtaget forskellige teoretiske aspekter, for at dække alle emnerne. Derfor er det forskelligt i hvilke sammenhænge eksempelvis Mautz og Sharaf samt ASOBAC dominerer, og i andre tilfælde er det eksempelvis FEE rapporterne, som det er tilfældet i afsnit 5.2.2. Vi har i forbindelse med analysen af den danske regulering ikke benyttet os meget af den teoretiske gennemgang af generel og konkret uafhængighed, men udelukkende brugt den i forbindelse med at påvise vigtigheden af udarbejdelse af erklæringer med høj troværdighed, jf. afsnit 5.2.1. I det afsnit behandlede vi endvidere Retningslinjer for revisors etiske adfærds definition af begrebet uafhængighed, som ikke er en bestemmelse der er krav om skal følges. Derudover kom vi frem til en sondring; Retningslinjer for revisor etiske adfærd er på et andet niveau end de andre danske reguleringer, vi har medtaget, da denne er udarbejdet ud fra en konceptuel ramme, hvilket betyder, at revisor ikke blot skal være opmærksom på, at truslerne mod uafhængighed fremkommer, men skal imødekomme eventuelle trusler og til stadighed vurdere risikoen for at de opstår.

25 Gennem analysen har der været én argumentation, som de teoretiske aspekter har været enige om, og som til dels også er kommet til udtryk gennem reguleringerne; hvis revisor ikke længere kan være uafhængig af klienten, mister revisorfunktionen den positive værdi den tilfører kommunikationsprocessen mellem klienten og modtageren af revisors arbejde.

30 Vi har fra starten argumenteret for, at FSR har indirekte indflydelse på revisors uafhængighed, hvilket ikke kom til udtryk gennem de udvalgte bestemmelser fra FSR's vedtægter, da disse ikke indeholdte bestemmelser omkring revisors uafhængighed. Alligevel påviste vi, at FSR gennem andre bestemmelser opnår en indirekte indflydelse på revisors uafhængighed, da de gennem arbejdet med andre af reguleringerne på området opnår denne. Dette er kommet til udtryk gennem arbejdet med *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*, da oversættelsen er tilføjet yderligere bestemmelser, for at den danske udgave, Retningslinjer for revisors etiske adfærd, opfylder de danske krav på området. Endvidere kommer det til udtryk i afsnittet omkring kvalitetssikring og kvalitetskontrol, hvor det primært er FSR's vedtægter, der regulerer området.

40 Overordnet viser ovenstående analyse vigtigheden af revisors uafhængighed, da uafhængigheden har indflydelse på mange områder, og hvis revisor ikke er uafhængig, mister revisorfunktionen sin værdi, jf. ASOBAC.

5 6. Sammenholdende analyse

Efter udarbejdelsen af de to foregående kapitler, jf. kapitel 4 og 5, hvor vi har redegjort for og analyseret den danske lovgivning og EU reguleringen omkring revisors uafhængighed, i forhold til vores udvalgte teoretiske aspekter, vil vi i denne sammenholdende analyse stille de to reguleringer op mod hinanden, for på den måde at arbejde med samt forsøge, at opfylde vores tidligere nævnte problemstilling:

10 *Sammenholdende analyse omkring EU reguleringen kontra den danske lovgivning vedrørende uafhængighed med henblik på at komme med en vurdering af forskellighederne i EU reguleringen og*
15 *den danske lovgivning samt hvilken indflydelse det kan have på lovgivningen i Danmark, at der er kommet et nyt 8. direktiv.*

For at bibeholde overblikket fra de to foregående analyser, har vi valgt at opdele den sammenholdende analyse på tilsvarende måde. Vi har gjort det på denne måde, da vi mener, det giver overblik for både læseren og ikke mindst os selv i forbindelse med udarbejdelsen af kapitlet.

I dette kapitel har vi endvidere valgt ikke at fokusere på de enkelte bestemmelser i forhold til de teoretiske aspekter, men udelukkende fokusere på at sammenholde den danske lovgivning og EU reguleringen med hinanden. Dette har vi gjort, da teorierne er benyttet i de foregående analyser i forhold til de udvalgte emner og deres tilhørende bestemmelser, og en yderligere gennemgang vil blive en gentagelse, hvilket vi bestræber os på at undgå. Dette betyder endvidere, at vi i de enkelte afsnit ikke vil uddybe de udvalgte bestemmelser, men udelukkende kigge på de forskelle der er fremkommet mellem den danske lovgivning og EU reguleringen gennem de foregående analyser. I de tilfælde hvor det, for helheden af analysen, er nødvendig at benytte teori vil dette dog blive gjort samt, hvis det er nødvendig at uddybe en enkelt bestemmelse yderligere.

6.1 Uafhængighed, objektivitet og integritet

I dette afsnit vil vi udelukkende behandle de bestemmelser, som ikke kan henføres under senere afsnit i kapitlet, hvilket er gjort for at undgå gentagelser i de efterfølgende afsnit. I de efterfølgende afsnit vil vi behandle vores førhen udvalgte emner, der har indflydelse på uafhængigheden og disse kan alle henføres til dette afsnit, da emnerne påvirker uafhængigheden, objektiviteten og integriteten på den ene eller anden måde.

Selvom henstillingerne har været benyttet på mange områder i analysen kan de ikke tillægges den store vægt, idet henstillingerne ikke indeholder et krav om implementering i medlemslandene, men anses udelukkende som "gode råd" og vejledninger. Danmark benyttede, i forbindelse med udarbejdelsen af Revisorloven, sig af henstillingerne, hvilket betyder, at der ikke er væsentlige

- 5 forskelle mellem henstillingerne og Revisorloven, da udarbejdelsen af Revisorloven er foretaget med inspiration fra henstillingerne.
- Inden henstillingen om revisors uafhængighed udkom i 2002, blev der i 2000 udsendt en henstilling omhandlende kvalitetssikring, hvilket var det første tiltag omkring revisors uafhængighed. Foruden den udsendte meddelelse i 1998 omkring vejen frem blev det i 2000 en realitet, at der var mangler
- 10 på området omkring uafhængighed og objektivitet, da medlemslandene ikke havde en enslydende lovgivning på området, hvilket besværliggjorde revisors arbejde på tværs af grænserne i EU.
- I kapitel 3 har de teoretiske aspekter udtrykt bud på, hvad de mener begrebet uafhængighed indeholder, og er grundlæggende enige. I de anvendte reguleringer er der kun én, der
- 15 tilnærmelsesvis definerer begrebet uafhængighed, og dette er Retningslinjer for revisors etiske adfærd. Revisorloven samt direktivet udlægger ikke en direkte definition af begrebet uafhængighed, men ved at sammenholde bestemmelserne gives et bud på, hvordan reguleringerne fortolker begrebet.
- Som udgangspunkt har det dog været Mautz og Sharaf's udlægning og definition af begrebet
- 20 uafhængighed, som reguleringerne, på den ene eller anden måde, kan henføres til. Dette har derfor betydet, at Mautz og Sharaf har været benyttet mest i analysen i forhold til måden at anskue begrebet uafhængighed på.
- Vi har i de to foregående analyser samt i de teoretiske aspekter klassificeret, hvilken ramme
- 25 reguleringerne fokuserer på. EU-Kommissionen anbefaler en principbaseret tilgang til bestemmelserne frem for en regelbaseret, og derfor er reguleringerne fra EU-Kommissionen principbaseret. Modsat er den danske lovgivning regelbaseret, dog med undtagelse af Retningslinjer for revisors etiske adfærd, da den, som tidligere nævnt, er udarbejdet af *IFAC*, der ligeledes mener, at en principbaseret tilgang fungerer bedst.
- 30 Selvom reguleringerne ikke er enige i, om der bør benyttes en regel- eller principbaseret tilgang, fokuserer de på samme form for uafhængighed. Som tidligere nævnt findes der forskellige former for uafhængighed; generel og konkret uafhængighed, Mautz og Sharaf refererer til faktisk og tilsyneladende uafhængighed, hvilke er tilsvarende begreber. Grundlæggende fokuserer reguleringerne på konkret / faktisk uafhængighed, dog med undtagelse af Retningslinjer for revisors
- 35 etiske adfærd, der både fokuserer på den uafhængige grundholdning og den uafhængige fremtoning, som er forskellige begreber, men med samme betydning. EU reguleringen benytter begrebet faktisk uafhængighed, hvor Revisorloven benytter begrebet konkret, men gennem de to foregående analyser samt de teoretiske aspekter er der givet udtryk for, at begreberne stort set dækker over det samme. Modsat førnævnte fokuserer Retningslinjer for revisors etiske adfærd på både generel og
- 40 konkret uafhængighed, hvilket svarer til den uafhængige grundholdning og fremtoning. Dette har som udgangspunkt ingen betydning, dog er reguleringen mere vidtrækkende end de andre reguleringer, da den medtager både generel og konkret uafhængighed.

- 5 Overordnet er reguleringerne enige om, at revisor ikke kan udføre sit hverv tilfredsstillende, hvis uafhængigheden kompromitteres, hvilket er kommet til udtryk gennem de foregående analyser omkring uafhængighed, objektivitet og integritet, jf. afsnit 4.2.1 og 5.2.1. Vi fandt ligeledes frem til, at forskellen mellem reguleringerne grundlæggende består i, hvilken formulering de benytter, når de skal redegøre for begreberne, men selve betydningen er den samme.
- 10 Endvidere er vi i de foregående analyser kommet frem til, at de medtagende reguleringer er enige om, at begreberne uafhængighed, objektivitet og integritet hænger sammen således at den ene ikke udelukker den anden. Derudover fokuserer hovedprincipperne i reguleringerne på begreberne, hvilket er med til at understrege, at reguleringerne er enige om, at hovedprincipperne skal opfyldes for at revisor kan udføre sit arbejde tilfredsstillende.
- 15 I forbindelse med arbejdet omkring uafhængighed, objektivitet og integritet i de foregåede analyser, er vi kommet frem til, at både den danske lovgivning og EU reguleringen fokuserer på uafhængighed, objektivitet og integritet som de vigtigste områder for troværdigheden af revisors arbejde. I den forbindelse har vi haft mulighed for at benytte ASOBAC, hvilket er med til at fremhæve ligheden mellem den danske lovgivning og EU reguleringen. Vi har benyttet ASOBAC's
- 20 gennemgang af personelle egenskaber, hvilket udtrykker, at revisor bør besidde sådanne for at udføre sit arbejde tilfredsstillende.
- Yderligere kan det udledes af bestemmelserne i begge reguleringer at, i forbindelse med personelle egenskaber skal revisor ikke udelukkende være opmærksom på sine egne forhold, men også være opmærksom på revisionsfirmaets og arbejdskollegaernes i forbindelse med påtagelse eller
- 25 udførelse af en opgave.
- På den baggrund er vi kommet frem til, at både den danske lovgivning og EU reguleringen er enige om, at revisor ikke kan udføre sit arbejde med tilstrækkelig høj troværdighed, hvis uafhængigheden kompromitteres.
- 30 På et enkelt område har vi dog fundet væsentlig forskel mellem den danske lovgivning og EU reguleringen. Direktivet indeholder bestemmelser særligt for revisorer, der arbejder med virksomheder af særlig offentlig interesse, hvilket medfører strengere bestemmelser for virksomhedernes revisorer. Den danske lovgivning, hverken Revisorloven eller Retningslinjer for revisors etiske adfærd, indeholder ikke særlige bestemmelser omkring området, hvilket betyder, at
- 35 indførelsen af direktivet medfører yderligere regulering for revisorer, der arbejder med virksomheder af særlig offentlig interesse.
- Derudover er vi af den opfattelse, at Retningslinjer for revisors etiske adfærd på nogle områder er mere grundig i forklaringen end de andre reguleringer. Dette er eksempelvis kommet til udtryk ved at den, som den eneste, indeholder en tilnærmelsesvis definition af begrebet uafhængighed samt en
- 40 brugbar vejledning. Dog skal det bemærkes, at definitionen ikke er dansk, selvom vi har behandlet Retningslinjer for revisors etiske adfærd som dansk regulering, er denne en oversættelse af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*, som er oversat til dansk samt tilføjet danske bestemmelser. Definitionen er ikke en dansk tilføjelse, men stammer fra det oprindelige dokument,

5 hvilket betyder, at der kan være forskellige udlægninger af, om definitionen skal klassificeres som værende dansk eller EU.

Retningslinjer for revisors etiske adfærd gør endvidere opmærksom på forkert brug af begrebet uafhængighed, da dette kan medføre, at offentligheden vil få den opfattelse, at revisor skal være fri af alle forbindelser, hvilket i praksis ikke er muligt.

10

I dette afsnit har vi, som tidligere nævnt, udelukkende beskæftiget os med de generelle bestemmelser omkring revisors uafhængighed, og vil som i det forestående gå yderligere i dybden med de enkelte emner omkring uafhængigheden i de efterfølgende afsnit.

6.2 Trusler mod revisors uafhængighed

15 De to foregående afsnit, omkring trusler mod revisors uafhængighed, er opbygget på forskellige måder, jf. afsnit 4.2.2 og 5.2.2. Årsagen til forskelligheden er, at det i den danske analyse var muligt direkte at henføre bestemmelserne fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd til de fem kategorier fra FEE rapporterne, da disse benytter sig af de samme begreber som FEE rapporterne. Revisorloven benytter sig ikke af de samme begreber, men alligevel var det muligt, at henføre de
20 forskellige bestemmelser til de områder, hvor de har relevans. Samme opdeling faldt os ikke naturlig i forbindelse med EU reguleringen, da ingen af bestemmelserne direkte følger FEE rapporternes fem kategorier. Henstillingen om revisors uafhængighed har dog samme opdeling, men de er ikke uddybede, og derfor har det ikke været relevant, at samme opdeling.

Endvidere har vi i de foregående analyser gået i dybden med de enkelte bestemmelser i forhold til
25 de teoretiske aspekter og sammenholdt bestemmelserne på tværs, dog med undtagelse af den danske lovgivning mod EU reguleringen. I dette afsnit vil vi ikke gå i dybden med de enkelte bestemmelser, da dette vil medføre, at afsnittet bliver en gentagelse af de foregående. Derimod vil vi sammenholde den danske lovgivning og EU reguleringen, for på den måde at komme frem til eventuelle forskelle. Dette betyder, at afsnittet ikke vil bygge på opremsninger og gentagelser fra
30 afsnit 4.2.2 og 5.2.2.

EU reguleringen, både henstillingen om revisors uafhængighed og direktivet, indeholder i forhold til den danske lovgivning, ikke uddybende bestemmelser omkring trusler mod revisors uafhængighed. Modsat er der i den danske lovgivning, Revisorloven samt Retningslinjer for revisors etiske adfærd,
35 en omfattende gennemgang af trusler mod revisors uafhængighed. I Revisorloven er bestemmelserne angivet i generalklausulen, § 11, men indeholder ingen opdeling i forhold til de fem kategorier fra FEE rapporterne, som Retningslinjer for revisors etiske adfærd gør.

EU reguleringen har ingen inddeling, der ligesom Retningslinjer for revisors etiske adfærd nøjagtig følger de fem kategorier fra FEE rapporterne. Dog fastslår reguleringerne, hvilke trusler der kan
40 opstå mod uafhængigheden, hvilke er enslydende med kategorierne fra FEE rapporterne, men kun i den engelsksprogede version af henstillingen. Oversættelsen af henstillingen fra engelsk til dansk har betydet, at kategorierne ikke er enslydende med de begreber, som den danske lovgivning

5 benytter om de samme områder. Forskellen betyder at, i forbindelse med brugen af den danske udgave af henstillingen kan der opstå tvivl om, i hvilket omfang områderne kan sammenholdes reguleringerne imellem. I den danske lovgivning og EU reguleringen ligger forskellen derfor udelukkende i oversættelse af begreberne fra den oprindelige henstilling og til den danske udgave, da begge reguleringerne benytter sig af de fem kategorier, den danske lovgivning er dog mere uddybende, da denne er mere beskrivende på det enkelte område samt giver specifikke eksempler.

Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd er meget enslydende i bestemmelserne omkring trusler mod revisors uafhængighed, men størstedelen af ligheden opstår udelukkende på grund af de tilføjelser, der er foretaget fra dansk side i forbindelse med oversættelsen af den oprindelige udgave; *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*. På den baggrund kan det være tvivlsomt, at klassificere Retningslinjer for revisors etiske adfærd som tilhørende den danske lovgivning. Vi har valgt, at medtage den som dansk lovgivning, da den er oversat til dansk med danske tilføjelser samt, den er implementeret i den danske lovgivning som en gældende lov for danske revisorer, hvilket bevirker, at vi anser den som dansk lovgivning.

20 Gennem de foregående analyser har vi bemærket at, på området omkring trusler mod revisors uafhængighed er der væsentlig forskel mellem den danske lovgivning og EU reguleringen. Analysen af den danske lovgivning har vist, at den ikke udelukkende fokuserer på de trusler, der opstår i forbindelse med revisors adfærd, men også de trusler, der kan opstå gennem de personer revisor har forbindelse med, dette gælder både klienten samt familiære relationer. EU reguleringen er mangelfuld i bestemmelserne omkring trusler mod revisors uafhængighed, men samtidig medfører dette, at bestemmelserne er brede i deres formulering, hvilket ikke udelukker, at klienten samt de familiære relationer kan henføres under bestemmelserne. Den danske lovgivning fokuserer på, hvilke former for trusler der kan opstå mod uafhængigheden, modsat fokuserer EU reguleringen på, at revisor, i forbindelse med at truslerne opstår, skal tage de nødvendige sikkerhedsforanstaltninger for at uafhængigheden ikke kompromitteres, jf. artikel 22.

Den danske lovgivning indeholder flere og mere konkrete bestemmelser omkring trusler mod revisors uafhængighed, jf. Revisorloven, der har fokus på at definere, hvilke trusler, der kan påvirke uafhængigheden. Eksemplerne er dog, som tidligere nævnt, ikke-udtømmende, hvilket betyder, at udelukkende fordi et område ikke er medtaget i bestemmelserne er det ikke ensbetydende med, at det ikke er en trussel mod uafhængigheden. EU reguleringen kommer ikke med lignende eksempler på trusler mod uafhængigheden, men berører, som tidligere nævnt, hvilke kategorier truslerne kan henføres til. Retningslinjer for revisors etiske adfærd kommer overordnet med lignende eksempler som Revisorloven, hvilket opstår af de tilføjelser, der er foretaget i forbindelse med oversættelsen. Eksemplerne omhandler egeninteresse, egenkontrol / selvrevision, advokering, familiaritet og intimidering. Omkring intimidering findes der ingen bestemmelser, hverken i den danske lovgivning eller EU reguleringen, hvilket har betydet, at vi i den forbindelse har medtaget en bestemmelse fra Straffeloven.

5 Den udsendte EU regulering omkring trusler mod revisors uafhængighed er principbaserede, hvilket betyder, at de nationale lovgivere selv skal udarbejde uddybende regulering på de områder, hvor de mener, at der er mangler i forhold til den udsendte EU regulering. Dette er en begrundelse for, hvorfor direktivet i vores øjne kan virke mangelfuldt i forhold til den allerede eksisterende danske lovgivning, der på de fleste områder er omfangsrige. Endvidere viser dette, at Danmark ved 10 udarbejdelse af Revisorloven har været på forkant med det nye 8. direktiv.

Overordnet er vi i de foregående analyser kommet frem til, at indførelsen af direktivet ingen indflydelse får på området omkring trusler mod revisors uafhængighed, da Danmark allerede har en mere dækkende lovgivning på området, og dermed behøver den danske lovgivning kun mindre 15 justeringer på området.

6.3 Inhabilitet og forretningsforbindelser

Vi har i afsnittene 4.2.3 og 5.2.3 behandlet inhabilitet og forretningsbetingelser, da vi mener, at disse har en væsentlig indflydelse på revisors uafhængighed. I dette afsnit vil vi ikke fokusere på teorien omkring bestemmelserne, da meningen med afsnittet er at sammenholde reguleringerne på tværs, 20 og på den baggrund undersøge om Danmark har valgt at foretage yderligere regulering på området, eller om den danske lovgivning og EU reguleringen grundlæggende er overensstemmende på området.

I forbindelse med EU reguleringen har fokus været på henstillingen om revisors uafhængighed, men 25 da denne ikke er bindende for medlemslandene, men blot vejledninger, kan den ikke tillægges stor vægt i denne sammenhæng, da vi udelukkende fokuserer på den gældende lovgivning. Men da vi gerne vil sammenholde den danske lovgivning med EU reguleringen er det på den måde interessant at overveje, om den danske lovgiver har ladet sig inspirere af henstillingen i forbindelse med udarbejdelse af lovgivningen.

30 Inden for den danske lovgivning er der fokus på revisors forbindelse til klienten, og derfor er der i lovgivningen flere bestemmelser omkring, i hvilke situationer revisor kan være inhabil samt situationer, hvor revisor er inhabil. Opmærksomheden skal dog henledes på, at flere af artiklerne fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd falder sammen med Revisorloven, men bestemmelserne er danske tilføjelser i forbindelse med oversættelse af det oprindelige dokument fra *IFAC*, hvilket 35 betyder, at det kun er nogle af bestemmelserne, der også er gældende for andre medlemslande i EU.

I direktivet er der én bestemmelse, der vedrører de forbindelser, revisor må have med klienten, jf. artikel 42, stk. 3. Bestemmelsen er, som nævnt i afsnit 4.2.3, kun gældende for revisorer af virksomheder med særlig offentlig interesse, og er en artikel vi ekstraordinært har medtaget, da vi allerede i problemformuleringen har afgrænset således, at vi ikke vil medtage bestemmelser omkring 40 den type virksomheder. Det har dog ikke været muligt at undgå medtagelsen af artikel 42, der

5 angiver, at revisor ikke må påtage sig en ledende stilling hos klienten tidligst to år efter fratrædelsen som revisor på opgaven. I den danske lovgivning er bestemmelsen ligeledes angivet i Revisorloven § 11, stk. 2, litra 7, men bestemmelsen er medtaget i afsnit 5.2.2 omkring trusler mod revisors uafhængighed, da den placering er mere naturlig. Bestemmelsen angiver, ligesom artikel 42, stk. 3, at revisor ikke må udføre opgaver for en klient, hvor klienten eller medlemmer af klientens bestyrelse
10 eller ansatte har ret til at udpege bestyrelsesmedlemmer i revisionsfirmaet eller revisionsfirmaets moderselskab. Bestemmelsen kan sammenholdes med, at revisor ikke må have haft bestemmende indflydelse hos klienten inden for de seneste to år, og vi må derfor antage, at bestemmelsen gælder for både revisor og klienten. Vi vil dog ikke beskæftige os yderligere med emnet, da det ikke har betydning for problemstillingen.

15

I Revisorloven og Retningslinjer for revisor etiske adfærd er der flere bestemmelser omkring hvornår, og i hvilke situationer revisor er inhabil eller kan være inhabil. Revisorloven § 11, stk. 2 og 3 angiver, at revisor er inhabil i situationer, der omhandler familiaritet, egeninteresse og egenkontrol / selvrevision. Situationerne kan sammenholdes med henstillingen om revisors uafhængighed, afsnit
20 B, punkt 1, hvor der opstilles betingelser for, hvilke finansielle forbindelser revisor kan have med klienten uden uafhængigheden trues. I bestemmelsen angives det, at uafhængigheden trues, hvis de finansielle interesser tilhører revisor eller andre personer, der er i stand til at øve indflydelse på opgaven, og derfor betragtes en finansiell interesse som egeninteresse. Henstillingens afsnit B, punkt 3 kan ligeledes sammenholdes med Revisorloven § 11, stk. 2 og 3, idet den har fokus på
25 situationen, hvor revisor udlånes til klienten i forbindelse med løsning af en opgave. Dette udtrykker henstillingen som dobbeltbeskæftigelse, da revisor i den situation kan komme til at gennemgå sit eget arbejde, hvorved egenkontrol / selvrevisions-truslen vil opstå. Som det sidste omhandler henstillingens afsnit B, punkt 6 udelukkende revisors familiære forbindelser, hvilke ligeledes medtages i Revisorloven § 11, stk. 2 og 3.

30 Retningslinjer for revisors etiske adfærd, artikel 103 angiver, at revisor ikke må være involveret i aktiviteter, der kan forringe uafhængigheden, objektiviteten, integriteten eller professionens gode omdømme. Bestemmelsen kan ligeledes sammenholdes med henstillingens afsnit B, punkt 1, der har fokus på direkte og indirekte finansielle forbindelser, som revisor kan have med klienten. Artiklen hænger til dels sammen med artikel 105, der angiver, at selvom aktiviteterne ikke direkte kan
35 relateres til opgaven, er det ikke tilladt for revisor at have dem, hvis de forhindrer revisor i at udføre sit hverv i overensstemmelse med revisorprofessionens etiske principper. Dette kan sammenholdes med, at det heller ikke er tilladt for revisor at have indirekte finansielle forbindelser i eller med klienten, som angivet i henstillingens afsnit B, punkt 1.

Endvidere angiver artikel 104, at det ikke forringer revisors uafhængighed, integritet og objektivitet,
40 hvis revisor udfører to opgaver på samme tid for klienten. Henstillingen har ingen bestemmelser omkring dette, men vi har i afsnit 4.2.5 nævnt, at det er problematisk, hvis den ene opgave er økonomisk rådgivning til klienten. Som udgangspunkt påvirkes uafhængigheden ikke af, at der ydes

5 økonomisk rådgivning til klienten, problemet opstår først i det tilfælde, hvor revisor skal revidere det, der er rådgivet om, da det kan få offentligheden til at tvivle på uafhængigheden.

De øvrige bestemmelser fra den danske lovgivning har det ikke været muligt direkte at sammenholde med henstillingens bestemmelser, og vil derfor ikke blive kommenteret yderligere i denne sammenhæng.

10

I EU reguleringen er der ikke fokus på området, hvis opmærksomheden kun henledes på direktivet. Henstillingen om revisors uafhængighed har været med til at give os et overblik over området, som vi har brugt i forbindelse med den danske lovgivning og dermed givet et indtryk af, hvilke faktorer der har indflydelse på uafhængigheden. I den forbindelse kan vi argumentere for, at den danske lovgiver

15 har ladet sig inspirere af henstillingens bestemmelser i forbindelse med både Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd, da de fleste af områderne omkring revisors forbindelser fra henstillingen er medtaget i den danske lov. Disse er dog ikke direkte overført, men omformuleret og tilpasset den danske lovgivning, hvilket betyder, at det ikke er alle bestemmelserne fra henstillingen, der er videreført i den danske lovgivning.

20 6.4 Revisors faglige etik

Vi har i afsnittene 4.2.4 og 5.2.4 behandlet revisors faglige etik, da den faglige etik overordnet er en del af uafhængigheden. I dette afsnit vil vi ikke, som tidligere, ligge fokus på teorien, men i stedet sammenholde de to reguleringer på området for at undersøge hvilken indflydelse den faglige etik har på revisors uafhængighed, og i hvilket omfang den danske lovgivning har foretaget yderligere

25 lovgivning på området i forhold til EU reguleringen.

Vi har valgt at medtage revisors faglige etik, da vi er af den opfattelse, at det har relevans for revisors uafhængighed, men vi har valgt ikke at have fokus på dette, da vi mener, at den faglige etik er implicit i andre regler omkring revisors uafhængighed. Fra EU er der udarbejdet Retningslinjer for revisor etiske adfærd af *IFAC*, som er *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*, dog har vi

30 ikke medtaget udgaven, da *IFAC's* etiske regler er oversat til dansk med danske tilføjelser, og kaldes Retningslinjer for revisor etiske adfærd. Denne udgave har vi, som tidligere nævnt, medtaget, da den indeholder bestemmelser omkring revisors uafhængighed.

I henstillingen om revisors uafhængighed er der ingen bestemmelser omhandlende faglig etik, hvilke

35 som udgangspunkt heller ikke ville være bindende for medlemslandene. I direktivet er der en enkelt bestemmelse, artikel 21, omkring emnet, som vi har behandlet i afsnit 4.2.4. Bestemmelsen er ikke konkret omkring, hvad der er formålet med bestemmelsen udover vigtigheden af, at revisor er underlagt faglig etik. Dog defineres den faglige etik bredt, og det kan derfor være problematisk at lovgive omkring, da det overordnet er bestemmelser der skal følges, for at revisor viser sin faglige

40 kompetence, objektivitet og integritet overfor offentligheden, og dermed opnå troværdighed.

I den danske lovgivning har det heller ikke været muligt at finde bestemmelser omhandlende den faglige etik, men begrebet god revisorskik benyttes i stedet, og dette har vi valgt at benytte og

- 5 sidestille med faglig etik. FSR's vedtægter § 5, stk. 3 har fokus på, at revisor udfører sine opgaver i overensstemmelse med god revisorskik, hvilket kan sammenholdes med direktivets artikel 21, der også fastslår vigtigheden af, at revisor er underlagt faglig etik. I den danske lovgivning er det vigtigste fokus i FSR's vedtægter § 16, da det giver FSR mulighed for at udarbejde etiske regler, hvilke dog skal ligge inden for rammen af Revisorloven samt den ovenfor nævnte *Code of Ethics for*
- 10 *Professional Accountants* udsendt af *IFAC*. Dette betyder, at FSR har indflydelse på de etiske regler der udarbejdes i Danmark, hvilket har medført, at Retningslinjer for revisors etiske adfærd er blevet udarbejdet. Denne er en oversættelse af de originale etiske regler fra *IFAC*, men bestemmelserne i vedtægternes § 16 har givet FSR mulighed for at fortage tilføjelser, der er tilpasset den danske lovgivning.
- 15 Som både ASOBAC omtaler med de personelle egenskaber samt Mautz og Sharaf med faktisk uafhængighed, er det vigtigt, at revisor besidder personlige egenskaber. Disse egenskaber betyder, at revisor kan opfylde rollen som revisor og dermed opretholde en faglig etik, som det kræves for at revisor betragtes som havende integritet og værende objektiv.
- 20 Der er ikke fokus på emnet, da det ikke har en direkte betydning for problemstillingen, men emnet er alligevel vigtigt at have med, for at give et dækkende billede af, hvilke faktorer der har en indflydelse på revisors uafhængighed. Området er som tidligere nævnt bredt, og det er derfor svært at afgrænse, da det medtager mange faktorer af den gældende lovgivning. Vi har valgt ikke at uddybe det yderligere, da det ikke vil være hensigtsmæssigt i forhold til problemstillingen.
- 25 **6.5 Revisors honorar**
- Vi har i de to foregående afsnit, jf. afsnit 4.2.5 og 5.2.5 argumenteret for, hvorfor revisors honorar har indflydelse på uafhængigheden, men i dette afsnit er hensigten at undersøge de forskelle der eventuelt kan være mellem den danske lovgivning og EU reguleringen omkring honorarer.
- 30 I EU-Kommissionens henstilling om revisors uafhængighed er reguleringen omkring honorar udførligt beskrevet. Medlemslandene er dog, som tidligere nævnt, ikke pålagt at følge eller implementere henstillingen, da den udelukkende er udgivet som vejledning, der ikke skal implementeres i den nationale lovgivning. Ingen af bestemmelserne fra henstillingen er overført til direktivet, men der er dog en enkelt bestemmelse i direktivet omkring honorarer.
- 35 I henstillingen opdeles honorarer i fire områder; betingede, sammenhæng mellem honorarer og indtægt, forfaldne samt prisfastsættelse. Opdelingen er kun karakteriseret ved henstillingen, hvilket er med til at understrege, at EU-Kommissionen er af den overbevisning, at honorar har en væsentlig indflydelse på revisors uafhængighed.
- 40 Direktivet har kun medtaget én bestemmelse omkring honorarer, der indeholder regulering af prisfastsættelsen. På området omkring honorar mener vi, at direktivet er mangelfuldt, da der under emnet er mange faktorer, der kan have indflydelse på uafhængigheden.

5 Grundlæggende er reguleringerne enige omkring fastsættelsen af honorarer, hvilket betyder, at revisors honorar ikke må være betinget af andre forhold end det udførte arbejde samt, der må ikke opkræves mere end hvad der anses som rimeligt. Som tidligere er det udelukkende formuleringen af bestemmelsen, der adskiller reguleringerne.

Den største forskel mellem den danske lovgivning og EU reguleringen kommer til udtryk omkring, hvor stor en andel revisors eller revisionsfirmaets samlede indtjening fra én klients honorar må udgøre af den samlede indtjening. Revisorloven indeholder en bestemmelse, der fastslår, at revisors honorar fra én klient maksimalt må udgøre 20 procent af revisionsfirmaets indtjening, jf. Revisorloven § 13. Argumentationen for bestemmelsen, og hvorfor vi mener det er en vigtig bestemmelse består i; hvis indtjening fra én klient udgør en for stor procentdel af revisionsfirmaets indtjening kompromitteres uafhængigheden, da offentligheden vil have tilbøjelighed til at tvivle på revisors uafhængighed, og muligvis tvivle på om revisor på områder, der ikke er i overensstemmelse med god revisionsskik, lader sig dominere af klienten. Ingen af EU reguleringerne indeholder bestemmelser omkring, hvor stor en procentdel revisors eller revisionsfirmaets samlede indtjening fra én klients honorar må udgøre. Den angiver blot, at én klient ikke må udgøre en for stor del af den samlede indtægt i revisionsfirmaet. Dette mener vi er en mangel, da bestemmelsen er med til at styrke offentlighedens tillid til revisors uafhængighed. Retningslinjer for revisors etiske adfærd indeholder heller ingen bestemmelse omkring ovenstående område, men i samarbejde med Revisorloven har danske revisorer en fyldestgørende regulering på området, da de to reguleringer, Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd, supplerer hinanden på en tilfredsstillende måde.

Ud fra ovenstående er vi kommet frem til, at den danske lovgivning indeholder flere og mere omfattende bestemmelser end direktivet, på området omkring revisors honorar. Men var det pålagt medlemslandene at implementere henstillingen om revisors uafhængighed ville den danske lovgivning ikke indeholde flere og mere omfattende bestemmelser end direktivet; den eneste forskel ville være Revisorlovens 20 procents grænse omkring honoraret fra én klient sammenholdt med revisionsfirmaets indtjening.

I det foregående, jf. afsnit 4.2.5 og 5.2.5, har vi endvidere beskæftiget os med problematikken omkring økonomisk rådgivning. I afsnit 4.2.5 lavede vi en behandling af det teoretiske omkring økonomisk rådgivning med fokus på Mautz og Sharaf, da denne som den eneste indeholder teorier omkring økonomisk rådgivning. EU reguleringen indeholder ingen bestemmelser omkring økonomisk rådgivning, hvilket vi mener, er en mangel, da det er et område, som mange revisorer beskæftiger sig med i dag. I de medtagende bestemmelser fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd findes der heller ingen bestemmelser omkring økonomisk rådgivning, hvilket vi mener, er et resultat af at den er en oversættelse af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*. I modsætning til de andre reguleringer indeholder Revisorloven regulering omkring økonomisk rådgivning, jf. Revisorloven § 13, stk. 2. Revisorloven udtrykker det ikke direkte som økonomisk rådgivning, men betegner det som alt andet end revisionsydelser, hvilket vi mener blandt andet kan

5 være økonomisk rådgivning. Revisorloven bestemmer at; alt andet end revisionsydelse skal følge de samme regler omkring prisfastsættelse som revisionsydelse, hvilket betyder, at honoraret for økonomisk rådgivning skal afspejle en faktisk samt fair værdi.

Det er i dag vigtigt, at lovgivningen indeholder bestemmelser omkring økonomisk rådgivning, da det er et stadig stigende marked for revisionsbranchen. Danmark har en delvis regulering af området i 10 Revisorloven § 13, stk. 2, ikke blot med henblik på fastsættelse af honorar, men også ved ansættelse af en tidligere klients medarbejdere eller ved ansættelse af klientens tidligere revisor. Derfor har det ingen indflydelse på revisors arbejde, at der er kommet et nyt direktiv, da den nuværende danske lovgivning allerede indeholder flere og mere omfattende bestemmelser i forhold til direktivet.

15 6.6 Rotationspligt

Vi har i afsnit 4.2.6 og 5.2.6 behandlet rotationspligt for revisorer, da vi mener, at den har indflydelse på revisors uafhængighed. I dette afsnit vil vi ikke fokusere på teorien omkring bestemmelserne, da meningen med afsnittet er at sammenholde de to reguleringer, og på den baggrund undersøge om Danmark har valgt at foretage yderligere regulering på området om rotation, eller om den danske 20 lovgivning og EU reguleringen grundlæggende er overensstemmende på området.

Det er vigtigt, at virksomheder udskifter deres revisorer med jævne mellemrum, da der ved et længerevarende forhold til én klient ofte kommer til at opstå et venskabeligt eller familiært bånd, hvilket betyder, at en trussel mod uafhængigheden kan opstå i form af familiaritet, som er omtalt i 25 forbindelse med FEE rapporterne, jf. afsnit 3.6.4.4. Udover at der kan opstå en trussel mod uafhængigheden, opnår revisor en indsigt og forståelse i klientens virksomhed, som bevirker, at arbejdet med tiden udføres på en mere fyldestgørende måde. Dette betyder samtidig, at offentligheden kan begynde at tvivle på revisors objektivitet og dermed også uafhængigheden.

EU reguleringen indeholder, i de bestemmelser der gælder for alle revisorer, ikke nogen 30 bestemmelse for området, og vi har derfor været nødsaget til at medtage en bestemmelse omhandlende virksomheder af særlig offentlig interesse, jf. artikel 42, stk. 2, da det er det sted i direktivet, hvor der er bemærkninger omkring rotation for revisorer. Denne type virksomheder havde vi i første omgang fravalgt, men af hensyn til de emner vi har valgt at medtage i analysen samt analysens helhed, har vi været nødsaget til at gøre en undtagelse. Revisorloven har i § 10, stk. 2, på 35 samme måde som EU reguleringen, valgt at indføre en bestemmelse, der er gældende for samme type virksomheder som EU reguleringen, eksempelvis statslige aktieselskaber og børsnoterede selskaber. Ud fra dette er de to bestemmelser enslydende samt overordnet enige om, hvilken type af virksomheder som reglerne er gældende for. Reguleringerne definerer begge samme periode for udskiftning af revisor; revisor bør fratræde stillingen efter en syv års periode, og efterfølgende skal 40 der gå to år før revisor må genindtræde i stillingen.

5 Ligesom nævnt i afsnittene 4.2.6 og 5.2.6 kan det umiddelbart være problematisk, at reglerne kun gælder for større virksomheder og ikke for alle virksomheder, da problemstillingen er den samme for alle virksomheder. Argumentationen for, at det kun bør gælde for den ovenstående type af virksomheder er, at det oftest er disse som har offentlighedens interesse i form af eksempelvis aktier. Men det er også vigtigt, at revisorer der reviderer almene virksomheder er objektive, da deres

10 objektivitet også vil mindskes efter årelang revidering af samme klient, og derved kompromitteres uafhængigheden. Dog er der ikke meget fokus på dette, da det oftest ikke har betydning for en gruppe af aktionærer, som det har med eksempelvis børsnoterede virksomheder, og derfor er det ikke en diskussion vi vil uddybe yderligere.

6.7 Kvalitetssikring og kvalitetskontrol

15 Vi har i afsnittene 4.2.7 og 5.2.7 behandlet kvalitetssikring og kvalitetskontrol, da vi mener, at disse ligeledes har en indflydelse på revisors uafhængighed. Grunden til at vi har medtaget begge områder er, at EU reguleringen har fokus på kvalitetssikringen, mens den danske lovgivning har fokus på kvalitetskontrollen. Da vi i de ovenfor nævnte afsnit ikke har medtaget teoretiske aspekter omkring kvalitetssikring og kvalitetskontrol, idet de teoretiske aspekter i dette speciale har fokus på

20 revisors uafhængighed, vil dette afsnit udelukkende opsummere hvilke forskelle, der er mellem EU reguleringen og den danske lovgivning på området.

Da de to reguleringer har fokus på hver sit område, er det vigtigt at opridsse, hvor forskellen mellem dem er. Kvalitetssikringen har til formål, at give revisionspåtegninger en mindstesikkerhed for

25 pålideligheden af finansielle oplysninger. Kvalitetskontrol er derimod det tilsynsførende organ, der skal sikre og kontrollere, at kvalitetssikringen bliver udført tilfredsstillende.

Inden direktivet udkom, havde EU-Kommissionen udsendt to henstillinger; en i 2000 omhandlende kvalitetssikring og 2002 omkring revisors uafhængighed. Henstillingen fra 2002 omkring uafhængighed indeholder enkelte bestemmelser omkring kvalitetssikring, men henstillingen om

30 kvalitetssikring fra 2000 var det første tiltag omkring arbejdet med revisors uafhængighed og havde til formål, at give revisionspåtegninger i EU en mindstesikkerhed for troværdigheden af finansielle oplysninger. Men da henstillingerne ikke er lovgivende vil vi ikke uddybe dem yderligere i dette afsnit, men have opmærksomheden omkring direktivet, hvor artikel 29 og 43 indeholder bestemmelser omkring kvalitetssikring. Artikel 29 gælder for alle virksomheder, og påpeger at en

35 kontrol bør udføres minimum hvert sjette år, mens artikel 43, der gælder for virksomheder af særlig offentlig interesse, påpeger at kontrollen bør udføres minimum hver tredje år.

Inden for den danske lovgivning kan det ikke udelukkes, at Danmark har ladet sig inspirere af de udsendte henstillinger i forbindelse med udarbejdelse af lovgivningen, som på nuværende tidspunkt er med til at sikre offentligheden en vis troværdighed af finansielle informationer. Den danske

40 lovgivning indeholder ingen lovgivning omkring kvalitetssikring og heller ingen direkte lovgivning omkring kvalitetskontrollen. FSR har dog i deres vedtægter valgt at regulere kvalitetskontrollen ved i § 5, stk. 4 at indføre en bestemmelse, der sikrer etablering af kvalitetssikring, og at denne udføres i

5 overensstemmelse med god revisorskik. I § 25, stk. 2 fortsættes med, at det kun er revisorer og revisionsvirksomheder, der er medlem af FSR, der er underlagt bestemmelserne omkring kvalitetssikring. Dette er med til at give offentligheden en sikkerhed for, at det arbejde revisorer og revisionsfirmaer udfører, er kontrolleret af udenforstående og uafhængige personer, jf. FSR's vedtægter § 26. I forlængelse af bestemmelsen fastslår Revisorloven § 14, stk. 3, at kontrollen bør

10 udføres hvert fjerde år. Sammenholdt med de bestemmelser, der er i direktivet, er dette ikke så ofte, som bestemmes, at det bør udføres for virksomheder med særlig offentlig interesse. Dog er der ikke mange af den type virksomheder i Danmark, og da direktivet bestemmer, at det bør ske hvert sjette år for andre virksomheder, udfører Danmark dermed en mere grundig kontrol, da alle virksomheder i Danmark kontrolleres hvert fjerde år.

15

Det har været svært, at knytte nogle af de teoretiske aspekter til dette afsnit, som nævnt ovenfor i indledningen, da områderne ikke direkte har noget med revisors uafhængighed at gøre. Alligevel har de været vigtige at medtage, da de er med til at sikre revisors uafhængighed og troværdighed, idet de giver offentligheden en vis sikkerhed for, at revisor opfylder kravene til lovgivningen, og dermed at

20 reglerne omkring dette emne overholdes.

6.8 Opsummering

I de foregående afsnit har vi sammenholdt den danske lovgivning med EU reguleringen, hvilket betyder, at vi har fundet frem til de forskelle, der er mellem de udvalgte reguleringer på området omkring revisors uafhængighed. Vi har ikke behandlet forskellene i forhold til de teoretiske aspekter,

25 hvilket vi mener, ikke har haft en betydning for analysens udfald. Nogle af afsnittene er blevet behandlet mere uddybende end andre, da det ikke er alle de valgte emner, der har lige stor betydning for problemstillingen, men alligevel påvirker uafhængigheden på en sådan måde, at vi ikke kan undlade at behandle emnet.

30 I afsnittet omkring den grundlæggende regulering af revisors uafhængighed, jf. afsnit 6.1, udledte vi, at der ikke er stor forskel mellem den danske lovgivning og EU reguleringen, dog med den undtagelse, at Retningslinjer for revisors etiske adfærd er mere detaljeret end andre af de medtagne reguleringer. Derudover er reguleringerne enige om, at uafhængighed, objektivitet og integritet er af vigtighed for revisors arbejde, og kan disse ikke opfyldes, kan det beskadige revisors arbejde.

35 På trods af ligheden mellem den danske lovgivning og EU reguleringen, i den grundlæggende regulering af uafhængigheden, ændres dette i de efterfølgende afsnit, hvor vi har behandlet mere specifikke emner.

I forbindelse med trusler mod revisors uafhængighed, jf. afsnit 6.2, udledte vi, at den danske lovgivning er mere uddybende og eksemplificerende end EU reguleringen, og derfor får indførelsen af direktivet ingen indflydelse på området. Dog udledte vi yderligere, at direktivet er principbaseret, hvilket betyder, at de nationale lovgivere selv skal uddybe bestemmelserne yderligere, hvilket kan

- 5 være årsagen til forskellen mellem den danske lovgivning og EU reguleringen i den grundlæggende regulering af revisors uafhængighed.
- Endvidere har de to foregående analyser, jf. afsnit 4.2.2 og 5.2.2 på området, været omfangsrige, men samtidig også mere dybdegående omkring de enkelte bestemmelser. Dette har vi valgt at se bort fra i afsnittet, og udelukkende fokusere på de forskelle der er mellem den danske lovgivning og
- 10 EU reguleringen. Grundlæggende kom vi frem til, at reguleringerne ikke er enige på området omkring, hvor udspecificerede bestemmelserne bør være. Den danske lovgivning er langt mere uddybet end EU reguleringen samt eksemplificerer de forskellige trusler. Reguleringerne er dog enige om, at truslerne mod revisors uafhængighed er, som tidligere nævnt; *The Self-Interest Threat or Risk*, *The Self-Review Threat or Risk*, *The Advocacy Threat or Risk*, *The Familiarity or Trust*
- 15 *Threat or Risk* samt *The Intimidation Threat or Risk*, som også kan henledes til FEE rapportererne. I den forbindelse er der udelukkende forskel mellem oversættelsen af de engelske begreber til dansk, og derfor har afsnittet gjort os opmærksom på, at på området har den danske lovgiver været på forkant med det nye direktiv.
- 20 I forbindelse med afsnit 6.3 omkring inhabilitet og forretningsforbindelser udledte vi, at der ikke er generelle bestemmelser i direktivet, som medlemslandene bør rette sig efter, og det har derfor været op til de enkelte medlemslande selv at lovgive omkring dette. Revisorloven og Retningslinjer for revisor etiske adfærd har en del bestemmelser, der regulerer omkring de mest hyppige situationer, der kan forekomme. Henstillingen om revisors uafhængighed er uddybende i sine bestemmelser, og
- 25 har medtaget fire områder inden for emnet. Derfor kan det umiddelbart udledes, at den danske lovgiver har ladet sig inspirere af henstillingen i forbindelse med udarbejdelse af den danske lovgivning, da flere af bestemmelserne uden problemer kan være udledt af henstillingen. Det er for medlemslandenes skyld, at henstillingerne udarbejdes, da det kan hjælpe og inspirere disse i forbindelse med udarbejdelse af lovgivningen. Dog har den danske lovgiver valgt ikke at være så
- 30 omfattende i sine bestemmelser, som henstillingen er.
- Afsnittet omkring revisor etiske adfærd, jf. afsnit 6.4, er overordnet, da det er et omfangsrigt område, som vi ikke vil uddybe nærmere, da det ikke har direkte relevans for problemstillingen, men dog meget vigtigt at medtage, da det har en indflydelse på uafhængigheden. Direktivet indeholder én
- 35 bestemmelse omkring revisors faglige etik som vi har behandlet, mens den danske regulering som udgangspunkt ikke indeholder regulering omkring emnet.
- Omkring revisors honorar var der ikke megen forskel mellem reguleringerne, da de er grundlæggende enige omkring prisfastsættelsen af honorar, både i forbindelse med revision, men
- 40 også andre ydelser revisor yder klienten. Forskellen består udelukkende i den danske lovgivnings tilføjelse af 20 procents reglen, omkring én klients andel af revisors samlede indtjening.

5 I afsnittet om rotationspligt udledte vi, at den kun gælder virksomheder af særlig offentlig interesse, hvilke vi allerede i afgrænsningen har fundet frem til, at vi ikke ville medtage i specialet. Men da vi mener, at rotation har en væsentlig indflydelse på revisors uafhængighed, har vi været nødsaget til at gøre en undtagelse og medtage de aktuelle bestemmelser fra henholdsvis direktivet og Revisorloven. Vi mener dog ikke, at disse regler kun bør gælde for større virksomheder med særlig offentlig interesse, men bør gælde for alle virksomheder, da det ikke kun er omkring større virksomheder, at problemstillinger omkring venskabelige og familiære forhold mellem revisor og klient opstår.

15 I afsnittet omkring kvalitetssikring og kvalitetskontrol, jf. afsnit 6.7, udledte vi, at emnerne er vigtige at medtage, da de er med til at sikre revisors uafhængighed og troværdighed, idet de giver offentligheden en vis sikkerhed for, at revisor opfylder kravene til lovgivningen, og dermed at reglerne omkring disse overholdes.

20 Ud fra opsummeringen af de enkelte afsnit er vi kommet frem til, at nogle af de medtagne afsnit har større betydning end andre, men de er alle vigtige for revisors uafhængighed. Ligeledes har vi udledt at, på flere områder er der forskelle mellem den danske lovgivning og EU reguleringen, og på andre er reguleringerne grundlæggende enige.

5 7. Konklusion

- Temarammen for dette speciale var revision, hvor emnet fokuserede på revisors uafhængighed. Problemstillingen tog udgangspunkt i de tre opstillede problemstillinger, der lagde vægt på forskellene mellem EU reguleringen og den danske lovgivning omkring revisors uafhængighed med henblik på at udforme en sammenholdende analyse. Vi ville gerne finde ud af, om det er muligt at
- 10 konkludere, om Danmark har været på forkant med de udsendte vejledninger fra EU eller Revisorloven fra 2003 endnu engang står over for en større justering, for at kunne tilpasse bestemmelserne, så den danske lovgivning opfylder de krav, der blev stillet i forbindelse med udgivelse af det reviderede 8. direktiv.
- 15 Ud fra problemstillingen fandt vi frem til fire teorier: Agentteorien, ASOBAC's del to omkring revisionens rolle, Mautz og Sharaf's syn på revisors uafhængighed samt FEE rapporterne. Da de fire teorier fokuserer på hver deres område inden for revisors uafhængighed, valgte vi, at indlede det teoretiske afsnit med en definition omkring generel og konkret uafhængighed. I afsnittet fik vi et
- 20 overblik over, hvilke teorier der kunne supplere hinanden samt, hvorledes de skulle anvendes for på bedst mulig vis at analysere revisors uafhængighed. I analysen fandt vi frem til, at Agentteorien illustrerer hvilken rolle revisor har, da den på den ene side er splittet mellem ejerne af en given virksomhed og dennes ledelse, da revisor er ansat af ejerne for at føre kontrol med ledelsen. På den anden side har revisor en rolle mellem den givne virksomheds ledelse og offentligheden, idet revisor har et ansvar overfor offentligheden om at præsentere så præcis et billede af den givne virksomheds
- 25 aktuelle situation. ASOBAC gjorde os bevidste om, at revisor skal indeholde både indre og ydere egenskaber, for at have en positiv værdi på kommunikationsprocessen. De indre egenskaber er oftest de personlige og omfatter overordnet uafhængighed, kompetence og integritet, hvor de ydre egenskaber oftest er autoritet samt den accept brugerne og offentligheden tillægger revisor. Egenskaberne anvendte vi i analysen til at klarlægge, hvilke egenskaber det var vigtigt at benytte
- 30 inden for vores valgte områder. Mautz og Sharaf er, ligesom ASOBAC, en teori af ældre karakter, og vi forventede, at de begge udelukkende ville kunne anvendes til de mere generelle områder omkring revisors uafhængighed. Derfor kom det bag på os, igennem arbejdet med teorierne, at de egentlig på mange områder allerede havde arbejdet med problemstillinger inden for revisors uafhængighed, som i dag stadig er problemstillinger, der er fokus på, som eksempelvis tilbud om økonomisk
- 35 rådgivning til klienterne, hvilket stadig ikke er fuld accepteret, idet revisors uafhængighed i den forbindelse kan kompromitteres. Sidst medtog vi FEE rapporterne, alle omhandlende trusler mod revisors uafhængighed. Vi fandt gennem arbejdet med disse ud af, at truslerne overordnet kunne inddeles i fem kategorier, hvilke var sammenlignelige med flere af de bestemmelser vi behandlede gennem specialet.
- 40 Indledningsvis til det teoretiske afsnit har vi, som tidligere nævnt, et afsnit der definerer den generelle og konkrete uafhængighed selvom den generelle uafhængighed i dag er underforstået, og fokus

- 5 derfor er på den konkrete uafhængighed. Revisorloven behandler udelukkende konkret uafhængighed efter revideringen i 2003, dog mener vi, både for vores eget men også læserens overblik, det var vigtigt at indlede med dette, da det i forbindelse med analyserne i kapitel 4, 5 og 6 ikke skulle give anledning til misforståelser mellem begreberne.
- 10 Ud fra teorien konstaterede vi, at der var flere områder der har indflydelse på revisors uafhængighed, og vi var derfor nødsaget til at finde ud af, hvilke vi ville have fokus på, og hvilke vi blot kort ville kommentere, for derefter at kunne fastslå opbygningen af både redegørelserne og analyserne. Vi erfarede, at vi blev nødsaget til at holde EU reguleringen og den danske lovgivning adskilt i redegørelsen og de indledende analyser, for at hverken os selv eller læseren skulle miste
- 15 overblikket, for efterfølgende at foretage den sammenholdende analyse. Opbygningen faldt os endvidere naturlig, da vi ved udarbejdelsen af problemstillingen valgte at opdele den i tre faser. Vi indledte analysen med at redegøre for de bestemmelser, vi valgte at medtage fra EU reguleringen, og vi valgte udelukkende de bestemmelser, som vi mener, har en betydning for revisors uafhængighed samt problemstillingen. Vi opstillede reguleringerne efter deres vigtighed, og inddelte
- 20 afsnittet yderligere i direkte og indirekte regulering af uafhængighed. Da direktivet ikke er fyldestgørende valgte vi, at medtage henstillingen om revisors uafhængighed, hvor vi ligeledes udvalgte de bestemmelser, vi mener, har betydning for den valgte problemstilling samt har en sammenhæng med de bestemmelser vi har redegjort for i direktivet. De samme kriterier gør sig gældende for medtagelsen af henstillingen om kvalitetssikring i EU.
- 25 Efter redegørelsen af bestemmelserne foretog vi en analyse af EU reguleringen ud fra den valgte regulering. For at gøre opstillingen af specialet mere overskueligt valgte vi at fortage en opdeling, der blev fulgt i de tre analyseafsnit, og for på den måde at skabe sammenlignelighed, hvilket betyder, at vi inddelte analysen i syv afsnit. Afsnittene blev delt op efter, hvorledes vi umiddelbart mente, at de enkelte emner har betydning for revisors uafhængighed og betød, at opstillingen var følgende: 1.
- 30 Uafhængighed, objektivitet og integritet, 2. Trusler mod revisors uafhængighed, 3. Inhabilitet og forretningsforbindelser, 4. Revisors faglige etik, 5. Revisors honorarer, 6. Rotationspligt og 7. Kvalitetssikring og kvalitetskontrol. Afsluttende foretog vi en opsummering af de enkelte afsnit, og hvad vi mener, er det vigtigste i forhold til problemstillingen. I forbindelse med analysen inddrog vi ligeledes de teoretiske aspekter fra kapitel 3, da disse er vigtige i forhold til analysen. Vi har valgt
- 35 ikke at konkludere yderligere på de medtagne henstillinger, idet de ikke er bindende for medlemslandene, og derfor ikke af betydning for konklusionen på samme måde som direktivet. Henstillingerne er medtaget i opsummeringen af EU reguleringen samt i opsummeringen af den sammenholdende analyse.
- 40 Ud fra afsnit 4.2.1 kan vi konkludere, at direktivet ikke har omfattende og detaljerede bestemmelser omkring revisors uafhængighed. Der er i direktivet to bestemmelser, jf. artikel 22 og 24, der overordnet regulerer omkring uafhængighed og objektivitet, og har samme budskab som flere af bestemmelserne fra henstillingen om uafhængighed. Artiklerne indeholder ikke detaljerede

5 uafhængighedsbestemmelser, men fastslår de overordnede hensyn og mål med sikring af revisors uafhængighed, hvilket betyder, at det er op til den nationale lovgiver yderligere at specificere bestemmelserne og regulere yderligere på området. I afsnittet behandlede vi udelukkende artikel 22, stk. 1, da de andre bestemmelser i artiklen er behandlet i forbindelse med andre afsnit. Yderligere medtog vi artikel 42, der indeholder bestemmelser om uafhængighed for revisorer, der reviderer virksomheder af særlig offentlig interesse. Vi havde i problemformuleringen valgt, at vi ikke ville medtage disse bestemmelser, men af hensyn til de emner, vi gerne ville behandle, var vi nødsaget til at medtage blandt andet artikel 42, da det i forbindelse med uafhængighed er hensigtsmæssigt, at der stilles større krav til revisors uafhængighed i forbindelse med revision af sådanne virksomheder. I forbindelse med uafhængighed, objektivitet og integritet benyttede vi hovedsageligt ASOBAC's personelle egenskaber samt Mautz og Sharaf's to aspekter; faktisk og tilsyneladende uafhængighed til at fastslå vigtigheden af, at revisor er uafhængig og objektiv i udførelse af sit arbejde samt, hvilke egenskaber der er relevante for revisor at besidde, for at være uafhængig i forbindelse med løsning af en opgave.

Den øvrige del af artikel 22 er medtaget i afsnit 4.2.2, hvor vi kunne konkludere, at trusler mod revisors uafhængighed er et omfattende, men også vigtigt område for uafhængigheden. Artikel 22 regulerer ikke omkring de enkelte trusler, men refererer til de fem trusler, som er behandlet i både henstillingen og FEE rapporterne. I stk. 2 er de sikkerhedsforanstaltninger, som revisor bør træffe for at mindske truslerne mod uafhængigheden ligeledes medtaget, og der er givet eksempler på, i hvilke situationer truslerne eventuelt kan opstå samt der ligger yderligere vægt på, at det er revisors eget ansvar at træffe de nødvendige sikkerhedsforanstaltninger. I denne sammenhæng benyttede vi FEE rapporterne, da de var det eneste teoretiske udgangspunkt, der direkte kunne henføres til trusler mod uafhængigheden.

I forbindelse med afsnittet omkring inhabilitet og forretningsforbindelser, jf. afsnit 4.2.3, er der ingen regulering omkring emnet i direktivet. Vi udledte dog, at artikel 42, stk. 3 omkring ansættelse hos klienten kunne sammenholdes med forbindelser og henledte til FEE rapporternes egenkontrol / selvrevisions-trussel, idet revisor ved ansættelse hos klienten med øjeblikkelig virkning ville komme til at kontrollere sit eget arbejde, hvilket vil udgøre en trussel.

I afsnit 4.2.4 er der kun fokus på direktivet, idet det kun er denne, der indeholder én bestemmelse omkring revisors faglige etik, jf. artikel 21. Artiklen fastslår, at det er de enkelte medlemslandes ansvar, at revisor efterlever de etiske regler. I forbindelse med EU reguleringen kunne vi have medtaget *IFAC's Code of Ethics for Professional Accounts*, idet de modsvarer den danske udgave af Retningslinjer for revisors etiske adfærd, der er en oversættelse af EU reguleringen tilføjet danske bestemmelser. Dette har vi dog allerede fra starten fra valgt, idet det ikke var på dette område vores fokus skulle være.

40 Ud fra afsnittet omkring revisors honorarer, jf. afsnit 4.2.5, konkluderede vi, at direktivet ikke er specifikt i bestemmelserne omkring honorarer. Bestemmelsen i artikel 25 kunne med fordel sammenholdes med to af de fire punkter, der er i henstillingen om revisors uafhængighed. Mautz og Sharaf blev anvendt i afsnittet, idet de har synspunkter omkring honorarer, og desuden tilføjede vi

5 problematikken omkring økonomisk rådgivning til den klient, der også revideres. Begrundelsen for
placeringen af afsnittet i forbindelse med honorarer er, at den form for ydelse har en væsentlig
indflydelse på honoraret, og derfor mest hensigtsmæssigt at placere her. Vi fandt problemstillingen
interessant, da vi kan udlede af teorien fra Mautz og Sharaf, at det allerede var diskuteret i
1960'erne, da teorien blev udviklet, og i dag stadig et emne der diskuteres, og der er fokus på,
10 hvilket er interessant.

I afsnit 4.2.6 behandlende vi problematikken omkring rotationspligt, hvor der i direktivet ikke er nogen
generel bestemmelse, men kun en bestemmelse gældende for virksomheder med særlig offentlig
interesse, jf. artikel 42, stk. 2. Den fastslår udskiftning af revisor skal ske hvert syvende år og gerne
oftere, da der er risiko for at revisor og klient vil opbygge et nært forhold, som vi har sammenholdt
15 med familiaritets-truslen fra FEE rapporter, da den har fokus på det tætte bånd, der kan opstå i
sådanne situationer.

I afsnittet omkring kvalitetssikring og kvalitetskontrol, jf. afsnit 4.2.7, valgte vi en kort gennemgang af
emnet, da det ikke har en direkte betydning for revisors uafhængighed. I direktivet er der to
bestemmelser, der fastslår, at medlemslandene skal sikre en ensartet kontrol af alle revisorer og
20 revisionsfirmaer. Artikel 29 gælder for alle virksomheder og fastslår, at det er nødvendigt med en
kontrol minimum hvert sjette år, mens artikel 43 skærper tidsperioden yderligere for virksomheder af
særlig offentlig interesse til at skulle udføres minimum hvert tredje år. Kontrollen er en måde til at
opnå en ensartet høj kvalitet af lovpligtige revisioner i EU, og derfor er det vigtigt, at alle
medlemslandene efterlever kravene.

25 I kapitel 5 redegjorde vi for de udvalgte bestemmelser fra henholdsvis Revisorloven, Retningslinjer
for revisors etiske adfærd og FSR's vedtægter samt analyserede bestemmelserne i forhold til de
teoretiske aspekter.

I den forbindelse konkluderede vi, at Retningslinjer for revisors etiske adfærd, som den eneste af de
30 udvalgte lovgivninger, indeholder en tilnærmelsesvis definition af begrebet uafhængighed. Samtidig
var det svært for os, at konkludere om den kan klassificeres som dansk lovgivning, da den er en
direkte oversættelse af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*, og derfor også en del af
EU reguleringen. Definitionen gennemgik vi i afsnit 5.2.1, uafhængighed, objektivitet og integritet,
som er det afsnit, hvor de generelle bestemmelser omkring revisors uafhængighed blev behandlet.
35 Afsnittet er samtidig bredt, da alle bestemmelserne grundlæggende kan henføres til afsnittet, men vi
har valgt, at henføre bestemmelser til andre afsnit, hvor de bliver benyttet til at uddybe mere
specifikke områder inden for revisors uafhængighed.

I afsnittet konkluderede vi endvidere, at Retningslinjer for revisors etiske adfærd omhandler både
den uafhængige grundholdning og den uafhængige fremtoning, hvor Revisorloven udelukkende
40 fokuserer på den konkrete uafhængighed, jf. Revisorloven § 11. Som nævnt flere steder i specialet,
benyttes forskellige begreber, som har den samme betydning. I den sammenhæng bearbejdede vi i
forbindelse med ASOBAC samt Mautz og Sharaf, de personelle egenskaber; uafhængighed,

- 5 objektivitet og integritet, som revisor bør indeholde for et opnå en optimal udnyttelse af det udførte arbejde.
- I afsnittet blev der lagt vægt på Retningslinjer for revisors etiske adfærd, da vi mener, at den indeholder flere bestemmelser omkring det generelle om revisors uafhængighed end Revisorloven. Flere af Revisorlovens bestemmelser kan henføres til afsnittet, men er blevet benyttet i andre afsnit.
- 10 Grundlæggende er vi kommet til den konklusion, at Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd er identiske omkring de generelle bestemmelser, og har bestemmelser, der omhandler det samme, men med forskellig formulering. Samtidig bærer Retningslinjer for revisors etiske adfærd præg af, at være en oversættelse, da der er lavet flere tilføjelser fra den danske lovgiver i forbindelse med oversættelsen, og det er disse, der skaber sammenligneligheden mellem denne og
- 15 Revisorloven.
- Et afsnit der endvidere bærer præg af tilføjelserne er afsnit 5.2.2, trusler mod revisors uafhængighed. Afsnittet er karakteriseret ved, at både Revisorlovens og Retningslinjer for revisors etiske adfærds bestemmelser er specifikke, og giver revisor et rimeligt grundlag for at kunne identificere og undgå trusler mod uafhængigheden. Samtidig er Revisorloven og Retningslinjer for
- 20 revisors etiske adfærd enslydende i bestemmelserne, men ligheden opstår udelukkende ved, at det udspecificerende er foretaget af den danske lovgiver i forbindelse med oversættelsen af Retningslinjer for revisors etiske adfærd, og nogle bestemmelser stammer direkte fra Revisorloven; eksempelvis artikel 79, som indeholder Revisorlovens to-årige karenperiode i forhold til, at påtage sig en ny opgave for klienten.
- 25 Afsnittet har i modsætning til andre afsnit i analysen en yderligere inddeling, da Retningslinjer for revisors etiske adfærd og FEE rapporterne benytter sig af den samme inddeling af trusler mod revisors uafhængighed, og derfor faldt det naturligt, at videreføre inddelingen til afsnittet.
- Afsnittet er omfangsrigt, da både Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd indeholder flere bestemmelser på området. Det mest omfattende område er *The Self-Interest Threat or Risk* eller egeninteresse-truslen, jf. afsnit 5.2.2.1, som er det afsnit, hvor flest af Revisorlovens bestemmelser kan henføres til, hvilket kan tolkes som, at den største trussel mod revisors uafhængighed stammer fra revisors egne interesser. De øvrige afsnit, jf. 5.2.2.2 *The Self-Review Threat or Risk*, 5.2.2.3 *The Advocacy Threat or Risk*, 5.2.2.4 *The Familiarity or Trust Threat or Risk* og 5.2.2.5 *The Intimidation Threat or Risk*, indeholder alle bestemmelser fra både Revisorloven og
- 35 Retningslinjer for revisors etiske adfærd, dog med undtagelse af afsnit 5.2.2.5 omhandlende intimidering. Hverken Revisorloven eller Retningslinjer for revisors etiske adfærd indeholder bestemmelser omkring intimidering, og derfor har vi i den forbindelse gjort brug af Straffeloven § 260.
- Vi er gennem afsnittet kommet til den konklusion at, på området omkring trusler mod revisors
- 40 uafhængighed er der omfattende bestemmelser, der betyder, at revisor er i stand til at identificere truslerne, og samtidig foretage de nødvendige sikkerhedsforanstaltninger for at truslerne ikke opstår. Derudover er der på området ingen konkrete forskelle i den danske lovgivning.

- 5 Afsnit 5.2.3, inhabilitet og forretningsforbindelser, hænger sammen med ovenstående afsnit, jf. afsnit 5.2.2 trusler mod revisors uafhængighed, da begge deler bestemmelser fra Revisorlovens generalklausul, jf. § 11.
- I forbindelse med analysen på området kan vi konkludere, at der er forskellige grader af inhabilitet. Der er situationer, hvor revisor altid er inhabil, og situationer, hvor revisor kan være inhabil. Kriteriet
- 10 er, at revisor ikke må befinde sig i en situation, hvor offentligheden kan have grund til at tvivle på uafhængigheden.
- Som i de foregående afsnit ligger ligheden i den danske lovgivning i de tilføjelser, der er foretaget i Retningslinjer for revisors etiske adfærd af den danske lovgiver i forbindelse med oversættelsen af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*. Derudover indeholder Retningslinjer for revisors
- 15 etiske adfærd yderligere tre artikler, hvor der fastslås, i hvilke situationer revisor ikke kan udføre sit arbejde, da revisor er involveret i aktiviteter, der er uforenelige med hvervet som revisor. I artikel 104 fastslås det samtidig, at det ikke nødvendigvis forringer uafhængigheden, objektiviteten og integriteten, at revisor udfører to opgaver på samme tid, hvilket løser problematikken omkring, at revisor rådgiver og reviderer samme klient, da artiklen indirekte giver revisor mulighed for dette.
- 20 I afsnit 5.2.4, revisors faglige etik, flyttede vi fokus fra Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd til FSR's vedtægter. Afsnittet, i sig selv, har ikke nogen direkte betydning for specialet, men i problemformuleringen argumenterede vi for, at FSR har indflydelse på uafhængigheden, og gennem afsnittet er dette kommet frem. FSR opnår indflydelse på revisors uafhængighed, da der gennem vedtægterne bestemmes, at FSR har rettigheder til at udarbejde bestemmelser omkring
- 25 etiske regler, jf. FSR's vedtægter § 16. Derved løser vi vores argumentation omkring, at FSR har en indirekte indflydelse på revisors uafhængighed. Endvidere bestemmes det i vedtægterne, at revisor skal løse opgaverne i overensstemmelse med god revisorskik. Retningslinjer for revisor etiske adfærd indeholder én bestemmelse omkring, hvorledes revisor skal løse etiske konflikter. Artiklen kommer ikke med løsningsforslag, men beskriver udelukkende hvilke former konflikterne kan antage.
- 30 Vi har ikke uddybet bestemmelsen yderligere, da den ikke er af relevans for problemstillingerne.
- I forbindelse med afsnit 5.2.5, revisors honorar, fokuserede vi hovedsageligt på Revisorloven § 13, da den er med til at mindske tvivlen omkring revisors honorar. Bestemmelsen indeholder 20 procents reglen omkring, hvor stor en andel af omsætningen én klients honorar må udgøre samt, den er gældende for honoraret for andre ydelser end revision.
- 35 Yderligere lagde vi fokus på de forskelle, der kan være mellem bestemmelserne fra henholdsvis Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd. Vi kom i den forbindelse til den konklusion, at bestemmelserne regulerer i forskellige henseender, da Revisorloven fokuserer på, at revisor eller revisionsfirmaet fremstår som uafhængig af klienten samt 20 procents reglen overholdes, og Retningslinjer for revisors etiske adfærd fokuserer på selve udregningen af honoraret. Samtidig
- 40 supplerer reguleringerne hinanden, og giver på den måde revisor en komplet regulering omkring honorar.
- Afsnit 5.2.6, rotationspligt, er præget af, at der er forskellige holdninger til emnet, da der både er fordele og ulemper omkring det. Problematikken på området ligestillede vi med familiaritet, da der

5 gennem længerevarende samarbejde kan opstå et nært forhold mellem revisor og klient, og dermed ser offentligheden ikke revisors arbejde som objektivt. Fordelen ved et længerevarende samarbejde er, at revisor opnår en større indsigt i klientens virksomhed, og dermed kan afgive mere nøjagtige informationer.

På området indeholder den danske lovgivning kun én bestemmelse, jf. Revisorloven § 10, stk. 2, hvor det er bestemt, at revisor skal udskiftes for en periode af minimum to år, senest syv år efter udpegelse. Bestemmelsen er dog udelukkende gældende for børsnoterede selskaber, statslige aktieselskaber, virksomheder underlagt finanstillsynet samt virksomheder, der i to på hinanden følgende år opfylder visse kriterier omkring deres medarbejderstab, balancesum og nettoomsætning. Dette betyder, at bestemmelsen ikke er gældende for almene virksomheder, hvilket bevirker, at det står disse frit for, at benytte samme revisor uden at tænke på truslen mod uafhængigheden.

10 I forbindelse med afsnit 5.2.7, kvalitetssikring og kvalitetskontrol, valgte vi en kort gennemgang, da emnet ikke er af afgørende betydning for de opstillede problemstillinger, men udelukkende medtaget for at vise FSR's indflydelse på revisors uafhængighed. I den forbindelse fokuserer vedtægterne udelukkende på kvalitetskontrollen. Dog er revisor kun underlagt bestemmelserne, hvis vedkommende er medlem af FSR, og derfor har FSR udelukkende indflydelse på de revisors uafhængighed, som er medlem af FSR.

I den sammenholdende analyse brugte vi samme opdeling som ovenfor, men vi valgte dog kun at sammenholde bestemmelserne, da vi på dette tidspunkt har inddraget de teoretiske aspekter i det omfang, der var behov for, men dog medtaget hvor vi finder det af direkte betydning for sammenligneligheden. Det samme gør sig gældende for henstillingerne, da disse ikke er lovgivende for medlemslandene, og vi har derfor valgt ikke at benytte dem som det overvejende i den sammenholdende analyse. Vi har udelukkende påpeget, at de har været vigtige for analysen, idet de er til vejledning for medlemslandene, og dermed kan det overvejes, om Danmark har benyttet sig af disse i forbindelse med lovgivningen på området.

30 I forbindelse med den sammenholdende analyse kunne vi konkludere, at der ikke er den store forskel mellem den danske lovgivning og EU reguleringen, dog med den undtagelse, at Retningslinjer for revisors etiske adfærd er mere detaljeret end de andre medtagne reguleringer, hvilket gælder for både den danske lovgivning og EU reguleringen.

35 I den grundlæggende regulering omkring revisors uafhængighed, kunne vi konkludere, at der ingen forskelle er, hvilket dog ændrede sig, da vi begyndte at holde den danske lovgivning og EU reguleringen op mod hinanden inden for specifikke emner, der har indflydelse på uafhængigheden. Vi kom frem til, at årsagen til at den danske lovgivning er mere udspecificeret end EU reguleringen kommer af, at EU reguleringen er principbaseret, hvilket betyder, at det er op til det enkelte medlemsland selv at specificere bestemmelserne yderligere, hvis lovgiverne finder det nødvendig.

40 Omkring trusler mod uafhængigheden er den danske lovgivning og EU reguleringen enige om, hvor truslerne kommer fra, men er ikke enige i, hvor udspecificerede bestemmelserne skal være. EU reguleringen opridses udelukkende de grundlæggende trusler mod uafhængigheden, hvor den

5 danske lovgivning eksemplificerer truslerne. Derfor er vi i forbindelse med afsnit 6.2 blevet bevidste om at, på området omkring trusler mod revisors uafhængighed, har den danske lovgiver været på forkant med revideringen af 8. direktiv.

I forbindelse med afsnit 6.3, inhabilitet og forretningsforbindelser, kom vi til den konklusion, at direktivet ikke indeholder generelle bestemmelser på området, og derfor er det op til det enkelte
10 medlemsland selv at regulere omkring det. Selvom fokus er på direktivet indeholder henstillingen omkring revisors uafhængighed flere bestemmelser, der regulerer omkring de mest forekommende situationer, hvilket betyder, at vi er kommet frem til, at den danske lovgiver i forbindelse med revideringen af Revisorloven kan have ladet sig inspirere af henstillingerne.

Revisors etiske adfærd er ikke reguleret direkte, hverken i den danske lovgivning eller EU
15 reguleringen. Den eneste bestemmelse, som vi har fundet relevant for emnet, findes i direktivet. Vi har i den forbindelse også medtaget bestemmelser fra FSR's vedtægter, men udelukkende for at vise FSR's indflydelse på uafhængigheden, da dette ikke direkte har indflydelse på uafhængigheden. I afsnittet omkring revisors honorar kom vi frem til, at forskellen mellem den danske lovgivning og EU reguleringen er den danske lovgivnings 20 procents regel, omkring én klients andel af revisors
20 samlede indtjening, og at reguleringerne grundlæggende er enige omkring fastsættelsen af revisors honorar, og forskellen udelukkende er i formuleringen af bestemmelsen. EU reguleringen nævner blot i henstillingen, at én klient ikke må være dominerende for revisionsfirmaets indtægt, men sætter ingen grænser ligesom den danske lovgivning.

Omkring rotationspligt blev vi nødsaget til at medtage bestemmelser, der udelukkende er gældende
25 for virksomheder af særlig offentlig interesse. Både inden for den danske lovgivning og EU reguleringen er bestemmelserne kun gældende for disse virksomheder. Vi valgte, at medtage bestemmelserne, selvom virksomhederne er udenfor vores tidligere afgrænsning, da vi mener, det er af vigtighed for revisors uafhængighed, og vi samtidig er af den opfattelse, at bestemmelserne ikke udelukkende burde være gældende for revisorer, der arbejder med virksomheder af særlig offentlig
30 interesse. Bestemmelserne burde være gældende for alle typer af virksomheder, da det ikke kun er omkring virksomheder af særlig offentlig interesse, at problemstillinger omkring venskabelige og familiære forhold mellem revisor og klient opstår.

Indenfor kvalitetssikring og kvalitetskontrol, fokuserer reguleringerne på forskellige områder. Den danske lovgivning fokuserer udelukkede på kvalitetskontrol, hvilket foregår gennem FSR's
35 vedtægter, og EU reguleringen har fokus på kvalitetssikring. Vi medtog emnerne, da de er med til at sikre revisors uafhængighed og troværdighed, idet de giver offentligheden en vis sikkerhed for, at revisor opfylder kravene til lovgivningen.

Gennem den sammenholdende analyse kunne vi konkludere at, på nogle områder er der forskelle mellem den danske lovgivning og EU reguleringen, men på andre områder er reguleringerne
40 grundlæggende enige, og det er udelukkende formuleringen af bestemmelserne der adskiller dem.

- 5 Afslutningsvis vil vi inddrage problemstillingerne fra problemformuleringen, for at besvare dem samt se om vi er kommet frem til en tilfredsstillende løsning. I problemafgrænsningen, jf. afsnit 2.8.1, kom vi frem til tre problemstillinger, som vi har lagt fokus på i arbejdet og dermed forsøgt at løse. Den første problemstilling vi gerne ville løse, er følgende:

10 ***Redegørelse og analyse af EU regulering omkring uafhængighed i forhold til de valgte teorier, med fokus på 8. direktiv af 2006 samt henstillingerne omkring uafhængighed og kvalitetssikring.***

I selve redegørelsen udvalgte vi de bestemmelser, som vi mente, var relevante for arbejdet med problemstillingen omkring EU reguleringen. I den første del af analysen, holdte vi stadig 15 reguleringerne adskilte og analyserede bestemmelserne sammen med de udvalgte teoretiske aspekter. Teorierne har været gode til at supplere bestemmelserne, hvilket har gjort det muligt for os at komme i dybden med dem samt, i et enkelt tilfælde, tilføjet nye overvejelser til området. Her tænkes på Mautz og Sharaf's syn på problemstillingen omkring økonomisk rådgivning, som blev 20 tilføjet i forlængelse af analysen omkring revisors honorarer, da vi synes, det havde en væsentlig betydning i den sammenhæng.

Som opstillet i problemstillingen skulle fokus ligge på både det nye 8. direktiv og henstillingerne omkring uafhængighed og kvalitetssikring. I store dele af den individuelle analyse, jf. afsnit 4.2, lagde størstedelen af fokus på henstillingen omkring revisors uafhængighed, da den er mere 25 fyldestgørende og retningsgivende på området end direktivet. Dertil lagde vi så meget fokus som det var muligt, på de få bestemmelser, der er omkring emnet i direktivet. I kapitel 6 valgte vi derimod udelukkende at lægge fokus på direktivet, da det er gældende samt lovgivende for medlemslandene, hvor henstillingerne blot er inspiration og vejledninger, som kan følges af medlemslandene i forbindelse med ny lovgivning på området. Derfor mente vi, at det var vigtigt at flytte fokus fra 30 henstillingerne til direktivet, da det er denne, der får en betydning for den danske lovgivning, som vi kort vil kommentere under den tredje problemstilling.

Kapitel 5; Redegørelse og analyse af dansk regulering, er udarbejdet i forhold til vores anden problemstilling:

35 ***Redegørelse og analyse af dansk lovgivning omkring uafhængighed i forhold til de valgte teorier, med fokus på Revisorloven, FSR's vedtægter og Retningslinjer for revisors etiske adfærd.***

I forbindelse med kapitlet udarbejdede vi en redegørelse af de bestemmelser, som vi udvalgte fra de 40 relevante lovgivninger; Revisorloven, FSR's vedtægter og Retningslinjer for revisors etiske adfærd. Fokus i den efterfølgende analyse lagde på Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd, da FSR's vedtægter ikke har direkte indflydelse på revisors uafhængighed. FSR's vedtægter har udelukkende indflydelse på området omkring kvalitetskontrol, hvilket vi har anset, som et mindre

- 5 område inden for reguleringen af revisors uafhængighed, og derfor har FSR's vedtægter ikke den samme indflydelse på uafhængigheden, som andre af de udvalgte reguleringer.
- I forbindelse med redegørelsen af Revisorloven var det generalklausulen, jf. § 11, der var den dominerede bestemmelse, da den er den eneste direkte bestemmelse omkring revisors uafhængighed. Det mest iøjnefaldende ved Retningslinjer for revisors etiske adfærd, var at den, som
- 10 den eneste, indeholder en tilnærmelsesvis definition af begrebet uafhængighed.
- I forbindelse med analysen har vi ikke lagt fokus på en specifik teori, men forsøgt at benytte teorierne, hvor de var relevante. I forbindelse med afsnittet omkring trusler mod revisors uafhængighed, var det FEE rapportererne, der var dominerende, da disse udelukkende behandler emnet samt vi opdeltte afsnittet efter de nævnte trusler fra rapportererne.
- 15 Vi havde ved starten forventet, at der ville være en forskel mellem Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd, men gennem analysen er vi kommet frem til den konklusion, at forskellen mellem de to reguleringer udelukkende er i formuleringen af de enkelte bestemmelser. Desuden er der sket en harmonisering mellem reguleringerne ved oversættelsen af den oprindelige udgave af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants* og til den danske udgave; Retningslinjer for
- 20 revisors etiske adfærd. I forbindelse med oversættelsen, er der foretaget tilføjelser fra den danske lovgiver, der er med til at fremme harmoniseringen mellem de to reguleringer. Vi tænker specielt på indsættelsen af den to-årige karenperiode fra Revisorloven.
- Vi er af den mening, at kapitel 5; Redegørelse og analyse af dansk regulering, har opfyldt vores anden problemstilling.
- 25 Den sidste problemstilling vi gerne vil løse, er følgende:

30 *Sammenholdende analyse omkring EU reguleringen kontra den danske lovgivning vedrørende uafhængighed med henblik på at komme med en vurdering af forskellighederne i EU reguleringen og den danske lovgivning samt hvilken indflydelse det kan have på lovgivningen i Danmark, at der er kommet et nyt 8. direktiv.*

- Revisors uafhængighed er et emne, som lovgiverne har fokuseret meget på, såvel den danske som EU. Grundlæggende er der ikke megen forskel mellem den danske lovgivning og EU reguleringen,
- 35 og baggrunden for dette er; da EU-Kommissionen påbegyndte arbejdet med harmoniseringen af lovgivningen medlemslandene imellem, var det lagt ud til de enkelte medlemslande selv at lovgive på området omkring revisors uafhængighed. Danmark påbegyndte lovgivningen med revideringen af den danske Revisorlov, således den trådte i kraft 1. september 2003. Med udarbejdelsen og fornyelsen af Revisorloven var lovgiverne endvidere på forkant med revideringen af 8. direktiv, da
- 40 lovgiverne i forbindelse med udarbejdelsen har benyttet de udsendte henstillinger fra EU-Kommissionen i forbindelse med moderniseringen. Dette har betydet, at Danmark ikke har været nødsaget til at foretage omfattende ændringer af lovgivningen med indførelsen af direktivet, da flere af bestemmelserne kan sammenholdes med de udsendte henstillinger, jf. kapitel 6. Yderligere har

5 Danmark udarbejdet et sæt etiske regler, som dog er en oversættelse af *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants*, med tilføjelser fra Revisorloven, så de er tilpasset den danske lovgivning. Tidligere har vi kommenteret, at EU reguleringen ikke er specifik i bestemmelserne ligesom den danske regulering. Begrundelsen for dette er, at EU udelukkende skal angive de mest generelle retningslinjer for medlemslandene, og dermed er direktivet principbaseret, hvilket betyder, at det er op til medlemslandene selv, at lovgive mere fyldestgørende på området og eventuelt fastsætte skærpede krav. I den forbindelse kan henstillingerne med fordel bruges, idet de er vejledninger om, hvorledes medlemslandene kan lovgive på de forskellige områder, i dette tilfælde omkring revisors uafhængighed.

15 I forbindelse med implementeringen af det nye 8. direktiv er der ikke store ændringer i den lovgivning som revisor skal benytte, dog bliver revisors arbejde besværliggjort af, at revisor skal være opmærksom på to regelsæt, da reguleringerne er uddybende på hvert sit område. Derfor kan vi konkludere, at EU regulering og dansk lovgivning er identiske på området, da Danmark, i forbindelse med revideringen af Revisorloven, valgte at følge de udsendte vejledninger fra EU. Dog kan det umiddelbart udledes, at den danske lovgiver ikke er nødsaget til at foretage ændringer i 20 Revisorloven, da direktivet er gældende for alle medlemslande, herunder danske revisorer, og derfor skal det følges, selvom bestemmelserne ikke står i Revisorloven. Direktiver binder efter artikel 249 EF medlemsstaterne med hensyn til det tilsigtede mål, men ikke omkring hvilken form og hvilke midler der skal anvendes for at nå målet. Direktiverne gælder ikke som national ret i medlemsstaterne, men medlemsstaterne skal implementere direktivet i national ret inden en tidsfrist, 25 hvilket for det nye 8. direktiv er senest 29. juni 2008, hvor Danmark offentliggør de bestemmelser, der er nødvendige for at efterkomme direktivet og underretter herefter omgående EU-Kommissionen herom.¹⁹¹

30 Ud fra vores analyser og forskellige gennemgange af de udvalgte bestemmelser er vi kommet frem til den vurdering at, på nuværende tidspunkt er det ikke nødvendig med en revidering af den danske lovgivning på området omkring revisors uafhængighed, da vi er af den opfattelse, at forskellen mellem denne og det nye 8. direktiv på området er af mindre betydning for revisors daglige virke.

¹⁹¹ Nielsen (2002), s. 67 - 68

5 8. Summary

Resumé

Som følge af udviklingen inden for revisorbranchen, er der gennem en årrække arbejdet med en modernisering af det oprindelige 8. direktiv, da dette ikke var i stand til at klare de udfordringer, der opstod som følge af udviklingen. Formålet med moderniseringen var at styrke den lovpligtige revision i EU, forebygge regnskabskandaler samt bidrage til troværdigheden af og tilliden til selskabers års- og koncernregnskaber.

Specialet, Revisors uafhængighed – EU og Danmark, omhandler ændringer i den nuværende danske lovgivning, der opstår i forbindelse med implementeringen af det nye 8. direktiv. Indledningsvis er der i specialet udarbejdet tre problemstillinger, der er med til at belyse, om der er problemer, omkring revisors uafhængighed, i forbindelse med implementeringen. Disse er følgende:

Redegørelse og analyse af EU-regulering omkring uafhængighed i forhold til de valgte teorier, med fokus på 8. direktiv af 2006 samt henstillingerne omkring uafhængighed og kvalitetssikring.

Redegørelse og analyse af dansk lovgivning omkring uafhængighed i forhold til de valgte teorier, med fokus på Revisorloven, FSR's vedtægter og Retningslinjer for revisors etiske adfærd.

Sammenholdende analyse omkring EU-reguleringen kontra den danske lovgivning vedrørende uafhængighed med henblik på at komme med en vurdering af forskellighederne i EU-reguleringen og den danske lovgivning samt hvilken indflydelse det kan have på lovgivningen i Danmark, at der er kommet et nyt 8. direktiv.

Summary

As a result of the development within the line of accountant, there has, through a period of years, been worked on a modernization of the original 8th Directive, as it where no longer capable of handling the challenges created from the development. The purpose of the modernization was to strengthen statutory auditing in the EU, preventing accounting scandals, and contribute to the reliability and confidence of the corporate financial statement and consolidated accounts.

The project, Auditor's independence – EU and Denmark, deals with the changes in the existing Danish legislation that emerges when implementing the new 8th Directive. In the beginning of the project there are draw up three problems, which helps to illustrate if there are problems regarding the auditor's independence in connection with the implementation. These are:

Statement and analyses of the EU-regulation about independence, compared with the chosen theories with focus on the 8th Directive from 2006 together with the motions about independence and quality assurance.

Statement and analyses of the Danish regulation about independence compared with the chosen theories with focus on the Danish accountant law, FSR's rules, and the Danish edition of IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants.

Comparative analysis of the EU-regulation versus the Danish regulation about independence with the intent of giving an evaluation of the differences between the EU-regulation and the Danish regulation and which influences it may have on Danish law that a new 8th Directive has been published.

Problemstillingerne er udarbejdet som følge af gennemgangen i problemformuleringen, af forskellige begivenheder og udgivelser i årene op til den endelige vedtagelse af det reviderede 8. direktiv. Samtidig er der i problemformuleringen beskrevet de organisatoriske forhold omkring de udvalgte reguleringer, og hvorfor det er disse, der er blevet udvalgt.

I specialet er der gennemgået følgende teorier, men henblik på at løse de opstillede problemstillinger. En overordnet definition af generel og konkret uafhængighed, for at give læseren et klart overblik over de forskellige former for uafhængighed. Agentteorien, da denne knytter bånd mellem de andre udvalgte teorier, da der er tætte relationer. *A Statement of Basis Auditing Concepts (ASOBAC)*, da denne er med til at påvise vigtigheden af revisors tilstedeværelse ved regnskabsaflæggelsen, og dermed vigtigheden af en harmonisering på området. R.K. Mautz og Hussein A. Sharaf, da denne kan kobles sammen med de to ovenstående samt den er dybdegående med begreberne faktisk og tilsyneladende uafhængighed, og beskriver de forskellige dimensioner indenfor begrebet uafhængighed samt medtager et perspektiv omkring økonomisk rådgivning. Til sidst gennemgås FEE rapporterne; *Audit Independence and Objectivity – Position Paper* (1995), *The Role and Liability of the Statutory Auditor in the European Union* (1996) samt *Common Core of Principles* (1998), som ikke direkte kan betegnes som teorier, men indeholder sammenfaldende teoretiske aspekter omkring revisors uafhængighed samt udgiverne har beskæftiget sig meget med emnet.

Efter gennemgangen af teorierne, beskæftiger specialet sig med den udvalgte regulering, både EU og dansk, i form af forskellige analyser. De to første analyse afsnit, henholdsvis et afsnit med EU regulering og et med dansk lovgivning, indeholder først en redegørelse, hvor de

The problems have been prepared as a result of going through the different events and publications in the years close to the passing of the revised 8th Directive. Furthermore, the problems describe the organizational circumstances around the chosen regulations and why these have been chosen.

In the project the following theories have been examined with special reference to solving the advanced problems. To give the readers a clear view of the different sorts of independencies, a definition of general and concrete independencies is given. The Agent Theory is examined because it connects all the chosen theories due to the close relations between them. A statement of Basis Auditing Concepts (ASOBAC), is examined because it shows the importance of the accountants presence at the financial reporting and thereby the importance of a harmonization of the area. R.K. Mautz and Hussein A. Sharaf, is examined as it can be connected with the two theories above and it studies the concepts practitioner- and profession-independence in depth and describes the different dimensions inside the concept of independence. It also includes a perspective on financial counseling. In the end the FEE reports are described; *Audit Independence and Objectivity – Position Paper* (1995), *The Role and Liability of the Statutory Auditor in the European Union* (1996), and *Common Core of Principles* (1998), these cannot directly be marked as theories but contain views that are identical to other theories about accountant's independence and the publisher have been engaged a great deal in the subject.

After going through the theories, the project deals with the chosen regulation, both the EU and the Danish. This is done in the form of different analyses. The first two parts of the analyses, respectively a part with the EU-regulation and a part with Danish regulation, first

udvalgte bestemmelser gennemgås og beskrives, hvorefter bestemmelserne analyseres i forhold til de udvalgte teorier. I analyserne er der lavet en opdeling, der gør afsnittet mere overskuelig for læseren, og opdelingen er samtidig de områder, som har indflydelse på revisors uafhængighed; uafhængighed, objektivitet og integritet, trusler mod revisors uafhængighed, inhabilitet og forretningsforbindelser, revisors faglige etik, revisors honorar, rotationspligt samt kvalitetssikring og kvalitetskontrol.

I analysen af EU reguleringen blev fokus flyttet fra direktivet, og til henstilling om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper, da denne er mere omfattende på området omkring revisors uafhængighed, problemet er dog, at henstillingen ikke er bindende for medlemslandene, hvorimod direktivet er. I direktivet findes der udelukkende to bestemmelser, der er af interesse for de udarbejdede problemstillinger. Dette er artikel 22, som er den almene uafhængighedsbestemmelse samt artikel 42, som fastsætter yderligere bestemmelser omkring uafhængighed, for revisorer af virksomheder af særlig offentlig interesse. Derfor er der i forbindelse analysen områder, som det ikke er muligt at belyse på en tilfredsstillende måde, set ud fra EU reguleringen.

I forbindelse med analysen af den danske lovgivning, bliver det klart, at ligheden mellem Revisorloven og Retningslinjer for revisors etiske adfærd er i de bestemmelser, der er indskrevet i Retningslinjer for revisors etiske adfærd fra den danske lovgivers side, i forbindelse med oversættelsen af den oprindelige udgave; *IFAC's Code Of Ethics for Professional Accountants* samt Revisorloven er udarbejdet med inspiration fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd. Derudover viser analysen, at der ikke er langt fra de teoretiske aspekters tænke måde, og til den egentlige udformning af bestemmelserne på områderne, hvilket vil sige, at bestemmelserne ikke ligger langt fra den teoretiske fremstilling af et emne.

contains a review where the chosen provisions are described after which the provisions are analyzed and compared with the chosen theories. The analyses are divided into different passages so it becomes clearer to the reader and at the same time the different passages are areas that influence the accountant's independence. These passages are: independence, objectivity and integrity, threats against the accountant's independence, conflict of interest and business relations, accountant's professional ethics, the duty of rotation, and the quality of the protection and control.

In the analysis of the EU-regulation, the focus was moved from the Directive and to the motion of the accountant's independence inside EU: basic principles, because this is more extensive in the field of accountant's independence. However, the problem is that the motion is not binding for the member countries, whereas the Directive is. The Directive only contains two provisions that are of interest for the prepared problems. This is article 22, which is the common provision of independence and article 42, which establish further regulation concerning independence for accountants of firms of special public interest. Therefore, there are areas in connection with the analyses, which are not possible to illustrate in a satisfactory way from a European point of view.

In connection with the analyzes of the Danish regulation, it becomes clear that the similarities between the Danish accountant's law and Code of Ethics for Professional Accountants lies in the provisions, which the Danish legislator has added into the original version; *IFAC's Code of Ethics for Professional Accountants* in connection with the translation and the Danish accountant's law is prepared with inspiration from Code of Ethics for Professional Accountants. In addition, the analysis shows that there is not far from the theoretical aspects way of thinking, to the actual presentation of the provisions on the area, which means that the provisions is not far from the theoretical presentation of a subject.

Retningslinjer for revisors etiske adfærd indeholder den eneste tilnærmelsesvis definition af begrebet uafhængighed, som er indskrevet i den udvalgte lovgivning. Hvilket, sammen med de andre bestemmelser fra Retningslinjer for revisors etiske adfærd, er den lovgivning, der giver revisor det bedste grundlag for at undgå trusler mod uafhængighed.

Efter de to individuelle analyser indeholder specialet en sammenholdende analyse, hvor EU reguleringen og den danske lovgivning stilles op mod hinanden, for at finde eventuelle forskelle. Kapitlet er ikke så omfattende som de foregående, da der er valgt at se bort fra de teoretiske aspekter, men undtagelse at de områder, hvor disse er med til at fremme forståelsen.

Kapitlet indeholder den samme afsnitsopdeling, som de to foregående analyser, for at bibeholde det overblik, der er skabt. I den forbindelse er det ikke alle afsnittene, der er lige omfangsrige, da enkelte af områderne indeholder mere lovgivning end andre.

Gennem analyserne kom det endvidere frem, at enkelte af områderne er mere vigtige end andre i forhold til revisors uafhængighed. De vigtigste områder er; uafhængighed, objektivitet og integritet, trusler mod revisors uafhængighed, inhabilitet og forretningsforbindelse samt revisors honorar.

I kapitlet kom det desuden frem, at den danske lovgivning er mere uddybende end EU reguleringen, og derfor får indførelsen af direktivet umiddelbar ingen indflydelse. Dog er direktivet principbaseret, hvilket betyder, at det er op til den danske lovgiver, at uddybe bestemmelserne yderligere, hvilket kan være med til at skabe den grundlæggende forskel mellem den danske lovgivning og EU reguleringen.

Det sidste afgørende kapitel i specialet er konklusionen, i denne bliver der samlet op på specialets kapitler samt konkluderet på de

Code of Ethics for Professional Accountants contains the only approximate definition of the concept of independence, which is inscribed in the chosen legislation. This, combined with the other chosen provisions from Code of Ethics for Professional Accountants, is the legislation that gives the accountant the best foundation for preventing threats against independence.

After the two individual analyses, the project contains a comparative analysis where the EU-regulation and the Danish legislation are compared to find possible differences. The chapter is not as comprehensive as the previous because the theoretical aspects are left out with exceptions of the areas where these promote a further understanding.

To keep the created overview, the chapter contains the same break down into paragraphs as the two previous analyses. In this relation, it is not all the paragraphs that are equally extensive because some areas contain more legislation than others.

In the analyses it is evident that some areas are more important than others in proportion to the accountant's independence. The most important areas are: independence, objectivity and integrity, threats against the accountant's independence, conflict of interest and business relations, and accountant's fee.

The chapter also showed that the Danish legislation is more specified than the EU-regulation. Therefore, the introduction of the Directive will not have any immediate relevance. However, the directive is principle based, which mean that it is up to the Danish legislator to develop the sections further, which can contribute to the creation of fundamental differences between the Danish legislation and the EU-regulation.

The last and decisive chapter in the project is the conclusion; in this, the chapters are gathered and the previous prepared problems are concluded on. In relation to the conclusion on the problems, the conclusion is that the first and

tidligere udarbejdede problemstillinger. I forbindelse med konklusionen på problemstillingerne er konklusionen, at den første og anden problemstilling er løst i forbindelse med udarbejdelsen af kapitlerne 4 og 5, hvor der er udarbejdet en redegørelse samt en analyse, der tager udgangspunkt i bestemmelserne fra redegørelsen, og sammenholder dem med de udvalgte teorier. I forbindelse med den tredje og sidste problemstilling konkluderes der på, hvorvidt det er nødvendigt med en revidering af den nuværende danske lovgivning, Revisorloven, i forbindelse med implementeringen af det reviderede 8. direktiv. I den forbindelse konkluderes der, at der ikke er betydelig forskel mellem reguleringerne, og det dermed ikke er nødvendigt med en øjeblikkelig revidering af den nuværende danske lovgivning på området omkring revisors uafhængighed.

Afslutningsvis indeholder specialet dette summary samt en oversigt over den anvendte litteratur.

second problems are solved with the preparation of chapters 4 and 5, where a statement and an analysis, which takes starting point in the provisions from the statement and compares these to the chosen theories, is drawn up. In connection with the third and last problem, the necessity of a revision of the existing Danish legislation, the accountant's law, in relation with the implementation of the revised 8th Directive is concluded on. In that relation it is concluded that there are not any considerable differences between the legislations and thereby it is not necessary with an immediate revision of the existing Danish legislation on the area of accountant's independence.

Finally the project contains this summary and a reference list of the used literature.

5 Litteraturliste

Bøger

- ▶ Christensen, Mogens; Füchsel, Kim; Langsted, Lars Bo og Loft, Anne: **Revision – koncept og teori**, Forlaget Thomson og Forlaget FSR, 2. udgave – 3. oplag 2003
- ▶ Elm-Larsen, Rolf: **Offentligt regnskab og revision – Et dansk og internationalt perspektiv**, Forlaget Thomson og Forlaget FSR, 1. udgave – 1. oplag 2001
- ▶ Eyben, Bon Von og Eyben, W. E. Von: **Juridisk Ordbog**, Forlaget Thomson – Gad Jura, 11. udgave – 2. oplag 2001
- ▶ Füchsel, Kim; Gath, Peter; Langsted, Lars Bo og Skovby, Jens: **Revisor – regulering og rapportering**, Forlaget Thomson og Forlaget FSR, 1. udgave – 1. oplag 2005
- ▶ Johansen, Aksel Runge; Langsted, Lars Bo og Ring, Niels Anker: **Revisorlovgivningen med kommentarer**, Forlaget Thomson, 3. udgave 2003
- ▶ Mautz, R. K. og Sharaf, Hussein A.: **The Philosophy of Auditing**, American Accounting Association, Twelfth Printing 1985, First Printing 1961
- ▶ Nielsen, Ruth: **Retskilder**, Jurist- og økonomiforbundets Forlag, 7. reviderede udgave – 1. oplag 2002
- ▶ **Politikens store fremmedordbog**, Politikens Forlag, 2. udgave, 1. oplag 2000

Artikler

- ▶ Bendsen, Bendt: **Dygtighed gør det ikke alene**, Revision og Regnskabsvæsen nr. 2 - 2003
- ▶ Berlingske Nyhedsmagasin (BNY): **Børspolitiet kommer**, nr. 22 – 19.08.02, <http://www.bny.dk/artikelarkiv/artikel/2971.html>
- ▶ Bærentsen, Jørgen Peter: **Den nye revisorlov – 1 års fødselsdag**, Revision og Regnskabsvæsen nr. 9 – 2004
- ▶ Christiansen, Brian: **Ny amerikansk regulering – Sarbanes-Oxley Act**, Revisorbladet nr. 4 – 2003
- ▶ Fabricius, Ole og Gath, Peter: **Retningslinjer for revisors etiske adfærds og uafhængighed**, Revision og Regnskabsvæsen nr. 10 - 2004
- ▶ Gath, Peter: **Nyt udkast til EU direktiv om lovpligtig revision**, Revision og Regnskabsvæsen nr. 6 – 2004 (Online)

Internet

- ▶ Erhvervs- og selskabsstyrelsen (E&S): **8. selskabsdirektiv**, læst tirsdag 12. april 2005, <http://www.eogs.dk/sw24806.asp>
- ▶ Erhvervs- og selskabsstyrelsen (E&S): **Logbog for 8. selskabsdirektiv**, læst tirsdag 09. august 2005, <http://www.eogs.dk/sw7290.asp>
- ▶ Folketingets EU-oplysning: **Grønbøger**, læst torsdag d. 19. maj 2005, <http://www.eu-oplysningen.dk/dokumenter/eu/kom/dokumenter/groenbog/>
- ▶ Folketingets EU-oplysning: **Hvad er et direktiv?**, læst onsdag d. 05. april 2006, http://www.eu-oplysningen.dk/spsv/off/alle/117_74/
- ▶ Foreningen for registrerede revisorer (FRR): **Revisorloven**, læst mandag d. 28. februar 2005, <http://www.frr.dk/internet/551.asp>
- ▶ Foreningen for statsautoriserede revisorer (FSR): **EU-henstilling om uafhængighed**, læst mandag d. 10. oktober 2005,

- 5 <http://www.fsr.dk/site/fsrstart.nsf/web/fsrframesetnonmember>
- ▶ Foreningen for statsautoriserede revisorer (FSR): **Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF af 17. maj 2006 om lovpligtig revision af årsregnskaber og konsoliderede regnskaber, om ændring af Rådets direktiv 78/660/EØF og 83/349/EØF og om ophævelse af Rådets direktiv 84/253/EØF**, læst fredag 16. juni 2006,
- 10 <http://www.fsr.dk/site/fsrstart.nsf/web/fsrframesetnonmember>
- ▶ Foreningen for statsautoriserede revisorer (FSR): **European Commission proposal for a Directive on statutory audit: frequently asked questions**, læst tirsdag 12. april 2005,
[http://www.fsr.dk/41256B0500435720/no/01001671/\\$File/040316.EC.FAQ.doc](http://www.fsr.dk/41256B0500435720/no/01001671/$File/040316.EC.FAQ.doc)
- 15 ▶ Foreningen for statsautoriserede revisorer (FSR): **Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om lovpligtig revision af årsregnskaber og konsoliderede regnskaber og om ændring af Rådets direktiv 78/660/EØF og 83/349/EØF**, Bruxelles d. 16.03.2004 KOM(2004) 177 endelig 2004/0065 (COD), læst mandag d. 28. februar 2005,
[www.fsr.dk/41256B0500435720/no/01001688/\\$File/Fremsat%20forslag%20160304%20Dansk.doc](http://www.fsr.dk/41256B0500435720/no/01001688/$File/Fremsat%20forslag%20160304%20Dansk.doc)
- 20 ▶ Foreningen for statsautoriserede revisorer (FSR): **FSR Medlemsorientering maj 2006 – Beretning for foreningsåret 2005 / 2006 fra Bestyrelsen, Responsumudvalget og de bestyrelsesnedsatte udvalg**, læst torsdag 07. september 2006,
<http://www.fsr.dk/site/fsrstart.nsf/web/fsrframesetnonmember>
- ▶ Foreningen for statsautoriserede revisorer (FSR): **Kommissionens henstilling af 16. maj 2002 om revisors uafhængighed i EU: Grundlæggende principper**, læst tirsdag 26. april 2005,
[www.fsr.dk/41256B0500435720/no/01001111/\\$File/uafh.henstillin.pdf](http://www.fsr.dk/41256B0500435720/no/01001111/$File/uafh.henstillin.pdf)
- 25 ▶ Foreningen for statsautoriserede revisorer (FSR): **Offentliggørelse af 8. direktiv i EU Tidende**, læst fredag 16. juni 2006, <http://www.fsr.dk/site/fsrstart.nsf/web/fsrframesetnonmember>
- ▶ Foreningen for statsautoriserede revisorer (FSR): **Pressemeddelelse fra FEE - European Accountants Welcome Revised EU Audit Directive**, udsendt 16. marts 2004 - kl. 14.30, læst tirsdag 12. april 2005,
[www.fsr.dk/41256B0500435720/no/01001671/\\$File/PR41.Eighth%20Directive%20Revision.Final.pdf](http://www.fsr.dk/41256B0500435720/no/01001671/$File/PR41.Eighth%20Directive%20Revision.Final.pdf)
- 30 ▶ Internetportalen til EU: **EU-Kommissionens henstilling af 15. november 2000 om kvalitetssikring i forbindelse med lovpligtig revision i EU: Mindstekrav**, meddelt under nummer K(2000) 3304, læst tirsdag d. 26. april 2005,
http://europa.eu.int/eur-lex/pri/da/oj/dat/2001/l_091/l_09120010331da00910097.pdf
- 35 ▶ Internetportalen til EU: **Grønbog – Den lovpligtige revisors rolle, stilling og ansvar i den europæiske union**, læst tirsdag d. 26. april 2005,
http://europa.eu.int/comm/internal_market/auditing/docs/other/700996da.pdf
- ▶ Internetportalen til EU: **Grønbog om den lovpligtige revisor**, læst tirsdag d. 26. april 2005,
<http://europa.eu.int/scadplus/printversion/da/lvb/126035.htm>
- 40 ▶ Internetportalen til EU: **Kommissionens henstilling af 15. november 2000 om kvalitetssikring i forbindelse med lovpligtig revision i EU: Mindstekrav**, læst tirsdag d. 26. april 2005,
http://europa.eu.int/eur-lex/pri/da/oj/dat/2001/l_091/l_09120010331da00910097.pdf
- ▶ Internetportalen til EU: **Meddelelse fra EU-Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet – EU's regnskabsstrategi: vejen frem**, Bruxelles 13.06.2000 – KOM (2000) 359 endelig, læst tirsdag d. 26. april 2005,
http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/da/com/2000/com2000_0359da01.pdf
- 45 ▶ Internetportalen til EU: **Meddelelse fra EU-Kommissionen til Rådet og Europa-Parlamentet – Styrkelse af den lovpligtige revision i EU**, Bruxelles 21.05.2003 – KOM (2003) 286 endelig, læst tirsdag d. 26. april 2005,
http://europa.eu.int/eur-lex/LexUriServ/Site/da/com/2003/com2003_0286da01.pdf

- 5 ▶ Internetportalen til EU: Rådets 8. direktiv af 10. april 1984, læst tirsdag d. 12. april 2005, http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=DA&numdoc=31984L0253&model=guichett
- ▶ Karnov (Revisorbiblioteket): FSR's vedtægter, august 2005
- ▶ Karnov (Revisorbiblioteket): Retningslinjer for revisors etiske adfærd, marts 2005
- 10 ▶ Karnov (Revisorbiblioteket): Revisorkommissionens betænkning 1411 – 2002, Revisorlovgivning – uafhængighed og liberalisering, 1. udgave – 1. oplag
- ▶ Karnov (Revisorbiblioteket): Vejledning om bekendtgørelsen om statsautoriserede og registrerede revisors erklæringer mv. (erklæringsvejledning), maj 1996
- ▶ New York Stock Exchange: Listed Company Directory, læst torsdag 24. maj 2007, <http://www.nyse.com/about/listed/6.html?country=Denmark>
- 15 ▶ Retsinformationen: Bekendtgørelse nr. 1537 af 22. december 2004 om statsautoriserede og registrerede revisors erklæringer mv. (erklæringsbekendtgørelsen), http://147.29.40.90/ LINK_B790755038/370&ACCN/B20040153705
- ▶ The European Federation of Accountants (FEE): FEE Position on the Proposed Audit Directive, udsendt 17. november 2004, læst tirsdag 12. april 2005, <http://www.fee.be/fileupload/upload/FEE%20Position%20on%20the%20Proposed%20Audit%20Directive%2041117211200581323.pdf>
- 20

Publikationer

- 25 ▶ Committee on Basic Auditing Concepts: A Statement of Basic Auditing Concepts (ASOBAC), American Accounting Association, 1973
- ▶ The European Federation of Accountants (FEE): Audit Independence and Objectivity, Position Paper, 1995
- ▶ The European Federation of Accountants (FEE): Statutory Audit – Independence and Objectivity – Common Core of Principles for the Guidance of the European Profession – Initial Recommendations, Juli 1998
- 30 ▶ The European Federation of Accountants (FEE): The Role, Position and Liability of the Statutory Auditor in the European Union, Januar 1996

Forelæsningsnoter

- ▶ Langsted, Lars Bo: Forelæsningsnoter til revision, lektion 3, fredag d. 30. januar 2004
- 35 ▶ Seehausen, Jesper: Forelæsningsnoter til international regnskab og revision, lektion 19 – 21, torsdag d. 16. december 2004

Diverse

- ▶ Det samfundsvidenskabelige Fakultetsråd: Studieordning for revisorkandidatuddannelsen ved Aalborg Universitet, gældende fra 01. september 2001 – vedtaget 31. oktober 2001

40

5 Bilag

Bilag 1: Berlingske Nyhedsmagasin (BNY) – Børspolitiet kommer

Nr. 22 – 19.08.02 - <http://www.bny.dk/artikelarkiv/artikel/2971.html>

Børspolitiet kommer

- 10 Tillidskrisen får nu konsekvenser i dansk erhvervsliv. Ifølge finanstillsynets direktør, Henrik Bjerre-Nielsen, er dannelsen af nye offensive nationale børstilsyn allerede vedtaget af EU. De styrkede tilsyn kan af egen drift tage mistænkelige sager op. Erhvervsfolk, revisorer og eksperter fastslår, at danske selskaber fifler med regnskaberne, og at der er et klart behov for en skarpere kontrol.
- 15 Direktørerne i danske børsnoterede selskaber bliver fremover underlagt langt skarpere kontrol end tidligere. Afsløringen af en stribe erhvervsskandaler i USA har udløst generel mistillid til selskabernes regnskaber på grund af sminke og mangelfulde regler, og det giver dønninger i Danmark.
- 20 Herhjemme har debatten blandt erhvervsledere og i medierne hidtil afspejlet, at erhvervsskandaler og flittig brug af regnskabssminke er et rent amerikansk problem. Men sådan forholder det sig langt fra. En række revisorer, erhvervsfolk og eksperter siger til Berlingske Tidendes Nyhedsmagasin, at der også er problemer med regnskabskvaliteten i danske virksomheder - om end problemet ikke har samme karakter og omfang som i USA.
- 25 Finanstillsynets direktør, Henrik Bjerre-Nielsen, oplyser, at EU-Kommissionen i forsommeren har besluttet, at medlemslandene skal etablere nye, offensive børstilsyn, som skal granske regnskaberne i de børsnoterede selskaber. De nationale tilsyn skal af egen drift indlede undersøgelser af mistænkelige forhold, præcist som det amerikanske børstilsyn, SEC, har gjort utallige gange. Det var den måde, Enron-skandalen blev afsløret på.
- 30 "Hvis forventningen var, at der ikke var noget at komme efter, ville det jo være spild af ressourcer. Dermed ikke sagt, at jeg tror hele erhvervslivet er kriminaliseret. En indsats kan også være med til at forebygge og give mindre lyst til at forsøge at sminke regnskaber," siger Henrik Bjerre-Nielsen, der er formand for den EU-arbejdsgruppe, som skal sikre mere effektive, nationale børstilsyn.
- 35 Kommissionen har besluttet, at det bliver en opgave for de nationale børstilsyn at føre tilsyn med, at selskaberne lever op til de nye internationale regnskabsregler, som gælder fra 2005. Realiteten er, at der i dag ikke er nogen myndigheder, som griber ind over for fejl, mangler og uklarheder i regnskaberne fra de børsnoterede selskaber. Konsekvensen er, at regnskaberne er fyldt med fejl og mangler - og endda ofte overtræder konkrete oplysningskrav i årsregnskabsloven.
- 40 En rundspørge blandt bestyrelsesformændene i de 50 største børsnoterede selskaber i Danmark viser, at formændene selv erkender problemet. De skønner i gennemsnit, at fem børsnoterede selskaber har anvendt sminke for at forskønne resultatet, og flere vurderer, at tallet er langt højere. En anden undersøgelse foretaget af Berlingske Tidendes Nyhedsmagasin blandt 300 store virksomheder viser, at 22 procent af toplederne mener, at danske virksomheder "i høj grad" eller "i nogen grad" sminker regnskaberne. 25 procent af direktørerne planlægger eller overvejer tiltag, som efter erhvervsskandalerne i USA kan styrke tilliden til deres egen virksomhed over for medarbejdere og offentlighed.
- 45 Asger Aamund, hovedaktionær og bestyrelsesformand i NeuroSearch siger åbent, at brug af regnskabssminke nok er ret udbredt, også i danske børsselskaber: "Vi snakker ikke om noget kriminelt, men aggressiv brug af regnskabsprincipper," siger han.
- 50 Professor, dr.jur. Jan Schans Christensen fra Københavns Universitet, der sidder i EU's ekspertgruppe for selskabsret, advarer mod at ignorere begivenhederne i USA: "Det er for let at sige, at problemerne i USA ikke eksisterer herhjemme. Vi har ikke nødvendigvis helt de samme problemer. Juridiske og markedsmæssige forskelle mellem USA og Europa gør, at problemstillingerne kan være anderledes. Kunsten bliver at finde ud af, hvad vi kan lære af USA's erfaringer - så vi kan reparere de systemfejl, der er - og søge at imødegå skandale-sager. For undgå dem helt, kan vi næppe."

- 5 **Revisorer stiller krav:** Også revisorerne arbejder for strammere regler, og flere fremtrædende revisorer fortæller, at selv store børsnoterede selskaber slipper af sted med regnskabsfrierer, som åbenlyst er i strid med reglerne. Men ingen kritiserer selskaberne, og aktiekursen påvirkes ikke, fordi aktieanalytikerne ikke er dygtige nok til at spotte den slags problemer, lyder det.
- 10 Statsautoriseret revisor Jens Røder fra PricewaterhouseCoopers vurderer, at forskellene mellem Europa og USA ikke er større, end at man godt kan tænke sig en Worldcom- eller Enron-sag i Europa eller Danmark. Jens Røder er formand for EU's Ministerråds Revisionskomite, som for tiden arbejder med at udmønte nye strammere EU-regler på revisionsområdet. Komiteen arbejder på to fronter: Dels skal procedurene for revisionsfirmaernes interne kvalitetskontrol strammes op. Dels vil der blive etableret et uafhængigt kontrolorgan, som skal føre tilsyn med revisorerne interne kvalitetskontrol.
- 15 "Det kunne godt hjælpe at have et tilsyn, som en gang imellem stiller kritiske spørgsmål til regnskabet, og som beder ledelsen om at begrunde svært gennemskuelige dispositioner. Investorerne skal føle sig trygge ved at investere. Derfor skal der være et betryggende tilsyn med kapitalmarkedet," siger han.
- EU overvejer også at pålægge bestyrelserne i de børsnoterede selskaber at oprette en revisionskomité - for at skabe en mere effektiv kommunikation mellem bestyrelse og revision.
- 20 "Formålet er at fremtvinge en dialog mellem revision og bestyrelse, så bestyrelsen får dybere indsigt i de regnskabsmæssige forhold, som revisor afdækker," siger Jens Røder.

- Den danske udfordring:** Tillidskrisen på aktiemarkedene - og kravene om stramninger - er ikke kun opstået på grund af erhvervsskandalerne i USA, men sagerne har afdækket, at der generelt er stor usikkerhed om regnskabskvaliteten i de børsnoterede selskaber.
- 25 Investorerne er simpelthen i vildrede med, hvad de skal tro på. Og hvis investorerne ikke kan tro på den varedeklaration, som regnskabet er, hvad kan de så stole på?
- I Danmark er problemet tilmed, at mange af spillereglerne på aktiemarkedet ligger langt under international standard.
- 30 Berlingske Tidendes Nyhedsmagasin har sammen med en række eksperter og markedsaktører gennemgået de danske regler for at identificere de største problemfelter. For at skabe et mere troværdigt dansk aktiemarked anbefales stramninger på følgende områder:

- Insiderregler: Der findes ingen oplysningskrav om direktionens, bestyrelsens eller andre ledende medarbejders private handel med selskabets aktier. På mange andre aktiemarkeder betragtes det som afgørende information for markedet, hvis eksempelvis en direktør sælger eller køber selskabets aktier for private penge. Et lovforberedende arbejde omkring såkaldte flagnings-regler er i gang, men oplysningskravene bliver givetvis under international standard.
- Aktieoptioner: Selskaberne behøver ikke oplyse markedsværdien af de aktieoptioner, direktionen og andre medarbejdere får tildelt af bestyrelsen under eksisterende ordninger. Det betyder, at investorerne ikke har mulighed for at vurdere, om ordningerne er rimelige. Der er indført oplysningskrav for nye ordninger fra 1. januar, men de fleste større børsnoterede selskaber har indført optionsprogrammer før nytår. Afledt af begivenhederne i USA arbejdes internationalt med et krav om, at værdien af udstedte aktieoptioner skal bogføres som en omkostning i regnskabet.
- Kursmanipulation: Fondsbørsen er ikke underlagt børspligt-lignende handelsregler. Det betyder, at en meget stor andel af aktierne ikke handles over markedspladsen, men afvikles af de store banker. Kursdannelsen bliver ineffektiv, omsætningen lav, og det er let at manipulere priserne.
- Regnskabscheck: Uafhængig regnskabskontrol af de børsnoterede selskaber er en illusion. Selskabets egen revisor er bestilt og betalt af virksomheden, og selv ved åbenlyse overtrædelser af konkrete oplysningskrav i årsregnskabsloven griber hverken Københavns Fondsbørs, Fondsrådet eller Finanstilsynet ind.
- Aktieanalyser: Uafhængige, kritiske aktieanalyser eksisterer ikke. Ingen stiller krav om, at banker i deres aktieanalyser offentliggør, om de har forretningsmæssige forbindelser med det selskab, de har analyseret, og om banken selv ejer aktier i selskabet. I USA skal banker oplyse, hvilke selskaber de har forretningsmæssige relationer til.
- Markedsføring: Aktieanalytikerne fungerer som et markedsføringsredskab. Det er almindelig praksis, at aktieanalytikerne den ene dag udarbejder et børsprospekt for et selskab og næste dag en uafhængig analyse - af selv samme selskab - for at sikre salget af aktier ved den planlagte emission.

- 5 Børsmæglerforeningen har udarbejdet anbefalinger, men de åbner for at analytikerne arbejder i begge lejre.
- **Investeringsbeviser:** Der findes intet forbud mod, at bankerne ensidigt anbefaler egne investeringsforeninger - uden at oplyse kunderne om, at banken og bankrådgiveren får provision og ekstrajordtjening ved salget. Storbanks tjener flere hundrede millioner ekstra ved at forvalte de
- 10 mange milliarder, kunderne har købt investeringsbeviser for. I USA er det forbudt for bankerne at sælge deres egne investeringsbeviser, fordi der er en klar interessekonflikt.
- **Corporate governance:** Der findes ingen oplysningskrav til de børsnoterede selskaber om deres holdning til corporate governance. De behøver ikke forholde sig til - eller overholde - Nørby-
- 15 udvalgets 31 anbefalinger for god selskabsledelse. Flere steder i udlandet er de børsnoterede selskaber pålagt oplysningskrav om deres holdninger.

- Kapitalismens krise:** Fyldestgørende oplysninger om selskaberne og retvisende regnskaber er en af grundpillerne på finansmarkederne. Tilsammen udgør de den varedeklaration for aktierne, som skal skabe tillid hos investorerne. Er varedeklarationen misvisende, vil investorerne ikke købe varen. Tillid er derfor en
- 20 helt afgørende forudsætning for, at tingene fungerer. Uden velfungerende finansmarkeder er hele den kapitalistiske samfundsmodel truet.
- I USA har mange investorer simpelthen afhændet alle deres aktier, fordi de ikke længere har tillid til systemet. Det har givet aktierne et ekstra stærkt skub nedad de seneste måneder.
- 25 **Modtrækket i USA** er en hård reformpakke, der bl.a. kræver, at koncernchef og økonomidirektør i hvert kvartalsregnskab erklærer, at regnskabet giver et fair billede af selskabets finansielle situation og indtjening. De skal også erklære, at de er ansvarlige for interne kontroller, og at kontrollens effektivitet er evalueret inden for de seneste 90 dage. Der skal afgives en oversigt over alle ikke-balanceførte poster.
- 30 **Topledelserne i de 700 største børsnoterede selskaber i USA** skulle senest den 14. august, aflevere skriftlige erklæringer til SEC om, at deres regnskabsaflæggelse for 2001 og første halvår er sandfærdig.
- Tillidskrisen kan ikke forklare hele aktienedturen, men den har uden tvivl bidraget stærkt til den negative stemning. Også usikkerhed om de økonomiske konjunkturer og frygt for en ny økonomisk recession har presset aktierne.
- 35 Så sent som i sidste uge sagde chefen for den amerikanske Centralbank, Alan Greenspan, at usikkerheden som følge af problemer med corporate reporting og corporate governance har ramt de finansielle markeder. Det har igen ramt økonomien gennem svækket forbrugertillid og forsigtighed i erhvervslivet.
- Den aktuelle Capitalism in Crisis, som Financial Times kalder det, kan med andre ord forårsage en ny recession i den vestlige verden.

-
- 40 De store skandaler
Det amerikanske børstilsyn, SEC, kulegraver i dag en lang række store selskaber, som står anklaget for regnskabsfusk eller endda svindel. I svindelsagerne er også FBI involveret.

Enron

- 45 SEC indleder undersøgelse 16. oktober 2001. Selskabet har fusket med regnskaberne og anvendt ikke-balanceførte poster for at oppuste indtægter og overskud. Gæld for flere milliarder dollar er gemt i bogføringen.

Kmart

- 50 Går i betalingsstandsning 22. januar 2002. Selskabet har erkendt, at det oppustede omsætning ved at bogføre mængderabatter fra leverandører som salg.

Global Crossing

- 55 SEC indleder undersøgelse 28. januar. Virksomheden har udført særlige fiktive blokhandler for at puste omsætningen op. Har bevidst holdt revisorerne uvidende.

Merril Lynch

Indgår forlig med statsadvokat for New York 21. maj om en bøde på 100 mio. dollar. Har sammenblandet aktieanalytikernes arbejde ved både at markedsføre emissioner og udarbejde såkaldte uafhængige aktieanalyser.

- 5
Network Associates
Har oppustet indtægter og undervurderet omkostninger. Fejlene blev afsløret sidste år, da tre direktører blev fyret. Selskabet korrigerer nu regnskabstallene for de seneste tre år.
- 10
Tyco
SEC går ind 4. juni. Undersøger bl.a. om de tidligere topchefer anvendte selskabets penge til at købe kunst og ejendomme til privat brug. De er nu anklaget for skatteunddragelse.
- Qwest**
- 15
SEC indleder undersøgelse 10. juni. Selskabet har for nylig erkendt, at det har oppustet indtjeningen med en milliard dollar. Kæmper med en truende konkurs.
- Arthur Andersen**
- 20
Bliver dømt 15. juni af en domstol i Houston for at destruere dokumenter i Enron-sagen op til en grundigere undersøgelse fra SEC.
- Adelphia**
- 25
Bliver erklæret konkurs i juni måned. Kabelselskabets grundlægger og to sønner bliver arresteret 24. juli med anklager om svindel. Grundlæggerfamilien har optaget lån på 3,1 mia. dollar, som en ikke balanceført post.
- ImClone**
- 30
Den tidligere topchef bliver arresteret for at forsøge at sælge sine private aktier i selskabet umiddelbart før Federal Drug Administration afviser at godkende et nyt medicinalprodukt fra firmaet. 12 juni bliver han sammen med sin bekendte Martha Stewart, anklaget for insider handel.
- Worldcom**
- 35
Teleselskabet vælter omkuld i den største konkurs i historien. Den tidligere topchef og hans finansdirektør bliver arresteret 1. august med anklager om svindel med regnskaber og ulovlig aktiehandel. Selskabet pustede indtjeningen op med i alt 3,9 mia. dollar ved at transformere kapitalomkostninger til indtægter. Fidusen forøgede overskuddet kunstigt.

Copyright © 2002 Berlingske Nyhedsmagasin

5 **Bilag 2: E&S – Logbog for 8. selskabsdirektiv**

Erhvervs- og selskabsstyrelsen – læst 09.08.05 - <http://www.eogs.dk/sw7290.asp>

Logbog for 8. selskabsdirektiv

Dato	Aktivitet / begivenhed	Bemærkninger / dokumenter	Ansvarlig
4/10-2004	Attachémøde i selskabsgruppen	Sammenfatning: FM gennemgik direktivforslaget artikel for artikel med henblik på, at få hævet så mange fodnoter som muligt. Dette var ingen stor succes, da de fleste fodnoter blev fastholdt indtil videre. FM nåede desuden ikke igennem hele forslaget. Den resterende del af forslaget behandles på et nyt attachémøde den 8. oktober. Herefter vil forslaget blive sendt til behandling i Coreper. De fleste fodnoter vedrører tekniske eller mindre vigtige spørgsmål. Der er dog fortsat en 5-6 væsentlige politiske udeståender.	
16/11-2004	ECOFIN-møde 8. direktiv er nu taget af dagsordenen til ECOFIN-mødet pga. uenighed på attaché niveau		
24/11-2004	Møde i Coreper		
7/12-2004	ECOFIN-møde	Der blev vedtaget fælles indstilling til forslaget, der således afventer Europa-parlamentets udtalelse.	
31/01-2005	Financial attaches meeting	Forslag til ændret betragtning	

7/6 2005	Rådsmøde (ECOFIN)	Forslaget er taget af dagsordenen. Der forhandles med Parlamentet og sagen vil blive videreført til det engelske formandskab	
September 2005	Parlamentets endelige udtalelse forventes		
Nov. - dec. 2005	Det forventes at Rådet vedtager forslaget i slutningen af 2005.		

Kampmannsgade 1 - 1780 København V - Telefon 33 30 77 00 - Fax 33 30 77 99 - E-mail eogs@eogs.dk

Printout from: www.eogs.dk : 10.08.2005, 10:19
Copyright Erhvervs og Selskabsstyrelsen. Only permitted for non-commercial use.
Document location: <http://www.eogs.dk/Logbog>

5 Bilag 3: FRR – Revisorloven

Foreningen for registrerede revisorer – læst 28.02.05 - <http://www.frr.dk/internet/551.asp>

Registrerede Revisorer FRR

Revisorloven

Hovedpunkter

Folketinget vedtog den 22. april 2003 en ny fælles lov om statsautoriserede og registrerede revisorer. Loven trådte i kraft den 1. september 2003. Revisorloven og lovens forarbejder kan læses ved at klikke [her](#).

Nogle af hovedpunkterne i loven er:

- De to love for registrerede og statsautoriserede revisorer samles i én revisorlov.
- Loven regulerer alene revisors erklæringsafgivelse. Loven regulerer således ikke grænserne for revisors virksomhed, men alene de områder, der er af betydning for revisors uafhængighed og virke som offentlighedens tillidsrepræsentant - nemlig revisors revision og erklæringsafgivelse.
- En række af de begrænsninger, der tidligere gjaldt for revisorer, er således ophævet med den nye revisorlov. Det betyder bl.a., at revisors mulighed for at rådgive bliver langt bredere. Til gengæld er der skrappe krav til revisors uafhængighed i forhold til en konkret kunde, han arbejder for.
- Der indføres [obligatorisk kvalitetssikring](#)

Læs også betænkningen afgivet af Revisorkommissionen, der lagde grunden til den nye revisorlov

[Betænkning afgivet af Revisorkommissionen](#)

Bekendtgørelser

Der er med hjemmel i revisorloven udstedt en række bekendtgørelser, der kan læses ved at klikke på nedenstående links:

- [Nr. 54: Revireg](#)
- [Nr. 186: Eksamen statsaut.](#)
- [Nr. 337: Kvalitetskontrol og Revisortilsynet](#)
- [Nr. 739: Revisionsvirksomhed](#)
- [Nr. 740: Garantistillelse og ansvarsforsikring](#)
- [Nr. 741: Disciplinærnævnet](#)
- [Nr. 742: Forretningsorden for Revisorkommissionen](#)
- [Nr. 743: Eksamen statsaut. \(gammel\)](#)
- [Nr. 744: Eksamen reg. revisor](#)
- [Nr. 747: Klageadgang og beføjelser](#)
- [Nr. 749: Ikrafttræden af revisorloven](#)
- [Nr. 1117: Forretningsorden for Revisortilsynet](#)
- [nr. 1222: Finansiering af Revisortilsyn og Disciplinærnævn](#)
- [Nr. 1537: Erklæringer](#)

5 Bilag 4: Internetportalen til EU – Grønbog om den lovpligtige revisor

Læst 26.04.05 - <http://europa.eu.int/scadplus/printversion/da/vb/126035.htm>

SELSKABSRET

Grøn bog om den lovpligtige revisor

1) MÅL

At indlede overvejelser af, hvorvidt og i hvilket omfang man bør iværksætte et nyt EU-initiativ for at fastlægge den lovpligtige revisors rolle, stilling og ansvar på EU-plan.

2) DOKUMENT

Kommissionens grøn bog af 24. juli 1996 med titlen "Den lovpligtige revisors rolle, stilling og ansvar i Den Europæiske Union" [KOM(96)338 - De Europæiske Fællesskabers Tidende C 321 af 28.10.1996].

3) RESUMÉ

Lovpligtig revision af regnskaber blev indført i EU med fjerde og syvende direktiv.

Ottende direktiv fastlægger, hvilke betingelser den lovpligtige revisor skal opfylde i form af faglige kvalifikationer, integritet og uafhængighed. Direktivets manglende præcision især med hensyn til uafhængighed har skabt uundgåelige forskelle mellem de nationale bestemmelser eller i nogle tilfælde lovgivningsmæssige lakuner.

2. Følgende spørgsmål er af betydning for, om der er tale om et velfungerende indre marked:

- anvendes virksomhedsregnskaber revideret i én medlemsstat af tredjemand i andre medlemsstater ?
- forhindrer betydelige forskelle mellem de nationale bestemmelser indførelsen af et egentligt indre marked for revision ?

Der er i øvrigt krav fra selve markedet om, at den lovpligtige revision harmoniseres på EU-plan.

3. Den manglende definition af lovpligtig revision i EU er skadelig, idet den skaber forskellige forventninger. Det fremgår endvidere af talrige undersøgelser, at der er betydelige forskelle mellem det offentligheden forventer af en revision, og det, revisorerhvervet betragter som sin opgave. Der synes at være behov for en fælles indfaldsvinkel, der tager hensyn til den seneste internationale udvikling. Hvis man ønsker, at revision skal styrke de offentliggjorte regnskabers troværdighed, skal brugerne vide, hvilken garanti revisionen giver.

Man kunne undersøge, i hvilken udstrækning de nuværende internationale revisionsstandarder kan benyttes som udgangspunkt for en fælles definition af lovpligtig revision under fuld hensyntagen til de specifikke forhold i Europa.

4. Revisionsberetningen er det medium, hvorigennem den lovpligtige revisor kommunikerer med aktionærer, kreditorer, arbejdstagere og den brede offentlighed. Eftersom der ikke er fastsat særlige regler for revisionsberetningens indhold, har medlemsstaterne i deres selskabsret specificeret, hvilke punkter der skal medtages. Selv om der spontant opstår en tendens til harmonisering af revisionsberetninger i EU efter internationale standarder, er der stadig forskelle fra den ene medlemsstat til den anden, hvilket påvirker det indre marked, idet nytten af beretninger fra andre medlemsstater mindskes.

Man må overveje, i hvilken udstrækning den udformning af revisionsberetningen, som er udarbejdet af International Federation of Accountants, kan anvendes som grundlag for en fælles definition i EU under

fuld hensyntagen til de specifikke forhold i Europa.

5. Ottende direktiv er særligt krævende med hensyn til den lovpligtige revisors kvalifikationer. Der er dog store forskelle mellem de nationale uddannelsessystemer, især med hensyn til indholdet af de fag, der nævnes i ottende direktivs artikel 6, der danner grundlag for en prøve i teoretisk viden. Derfor har revisorerhvervet insisteret på, at det er nødvendigt for revisorer, der vil tilbyde grænseoverskridende tjenester, at tage eksamen i værtslandet.

Der bør tages initiativer, f.eks. som led i Socrates-programmet, for at præcisere indholdet af de kvalifikationer, der kræves i ottende direktiv. Der bør desuden indføres uddannelsesprogrammer for revisorer, der vil udøve deres profession på det indre marked.

6. Eftersom der ikke findes nogen fælles definition af den lovpligtige revisors uafhængighed, har medlemsstaterne behandlet dette spørgsmål meget forskelligt.

Man kan ikke forvente på kort sigt at nå frem til en fælles definition, der dækker de forskellige aspekter af problemet med det lovpligtige revisors uafhængighed. Ikke desto mindre ville en aftale om en fælles kerne af grundlæggende principper udarbejdet af erhvervet på EU-plan og anerkendt af alle medlemsstaterne betyde et vigtigt skridt hen imod oprettelsen af et indre marked for revision.

7. Udarbejdelse af finansielle oplysninger foretages af både bestyrelsen, tilsynsrådet, generalforsamlingen og den lovpligtige revisor, uden at deres respektive roller er klart defineret. Hvis man vil opnå en bedre fordeling af kontrolfunktionerne i virksomheden, må man i højere grad tage hensyn til aspekter som oprettelse af et revisionsudvalg og indførelse af et effektivt internt kontrolsystem.

Da det er vanskeligt at behandle spørgsmål om virksomhedsledelse på EU-plan, kunne man måske rette en henstilling om de mulige forbedringer af forhold relateret til finansielle oplysninger.

8. I henhold til ottende direktiv skal den lovpligtige revisor godkendes af en myndighed, normalt en eller flere erhvervssammenslutninger udpeget af medlemsstaterne. De fleste af disse sammenslutninger har for at sikre kvaliteten af revisionen udarbejdet regler for erhvervet, som beskriver, hvordan den lovpligtige revision skal foretages.

Da der ikke findes fælles regler for erhvervet, kan man ikke garantere, at de forskellige medlemsstaters systemer til kvalitetskontrol svarer til hinanden, eller at de fyldestgørende. Det bør undersøges, i hvilken udstrækning de standarder, der er fastsat af International Federation of Accountants kan danne grundlag for definition af fælles standarder i EU.

9. Den lovpligtige revisors ansvarsområde er meget forskelligt fra den ene medlemsstat til den anden. På grund af de store forskelle i juridiske traditioner i medlemsstaterne med hensyn til civilretligt ansvar og de deraf følgende vanskeligheder ved at behandle dette spørgsmål på EU-plan, må man undersøge, om de negative virkninger af de forskellige regler om den lovpligtige revisors civile ansvar er tilstrækkeligt omfattende til at begrunde et EU-initiativ.

10. Fjerde direktiv tillader medlemsstaterne at indrømme fritagelser for den lovpligtige revision til små virksomheder, hvilket de fleste har gjort. Kommissionen finder, at de argumenter, der hidtil er fremført herimod (revisionen er i virksomhedens interesse, nogle selskaber kan anvendes til hvidvaskning af penge m.m.), ikke er tilstrækkeligt overbevisende til at tage denne praksis op til fornyet overvejelse.

11. Den lovpligtige revision af koncernregnskaber lider under mangelen på specifikke regler. Koncernens revisor har undertiden svært ved at indhente oplysninger fra direktionen og revisorerne i selskaber i koncernen, som han ikke selv reviderer.

Man kunne forestille sig en mere tilbunds gående undersøgelse af procedurerne for den lovpligtige revision af konsoliderede regnskaber for bedre at kunne vurdere, i hvilken udstrækning problemerne kan behandles uden at benytte lovgivningsmæssige foranstaltninger.

12. Det burde være muligt at komme et indre marked for revision nærmere, hvis man på den ene side kan garantere et ensartet kvalitetsniveau af den lovpligtige revision i alle medlemsstater, og på den anden side kan finde passende metoder til at sikre, at en lovpligtig revision udført i én medlemsstat af en person, der ikke er statsborger i det pågældende land, er omfattet af garantier, der er mindst lige så gode som dem, der gælder for en revision udført af en person fra det pågældende land.

Det findes faktisk ingen overbevisende argumenter for ikke at anvende traktatens bestemmelser om fri etableringsret og frit udbud af tjenesteydelser fuldt ud på lovpligtig revision af regnskaber.

For personer er den frie etableringsret og retten til at udbyde tjenesteydelser i forbindelse med lovpligtig revision allerede sikret af direktiv om gensidig anerkendelse af erhvervsuddannelser (es de en fr), selv

om der stadig er visse problemer.

For revisionselskaber, der vil oprette datterselskaber, er den frie etableringsret stadig ikke sikret, fordi mange medlemsstater har vedtaget love og andre forskrifter, der er mere restriktive end ottende direktiv. Medlemsstaterne bør anmodes om at ophæve sådanne bestemmelser, og hvis der er tale om diskrimination på grundlag af nationalitet, må de træffe de nødvendige forholdsregler for at sikre overholdelse af traktatens bestemmelser.

Endelig synes der at være behov for nye lovgivningsmæssige initiativer for revisionselskaber, der vil oprette nye afdelinger eller tilbyde grænseoverskridende revisionstjenester.

4) GENNEMFØRELSESFORANSTALTNINGER

5) VIDEREFØRELSE AF ARBEJDET

Den 29. april 1998 vedtog Kommissionen en meddelelse om lovpligtig revision i EU: vejen frem [KOM(1998) 1112 endelig - De Europæiske Fællesskabers Tidende C 143 af 08.05.1998].

Kommissionen har modtaget over 100 skriftlige bemærkninger til sin grøn bog. De fleste kommentatorer hilser den velkommen og finder, at der er behov for et fællesskabsinitiativ. På den konference, Kommissionen afholdt om dette spørgsmål i 1996, var der bred enighed om, at EU havde behov for en fælles ramme for revision, og at det var bedst at fastlægge denne ramme på grundlag af de internationale revisionsstandarder.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg opfordrede Kommissionen til at bestræbe sig til sit yderste for at tilskynde revisorerhvervet til at regulere sig selv for at forbedre procedurerne i hele EU. I sin beslutning af 15. januar 1998 insisterede Europa-Parlamentet på, at det er nødvendigt at fjerne alle hindringer for, at lovpligtige revisorer frit kan udøve deres ret til at etablere sig og udbyde tjenesteydelser. Parlamentet opfordrede i øvrigt til, at man udnyttede indførelsen af fællesskabsregler for uafhængighed til at definere, hvilke tjenesteydelser der ikke hører ind under lovpligtig revision. Endelig opfordrede Parlamentet Kommissionen til at undersøge, om det er påkrævet at vedtage ny lovgivning for at fremme harmoniseringen.

For at give drøftelserne om lovpligtig revision en institutionel EU-karakter vil Kommissionen oprette et særligt udvalg til at behandle disse spørgsmål. Det vil bestå af nationale eksperter udpeget af medlemsstaterne. Det er endvidere ønskværdigt, at der bliver deltagelse af de organer, der udarbejder revisionsstandarder på nationalt plan, af revisorerhvervet og af interne revisorer. Udvalgets hovedopgave skal være at gennemgå de internationale revisionsstandarder, der udvikles af International Federation of Accountants (IFAC) for at tage stilling til, om anvendelse af disse standarder opfylder EU's krav. Hvis det er tilfældet, må man derefter fastlægge, på hvilket grundlag man kan sikre europæisk indflydelse på udviklingen af standarderne.

Drøftelserne skal endvidere omhandle spørgsmål som den lovpligtige revisors uafhængighed, kvalitetskontrol, faglig kompetence, den lovpligtige revisors forhold til det reviderede selskab og intern revision.

Med undtagelse af et eventuelt sektordirektiv om fri etableringsret og frit udbud af tjenesteydelser inden for revision finder Kommissionen ikke, at der er behov for nye lovgivningsmæssige foranstaltninger eller ændringer af den nugældende lovgivning.

Med støtte fra medlemsstaterne og det europæiske revisorerhverv skulle denne fremgangsmåde gøre det muligt at opfylde de to målsætninger om at bidrage til en generel forbedring af kvaliteten af den lovpligtige revision i EU samt af den nuværende situation med hensyn til frit udbud af revisionstjenester.

Den 13. juni 2000 offentliggjorde Kommissionen en meddelelse benævnt "EU's regnskabsstrategi: vejen frem" [KOM(2000) 359 endelig - ikke offentliggjort i Den Europæiske Unions Tidende].

I denne meddelelse forklarer Kommissionen sin fremtidige strategi for finansiel oplysning i Europa. Strategien, der er et nøgletiltag vedrørende virkeliggørelsen af et integreret marked for finansielle tjenesteydelser, forventes at medvirke til at fjerne de hindringer, der stadig består for handel over grænserne med værdipapirer, særlig ved at henstille, at der anvendes regnskabsstandarder, der kan fremme gennemsigtigheden og sammenligneligheden af selskabsregnskaberne i hele Den Europæiske Union. Dette enkelte sæt standarder vil gøre det lettere at sammenligne virksomhedernes resultater samt at tilvejebringe kapital, og det vil forstærke beskyttelsen af investorerne. Kommissionen bebuder forslag inden udgangen af 2000, der tager sigte på at forpligte alle europæiske selskaber, der er børsnoterede på et reguleret marked, til at udarbejde deres konsoliderede regnskaber i overensstemmelse med

internationale regnskabsstandarder (IAS). Medlemsstaterne forventes at få mulighed for at udvide denne forpligtelse til også at gælde for regnskaber for virksomheder, der ikke er børsnoterede. Som følge af den store betydning, gennemsigtighed og sammenlignelighed af regnskaber har for finansieringsinstitutter, vil de nye regler også gælde for børsnoterede banker og forsikringselskaber.

Den 15. november 2000 vedtog Kommissionen en henstilling om kvalitetssikring i forbindelse med lovpligtig revision i EU: Mindstekrav [2000/257/EF - De Europæiske Fællesskabers Tidende L 91 af 31.03.2001].

Denne tekst går ud fra det princip, at kvalitetskontrol er noget nyt i Den Europæiske Union, og at nationale systemer afviger fra hverandre. Den tager sigte på alle personer, der skal foretage lovpligtig revision af regnskaber. Den har til formål at indføre en fælles reference og fastsætte visse mindstekrav. F.eks. skal de personer, der foretager lovpligtig revision, være omfattet af et kvalitetssikringssystem. Endvidere fastsættes genstanden, udvælgelsen, omfanget og regelmæssigheden af kontrollen. Genstanden for kontrollen er den lovpligtige revisor (et firma eller en enkeltperson); udvælgelsen skal ske på en konsekvent måde, således at det sikres, at alle lovpligtige revisorer vurderes; er der tale om et revisionsfirma med flere afdelinger, skal kontrollen gå på et tilstrækkeligt stort antal af disse, og endelig skal kontrollen foretages inden for et tidsrum af højst seks år. Dette tidsrum kan dog forkortes for lovpligtige revisorer med klienter blandt public interest-foretagender (børsnoterede selskaber, kreditinstitutter, forsikringselskaber, investeringsforetagender, institutter for kollektiv investering i værdipapirer og pensionsfonde) og for dem, der tidligere er vurderet med mindre tilfredsstillende resultater.

Kontrollen går på gennemførelsen af de revisioner af regnskaber, der foretages af lovpligtige revisorer på markedet. For brugerne af de finansielle oplysninger kan den interne revision sikre en vis pålidelighed med hensyn til de kontrollerede regnskaber. I bestemmelserne sondres der mellem en metode, hvor revisoren som klienter har public interest-foretagender, og en metode, hvor dette ikke er tilfældet. I teksten henstilles det, at der deltager ikke-revisorer på tilsynsstrukturen for kvalitetssikringssystemerne med henblik på styrkelse af offentlighedens tillid, og der anmodes om, at resultaterne af kontrollen offentliggøres på passende vis.

I henstillingen indføres der en forbindelse mellem negative resultater og disciplinære sanktioner, såsom sletning af revisorregistret.

Den kontrollerede person skal fritages for fortrolighedsbestemmelserne og kan ikke drages til ansvar for brud på tavshedspligten i den forbindelse. Kontrollanten og enhver, der har arbejdet sammen med eller for ham, skal være omfattet af samme regler om tavshedspligt som dem, der gælder for den lovpligtige revisor.

Kontrollanten skal have en passende erhvervsuddannelse og erfaring. Hans uafhængighed og objektivitet skal garanteres.

Der skal afsættes tilstrækkelige midler til kvalitetssikringssystemerne, for at de kan blive troværdige og effektive.

Den 21. maj 2003 vedtog Kommissionen en meddelelse om styrkelse af den lovpligtige revision i EU [KOM(2003) 286 - ikke offentliggjort i Den Europæiske Unions Tidende].

Kommissionen konstaterer i denne meddelelse de fremskridt, der er sket vedrørende regnskabsaflæggelse, lovpligtig revision, virksomhedsledelse og værdipapirmarkeder, og den ønsker at fortsætte sine bestræbelser og skitserer sine tanker om en moderne begrebsramme for lovpligtig revision i EU samt de nye initiativer, der påtænkes på dette område. Disse initiativer drejer sig hovedsagelig om at modernisere det ottende selskabsretlige direktiv, styrke EU's reguleringsinfrastruktur, styrke det offentlige tilsyn med revisionserhvervet i EU, kræve en anvendelse af internationale revisionsstandarder (ISA) for samtlige lovpligtige revisioner i EU fra og med 2005, forbedre systemerne for disciplinære sanktioner, øge gennemsigtigheden af revisionsvirksomheder og deres netværk, styrke revisionskomitéer og intern revision inden for rammerne af virksomhedsledelsen, styrke revisoruafhængigheden og indføre etiske standarder, lette etableringen af revisionsvirksomheder og endelig undersøge revisoransvaret.

Seneste ajourføring: 06.08.2003